

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

OBOR: DĚJINY VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

**Ilustrovaná vydání Erbenovy *Kytice*
v letech 1890 - 2012**

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Michal Vyhlídal

Vedoucí diplomové práce: Doc. PaedDr. Alena Kavčáková, Dr.

OLOMOUC 2014

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně pod vedením doc. PaedDr. Aleny Kavčákové, Dr. Použil jsem k tomu uvedené prameny a literaturu.

V Rýmařově dne 24. června 2014.....

Děkuji svým rodičům za podporu při studiu a své vedoucí práce doc. PaedDr. Aleně Kavčákové, Dr. za laskavý a trpělivý přístup.

Obsah

Úvod.....	5
1. <i>Kytice</i>	9
1. 1. Vznik.....	9
1. 2. <i>Kytice</i>	10
2. Ilustrovaná <i>Kytice</i>	13
2. 1. Vývoj bádání.....	13
2. 2. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i>	17
2. 2. 1. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i> v letech 1853 - 1889.....	17
2. 2. 2. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i> v letech 1890 - 1906.....	22
2. 2. 3. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i> v letech 1907 – 1918.....	33
2. 2. 4. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i> v letech 1918 - 1938.....	35
2. 2. 5. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i> v letech 1939 – 1945.....	50
2. 2. 6. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i> v letech 1946 – 1957.....	61
2. 2. 7. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i> v letech 1958 – 1988.....	69
2. 2. 8. Ilustrovaná vydání <i>Kytice</i> v letech 1989 – 2011.....	83
3. <i>Kytice</i> inspirující (nástin).....	110
4. Závěr.....	117
Summary.....	120
Použitá literatura.....	121
Soupis ilustrovaných vydání <i>Kytice</i> od roku 1853 - 2011.....	125
Seznam obrazové přílohy.....	165
Obrazová příloha.....	216
ANOTACE.....	252

Úvod

Erbenova *Kytice*, sbírka básní epických, převážně balad,¹ „most[...] mezi naší básnickou generací starší a novou“,² „souladně objektivní „Kytice“ mírumilovného učence“,³ původní květ české romantiky,⁴ „plod houževnaté, trpělivé, záměrné práce básnicko-učenecké“,⁵ „kanonický[...] text[...] mající[...] genderově-socializační efekt“,⁶ „něco tak ultrakonzervativní[...] až fašistické[...], [...],[co] se jen tak nevidí“,⁷ zrcadlo a soubor základních mravních zásad,⁸ jeden horor za druhým...⁹

S Máchovým *Májem* a Bezručovými *Slezskými písněmi* vytváří Erbenova *Kytice* trojici nejvýznamnějších básnických knih českých zemí. *Kytice* je z nich mezi čtenáři nejoblíbenější. Verše z neznámějších balad jako úvodní *Kytice*, *Svatební košile*, *Polednice* či *Vodník*, dokážou odříkat příslušníci od generace základní školy až po generaci nejstarší. Je to právě pohádkovost a hororovost sbírky, která přitahuje čtenáře všech věkových kategorií. *Kytice* děsí, baví, podněcuje, ale hlavně inspiruje; i po sto padesáti devíti letech od svého prvního vydání.

Erbenovy balady na sebe vzaly podobu obrazu, sochy, reliéfu, parodie, filmu, hudebních not a v neposlední řadě podobu ilustrace. – Během jednoho a půl století se literární *Kytice* proměnila snad do všech uměleckých médií. Plně obsáhnout tuto problematiku by byl skutečně náročný úkol; počítat by se muselo s mezioborovými studii. Tato magisterská práce se proto zaměřuje hlavně na výtvarné médium ilustrace. Balady *Kytice* jsou baladami epickými, lze tedy předpokládat, že umělecké ilustrace k ní budou znázorňovat do jisté míry výpravné scény z děje jednotlivých

¹ Otakar Chaloupka, heslo Karel Jaromír Erben, in: Otakar Chaloupka, *Příruční slovník české literatury od počátků do současnosti*, Brno 2005, s. 185.

² Jaroslav Vlček, *Dějiny české literatury II. Od století XVIII. k letům čtyřicátým století XIX.*, Praha 1940, s. 610.

³ Arne Novák, Karel Jaromír Erben a jeho „Kytice“, in: Arne Novák, *Zvony domova a Myšlenky a spisovatelé*, Praha – Brno 1940, s. 287.

⁴ Arne Novák, *České písemnictví s ptačí perspektivy*, Praha 1946, s. 31.

⁵ Antonín Grund, *Karel Jaromír Erben*, Praha 1935, s. 106.

⁶ Tereza Kynčlová, Feministické vzdorné čtení a genderová analýza na příkladech z Erbenovy *Kytice*, in: Jan Matonoha (ed.), *Česká literatura v perspektivách genderu*, Praha 2010, s. 91.

⁷ Jan Čulík (rec.), Troškova Rusalka v pražském Smetanově divadle, *Britské listy*, <http://www.blisty.cz/art/66686.html>, vyhledáno 29. 7. 2013.

⁸ František Nepil, Poznámka, in: Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1989, s. 241.

⁹ Adolf Born přirovnává K. J. Erbeny k americkému spisovateli Edgaru Allanu Poeovi; básně v *Kytici* jsou jedním hororem za druhým. Radim Kopáč, Josef Schwarz, Pane Erbene, neřekněte ne, *Literární noviny* XXII, 2011, 3. 11. 2013, s. 1.

básní. Více než sedmdesát umělců se s tímto úkolem utkalo v době od prvního výtisku sbírky (1853) až po současnost. Ne všichni ovšem dosáhli onoho nelehkého výsledku – báseň pouze nedoprovodit, nýbrž umocnit její hodnotu a stát vedle ní umělecky svébytně a rovnocenně.¹⁰

Problematicke ilustrovaných vydání Erbenovy *Kytice* dosud nebyla věnována dostatečná uměleckohistorická pozornost.¹¹ Antonín Grund¹² a Karel Čermák¹³ této oblasti sice věnovali dílčí studie, oba dva se však omezili výběrem ilustrátorů a jejich studie jsou pouhým nástinem.¹⁴ Ve stínu ilustrací obecně známých a probádaných autorů, jako byl například Jan Zrzavý, Antonín Procházka či Adolf Born, tak stojí nemálo autorů, jejichž kvalitní ilustrační doprovod *Kytice* zůstal pozapomenut. Cílem této diplomové práce je proto uměleckohistorické zhodnocení všech dohledaných ilustrací, které vyšly v knižním vydání. Práce se také zaměřuje na knižní ilustrované vydání jednotlivých balad.

Již zmíněný Karel Čermák v roce 2003 vypracoval soupis¹⁵ všech českých knižních vydání Erbenovy sbírky. Součástí této práce je katalog nový¹⁶ obsahující česká vydání pouze ilustrovaná. Soupisový katalog podává základní informace jak o samotném vydání (tisk, rozměry, počet výtisků a stran), tak nově o jednotlivých ilustracích (strana v knize, rozměry, počet ilustrací k jednotlivé baladě, původní technika). V textu diplomové práce na jednotlivé položky soupisu odkazují zkratky v kulatých závorkách (např. č. kat. 34).

Z hlediska metodického byla pro tuto práci stěžejní knižní vydání *Kytice* ve fondech Vědecké knihovny v Olomouci, Knihovny města Olomouce, Národní knihovny v Klementinu, knihovny Památníku národního písemnictví a vydání v soukromém vlastnictví. Vydání byla fyzicky prohlédnuta a jejich ilustrace oskenovány. Pouze u několika případů byly reprodukce ilustrací knižních vydání

¹⁰ Více o umělecké ilustraci v: Zdeněk Vích, I. Základní pojmy, in: Idem, *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*, Hradec Králové 2004, s. 7-20.

¹¹ Autorovi se nepodařilo najít ani žádná diplomová práce, jež by se zabývala touto problematikou.

¹² Antonín Grund, V. *Kytice*, in: Idem, *Karel Jaromír Erben*, Praha 1970, s. 64-106.

¹³ Karel Čermák, *Kytice a její ilustrátoři*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 48-61.

¹⁴ Viz kapitola 2.1. *Vývoj bádání*.

¹⁵ Karel Čermák, *Soupis knižních vydání Kytice*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 16-43.

¹⁶ Viz *Soupis ilustrovaných vydání Kytice od roku 1853 – 2011*.

porovnány s originály ilustrací, jež jsou většinou ve vlastnictví galerijních či muzejních institucí,¹⁷ a rozdíl, jak se reprodukce liší od originálu, následně rozebrán.

Diplomová práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První kapitola obsahuje dvě stručné podkapitoly, které se zabývají vznikem a samotnou Erbenovou sbírkou. Životopisu Karla Jaromíra Erbena a rozboru jednotlivých balad se tato diplomová práce nevěnuje, pouze k těmto oblastem odkazuje doporučenou literaturou na příslušných místech v poznámkovém aparátu.

Druhá hlavní kapitola pojednává o vytyčené problematice postupnými podkapitolami objasňujícími vývoj bádání o tomto tématu a realizovaná ilustrovaná vydání chronologicky rozdělená v jednotlivých epochách od roku 1853 po rok 2012. Období sto padesáti devíti let je rozděleno do osmi podkapitol tradičně vymezených dobovým výtvarným stylem a nejdůležitějšími historicko-politickými událostmi českých zemí: první podkapitola (1853 – 1889) vymezuje působení generace Národního divadla, v následujícím období druhé podkapitoly (1890 – 1906) vládla secesní a symbolistní generace devadesátých let, třetí epochu (1907 – 1917) charakterizuje hledání nového moderního výrazu prostřednictvím expresionismu a kubismu, čtvrtá podkapitola (1918 – 1938) zahrnuje civilistní, kubistické a surrealistické tendence první republiky, pátá podkapitola (1939 – 1948) je věnována druhorepublikovému a poválečnému období, rozmezí let 1949 – 1958 obsahuje šestá podkapitola, následující podkapitola (1959 – 1988) začíná nadějnými šedesátými léty a pokračuje normalizační érou a konečně poslední, osmá podkapitola (1989 – 2012) pojednává o období započatém Sametovou revolucí až do dnešních dnů.

Každá podkapitola obsahuje obecný úvod o vývoji ilustrace a krásné knihy v tom daném období. Poté jsou jednotlivá ilustrovaná vydání rozebrána nikoliv přísně v chronologickém pořadí podle roku vydání, nýbrž zejména podle kvality ilustrací. Časové a stylové zařazení jednotlivých vydání dovoluje provést porovnání ilustrací dané doby mezi sebou, a tím naznačit vývoj nejen v umění ilustračním, nýbrž ve

¹⁷ Originály vlastní ve velké míře Památník národního písemnictví v Praze, dále například Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, Galerie Benedikta Rejta v Lounech, České muzeum výtvarných umění v Praze, Muzeum umění Olomouc či Národní galerie v Praze.

výtvarném umění obecně. Ilustrační počin každého autora je také dále vsazen do kontextu jeho vlastní tvorby, zejména grafické a ilustrační.

Třetí kapitola je věnována *Kytici* jako inspiračnímu zdroji pro všechny umělecké odvětví. Balady Erbenovy sbírky inspirovaly malíře, sochaře, hudební skladatele, spisovatele, filmové či divadelní tvůrce k jejich přepisu do jiného uměleckého média. Samozřejmě se v tomto úsilí odráží dobová situace, potřeba vyjádřit se prostřednictvím Erbenova textu k aktuálním okolnostem, či se v této snaze zrcadlí okouzlení hlavním dílem devatenáctého století a pokus o jeho reinterpetaci jiným než literárním jazykem.

Na konci této práce je umístěn soupisový katalog všech ilustrovaných vydání jak celé Erbenovy sbírky, tak jednotlivých balad. Diplomovou práci pak uzavírá obrazová příloha s reprodukcemi vybraných ukázek ilustrací ke *Kytici*. K jednotlivým obrázkům v textu odkazují čísla ohraničená hranatými závorkami.

Tato diplomová práce svým daným rozsahem neaspiruje na vyčerpávající monografii o ilustrovaných vydáních Erbenovy *Kytice*, nýbrž má být jakýmsi prvním ucelenějším pojednáním o vytyčené problematice.

1. Kytice

1. 1. Vznik

Karel Jaromír Erben¹⁸ na svém hlavním básnickém díle pracoval „už od svých mladých let“,¹⁹ po dobu zhruba dvaceti let. Roku 1838 sedmadvacitiletý básník uveřejnil ve *Vesně* svou první tištěnou baladu *Poklad*, která nadchla samotného Františka Palackého. Za šest let *Česká včela* ohlašovala, že „Erben více balad národních sepsal, [...] a že je snad během téhož roku ještě z venkova k tisku zašle [...]“.²⁰ V té době byl Erben však příliš zaměstnán archivářskou prací, po roce 1848 pak politickou činností, takže sbírka, „na [niž lidé] tak toužebně čekali“,²¹ nevyšla. Podobné oznámení o vydání *Kytice* ještě otiskl *Lumír* roku 1851 a 1852. „Skromný svazeček“²² dvanácti balad²³ vyšel nakonec v únoru 1853 v nakladatelství Jaroslava Pospíšila a nesl název *Kytice z pověstí národních*.

Dle názoru Julia Dolanského²⁴ se vydání *Kytice* stalo „opravdovou událostí“, protože většinu jejích básní autor napsal po roce 1851,²⁵ tedy na počátku Bachova

¹⁸ Pro rozsah a uměleckohistorické zaměření této diplomové práce uvádím stručný medailon a na životopis autora odkazuji k literatuře v této poznámce (viz níže) a v kapitole *Použitá literatura*.

Karel Jaromír Erben (7. 11. 1811 Miletín – 2. 11. 1870 Praha) byl český básník, sběratel lidových písní, pohádek a říkadel, editor staročeské literatury, historik a jazykovědec. Vystudoval filozofii a práva v Praze. Byl redaktorem časopisů *Obzor* a *Pražské noviny*. Stal se archivářem města Prahy. Těžištěm jeho práce byla vědecká činnost sběratelská, slavistická, redakční, filologická a organizační. Dílo: *Kytice z pověstí národních* (1853; rozšířeno o *Písně*, 1861), *Prostonárodní písně a říkadla* (1864), *Sto prostonárodních pověstí a pohádek slovanských* (1865), *Vybrané báje a pověsti národů jiných větví slovanských* (1869), *České pohádky* (posmrtně 1905).

Literatura: Viz Grund (pozn. 5). – Julius Dolanský, *Karel Jaromír Erben*, Praha 1970. – Jaroslava Janáčková, K. J. Erben, in: Jan Lehár – Alexandr Stich – Jaroslava Janáčková – Jiří Holý, *Česká literatura od počátků k dnešku*, Praha 2008, s. 236-241.

¹⁹ Viz Dolanský (pozn. 18), s. 106.

²⁰ Ibidem, s. 106.

²¹ Ibidem, s. 106.

²² Ibidem, s. 106.

²³ První vydání *Kytice* obsahovalo tyto básně: *Kytice*, *Poklad*, *Svatební košile*, *Polednice*, *Zlatý kolovrat*, *Štědrý den*, *Holoubek*, *Záhořovo lože*, *Vodník*, *Vrba*, *Dceřina kletba*, *Věštkyně (Úlomky)*. – Viz Čermák (pozn. 15) s. 16.

²⁴ Viz Dolanský (pozn. 18), s. 107.

²⁵ Roku 1851 byl Erben zvolen archivářem hlavního města Prahy, což mu zajistilo stálý plat, a mohl se tak více věnovat své básnické činnosti. – Ibidem, s. 106.

absolutismu, a básně samy reagovaly „na novou těžkou situaci“.²⁶ Staly se odkazem na národní hodnoty a posilovaly víru ve vlastní síly národa.²⁷

Druhé vydání sbírky z roku 1861 obohatila balada *Lilie* a nový oddíl *Písní*.²⁸

1. 2. Kytice

Všechny básně Erbenovy sbírky mají literární formu balady, jež obsahuje ponuré téma a vždycky končí tragicky. Lidová mytologická balada ve svém ději obsahuje konflikt mezi člověkem a přírodou, mezi svobodným konáním jedince a mezi řádem, který je obsažený v lidském životě a přírodním dění. Tento „neúprosný zákon neodvratného Osudu“²⁹ jakýkoliv přestupek přísně trestá: „V tragickém konfliktu s vyššími, nadpřirozenými silami [vzpírající se člověk] vždycky podlehne.“³⁰ Zatímco lyricko-epická báseň zastoupena Máchových *Májem* výjimečného hrdinu vyzdvihovala, v baladě je takovýto hrdina potrestán. Svým charakterem si balada po době osvíceneckého výsměchu získala velkou oblibu evropských romantiků. Uchvacovala je svým spojením příběhu s úvahou a popisem, vyprávěním a promluvami postav. To vše dovolovalo rozehrát dramatický příběh na nevelké ploše.³¹

Erben jako sběratel národních báchorek, pohádek a písní, znalec slovanských bájí v nich tak našel nemálo příběhů pro své balady. Všechny skladby sbírky vykreslují dramatické příběhy lidí na základě elementárních vztahů mezi matkou a dítětem, vztahů mezi ženou a mužem, které ve většině případů vedou k provinění hlavní postavy, již je, až na pár výjimek, žena. Přestupek proti konvencí daným pravidlům je až neúměrně potrestán, protože: „Zákon nezbytný ve všem světě stojí, / a vše tu svůj zaplatí dluh.“³²

²⁶ Ibidem, s. 107.

²⁷ Pavel Dolejší, Karel Jaromír Erben, in: Idem, *Školní slovník českých spisovatelů*, Humpolec 2005, s. 50-51.

²⁸ V druhém vydání *Kytice* z roku 1861 byla mezi *Vrbu* a *Dceřinu kletbu* včleněna balada *Lilie*, do *Věštkyň* přidáno šest nových slok a nově připojen oddíl 17 písní. – Viz Čermák (pozn. 15), s. 16.

²⁹ Viz Dolanský (pozn. 18), s. 107.

³⁰ Ibidem, s. 107.

³¹ Viz Janáčková (pozn. 18), s. 238-249. – Josef Hrabák, *Poetika*, Praha 1973, s. 230-231.

³² Karel Jaromír Erben, *Básně a překlady*, Praha 1948, s. 110.

Erben totiž věřil v rozvinutý systém mravních pravidel, která koření v lidovém prostředí a která mají svůj původ v době formování lidského společenství, kdy se člověk vyčleňoval z přírodního prostředí jako původní bytost, nikoliv však úplně oddělená od přírody. Dvojakost tohoto lidského založení autor vnímal jako hrozbu. „Kdykoliv dojde k doteku lidského s přírodním, či dokonce k prolnutí obou těchto principů, dochází k tragédii. Zejména tehdy, když si člověk neuvědomí své lidství, svoji vyčleněnost z přírodního kontextu [...]“³³ Tehdy dojde k přestupku a následuje trest. V těch baladách, ve kterých se autor opírá o křesťanský mýtus, si provinilec uvědomí, čeho se dopustil, a tím je omilostněn, protože trest není osudový a neodvratný.³⁴

Osudové drama lidského jednání ještě umocňuje čas a prostor, ve kterých se odehrávají, protože každá část roku, měsíce a dne má svoji magickou moc. Lidé se v Erbenových baladách střetávají s nadpřirozenými bytostmi, „obcují“³⁵ se stromy a rostlinami, setkávají se s předměty, jež jsou obdařeny mimořádnými vlastnostmi a mocí. Všechno, čím byli romantikové tak nadšeni, se odráží už v samotných názvech jednotlivých Erbenových balad.

Erbenovu rozvržení balad do sbírky se přisuzuje promyšlený a symetrický model kytice, jež je svázána do pomyslného kruhu z jednotlivých květů, tedy pověstí.³⁶ Vlastenecký akcent zaznívá v úvodní baladě *Kytice*, i v závěrečné *Věštkyňi*. Ostatních deset balad pak vytváří dvojici (vždy první odpředu a první odzadu) navzájem ideově i tematicky podobných. V *Pokladu a Dceřině kletbě* se jedná o porušení základního vztahu mezi matkou a dítětem; viníkem je zde v obou případech matka. Ve *Svatebních košilích* se mrtvý ženich změní v upíra a ve *Vrbě* žena ovidiovsky ve strom. Nadpřirozené bytosti v *Polednici* a ve *Vodníkovi* zasahují do porušení základních mravních vztahů opět mezi matkou a dítětem. Ve *Zlatém kolovratu* a *Záhořově loži*, jak již názvy napovídají, jsou použity pohádkové motivy. Důraz je

³³ Vladimír Nezkusil, Karel Jaromír ERBEN, in: Idem, *Česká a světová literatura 19. století pro 2. ročník středních škol*, Praha 1998, s. 62-63.

³⁴ Ibidem, s. 63.

³⁵ Viz Janáčková (pozn. 18), s. 240.

³⁶ Sestaveny jsou takto: první a poslední (*Kytice* a *Věštkyňě*), druhá a předposlední (*Poklad* a *Dceřina kletba*), třetí a třetí odzadu (*Svatební košile* a *Vrba*), čtvrtá a čtvrtá odzadu (*Polednice* a *Vodník*), pátá a pátá odzadu (*Zlatý kolovrat* a *Záhořovo lože*), prostřední (*Štědrý den* a *Holoubek*). – Viz Dolanský (pozn. 18), s. 112. – Vladimír Prokop, Romantismus v českých zemích, in: Idem, *Literatura 19. a počátku 20. století (od romantiků po buřiče)*, Sokolov 2000, s. 13.

v nich kladen na vinu a spásu, při čemž velkou roli zde hraje pokání. Poslední dvojice balad, *Štědrý den* a *Holoubek*, vedle sebe stojí poněkud volněji, nicméně obě jsou založeny na tématu láska a smrt. Souměrnost sbírky narušila balada *Lilie*, která však byla do sbírky vložena později, v druhém vydání z roku 1861.

Ve svém nejznámějším díle Erben vycházel z básnické tvorby německých básníků Johanna Gottfrieda Herdera³⁷ a Gottfrieda Augusta Bürgera,³⁸ polského básníka Adama Mickiewicze³⁹ a v neposlední řadě polského básníka Julia Słowackého,⁴⁰ jehož vliv na českého básníka zdůraznil Julius Dolanský.⁴¹

³⁷ Johann Gottfried Herder (1744 – 1803), teoretik a estetik hnutí Sturm and Drang a filozof. Sbíral lidové písně a ty shromáždil ve dvou svazcích *Lidových písní* (1778-79), od roku 1807 pak v *Hlasech národů v písních*. Pro české národní obrození měla význam zvláště kapitola o povaze Slovanů v *Myšlenkách k filozofii dějin lidstva* (1784-91). – It [Lucy Topolská], heslo HERDER, Johann Gottfried, in: Václav Bok – Věra Macháčková-Riegerová – Jiří Veselý (ed.), *Slovník spisovatelů německého jazyka a spisovatelů lužickosrbských*, Praha 1987, s. 324-326.

³⁸ Gottfried August Bürger (1747 – 1794), německý spisovatel, hlavní tvůrce německé balady, jež byla založena na lidové tradici balad a jarmarečních zpěvů. Na Erbena zapůsobila *Lenora* (1806), jež ho inspirovala ke *Svatebním košilím*, dále Erben znal Bürgerovu *Píseň o chrabrém muži* (1777), *Divoký lovec* (1778), *Dcera faráře z Holubí* (1781). – aš [Alena Šimečková], heslo BÜRGER, Gottfried August, in: Václav Bok – Věra Macháčková-Riegerová – Jiří Veselý (ed.), *Slovník spisovatelů německého jazyka a spisovatelů lužickosrbských*, Praha 1987, s. 168-169.

³⁹ Adam Mickiewicz (1798 – 1855), polský spisovatel, hlavní představitel polského romantismu. První část dvousvazkové sbírky *Básně* (1822 –23) vyplňují *Balady a romance*, které čerpají z lidových pramenů a zdůrazňují hlavně cit, víru a srdce. Druhý svazek tvoří básnická povídka *Gražina* a část básnického dramatu *Dziady* (II. a IV. část); v roce 1832 na ně básník navázal III. částí. – Pavel Dolejší, heslo MICKIEWICZ Adam, in: Pavel Dolejší, *Školní slovník světových spisovatelů*, Humpolec 2007, s. 297-298.

⁴⁰ Juliusz Słowacki (1809 – 1849), polský básník a dramatik; řadí se mezi čelní představitele polského romantismu. Pro české básníky byl vlivný zejména jeho nejrozsáhlejší epos *Král Duch* (od 1847, další části posmrtně), v němž spojoval dějinný vývoj lidstva s posláním Polska. – jp [?], heslo SŁOWACKI Juliusz, in: Ludvík Štěpán (ed.), *Slovník polských spisovatelů*, Praha 2000, s. 442-443.

⁴¹ Viz Dolanský (pozn. 18), s. 109-111.

2. Ilustrovaná Kytice

2. 1. Vývoj bádání

Životem a dílem básníka Karla Jaromíra Erbena se zabývalo mnoho odborných badatelů či spisovatelů.⁴² Naproti tomu zhodnocení ilustrací k jeho básnické sbírce byly věnovány jen krátké články a recenze a to vždy k jednotlivému a konkrétnímu vydání *Kytice* s ilustracemi většinou v roce jejího vydání. O některých ilustrovaných vydáních pojednávají medailony, stati či studie v monografiích příslušných autorů-illustrátorů.

O první zhodnocení ilustračního doprovodu k Erbenově *Kytici* se pokusil Erbenův „první“ životopisec Antonín Grund v obsáhlé knize *Karel Jaromír Erben* vydané v roce 1935.⁴³ Grund v celé V. kapitole⁴⁴ této knihy zkoumal básnickou sbírku *Kytice*: věnoval se jejímu vzniku, rozboru jednotlivých balad, kritickým ohlasům na ni, promítnutí básnické sbírky do hudby, literatury a také do výtvarného umění. Výtvarným uměním je zde myšleno ilustrační umění k této sbírce, které zde Grund zmapoval od prvotních snah Mánesových až po v té době nejmladší ilustrované vydání v roce 1927, které ilustroval Jan Zrzavý. Jednotlivé ilustrace mezi sebou porovnal a snažil se je kvalitativně zhodnotit.

Julius Dolanský, autor „druhého“ obsáhlého životopisu Karla Jaromíra Erbena z roku 1970,⁴⁵ který se vyznačuje možná trochu přehnaným zdůrazněním vlivu polské literatury na Erbenovo dílo, v závěrečné kapitole *Erbenův odkaz*⁴⁶ podal stručný a nehodnotící výčet jmen umělců, kteří tematiku Erbenových balad ztvárnili ve výtvarném umění. Ačkoliv kniha vyšla pětatřicet let po vydání Erbenova životopisu od Antonína Grunda a je doprovázena četnými reprodukcemi ilustrací *Kytice*, nepodává žádné nové informace o problematice.

⁴² Viz pozn. č. 18.

⁴³ Viz Grund (pozn. 5).

⁴⁴ Antonín Grund, V. *Kytice*, in: Idem, *Karel Jaromír Erben*, Praha 1935, s. 64-106.

⁴⁵ Viz Dolanský (pozn. 18).

⁴⁶ Julius Dolanský, Závěr: Erbenův odkaz, in: Idem, *Karel Jaromír Erben*, Praha 1970, s. 397-406.

V roce 2003 byl vydán sborník⁴⁷ ke 150. výročí prvního vydání *Kytice*. Sborník *Kytice v nás* obsahuje šestadvacet příspěvků na různé erbenovské téma od čtyřadvaceti autorů. Pro tuto diplomovou práci byly nesmírně užitečné tři příspěvky Karla Čermáka: *Soupis knižních vydání Kytice*,⁴⁸ *Kytice a její nakladatelé*⁴⁹ a *Kytice a její ilustrátoři*.⁵⁰ Čermákův soupis česky vydaných *Kytic* obsahuje výčet všech knižních vydání od prvního z roku 1853 až do vydání z roku 2002. Každá položka obsahuje všechny dohledané informace: přesný název, úvod, ediční poznámku, doslov a jiné statě v knize obsažené, tiskárnu, typ písma, informace o nakladateli, místo vydání a rok, rozměry knihy, počet stran a pro tuto práci přínosné informace o ilustracích (autor, počet ilustrací, a to zda jsou celostránkové či v textu, černobílé či barevné). Čermákovo pojednání o ilustrátorech *Kytice* pak podává do jisté míry umělecko-historické zhodnocení těch nejvýznačnějších ilustrovaných počinů, zejména těch kvalitních. Spousta autorů-ilustrátorů Erbenovy sbírky tak zůstala opomenuta. Celý sborník je bohatě doprovázen reprodukcemi různých materiálů vztahujících se k K. J. Erbenovi, zvláště pak reprodukcemi ilustrací knižně vydaných či dětmi účelově vytvořených pro tento sborník.

Studie Tomáše Wintera *Vodník a nevědomí*⁵¹ z roku 2008 se zkoumané problematiky dotkla motivem jedné Erbenovy balady, postavou *Vodníka*, jejíž původ v lidové slovesnosti a hlavně způsob jejího zobrazení českých výtvarných umělců autor studie rozebírá na sesbíraných ukázkách maleb, kreseb a grafik. Pohádkovou postavu vodního muže chápe jako vícevýznamový symbol, který je možný číst v hlubší, psychologické rovině, a z tohoto hlediska ji zkoumá. *Vodník* v Erbenově sbírce představuje jednu z nejzajímavějších postav hodnou k ilustrování, je proto logické, že Winter pojednal z psychologického hlediska nevědomí i o několika zobrazení k baladě *Vodník*, jež byly určeny ke knižnímu vydání.

Pro zjištění a zasazení vytvořených ilustrací každého autora do širšího kontextu jeho vlastního díla jsou důležité a přínosné monografie jednotlivých umělců či

⁴⁷ Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003.

⁴⁸ Viz Čermák (pozn. 15), s. 16-40.

⁴⁹ Karel Čermák, *Kytice a její nakladatelé*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 44-47.

⁵⁰ Viz Čermák (pozn. 13), s. 48-61.

⁵¹ Tomáš Winter, *Vodník a nevědomí*, *Umění* LVI, 2008, s. 206-220.

alespoň katalogy výstav podávající vývoj jejich díla. Ne každému umělci, který *Kytici* ilustroval, však monografie byla věnována. Použité literatury monografického charakteru tedy příliš nebylo.

Ilustrační tvorba Luděka Marolda je v hrubých obrysech nastíněna v jeho monografii od Jany Orlikové.⁵² Stručně v ní pojednává o ilustraci k *Vodníkovi* v kontextu doby jejího vzniku.

Ilustracemi téže balady Felixe Jeneweina se v kontextu jeho tvorby zabýval Roman Musil.⁵³ Přínosné je zvláště Musilovo zjištění Jeneweinových inspiračních vzorů.

Ilustračním a typografickým dílem Vlastislava Hofmana se zabývala Mahulena Nešlehová⁵⁴ v obsáhlé studii ještě obsáhlejší monografie tohoto všestranně nadaného umělce. Ilustracím *Svatebních košil* v souvislosti s jeho ilustrační tvorbou je věnována jak stylová tak typografická analýza.

Asi největší pozornost z ilustrátorů *Kytice* sklídl Jan Zrzavý, jehož ilustrace formálně i obsahově rozebralo několik historiků umění. Sám Jan Zrzavý se k ilustrování této sbírky vyjádřil v textu *Jak jsem ilustroval Kytici*, jež je otištěna v antologii textů⁵⁵ Jana Zrzavého a o Janu Zrzavém z roku 2003. Veškeré nejnovější poznatky o životě a hlavně díle malíře shrnuje nedávno vydaná publikace pod editací Karla Srpa z roku 2012.⁵⁶ Nejvýznamnější Zrzavým ilustrovaná díla obsáhle rozebrala Lenka Bydžovská v kapitole *Příběhy bez děje*.⁵⁷ Velký význam a „zklassičtění“ v české kultuře přisuzuje zejména ilustracím k Máchovu *Máji* a Erbenově *Kytici*, které podrobně rozebrala obsahově, stylově, a zsumírovala všechny informace k jejich vzniku a průběhu realizace.

Pozoruhodným zdrojem k pochopení ilustračního doprovodu *Kytice* Antonína Procházky posloužila studie Hany Karkanové⁵⁸ zaměřená na Procházkovu ilustrační a

⁵² Jana Orliková (ed.), *Luděk Marold (1865 – 1898)*, Praha 1998.

⁵³ Roman Musil, *Felix Jenewein. 1857 – 1905*, Praha 1996.

⁵⁴ Mahulena Nešlehová, Knižní umění, ex libris, plakáty, in: Mahulena Nešlehová (ed.), *Vlastislav Hofman*, Praha 2004, s. 323.

⁵⁵ Jan Zrzavý, *Jak jsem ilustroval Kytici (1960)*, in: Karel Srp (ed.), *Jan Zrzavý. O něm a s ním*, Praha 2003, s. 55-58.

⁵⁶ Karel Srp (ed.), *Jan Zrzavý. Božská hra*, Ostrava – Praha 2012.

⁵⁷ Lenka Bydžovská, *Příběhy bez děje*, in: Karel Srp (ed.), *Jan Zrzavý. Božská hra*, Ostrava – Praha 2012, s. 235-289.

⁵⁸ Hana Karkanová, Antonín Procházka v ilustraci a grafice, in: Jiří Hlušíčka et al., *Antonín Procházka. 1888 – 1945*, Brno – Praha 2002 s. 149.

grafickou tvorbu. V kontextu Procházkovy ilustrační tvorby, jež se zásadně obracela k antickým vlivům, ilustrace ke *Kytici* z hlediska vyjádření pravé podstaty Erbenových balad nepovažuje za nejzdařilejší, přestože si byla vědoma jejich vysoké kvality.

Kreslířce a grafičce Ludmile Jiřincové Luboš Hlaváček věnoval dvě monografie. Druhé, značně rozšířené vydání⁵⁹ z roku 1991 vykresluje životní události a vývoj díla Jiřincové na pozadí dobového, především výtvarného dění v širším kontextu. Hlaváček její ilustrace ke *Kytici* považoval za klenot moderní české ilustrace. Vyzdvihoval u nich postihnutí myšlenkového jádra každé balady v jejím základním mravním poslání, ve formální stránce pak vystihnutí národně klasického charakteru sbírky (slovní hudebnost, magicky působivý děj).⁶⁰ Tím se Jiřincové ilustrace k Erbenově sbírce zásadně lišily od převažujícího realisticko-narativního postoje většiny ilustrátorů *Kytice*.

Osobností uměleckého outsidera a dlouho opomíjeného umělce Aléna Diviše se zabývali Vanda Skálová a Tomáš Pospiszyl, kteří o Divišovi v roce 2005 napsali obsáhlou monografii.⁶¹ Badatelé na základě umělcových životních událostí podrobně zrekonstruovali jeho život a vývoj díla. Monografie je také velice přínosná množstvím reprodukováných děl, která jsou v soukromém vlastnictví, a jejich dohledání tak představuje náročný úkol. O Divišových ilustracích k Erbenově *Kytici* pojednala Vanda Skálová.⁶² Ve dvou kapitolách zhodnotila jak samotné ilustrace po stránce formální a obsahové, tak se také zabývala celou „kauzou“ jejich knižního vydání v neradostné době komunistického režimu. Divišův počín hodnotí jako nejosobitější výtvarný doprovod české poezie vůbec a to nejen kvalitou, nýbrž i množstvím variant a bohatostí námětů.⁶³

⁵⁹ Luboš Hlaváček, *Ludmila Jiřincová*, Praha 1991.

⁶⁰ Ibidem, s. 50.

⁶¹ Vanda Skálová – Tomáš Pospiszyl, *Alén Diviš. 1900-1956*, Praha 2005.

⁶² Vanda Skálová, Ilustrace k baladám Karla Jaromíra Erbena, in: Idem – Tomáš Pospiszyl, *Alén Diviš. 1900-1956*, Praha 2005, s. 172-191. - Vanda Skálová, Erbenovy balady – boj o knižní vydání, in: Idem – Tomáš Pospiszyl, *Alén Diviš. 1900-1956*, Praha 2005, s. 191-194.

⁶³ Ibidem, s. 185.

2. 2. Ilustrovaná vydání *Kytice*

2. 2. 1. Ilustrovaná vydání *Kytice* v letech 1853 - 1889

Úvod. První ilustrovaná vydání *Kytice* spadají do období, kdy se politické poměry v českých zemích po osmileté vládě tzv. Bachova absolutismu uvolnily. Začaly se zakládat nové soukromé tiskárny a akciové společnosti. Vedle již fungujících tiskáren započala svoji činnost tiskárna Eduarda Grégra,⁶⁴ Václava Neuberta,⁶⁵ Josefa Vilímka⁶⁶ a dalších. Z akciových tiskáren byly nejznámější Dělnická tiskárna, Politika, Melantrich. V činnosti většiny z nich rostla snaha o obnovu krásné knihy. Zejména však u tiskáren menších, jež se zaměřovaly na kvalitní a umělecké vydání knih, a dávaly tak možnost uplatnění umělců v české ilustraci, která v polovině devatenáctého století začala sloužit národnímu obrození a české vědě.⁶⁷ Z reprodukčních technik se přestala používat litografie⁶⁸ a oceloryt. Vystřídaly je techniky nové – světlotisk,⁶⁹ hlubotisk⁷⁰ a autotypie.⁷¹ Zpočátku se užívaly stočky dřevěné, které na začátku devadesátých let devatenáctého století nahradily štočky kovové a fotografické.

Za zakladatelskou osobnost české knižní ilustrace je považován Josef Mánes,⁷² jehož první ilustrované dílo *Sbírka českých národních písní* a ilustrace k *Rukopisu královédvorskému* (1876) představují příkladné ukázky českých knih, jež měly pomoci k emancipaci českého národa a jeho kultury v boji o nezávislost a svobodu. Josefův bratr Quido⁷³ zase ilustračně vyzdobil německé vydání *Babičky* (1858)

⁶⁴ Eduard Grégr (1827 – 1907), nakladatel, biolog, lékař a politik.

⁶⁵ Václav Neubert (1852 – 1936), knihkupec, tiskař a nakladatel.

⁶⁶ Josef Vilímek (1835 – 1911), nakladatel a tiskař.

⁶⁷ Karel Žižkovský, *Česká ilustrace od roku 1900 do současnosti*, Praha 1972, s. 1-2.

⁶⁸ Techniku litografie vynalezl český rodák Alois Senefelder (1771 – 1834). V Čechách se začala používat od roku 1820. První litografickou dílnu v Praze založil malíř Antonín Machek (1775 – 1844). – Zdeněk Vích, *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*, Hradec Králové 2004, s. 63.

⁶⁹ Světlotisk umožnil reprodukovat fotografie a tónové kresby. Užíval se zejména k reprodukcím do vědeckých publikací, kde záleželo na jemnosti obrazu.

⁷⁰ Reprodukční technika hlubotisku se používala při tisku uměleckých monografií, různých obrazových děl i ilustrovaných časopisů. Vynalezl jej Karel Klíč (1841 – 1926). Jako technika ručního tisku z hloubky (heliogravura) se uplatnila hlavně v letech 1890 – 1910, kdy se používala k jednobarevné ilustraci nákladných děl. – Viz Vích (pozn. 68), s. 67.

⁷¹ Autotypie reprodukovala černobílý obraz; jako vzor většinou fotografie.

⁷² Josef Mánes (1820 – 1871).

⁷³ Quido Mánes (1828 – 1880).

Boženy Němcové a Cervantesova *Dona Quijota* (1865). Na mánesovskou ilustrační tradici plodně navázal Mikoláš Aleš⁷⁴ nejen svými ilustracemi k oběma rukopisům (1886), ale také k dílům Aloise Jiráska, F. L. Čelakovského či ke *Slabikáři* (1898, 1905) a *Špalíčku 305 národních písní a říkadel*.

Přední nakladatelé se mimo vydávání knih českých autorů začali také soustřeďovat na vydávání světových románů a klasických děl evropské kultury. Oproti hojně ilustrované české literatuře, díla světová zdobily ilustrace spíše výjimečně. Ne tak tomu bylo v případě ilustrovaných časopisů jako *Světazor*, *Zlatá Praha*, *Švanda Dudák*, *Paleček* a mnoho dalších.⁷⁵

Karel Žižkovský⁷⁶ poznamenal, že úroveň knih v té době vydaných „díky popisné, často špatně ryté ilustraci a nedokonalé sazbě zaviněné špatným řemeslným provedením“⁷⁷ byla velice nízká, což vedlo umělce-ilustrátory k pochopitelné neochotě s nakladateli spolupracovat. Vydavatelská činnost druhé poloviny devatenáctého století s výsledky nepřilíš kvalitními však stojí na počátku celkového vývoje české krásné knihy.

Kytice. V rozmezí let 1853 až 1889 *Kytice* vyšla v šesti vydáních,⁷⁸ z toho tři doprovázela ilustrační výzdoba.

Vůbec první vydání básnické sbírky *Kytice*⁷⁹ (č. kat. 1) vyšlo v roce 1853 ve velice skromné podobě bez jakékoli výzdoby.⁸⁰ Na výroční výstavě *Karel Jaromír Erben. 1811 – 2011*⁸¹ Vědecká knihovna v Olomouci prezentovala reprodukci listu (pravděpodobně frontispisu) s akvarelovou malbou rohu s kyticí⁸² [1] a informací, že tento list se nacházel v prvním vydání. Precizní soupis všech vydání *Kytice* vypracovaný Karlem Čermákem⁸³ žádnou ilustrační výzdobu nezmiňuje. Tento

⁷⁴ Mikoláš Aleš (1852 – 1913).

⁷⁵ Viz Žižkovský (pozn. 67), s. 4.

⁷⁶ Ibidem, s. 4.

⁷⁷ Ibidem, s. 4.

⁷⁸ Viz Čermák (pozn. 15), s. 16-40.

⁷⁹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1953.

⁸⁰ První vydání *Kytice* z roku 1853 vlastní například Vědecká knihovna v Olomouci pod signaturou 419. 792. Na stránkách knihovny je k dispozici v digitalizované podobě.

⁸¹ Výstava *Karel Jaromír Erben. 1811 – 2011* se konala v galerii Biblio Vědecké knihovny v Olomouci od 25. 4. – 31. 5. 2012.

⁸² Digitalizovaný výtisk (viz pozn. 80) však žádný ilustrovaný list neobsahuje.

⁸³ Viz Čermák (pozn. 15), s. 16.

akvarel, který byl zřejmě součástí nějakého soukromého výtisku, za ilustraci v pravém slova smyslu považovat nelze, spíše se jedná o umělecký výzdobný prvek vydání, který však stojí na úplném začátku stanovené problematiky této práce. Dílo svým výtvarným pojetím přesně zapadá do své doby: tematicky ale i stylově upomíná na Mánesovy akvarely lučních květin. Kompozičně zužující se zohnutá část namalovaného rohu a trčící větvička květin s červenými květy vytvářejí tvar srdce, jehož spodní část vyplňují květy pravděpodobně růží. Kvalit Mánesových lehkých akvarelů tato malba nedosahuje, spíše je možné ji zařadit do okruhů dekorativních prací, které vznikaly v českých, soukromých malířských školách typu školy Amálie Mánesové.⁸⁴

Autorem prvních ilustrací Erbenovy *Kytice* se v roce 1861 stal dřevorytec **František Richter st.**⁸⁵ Jeho ilustrační doprovod, mimo první ilustrované vydání⁸⁶ (č. kat. 2), zdobil i další dva výtisky *Kytice* vydané v nakladatelství Jaroslava Pospíšila,⁸⁷ a to v roce 1871⁸⁸ (č. kat. 3) a 1874⁸⁹ (č. kat. 4). Richter st. vytvořil dvanáct figurálních a osmnáct ozdobných iniciál v technice dřevorytu. [2-14] Antonín Grund považoval RichtEROVY ilustrace sbírky za „*primitivní*“,⁹⁰ Karel Čermák za „*přínejlepší* [...] *průměrné*“.⁹¹ Práce jsou to popisné, jejich výraz je strnulý a statický, nicméně kompozičnímu rozvržení nelze upřít zajímavost. Většina figurálních iniciál je totiž rozdělena do dvou, někdy dokonce i tří scén či plánů. Tu nejjednodušší skupinu tvoří většina ilustrací *Kytice*, jmenovitě k *Holoubkovi* [8], *Záhořovu loži* [9], *Vodníkovi* [10], *Lilii* [12], *Dceřině kletbě* [13] a *Věštkyňi* [14]. Zde je děj balad zobrazen jedinou scénou: klečící žena u hrobu, modlící se Záhoř u paty kříže, vodník stahující dívku ke dnu jezera, král na koni štvoucí bílou laň, matka s dcerou u chalupy a na hoře monumentálně trůnící věštkyň. Druhou skupinu představují už složitější ilustrace, ve kterých Richter st. jednotlivou ilustraci rozdělil do dvou sebe se dotýkajících polí,

⁸⁴ Amálie Mánesová (1817 – 1883).

⁸⁵ František Richter st. (1832 – 1892), malíř a grafik; v grafice vytvářel hlavně dřevoryty. Maloval figurální obrazy, avšak poté, co si v šedesátých letech devatenáctého století zařídil dřevorytecký ústav, se věnoval výhradně grafice. Vyryl několik premií Umělecké Besedy. Za jeho hlavní počín se pokládají ilustrace k Erbenově *Kytici*.

⁸⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1861.

⁸⁷ Jaroslav Pospíšil (1812 – 1889), nakladatel, knihkupec a překladatel.

⁸⁸ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1871.

⁸⁹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1874.

⁹⁰ Viz Grund (pozn. 5), s. 101.

⁹¹ Viz Čermák (pozn. 13), s. 48.

ve kterých se odehrávají dva děje na dvou různých místech a většinou ve stejném čase. V *Pokladu* [3] se v první scéně matka modlí na skále, zatímco její dítě si v druhé scéně pod skálou hraje; stejně tak v *Polednici* [5] hlavní, větší výjev představuje interiér chalupy se sedící matkou, před Polednicí brání své dítě, zatímco scéna nahoře zobrazuje (zřejmě) otce (sekáče) vracejícího se z práce; podobně je s ději balad zacházeno i v ilustracích ke *Zlatému kolovratu* [6] a *Štědrému dni*. [7] Třetí skupinu zastupují ilustrace ke *Svatebním košilím* [4] a *Vrbě*. [11] U první zmíněné balady této skupiny hlavní výjev vyobrazuje márníční scénu, ke které je připojen výjev druhý – dovnitř se dobývající umrlci v kápích v čele s lebkou milého. Tyto dvě scény se odehrávají ve stejný čas. K druhé časové rovině pak odkazuje ve spodní části na dekorativním úponku zavěšené roztrhané plátno odkazující také nejen k hlavnímu motivu a názvu balady, především však k samotnému závěru skladby. Ilustrace *Vrby* [11] obsahuje taktéž tři scény; dvě Richter st. zobrazil v sobě: dvě ženské postavy u kolébky s dítětem ve světnici; jedna z žen pateticky vztahuje ruce k otevřenému oknu, ve kterém se muž rozpřahuje se sekerou, aby vrbu skácel. Třetí scénu vyplňuje zpodobení baby čarodějnice.

Součástí všech Richterových ilustrací jsou jednoduché iniciály. [2] Ty nesourodě vystupují z celku, který dominantně vytvářejí především scénické zobrazení událostí z balad, které rámuje konstrukce z dřev, klacků, někdy scénu rámuje architektura, někdy vegetabilní motivy v podobě stromů; ze všech ráků se vinou rostlinné úponky a arabesky.

Jak již bylo zmíněno, *Kytice* s Richterovými ilustracemi vyšla ve třech vydáních. Druhé vydání z roku 1871 bylo navíc obohaceno o frontispisový dřevoryt ke *Svatebním košilím* [16] pravděpodobně **Antonína Garejse ml.**,⁹² který v druhé polovině šedesátých let devatenáctého století k vybraným Erbenovým baladám (*Štědrý den*, [15] *Svatební košile*, *Polednice*, *Holoubek* a *Vrba*) vytvořil celostránkové, dřevorytecké ilustrace. Ilustrace *Štědrého dne* [1221] vyšla ve *Světozoru* (1867),⁹³ další čtyři k výše jmenovaným baladám pak v *Květech* (1868). Kompozici Garejsovy ilustrace ke *Štědrému dni* vytvářejí tři části, které jakoby představovaly příčný řez

⁹² Antonín Garejs (také psáno Gareis) ml. (1837 – 1922), malíř žánrů a podobizen, ilustrátor. V českých a německých časopisech, zvláště ve *Světozoru* a *Květech*, uveřejňoval své ilustrace, pouliční výjevy a postavy staré Prahy humorně či satiricky kreslené.

⁹³ Karel Jaromír Erben, *Štědrý den*, *Světozor* 5, 1867, obrazová příloha k 5. číslu „Světozora“.

trojlodní architekturou, mohli bychom říci trojlodní bazilikou. „Stěny“ jednotlivých „lodí“ simulují kmínky stromů, ve spodní části vyrůstající a v horních partiích se do sebe zalamujících. V sedmi partiích se odehrává děj Erbenovy balady, v pěti dalších je pak vytištěn text básně. Po stránce stylové a invenční se jedná o práce průměrné kvality, ve své době ničím vynikající; jako podobné práce druhé poloviny devatenáctého století vykazují popisnost, statičnost a topornost v zobrazení výrazu.

Je zajímavé, že Richterem st. a Garejsem ilustrované vydání z roku 1871 ve stejné úpravě znovu vyšlo za pětaosmdesát let, v roce 1956⁹⁴ (č. kat. 3).

Závěr. Během šestatřiceti lety vymezeného období, kterému se v dějinách českého umění začalo říkat období generace Národního divadla, kdy na poli českého umění vystoupila celá řada tvůrčích individualit, byla *Kytice*, tehdy důrazně chápána jako národní sbírka balad, ilustrována pouze dvěma autory. Františka Richtera st. ani Antonína Garejse ml. však nemůžeme k tak významné a české umění obohacující generaci počítat. Jejich ilustrační doprovod postrádá dobovou snahu o vytvoření ryze českého umění ať už zobrazením venkova či znázorněním tehdy vyhledávaného typu českého člověka. Oba dva autoři vytvořili průměrné práce, které se s ilustracemi Josefa Mánesa a Mikoláše Alše nemohou kvalitativně rovnat.

⁹⁴ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1956.

2. 2. 2. Ilustrovaná vydání *Kytice* v letech 1890 - 1906

Úvod. Poslední desetiletí devatenáctého století a samotný přelom do století dvacátého v sobě obsahuje vznik ilustrace krásné literatury v plném slova smyslu, za jehož zrodem stojí výše zmíněný Josef Mánes, zakladatel české ilustrace, s Mikolášem Alšem a dalšími umělci. Přelom století znamenal v knižní kultuře vznik již „*dokonalé moderní knihy*“⁹⁵ se stylově koncipovanou úpravou od zvolení kvalitního papíru, přes volbu písma, grafickou úpravu, vazbu, po tisk správnou technikou. Za průkopníky této etapy považujeme Jana Preislera,⁹⁶ Zdenku Braunerovou,⁹⁷ Vojtěcha Preissiga⁹⁸ a Alfonse Muchu,⁹⁹ Františka Bílka,¹⁰⁰ Josefa Váchala,¹⁰¹ členy symbolistního sdružení Sursum Františka Koblihu¹⁰² či Jana Konůpka.¹⁰³ Všechny tyto autory lze zařadit do skupiny „lyrických tvůrců ilustrací“.¹⁰⁴ Představitelem souběžně působící skupiny – skupiny vytvářející „ilustrace epické“ byl beze sporu ilustrátor Němcové *Babičky* a Jiráskových spisů Adolf Kašpar.¹⁰⁵ Pro „krásnou knihu“ tohoto období bylo typické vydávání výjimečných edic a bibliofilii, což do značné míry skončilo vypuknutím první světové války a zesílilo zvláště v meziválečném

⁹⁵ Vích (pozn. 68), s. 67.

⁹⁶ Jan Preisler (1872 – 1918), malíř a grafik. Z jeho ilustrační tvorby zvláště vyniká doprovod *Písně o hoři dobrého juna Romana Vasiliče* Julia Zeyera (1899), *Pohádek špatně končících* K. Maška (1897) či obálka *Princezny Pampelišky* J. Kvapila.

⁹⁷ Zdenka Braunerová (1858 – 1934), malířka a grafička, se v ilustrační tvorbě proslavila zvláště úpravou Mrštíkovy *Pohádky máje* (1897).

⁹⁸ Vojtěch Preissig (1873 – 1944), grafik a malíř, ilustroval *Tyrolské elegie* K. H. Borovského (1893), Karafiátovy *Broučky* (1903), říkanku *Byl jednou jeden domeček* či jako první Bezručovy *Slezské písně* (1909).

⁹⁹ Alfons Mucha (1860 – 1939) se ilustrační tvorbou zabýval hlavně v Paříži, kde vyšla řada francouzských knih jím graficky upravena a vyzdobena.

¹⁰⁰ František Bílek (1872 – 1941), sochař, řezbář, grafik, architekt, ilustroval křídovými kresbami román J. Zeyera *O věrném přátelství Amise a Amila* (1899), Březinovu sbírku *Ruce*, Demlův esej *Pro budoucí poutníky a poutnice* (1913) aj.

¹⁰¹ Josef Váchal (1884 – 1969), malíř, grafik, řezbář a spisovatel, dřevoryty ilustroval zvláště svá díla jako například *Ďáblova zahrádka anebo přírodopis strašidel* (1924), *Krvavý román* (1924, 1970), *Koruna bludařstva, to jest Postyla kacířská* (1926) ad.

¹⁰² František Kobliha (1877 – 1962), malíř, grafik a kreslíř, stojí za ilustrovanými vydáními knih J. Karáska, J. Zeyera, K. Hlaváčka aj; zvláště pak je významným počinem ilustrované vydání Máchova *Máje* (1911) a výtvarné pojetí knih Oscara Wilda *Básně v próze* (1917) a *Slavík a růže* (1919).

¹⁰³ Jan Konůpek (1883 – 1950), malíř, grafik a ilustrátor, ilustracemi doprovodil Máchův *Máj* (1911), Novalisovy *Hymny noci* (1916), Poeovy povídky, příběhy ze Starého i Nového zákona, básně Březinovy, či Štorchovy knihy.

¹⁰⁴ Zdeněk Vích ilustrace rozděljuje do dvou skupin: skupina lyrických ilustrací je volnou výtvarnou paralelou literárního textu oproti skupině ilustrací epických, která ilustrovaný děj vypráví a popisuje. – Vích (pozn. 68), s. 11-12.

¹⁰⁵ Adolf Kašpar (1877 – 1934), malíř, ilustrátor a grafik, ilustrátor Jiráskových, Raisových, Winterových i Němcové děl.

období, kdy bylo hlavní prioritou vydávat cenově dostupné knihy pro co nejširší čtenářskou obec. Symbolistní a secesní tendence ustoupily tendencím klasicizujícím.¹⁰⁶

Důraz na kvalitní vydání ovlivnil masový rozvoj časopisů, knižní produkce a vzdělanosti konce předminulého století. Zároveň se knižní kultura dostala na nesmírně vysokou úroveň díky renesanci všech oborů volného i užitého umění. To beze sporu pramenilo z revolučních změn v myšlení, životním stylu a kulturních potřeb měnící se společnosti konce devatenáctého století.¹⁰⁷

Umělcům se najednou dostala řada nových příležitostí pro typografickou či ilustrační úpravu knih, jež vycházely v masových edicích nakladatelství J. R. Vilímka,¹⁰⁸ J. Ottý, J. R. Šimáčka, B. Kočího a dalších. Také hojně ilustrované časopisy jako *Zlatá Praha* a *Světlozor* poskytovaly dostatek prostoru pro epické ilustrace, zejména pak pro žánr kresleného humoru a karikaturu. Na tuto masovou produkci reagovala nonkonformní hnutí například kolem časopisu *Moderní revue* (1894) redigovanou Arnoštem Procházkou¹⁰⁹ a vytvářenou básníky české dekadence.

Devadesátá léta předminulého století znamenají pro vývoj české krásné knihy významnou periodu, kdy vedle masové kultury reakčně vznikla kultura individualizovaná, jež ve výtvarné formě kladla důraz na výraznou stylizaci, které dosahovala „*novým soustředěním na sugestivní prvky uměleckého projevu včetně korespondencí jejich vizuálních, zvukových a sémantických funkcí ve struktuře uměleckého vyjádření*“.¹¹⁰

Kytice. Ve vymezeném šestnáctiletí *Kytice* vyšla devětkrát, z toho šest vydání bylo ilustrováno.

Sedmé vydání *Kytice*¹¹¹ (č. kat. 5), čtvrté ilustrované vyšlo v roce 1890 pod vydavatelským dohledem Umělecké besedy. Velkoformátové¹¹² knižní vydání této

¹⁰⁶ Viz Vích (pozn. 68), s. 65-75.

¹⁰⁷ Tomáš Vlček, Umění secese a symbolismu, počátky modernosti, in: Vojtěch Lahoda – Mahulena Nešlehová – Marie Platovská – Rostislav Švácha – Lenka Bydžovská (eds.), *Dějiny českého výtvarného umění. IV/1. 1890-1938*, Praha 1998.

¹⁰⁸ J. R. Vilímek (1835 – 1911), knihkupec, nakladatel, redaktor.

¹⁰⁹ Arnošt Procházka (1869 – 1925), básník, překladatel, spisovatel, kritik, bibliofil, estetik.

¹¹⁰ Viz Vlček (pozn. 107), s. 86.

¹¹¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1890.

¹¹² Rozměry: 29 x 22 cm.

Kytice bylo pojato jako reprezentativní roční prémie. Umocnit to měla desítky umělců,¹¹³ kterou Umělecká beseda oslovila: Jan Koula,¹¹⁴ Karel Vítězslav Mašek,¹¹⁵ František Slabý,¹¹⁶ Karel Liebscher,¹¹⁷ Adolf Liebscher,¹¹⁸ Viktor Oliva,¹¹⁹ Josef Douba,¹²⁰ Vilém Trsek,¹²¹ Luděk Marold¹²² a Felix Jenewein.¹²³ Kritický rozbor sbírky napsal český básník a dramatik, vůdčí osobnost lumírovců Jaroslav Vrchlický.

¹¹³ Toto vydání *Kytice* obsahovalo jak oddíl 13 balad, tak zredukovaný oddíl *Písně*, který ilustroval Karel Štapfer. Vzhledem k tématu této práce o Štapferově ilustračním doprovodu pojednáno není.

¹¹⁴ Jan Koula (1855 – 1919), architekt, kreslíř, akvarelista architektonických studií a předmětů uměleckého průmyslu a spisovatel. V posledních letech svého života se věnoval vytvářením akvarelů českých a moravských majolik 17. století.

¹¹⁵ Karel Vítězslav Mašek (1865 – 1927), malíř a profesor dekorativní malby a ornamentální kresby na uměleckoprůmyslové škole v Praze. Rád pak vyhledával témata národopisné povahy, které mu poskytovaly četné studie na Domažlicku a později na Slovensku.

¹¹⁶ František Slabý (1863 – 1919), žánrový malíř a krajinář. Celý svůj život vedl na venkově v Sázené a byl tak ve stálém styku s přírodou, což se otisklo do jeho díla: stal se specialistou na krajinu české vsi a jejího běžného života. Vytvářel jemné malby. Kromě *Kytice* také ilustroval *Pohorskou vesnici* Boženy Němcové.

¹¹⁷ Karel Liebscher (1851 – 1906), malíř krajinář a ilustrátor. Vykonal řadu studijních cest, zejména po Čechách, kde se zaměřoval na krajinářské půvabné pohledy, partie s českými hrady a zámky, pohledy na města. Těmito pracemi doprovodil publikace *Hrady a zámky* a *Čechy*. Ilustroval také cestopis Emila Holuba *Sedm let v jižní Africe* a *Štolbovy Americké povídky*.

¹¹⁸ Adolf Liebscher (1857 – 1919), historický malíř. Mimo práce krajinářské a figurální z konaných cest po Itálii, Moravě a Slovensku, maloval také historické náměty a dekorativní práce. Ve svých dílech s lidovými motivy, v národopisných pracích vždy dbal na přesné zobrazení reálií. Svými kresbami přispíval do ilustrovaných českých časopisů. Ilustroval spisy Svatopluka Čecha, *Hrady a zámky*, Vrchlického *Legendu o sv. Prokopu* ad.

¹¹⁹ Viktor Oliva (1861 – 1928), malíř a ilustrátor. Proslul jako ilustrátor: *Výlety pana Broučka na měsíc* a *Nový epochální výlet pana Broučka do patnáctého století* Svatopluka Čecha, *Pestré cesty po Čechách* ad. Vytvářel také podobizny, krajinomalby, historické a mytologické malby, dekorativní malby, plakáty a návrhy na výzdobu vazeb. Hlavní význam jeho tvorby však tkví v tušových kresbách k Nerudovým básnickým sbírkám, k dílům Sienkiewiczze, Třebízského, Máchy, Vrchlického ad.

¹²⁰ Josef Douba (1866 – 1928), žánrový malíř a ilustrátor. Po Praze a Českých Budějovicích se nakonec usadil v Domažlicích, kde vytvořil mnoho žánrových maleb ze života chodského lidu. Školení v Mnichově prokazují prostě viděné, nekomponované výjevy, nevykazující snahu po efektech. Svými ilustracemi přispíval do *Zlaté Prahy*.

¹²¹ Vilém Trsek (1862 – 1937), malíř krajin a žánrů. Pocházel z lesnické rodiny, což mělo vliv na jeho obrazy s tematikou práce na poli, loukách, výjevy u řeky, v lese nebo na dvoře. Dobře odpozorovával kraj a dokázal výborně vystihnout pohyby lidí a zvířat.

¹²² Luděk Marold (1865 – 1898), malíř a ilustrátor. V Mnichově ilustroval pár novel, do *Zlaté Prahy* a *Světozoru* zasílal své kresby. Ve francouzské metropoli začal zobrazovat moderní Pařížany a Pařížanky, běžný život velkoměsta. Pařížské týdeníky pravidelně obesílal svými ilustracemi. Většinou šlo o kresby tuší, perem, či oboje v kombinaci. Ilustroval řadu literárních děl, např. Verna, Goetha, Dumase a mnoho dalších. Z českých děl ilustroval Nerudovy básně, spisy Červenky, *Pražské figurky* Herrmannovy aj.

¹²³ Felix Jenewein (1857 – 1905), malíř náboženských a historických obrazů. Mimo své chmurné náboženské a historické kompozice, pro které ve své době nebyl pochopen, vytvářel ilustrace pro obrázkové časopisy a kalendáře, aby se uživil. V té době byly reprodukce jeho děl hojně tištěny v časopisech *Světozor*, *Zlatá Praha*, *Květy*, *Rozhledy*, *Volné směry* aj.

Antonín Grund¹²⁴ se na toto vydání díval velice kriticky. Vyčítal Umělecké besedě a „*krasoduch[u] doby, libující si ve vnějškové malebnosti*“,¹²⁵ že neoslovila jím oceňovaného českého umělce Mikoláše Alše, ale desítku autorů, z jejichž „*nesourodého pojetí i pracovní techniky nemohlo vzejíti ovšem dílo uspokojující*“.¹²⁶ Ilustracím výsledné *Kytice* vytýkal povrchní líbivost a plasticitu a monumentalizaci v ilustracích Felixe Jeneweina, jehož tvorba ve své době teprve čekala na pochopení. Antonín Grund jakožto zatvrzelý zastánce starší umělecké epochy, epochy generace Národního divadla, nemohl *Kytici* ilustrovanou umělci předznamenajícími opoziční generaci devadesátých let pochopit, tudíž ani ne dostatečně ocenit. Karel Čermák¹²⁷ o padesát let později naopak nejvíce oceňoval Jeneweinovy práce pro *Kytici*, přestože také zastával názor, že „*celkový dojem z této publikace není příliš přesvědčivý*“.¹²⁸

Pokud se ilustrační výzdoba jedné publikace zadá tak velkému počtu umělců, lze předpokládat, že celkové vyznění nebude působit jednotně.¹²⁹ Jak by také mohlo, když vedle sebe stojí práce milovníka moderního pařížského života Ludka Marolda a bytostného pozorovatele přírody Františka Slabého, dekorátora Vítězslava Maška a nábožensky zaníceného Felixe Jeneweina a dalších. Vzhledem k tomu, že každá balada, až na *Vodníka*, byla přidělena jednomu umělci, Grundem a Čermákem požadovaná jednota byla dodržena alespoň uvnitř jednotlivých balad.

Výroční *Kytice* obsahuje šestnáct kreseb a osm světlotisků. Právě v devadesátých letech devatenáctého století se začaly tisknout první knihy pomocí kovových štočků, na které byly kresby a malby přenášeny fotografickým způsobem – výsledkem byl světlotisk.¹³⁰ Deset ilustrací je celostránkových, třináct ilustrací stojí vedle textu a většinou je doplňují ozdobné iniciály.

¹²⁴ Viz Grund (pozn. 134), s. 101.

¹²⁵ Ibidem, s. 101.

¹²⁶ Ibidem, s. 101.

¹²⁷ Viz Čermák (pozn. 13), s. 48.

¹²⁸ Ibidem, s. 48.

¹²⁹ K podobné situaci došlo za sto šestnáct let, kdy v roce 2001 *Kytici* komiksově ilustrovalo jedenáct autorů.

¹³⁰ O prvenství vynálezu světlotisku se český vynálezce Jakub Husník dělí s J. Albertem z Mnichova, kterému je připisováno prvenství z roku 1868. Druhým vynálezcem v této oblasti je malíř, Karel Klíč, který vynalezl fotogravuru, ze které byl v roce 1890 odvozen hlubotisk. – Viz Žižkovský (pozn. 62), s. 2.

Nejvíce ilustrací – dva celostránkové světlotisky a čtyři kresby v textu – vytvořil **Karel Vítězslav Mašek**. Autor slavné monumentální alegorie *Slavnost jara* z roku 1889¹³¹ ilustračně doprovodil úvodní baladu, [18] *Zlatý kolovrat* [25, 26] a *Lilii*. [37-39] Všechny Maškovy ilustrace vykazují touhu po přesném popisu jak přírodních prvků (téměř barokní kytice k úvodní baladě, vesnická chalupa se stromy v kresbě ke *Zlatému kolovratu*), které studoval na svých cestách po Domažlicku, tak poměrně naturalistickým pojetí figur (zvláště ve tváři staré ženy s černými křídly a s démonickou umrlčí hlavou v ruce úvodní *Kytice*). Malebný a líbivý akt dívky proměněné v lilii odkazuje k Maškově pařížskému školení na Akademii Julian a zároveň je s úvodní celostránkovou *Kyticí* ze všech jeho ilustrací tou nejsymbolističtější.

K symbolismu se silně přiklání ilustrace ke *Svatebním košilím* [22, 23] **Adolfa Liebschera** a ilustrace k *Polednici* [24] Viktora Olivy. Děsivá hřbitovní scéna zobrazuje umrlce vylézající a natahující ruce z hrobů. Roj mrtvých trhající bílá plátina a postupně vylétávající směrem k nebi, kde se mění v duchy a mlhu, vytváří smyčku kolem věže dřevěného vesnického kostelíku či márnice. Scéna je to skutečně hororová. Zatímco v této Liebscherově kolorované kresbě dominuje linka a drobné barevné skvrny, **Viktor Oliva** ve svých ilustracích vsadil jednoznačně na malbu, byť těžiště jeho tvorby je spatřováno naopak v jeho kresebné ilustrátorské práci. Oliva *Polednici* doprovodil jednou ilustrací, *Záhořovo lože* [30-32] pak třemi. Všechny tyto ilustrace jsou velice malířské; barva je v nich nanášena v pastózních nánosech, zvláště dvě celostránkové ilustrace znázorňující Záhoře beze sporu navazují na tradici barokního českého umění: v sochařství mohutné skulptury *Onufria* a *Garina* vylézajícího z jeskyně Matyáše Bernarda Brauna v Betlémě u Kuksu,¹³² v malířství pak postavy starců *Sv. Pavla*¹³³ a zvláště známého *Simeona s Ježíškem v náručí*¹³⁴ Petra Brandla. K Braunovi se Oliva blíží uchopením tématu osamělého poustevníka v divoké přírodě, obklopeného (v případě Záhoře) lidskými kostmi a lebkami, k Brandlovi pak užitím uvolněného rukopisu, pastózními nánosy barev vytvářejících

¹³¹ Karel Vítězslav Mašek, *Slavnost jara (Alegorická scéna)*, 1889, olej, plátno, 180 x 285 cm, Národní galerie v Praze.

¹³² Matyáš Bernard Braun, sochařský komplex v Betlémě u Kuksu, do 1726.

¹³³ Petr Brandl, *Sv. Pavel*, 1724, Praha – Hrad, Obrazárna Pražského hradu.

¹³⁴ Petr Brandl, *Simeon s Ježíškem v náručí*, po 1725, olej, plátno, rozměry nezjištěny, Národní galerie v Praze.

až jakousi oduševnělou hmotu, vedoucí k Chardinově pojetí *belle-matière*. Oliva tuto malířskou polohu ještě obohacuje o expresi přítomnou ve vystavěném prostoru plochami, které jsou štětcem či špachtlí divoce rozryté a rozbrázděné. Jinak je tomu ve třetí, úvodní ilustraci menších rozměrů k *Záhořovu loži*, [30] kterou malíř zpracoval řidší barvou, a celkové vyznění malby je spíše dobově symbolistní než barokní.

Josef Douba ilustroval *Štědrý den* [27, 28] dvěma ilustracemi. Svým naturelem Douba inklinoval k žánrovému malířství. České Budějovice a poté hlavně Domažlice mu poskytly mnoho inspirace k malování žánrových výjevů ze života prostých lidí na venkově. To se otisklo zvláště do první ilustrace na samém začátku Erbenovy vánoční balady: Douba řídkou barvou namaloval typickou venkovskou světnici s pecí, nábytkem a jejími obyvateli oděnými do typických krojů. Tato ilustrace je žánrová, čímž se odlišuje od ilustrace druhé, celostránkové, jež je pojata symbolistněji a secesně: dvě dívky (jedna stojící, druhá klečící, otočená tváří k té první) malíř zobrazil na zamrzlém jezeře s vysekanou dírou – co se dívce na hladině zjevilo, divák vidí v pravé horní části jakoby v mlžném oparu. Tím, že krajinu Douba namaloval značně volným, akvarelovým způsobem s dominující kresbou pouze ve větvích a staré vrbě a dívky pojal naopak přesným a popisným stylem, celkové vyznění ilustrace je secesní. Blíží se k pojetí prostoru, prostředí a malovaných postav Muchově (zvláště v pozdějších plátnech *Slovanské epeje*).

Vedle těchto ilustrací vykazujících dobový umělecký styl stojí práce konzervativní, vycházející z mařákovské tradice krajinomalby. V ilustracích ke *Kytici* [19] a *Vrbě* [36] **Františka Slabého**, k *Pokladu* [21] **Karla Liebschera** a v ilustracích k *Holoubkovi* [29] **Viléma Trska** vévodí krajina. Je to krajina, ve které z dramatu a tragiky Erbenových balad nezbylo nic. Prochází jimi lidé (v celostránkové chittussiovsky pojaté krajině *Pokladu*), někteří se v ní zastaví a přemýšlí (*Holoubek*), nebo jsou to idylické venkovské pohledy na chalupu usazenou pod lesem (*Poklad*) či starou vrbu v zahradě (ve studijním akvarelu k *Vrbě*). Všichni tři autoři se vyhnuli jakékoliv hrůze, napětí a dramatu. Vytvořili ilustrace, které kdyby nestály vedle textu Erbenových balad, lze považovat za krajinářské studie či vesnické idyly. K tomuto pojetí se jistě blíží i jediná ilustrace **Ludka Marolda**, svěží lavírovaná kresba k baladě *Vodník*, [33] vyznívající jako „půvabný plenérový obrázek, jako by Marold snad

nečetl z básně víc než první verše druhého oddílu“.¹³⁵ Jana Orlíková¹³⁶ z této Maroldovy práce odvozuje jeho přístup k ilustraci, kdy u Marolda bylo primární odevzdat vynikající kresbu na text se vážící velice volně.

Jediným autorem, o kterém lze říci, že se pojetím a stylem svých ilustrací k výroční Erbenově *Kytici* odlišuje až do té míry, že jeho práce z této publikace nesourodě vyčnívá, je beze sporu dlouho nepochopený **Felix Jenewein**, který se o ilustrační prostor balady *Vodník* dělil s již zmíněným a stylově naprosto odlišným Luděkem Maroldem. (Jako by si Umělecká beseda nebyla jistá zadáním výtvarného doprovodu balady pouze Jeneweinovi.) Obě dvě Jeneweinovy tušové ilustrace [34, 35] na stránce doprovází text. V zobrazení vodníka jako krásného, svalnatého, monumentálního mužského aktu stylově autor vyšel z manýristických a barokních sochařských realizací říčních bohů.¹³⁷ Vizualizaci vodníka jako nahá postava s dlouhými rákosovitými vlasy inspirativně dodal Maxmilián Pirner.¹³⁸ Jenewein navíc vodníka vypodobnil jako bytost schopnou lidského citu, když s tváří zabořenou do rukou přemítá o svém těžkém dilematu. Naprosto bezcitně, chladně a tvrdě, „vzbuzující respekt i důstojnost“¹³⁹ vypadá Jeneweinova *Věštkyň*, [40] podle názoru Romana Musila¹⁴⁰ stylově vycházející z Michelangelových *Sibyl*, konkrétně *Sibylly Delfské* v Sixtinské kapli. V obou Jeneweinových ilustracích vládne linie.

Přestože *Kytice* vydaná Uměleckou besedou v roce 1890 v ilustračním doprovodu postrádá stylovou jednotu, představuje jedinečný (a společný) počin deseti umělců, z jejichž děl se divák přesvědčí o stylové pluralitě doby okolo roku 1890: tradiční pojetí krajinářské a žánrové malby, vedle toho symbolistní a secesní vyznění, nakonec pak jedinečné monumentální pojetí Jenweinovo.

V roce 1901 vyšla ilustrovaná *Kytice* ve třech vydáních. První publikaci¹⁴¹ (č. kat. 7) zdobila obrazová příloha s dvěma fotografiemi reliéfních plaket k baladě *Vrba* [42] a *Poklad* [43] **Stanislava Suchardy**. Jelikož Suchardovy reliéfy záměrně nevznikly

¹³⁵ Jana Orlíková, Luděk Marold – poselství okouzleného zraku, in: Jana Orlíková (ed.), *Luděk Marold (1865 – 1898)*, Praha 1998, s. 53.

¹³⁶ Ibidem, s. 53.

¹³⁷ Viz Winter (pozn. 53), s. 210.

¹³⁸ Maxmilián Pirner, *Z cyklu Mytologické mesaliance*, 1890, pastel, plátno, 132,5 x 53 cm, Národní galerie v Praze.

¹³⁹ Viz Čermák (pozn. 13), s. 57.

¹⁴⁰ Viz Musil (pozn. 52) s. 22.

¹⁴¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Zábřeh 1901.

jako ilustrační doprovod určený ke knižnímu vydání, nebude o nich v této části práce pojednáno.¹⁴² Nutno však poznamenat, že tato ukázka krásně potvrzuje, jak se záhy v devadesátých letech předminulého století stala fotografie oblíbenou reprodukční technikou v ilustrování knižních vydání.

Druhou ilustrovanou *Kytici*¹⁴³ (č. kat. 8) téhož roku vyzdobil deseti celostránkovými ilustracemi **Stanislav Hudeček**.¹⁴⁴ **Emanuel Boháč**¹⁴⁵ pak pěti perokresbami doprovodil třetí vydání *Kytice*¹⁴⁶ (č. kat. 9) v roce 1901.

Oba dva autoři se úkolu zhostili obdobně, přestože Hudeček si za techniku zvolil malbu a Boháč kresbu. Čermákovo tvrzení,¹⁴⁷ že jejich ilustrace náleží hluboko do devatenáctého století, je jistě pravdivá. Oba dva vsadili na popisnost a konkrétnost. Z dobového secesního stylu jim do ilustrací pronikla ona typická dekorativní linie, u Hudečka v podobě zkroucených haluzí (*Svatební košile*, [44, 48] *Zlatý kolovrat*, [50] *Záhořovo lože*, [53] *Vodník* [54]) či dýmu (*Věštkyň* [55]), u Boháče ve formě kouřové křivky, kterou vytváří látka, mířící ke krčku zavínutého dítěte (v Boháčově ilustrační interpretaci tak mladá matka v *Dceřině kletbě* své dítě uškrtila) a zároveň rámuující zobrazenou scénu z levé strany. [60] Dobová aktuálnost se promítla do Hudečkovy ilustrace k *Holoubkovi*, [52] kterou netradičně koncipoval jako žánrovou scénu ze současného života – nevěsta jedoucí v kočáře se svým otcem, a do Boháčovy ilustrace *Dceřina kletba*, [60] jejíž protagonistka je oděna v dobovém živůtku s bohatě nabranými rukávy a vlasy sčesanými do drdolu.

Zatímco Boháč vytvořil jen čtyři ilustrace, ze kterých pouze v jedné zobrazil nadpřirozenou bytost – umrlce ze *Svatebních košil* [58] v tradiční podobě šklebící se lebky v okně, Hudečkův výtvarný doprovod se zpodobení nadlidským tvorům nevyhnul. Ztvárnil jak mrtvého, [44, 48] polednici, [49] tak vodníka [54] a věštkyňi. [55] Umrlec s vyhublou, kostnatou a bledou tváří s vytřeštěnými očima je stejně děsivý jako vodník s polozvířecím, srstí zarostlým obličejem. Zobrazením polednice

¹⁴² Více v kapitole 3. *Kytice inspirující*.

¹⁴³ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1901.

¹⁴⁴ Stanislav Hudeček (1872 – 1947), malíř a ilustrátor. Ilustroval Dumasovy romány, spisy Huga, Tolstého, Rezka-Dolenského *Dějiny národa českého*. Svými ilustracemi také přispíval do časopisů jako např. *Humoristické listy*, *Malý čtenář* aj. Vytvářel krajinomalby, podobizny, návrhy na plakáty a dekorativní práce.

¹⁴⁵ Emanuel Boháč (1867 – 1940), malíř a ilustrátor.

¹⁴⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Třebíč na Moravě 1901.

¹⁴⁷ Viz Čermák (pozn. 13), s. 57.

s dlouhýma a tenkýma rukama se Hudeček výrazně přiblížil k hadovitým upírům a duchům Jaroslava Panušky.¹⁴⁸ Zároveň by zde mohla být uvedena souvislost s Jiráskovými *Starými pověstmi českými*,¹⁴⁹ ve kterých se píše, že polednice vycházely a nesly se „v bílém rouše jako světlý stín“.¹⁵⁰ Hudeček Jiráskovy pověsti jistě znal a zpodobení polednice jako našedlá, vůči světlu téměř transparentní bytost může vycházet právě z tohoto zdroje. Vyobrazení světnice s volnou přední plochou podlahy vyskládanou patrně cihlami pak evokuje ilustraci stejné balady Viktora Olivy [24] z knižního vydání *Kytice* z roku 1890.

Hudečkova kvašová malba dosahuje vzdušnosti, místy až průhlednosti, jako například v ilustraci k *Polednici*, [49] kdy se tato bytost svým objemem téměř rozpouští v odpoledním slunci. Iluzivního prostoru Hudeček tradičně dosahuje dokonalým, realisticky promalovaným popředím a jakoby v mlžném oparu rozplývajícími se stromy, krajinou či stavbami v pozadí. Nejlépe to lze demonstrovat na Hudečkových originálech ilustrací [1106-1119], které vlastní Památník národního písemnictví v Praze.¹⁵¹ Ilustrace jsou namalovány tuší a bělobou na tvrdém kartonu; místy prosvítá podkresba tužkou. Přestože se jedná o lavírovanou perokresbu, výsledek je spíše malířský [např. 1108]. Procesem reprodukce originální ilustrace ztratily nejen nažloutlé zabarvení podkladu, a tedy celkové zbarvení malby, množství detailů, ale zejména světlo, kterého autor dosáhl nanesením místy i pastóznější vrstvy běloby [1107]. Reprodukce jsou ve výsledku přesvětlené a černobílé [srovnej 1119 s 47]. Na originálech perspektivně a odstínovaně zobrazený prostor je v reprodukcích potlačen a výrazně zploštěn [srovnej 1113 s 49]. Malířovo uplatnění schválně nezakryté, nažloutlé barvy podkladu kartonu s bělobou a lavírovanou kresbou, jež místy vytváří šedý či dokonce namodralý odstín [1106], v reprodukováných ilustracích úplně zaniklo. Touto cestou se ztratilo také velké množství detailů, které Hudeček zobrazil zejména v popředí ilustrace a které můžeme obdivovat pouze na originálech [1110, 1111]. O prvotním rozvržení námětu

¹⁴⁸ Jaroslav Panuška (1872 – 1958), malíř, kreslíř a ilustrátor. Zde myšlena díla jako např. *Umrlec pronásledovaný krkavci* (1898), *Duch matky* (kolem 1900).

¹⁴⁹ Alois Jirásek (1851 – 1930) vydal své *Staré pověsti české* v roce 1894.

¹⁵⁰ Alois Jirásek, *Staré pověsti české*, Praha 2008, s. 10.

¹⁵¹ Památník národního písemnictví v Praze vlastní 10 kartonů s Hudečkovými ilustracemi k Erbenově *Kytici* pod inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132). Viz podrobné informace k ilustracím v *Seznamu obrazové přílohy* č. 1106 – 1119.

tužkou nás přesvědčuje skicovitá kresba na zadní straně kartonu *Holoubek* [1117, 1118]. I v definitivních verzích lze nezakryté linky tužky rozeznat [1114]. Hudečkova mistrná malba, precizně odstínovaná, místy detailní, místy naopak skicovitá své zásadní vlastnosti nekvalitním reprodukováním ztratila.

Vytváření reprodukcí nedokonalou fotografickou metodou začátku minulého století ubralo malířským předlohám na kvalitě. Ne tak výrazem „jednodušším“ kresbám. Dokonalou Boháčovu kresbu, jež modeluje jemnou křížovou šrafurou postavy a předměty po směru jejich objemů, a stylově se pojí s kreslířským dílem grafika a kreslíře Maxe Švabinského,¹⁵² můžeme obdivovat v její téměř původní preciznosti a přesnosti.

Přestože je Hudečkův výtvarný doprovod *Kytice* kvalitnější, zajímavější a invenčnější, knižně vyšel pouze jednou. Stylově tradičnější ilustrace Boháčovy byly naopak vydány šestkrát: poprvé v roce 1901 (č. kat. 9), poté v roce 1904¹⁵³ (č. kat. 10), a následně jako kolibří vydání v roce 1911¹⁵⁴ (č. kat. 11), 1913¹⁵⁵ (č. kat. 12), 1914¹⁵⁶ (č. kat. 13) a naposledy v roce 1925¹⁵⁷ (č. kat. 19), a to vždy v nakladatelství Jindřicha Lorenze¹⁵⁸ v Třebíči na Moravě.

Závěr. V rozmezí let 1889 až 1907 vyšla ilustrovaná *Kytice* v šesti vydáních, na jejichž výtvarné výzdobě se podílela řada významných umělců (např. Adolf Liebscher, Luděk Marold, Felix Jenewein, Stanislav Hudeček). Pro většinu autorů se stěžejním východiskem stal Erbenův text, děj jednotlivých balad, kterému podřídili svou ideu ilustrace, a výsledek je především popisný a narativní. Většina ilustrátorů *Kytice* pojalo svůj výtvarný doprovod stylově pevně zakotvený ještě v devatenáctém století. Pouze u některých z nich lze zpozorovat ozvuky dobového stylu – secese a symbolismu. Ve výtvarné technice dominuje kresba, lavírovaná kresba či malba převedená fotografickou technikou na světlotisk. Jako ilustrace bylo poprvé také použito klasické fotografie. Za nejlepší, pozoruhodný a zároveň v určité míře

¹⁵² Max Švabinský (1873 – 1962), malíř, kreslíř, ilustrátor, grafik, typograf.

¹⁵³ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Třebíč na Moravě 1904.

¹⁵⁴ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Třebíč na Moravě 1911.

¹⁵⁵ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Třebíč na Moravě 1913.

¹⁵⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Třebíč na Moravě 1914.

¹⁵⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Třebíč na Moravě 1925.

¹⁵⁸ Jindřich Lorenz (1854 – 1935), nakladatel a knihkupec.

novátorský vydavatelský počín lze pokládat ilustrované vydání *Kytice* z roku 1890 vydané Uměleckou besedou, na kterém se podíleli příslušníci okruhu tzv. generace devadesátých let. Pro ni *Kytice* již ztratila onen národně buditelský charakter a naopak svými hororovými příběhy příhodně zapadla do nepsaného programu této generace, jež rozvíjela plodné vztahy s literaturou.

2. 2. 3. Ilustrovaná vydání *Kytice* v letech 1907 – 1918

Úvod. Předchozí období, období generace devadesátých let, jež zhodnocovala a syntetizovala symbolistní, secesní a naturalistický názor, připravila a do jisté míry i zapříčinila hledání nového, moderního výtvarného výrazu, který umělci našli a zkoumali ve fauvismu, expresionismu, kubismu, orfismu a futurismu. Období mezi lety 1905 – 1914 Vojtěch Lahoda příhodně nazval umělecky kvasícím.¹⁵⁹ Znamenalo vystoupení umělců prostřednictvím skupin Osmy, Skupiny výtvarných umělců a Tvrdošíjných. V opozici ke starší generaci se tak postupně zformovala výtvarná avantgarda čerpající zejména z francouzského a německého umění.

Na profesionální a kvalitní úroveň se dostala typografie, celková úprava knihy, jež s ilustračním uměním beze sporu souvisí, protože ovlivňuje jeho celkové vyznění. Mezi nejvýznačnější typografy této doby patřil Karel Dyrnk,¹⁶⁰ který typografickému oboru věnoval teoretické pojednání a po určitou dobu redigoval časopis příznačně nazvaný *Typografie*. V roce 1908 pak Dyrnk spolu s Vojtěchem Preissigem založil Spolek českých bibliofilů. S tímto spolkem spolupracoval i další významný typograf Metod Kaláb,¹⁶¹ který pro něj upravoval knihy a také časopis *Hollar*. Přestože tvorba obou dvou zmíněných nezhodnocovala nové avantgardní postupy, ve své době patřili k těm nejvíce zaměstnaným typografům.¹⁶²

***Kytice*.** Je škoda, že ve vymezeném období tak bohatém na nové umělecké myšlenky a přístupy vyšla *Kytice* ve čtrnácti vydáních, z toho pouze čtyři¹⁶³ s ilustračním doprovodem, která však obsahovala čtyři na svou dobu zastaralé ilustrace a ilustraci na frontispisu Emanuela Boháče z roku 1901. Erbenova sbírka se tak ocitla v opačném postavení, než v jakém si stála v období generace devadesátých let a

¹⁵⁹ Vojtěch Lahoda, Malířství v Čechách 1907 – 1917 / Osma, Skupina výtvarných umělců a jejich generační druhové, in: Idem – Mahulena Nešlehová – Marie Platovská – Rostislav Švácha – Lenka Bydžovská (eds.), *Dějiny českého výtvarného umění. IV/1. 1890-1938*, Praha 1998, s. 233.

¹⁶⁰ Karel Dyrnk (1876 – 1949), typograf, knihtiskař, redaktor, grafik, překladatel.

¹⁶¹ Metod Kaláb (1885 – 1963), typograf, tiskař, grafik.

¹⁶² Dyrnk i Kaláb, stejně jako typografové Oldřich Menhart a Dušan Šulc v roce 1948 obdrželi státní cenu za celoživotní dílo v oboru typografie. V té době byli všichni autoři a jejich dílo chápáno jako klasické, čímž seděli nastavenému programu a pravidlům doby ovládané totalitní moci komunistické strany, která novým experimentům nepřála. – Polana Breganová, *Typografie 1948 – 1958*, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939-1958*, Praha 2005, s. 465.

¹⁶³ Více informací v předchozí kapitole.

znovu v poválečném Československu a zejména pak v době druhé světové války. Dávno ztratila ono generací Národního divadla vyzdvihované národně buditelské poslání, také napojení výtvarné tvorby na literaturu zvláště s pohádkovou a hororovou tematikou ztratilo své opodstatnění. Doba žádala řešení úplně jiných témat a úplně jinou výtvarnou formou. Pravděpodobně z tohoto důvodu se žádný umělec ilustrováním *Kytice* nevěnoval. Na vzniklou proluku navázal alespoň Vlastislav Hofman svým převedením *Svatebních košil* do kuboexpresionistické ilustrační a celkové typografické knižní podoby v roce 1919 (č. kat. 92).¹⁶⁴

¹⁶⁴ O tomto knižním vydání více v následující kapitole.

2. 2. 4. Ilustrovaná vydání *Kytice* v letech 1918 - 1938

Úvod. Vznik samostatného československého státu samozřejmě ovlivnil situaci a vývoj vydavatelské činnosti. Vedle starých vydavatelství, která pokračovala ve své aktivitě, začala vznikat vydavatelství nová. Těm umožnily tisknout dvě nově založené centrální tiskárny – Státní tiskárna s již zmíněným Karlem Dyrynkem¹⁶⁵ ve vedení a Průmyslová tiskárna v čele s Metodějem Kalábem.¹⁶⁶ Mezi starší nakladatele pokračující ve své vydavatelské činnosti patřil František Borový,¹⁶⁷ který spolupracoval například s Josefem¹⁶⁸ a Karlem Čapkovými¹⁶⁹ nebo jím objeveným Janem Zrzavým.¹⁷⁰ Pro své edice nakladatelství Aventinum získal Otakar Štorch-Marien¹⁷¹ nejen již zmíněného Josefa Čapka a Jana Zrzavého, ale také kubismem ovlivněného Václava Špálu,¹⁷² linkou úsporného Josefa Šímu,¹⁷³ Františka Muziku¹⁷⁴ či Adolfa Hoffmeistera.¹⁷⁵

Významnou edicí se od roku 1921 stal Symposium Rudolfa Škeříka,¹⁷⁶ jejíž první vydané svazky upravoval a navrhoval Josef Čapek. Každá kniha měla originální vazbu většinou navrženou autorem ilustrací. Až od třicátého svazku získala edice jednotnou úpravu v podobě velice vkusné vazby, kterou si udržela až do roku 1947.

¹⁶⁵ Karel Dyrynk (1876 – 1949), typograf, knihtiskař, redaktor a grafik.

¹⁶⁶ Metoděj Kaláb (1885 – 1963), tiskař, grafik a typograf.

¹⁶⁷ František Borový (1874 – 1936), nakladatel a vydavatel, který v roce 1912 založil své nakladatelství Fr. Borový.

¹⁶⁸ Josef Čapek (1887 – 1945), novinář, spisovatel, scénograf, ilustrátor, grafik a malíř. Mezi jeho první ilustrované knihy patří Apollinairovo *Pásmo* (1919), Reynkovy *Rybí šupiny* (1922), dále ilustroval řadu knih svého bratra Karla Čapka, ale také třeba díla Vladislava Vančury. Jeho ilustrace vykazují zaujetí francouzským kubismem, ale jak sám autor prohlásil, chtěl najít vlastní styl – český kubismus.

¹⁶⁹ Karel Čapek (1890 – 1938), český prozaik, básník-překladatel, žurnalista, literární, divadelní a výtvarný kritik, esejista a autor dětských knih kresbami doprovodil své cestopisy či asi nejnámější dětskou knihu *Dášenka čili život štěněte* (1933).

¹⁷⁰ Více o Janu Zrzavém níž v této kapitole.

¹⁷¹ Otakar Štorch-Marien (1897 – 1974), český nakladatel a básník. V roce 1919 založil nakladatelství Aventinum.

¹⁷² Václav Špála (1885 – 1946), malíř, ilustrátor a grafik. Ilustracemi ovlivněnými kubismem vyzdobil *Babičku* Boženy Němcové, *Panensví* Marie Majerové a další.

¹⁷³ Josef Šíma (1891 – 1971), ilustrátor, malíř a grafik. Pro styl jeho ilustrací je typická linka; ilustrace vynívají jednoduše a úsporně. Jeho kresby byly velice vhodné jako doprovod k poezii. Pro Aventinum ilustroval například *Hamleta*.

¹⁷⁴ František Muzika (1900 – 1974), malíř, typograf, ilustrátor, grafik a scénograf. Mimo Aventinum pracoval pro edici Odeon, Symposium, Melantrich. Ilustroval zvláště knihy Vladislava Vančury. Knihy nejen ilustroval, ale navrhoval také obálky a celkovou úpravu knih.

¹⁷⁵ Adolf Hoffmeister (1902 – 1973), malíř, ilustrátor, grafik, básník, spisovatel, karikaturista, typograf, překladatel, fotograf. Pracoval také pro edici Klubu moderních nakladatelů KMEN, ale i pro různé časopisy a noviny. Knihy většinou doprovází vtipnými kresbami a karikaturami.

¹⁷⁶ Rudolf Škeřík (1896 – 1968), nakladatel.

Kromě výše uvedených autorů Josefa Čapka a Františka Muziky, pro tuto edici pracovali Cyril Bouda,¹⁷⁷ Jan Konůpek,¹⁷⁸ Jan Rambousek,¹⁷⁹ Karel Svobolinský,¹⁸⁰ Toyen¹⁸¹ a další. Zvykem této edice bylo vydávat určitý počet číslovaných výtisků s originální grafikou signovanou autorem knihy i výtvarníkem a koženou vazbou.¹⁸² Kromě základní řady Symposion vydával i další řady pod názvem Prokletí básníci, Duše východu, Kentaur, Plejáda, o jejichž úpravu se postaral Jindřich Štýrský,¹⁸³ spoluzakladatel Devětsilu Karel Teige¹⁸⁴ a další výtvarníci.

Ke zvýšení kvality vydávaných knih beze sporu přispěl i v roce 1926 založený klub moderních nakladatelů Kmen, který začal vydávat řadu kvalitních edic: Fr. Borový vydával pod Kmenem básnickou edici, F. Topič Topičovy bílé knihy. Pro tyto edice se v překladu vybírala světová moderní literatura.

Knižní trh byl od roku 1918 až do třicátých let postupně zaplavován stále větším množstvím knih, které vydávala větší nakladatelství, ale také nakladatelství soukromá. Vznikl tak dostatečně široký prostor pro ilustrátory jak realistického směru (Cyril Bouda, Max Švabinský, Alois Moravec¹⁸⁵ aj.), tak směru

¹⁷⁷ Více o Cyrilu Boudovi níž v této kapitole a v pozn. 210.

¹⁷⁸ Jan Konůpek (1883 – 1950), grafik, malíř, ilustrátor. K Máchovu *Máji* a Erbenově *Kytici* vytvořil grafický cyklus ilustrací, které však knižně nevyšly.

¹⁷⁹ Jan Rambousek (1895 – 1976), malíř, ilustrátor, grafik, publicista, grafický designér, typograf. Pracoval také pro nakladatele F. Svobodu. Ve svých dřevorytech a linorytech znázorňoval neúspěšné prostředí nejchudších vrstev; jeho práce vyjadřovali hořkost, pesimismus. Z toho důvodu je řazen do proudu českého sociálního umění.

¹⁸⁰ Karel Svobolinský (1896 – 1986), scénograf, ilustrátor, grafik, kreslíř, malíř, kostýmní výtvarník, typograf. Spolu s C. Boudou rozvíjeli nově založené tradice české ilustrace. Pro nakladatelství J. Otty navrhoval obálky, grafickou úpravu, vazbu, titulní listy, přebaly a také ilustrace. Spolupracoval také s nakladatelstvím ELK, Melantrich, Družstevní práce. Ve své tvorbě uplatňuje expresi i lyrismus.

¹⁸¹ Toyen, vl. jm. Marie Čermínová (1902 – 1980), malířka, grafička a ilustrátorka. Vytvářela konturované, velmi lyrické kresby, které někdy i kolorovala. Kombinovala detailně prokreslený prvek doplněný jednoduchou, stylizovanou kresbou. Spolupracovala s nakladatelstvím Symposion, Odeon, Plejáda, Družstevní práce aj.

¹⁸² V současné době jsou tyto výtisky sběrateli velice žádané nejen na internetových aukcích.

¹⁸³ Jindřich Štýrský (1899 – 1942), malíř, básník, fotograf, grafik, scénograf, typograf. Spolupracoval s nakladatelstvím Odeon, Plejáda a dalšími. Ilustroval poezii, zejména díla Vítězslava Nezvala a Františka Halase. Významné jsou jeho práce pro Pražské saturnálie, které začalo vydávat Ústřední studentské knihkupectví a nakladatelství. Jeho konturové perokresby jsou ovlivněny kubisty, stejně jako v pozdější době surrealistickou estetikou.

¹⁸⁴ Karel Teige (1900 – 1951), překladatel, ilustrátor, typograf, historik umění. Ve svých návrzích obálek a ilustrací se vyjadřoval jednoduchými plochami, harmonicky uspořádanými na stránce, které dále doplňoval typografickými značkami, čarami a jednoduchými ornamentálními kresbami. Ilustroval tak poezii Konstantina Biebla, Jaroslava Seiferta. U prací pro sbírky Vítězslava Nezvala používal techniku fotografické koláže doplněnou textem a písmeny.

¹⁸⁵ Alois Moravec (1899 – 1987), malíř, ilustrátor, grafik, spisovatel, typograf. Stylově vyšel z tradice M. Alše. Hodně jej ovlivnil venkov, na kterém vyrůstal, a brzy se ve své tvorbě stal jakýmsi

experimentálního, těžícího z předválečného kubismu (Josef Čapek, Václav Špála aj.), expresionismu (Jan Konůpek, Václav Mašek¹⁸⁶ aj.) a surrealismu (Toyen, Jindřich Štýrský aj.). Zatímco první skupina výtvarníků skutečně „ilustruje“ děj knihy, druhá se ho pouze přidržuje a navíc děj svým doprovodem obohacuje o nové elementy a dimenze.

Kytice. Ve stanoveném rozmezí let (1918 – 1938), během doby dvaceti let vyšla *Kytice* ve třiapadesáti vydáních, z toho patnáct vydání bylo ilustrováno. Jedenáct výtvarných autorů se v době první republiky ujalo úkolu doprovodit Erbenův text ilustracemi.

Na počátku vytyčeného rozmezí stojí vysoce kvalitní a originální počin **Vlastislava Hofmana**,¹⁸⁷ který do perokreseb převedl baladu *Svatební košile* (č. kat. 92).¹⁸⁸ Perokresby [62-86] Hofman vytvořil v roce 1917, v období, kdy se zabýval zvláště návrhy knižních a časopiseckých obálek, ilustracemi a grafickým designem. Mahulena Nešlehová¹⁸⁹ v této Hofmanově práci považuje za mezník jím ilustrované vydání *Zářivých hlubin a jiných próz bratří Čapků* v roce 1916, kdy se jeho pozornost obrátila k „obrazové expresivní ilustraci a zároveň [knižní grafika] oživila jeho někdejší malířské ambice“.¹⁹⁰ Podle Jaroslava Slavíka Hofmanovi tímto počinem náleží priorita uplatnění kuboexpresionistické koncepce v české knižní grafice.¹⁹¹

Pro Erbenovu baladu navrhl dvě perokresby na přebalu, vazbu vyzdobil překrývajícími se barevnými trojúhelníky [61] a samotnou baladu, jejíž zestručněný

kronikářem českého venkovského lidu. Ilustroval Raisovy *České pohádky*, Dostojevského *Výrostka*, ale svými ilustracemi také hojně přispíval do řady časopisů. Vytvářel kresby a grafiky.

¹⁸⁶ Václav Mašek (1893 – 1973), malíř, ilustrátor, grafik a typograf. V grafice vytvářel rytiny, dřevoryty a litografie. Ilustračně doprovodil román *Farao* B. Pruse nebo báseň *150 000 000* V. Majakovského, ale také česká díla, knihy Šrámkovy, Nerudovy, či Tomanovy. Technikou litografie ilustroval *Knihy tisíce a jedné noci*. Od postkubistického, expresionistického stylu postupně dospěl ke svému vlastnímu realistickému stylu.

¹⁸⁷ Vlastislav Hofman (1884 – 1964), architekt, malíř, scénograf, ilustrátor a typograf. Mimo architektury, scénografie a užitého umění (sklenice, keramika, nábytek) se zabýval krajinomalbou a ilustrací. Vytvořil grafické cykly *F. M. Dostojevskij* (1917), *Svatební košile* (1918), *Hlavy* (1920) a *Ethiopie* (1921). Ve své tvorbě zhodnocoval zejména kubismus.

¹⁸⁸ Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Praha 1919.

¹⁸⁹ Mahulena Nešlehová, Knižní umění, ex libris, plakáty, in: Mahulena Nešlehová (ed.), *Vlastislav Hofman*, Praha 2004, s. 323.

¹⁹⁰ Ibidem, s. 323.

¹⁹¹ Jaroslav Slavík, Tvrdošíjný, in: Vojtěch Lahoda – Mahulena Nešlehová – Marie Platovská – Rostislav Švácha – Lenka Bydžovská (eds.), *Dějiny českého výtvarného umění. IV/1. 1890-1938*, Praha 1998, s. 233.

text Hofman k ilustracím vlastnoručně přepsal, ilustračně interpretoval v pětadvaceti kresbách. Ty se vyznačují oním „*novým expresivním přístupem*“.¹⁹² prostřednictvím výrazné zkratky figurálních a obrazových kompozic vyjádřit klíčový dějový okamžik. Stylizované figury jsou většinou nakresleny rovnou či plynulou obrysovou linií a od okolí je odděluje šrafura. Hofman téměř ve všech těchto ilustracích využil diagonálního kompozičního rozvržení, velice dramatického zvláště v okamžiku, kdy stoupá samotné drama příběhu. To beze sporu umocňuje protilehlá prázdná stránka a Hofmanem vlastnoručně psaný verš balady, který dle Nešlehové souvisí jak s „*inspirativními kořeny lidového vyprávění a jeho obrazovými a písemnými záznamy, [tak] s důrazem na přímost sdělení a dále se záměrem dosáhnout co nejtěsnější vazby se čtenářem*“.¹⁹³

Vlastislav Hofman touto realizací, byť ilustroval pouze jednu baladu, patří nepochybně do skupiny výtvarníků, jejichž ilustrační doprovod k Erbenově sbírce po stránce invenční lze považovat za vysoce kvalitní a osobitý. Do této skupiny patří také ilustrační výzdoba *Kytice*¹⁹⁴ (č. kat. 20) od bytostného lyrika **Jana Zrzavého**.¹⁹⁵ Zrzavého *Kytice* se v české knižní kultuře stala tou nejvydávanější a bez nadsázky lze říci i nejoblíbenější. Jak si jinak vysvětlit, že vyšla v osmi vydáních?¹⁹⁶ (č. kat. 20, 36, 54, 59, 62, 66, 69, 74).

V roce 1923 vydavatel Otakar Štorch-Marien poprvé oslovil Jana Zrzavého, aby pro nakladatelství Aventinum vytvořil ilustrace k Máchovu *Máji*. Výsledkem bylo šest celostránkových, velice jemných uhlových kreseb a kresba stylizované nakladatelské značky. *Máj* stejně jako *Kytici* ilustrovalo mnoho ilustrátorů, ale

¹⁹² Viz Nešlehová (pozn. 189), s. 323.

¹⁹³ Ibidem, s. 325.

¹⁹⁴ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1927.

¹⁹⁵ Jan Zrzavý (1890 – 1977), malíř, grafik, ilustrátor, scénograf. Jeho zájem o malířství italského quattrocenta (Giotto, Botticelli, Leonardo da Vinci, Rafael) měl velký vliv na jeho tvorbu, která se vyvíjela od symbolismu, secese, expresionismu a kubismu k osobitému imaginativnímu stylu autora. Jeho lyrický způsob tvorby se otiskl do ilustrací k dílům jako Máchův *Máj* (1924, 1954), Zeyerovým knihám *Dům u tonoucí hvězdy* (1957), *Světla východu* (1958) a *Olgerd Gejšor* (1959), *Islandskému rybáři* (1959) P. Lottiho, Máchově *Pouti krkonošské* či *Dělníkům moře* (1960) V. Huga. Za pozornost jistě stojí kresby uhlím k Shakespearovým *Sonetům* (1953). Všechny Zrzavého ilustrace jsou velice poetické, oproštěné od popisnosti, vystihující atmosféru příběhu.

¹⁹⁶ První vydání vyšlo v roce 1927, další v roce 1940, 1953, 1959, 1965, 1972, 1976 a naposledy v roce 1988. Tři Zrzavého ilustrace ke *Kytici* byly také reprodukovány ve výboru z díla K. J. Erbena *Mateří doušky* z roku 1969.

„výtvarný doprovod Jana Zrzavého se stal klasikou“¹⁹⁷ – tento výrok Lenky Bydžovské¹⁹⁸ lze jednoznačně považovat za pravdivý, a to jak v případě ilustrovaného *Máje*, tak právě *Kytice*, ke které Zrzavý ilustrace vytvořil v letech 1926 až 1927.

Zrzavý jako osobitý, nadčasově myslící umělec a solitér na české výtvarné scéně nad svým úkolem přemýšlel úplně jinak než většina ilustrátorů *Kytice* nejen v tomto období (viz níže). Dobře si uvědomoval, jak napsal v dopise Štorchovi-Marienovi,¹⁹⁹ že „folklor je mrtev, nemá již místa v českém přítomném malířství [...] Je třeba vytvořit ilustrace nové, souhlasící s dnešním uměním“.²⁰⁰ Přestože ctil a rád vzpomínal na výtvarný odkaz Josefa Mánesa a Mikoláše Alše, vydat se touto inspirační cestou chápal správně jako krok zpět. „To lidové a národní“²⁰¹ nemělo v Zrzavého době (stejně jako v současnosti) již své opodstatnění. „Čistě umělecká hodnota“,²⁰² ta zůstává a s tou je zapotřebí pracovat, jinak vzniknou „neživé napodobeniny, anachronismy [a] strašná umprumácká monstra“, jak se sám umělec vyjádřil.²⁰³

Stejně jako v Máchově *Máji* našel sjednocující prvek ilustrací v podobě tváře, i ilustrace pro *Kytici* chtěl spojit do celku. V tom mu podle Bydžovské²⁰⁴ pomohla vzpomínka na litografii k *Babičce* Boženy Němcové, která Zrzavým visela doma nad jednou postelí a zobrazovala hlavní výjev, kolem kterého se do kruhu odvíjely výjevy další, orámované větvořím, listím či květinami. Zrzavý tak na základě této vzpomínky ilustrace [560-571] komponoval do výškového oválu, v jehož levé části se odspoda nahoru vine obsahově k baladě vhodný druh rostliny: nejprůkaznější je kapradí ve *Svatebních košilích*, [562] břechťan ve *Zlatém kolovratu*, [564] dubové listí k *Záhořovu loži*, [565] lekníny k *Vodníkovi*, [567] květy lilie u balady *Lilie*, [569] vraní oko v *Dceřině kletbě* [570] a národní lipové květy ve *Věštkyňi*. [571] Tyto rostlinné

¹⁹⁷ Lenka Bydžovská, Příběhy bez děje, in: Karel Srp (ed.), *Jan Zrzavý. Božská hra*, Ostrava – Praha 2012, s. 239.

¹⁹⁸ Ibidem, s. 244.

¹⁹⁹ Jan Zrzavý, O ilustracích k Erbenově *Kytici*, in: Dagmar Maxová – Jan Zrzavý, *Jan Zrzavý vzpomíná na domov, dětství a mladá léta*, Praha 1971, s. 45-46.

²⁰⁰ Ibidem, s. 46.

²⁰¹ Ibidem, s. 45.

²⁰² Ibidem, s. 45.

²⁰³ Ibidem, s. 45.

²⁰⁴ Viz Bydžovská (pozn. 197), s. 248.

motivy nemají pouhý dekorační význam, nýbrž zde signifikují přírodní energie a cykličnost.²⁰⁵

Zatímco se většina ilustrátorů (viz níže) *Kytice* tohoto vymezeného období zaměřila na zobrazení určitého, většinou dramatického momentu děje jednotlivých balad, Zrzavého pojetí ilustrací bychom mohli označit za všeobšíhlé. Kdyby Zrzavý pracoval s pouhou narativností balad, těžko by v těchto ilustracích dosáhl monumentálního a časoprostorového souhrnného pojetí. Tato koncepce jistě souvisí s dobovým návratem ke znovu čitelné formě neoklasicismu, pro jehož zastánce se zobrazený námět stal nositelem nadčasových idejí. Forma výrazně zharmoničtěla a zklasičtěla. Poválečný obrat od avantgardního výrazu k neoklasicismu lze u Zrzavého (podobně jako v tvorbě Otakara Kubína či Rudolfa Kremličky) vysledovat právě u jeho erbenovských ilustrací, které započal v Paříži, kde pobýval od roku 1923.

Kromě uhlokreseb k úvodní *Kytici*, [560] *Polednici*, [563] *Vodníkovi* a *Věštkyňi*, které Zrzavý pojal jako jeden výjev v jednom čase a v jednom prostoru, jsou všechny ostatní ilustrace rozděleny většinou nějakým přírodním motivem (větví, sněhem, arkádou) do dvou, v *Pokladu* [561] dokonce tří prostorových i časových rovin. Například hlavní scénu *Svatebních košil* tvoří dvě naprosto kontrastní části: levá je intimní, klidná, meditativní, v ní se modlí dívka s kremličkovsky zaoblenými údy, z jejíž tváře bez očí, nosu a úst emanuje světlo, kdežto druhou polovinu, ponořenou do noční tmy, „rozřezávají“ ostré diagonály kostí a zvrásněného hávu kostlivce. Tyto dva světy, svět bezpečný a naplněný modlitbou a svět naopak nebezpečný, ale propojuje jeden čas a jedno místo. V horní partii oválu, do které nás po levé straně zavede „žebřík“ z kapradí a lidských lebek, se poté odehrává osudný únos dívky přivolaným mrtvým milým, komponovaný po středověkém způsobu ve značně zmenšeném měřítku. Podobného principu Zrzavý užil v ilustracích k *Záhořovu loži*, *Lilii* a *Vrbě*. [568] Naopak horní partie v ilustracích ke *Zlatému kolovratu*, *Štědrému dni* [565] a *Dceřině kletbě* neznázorňují děj, ale jasný symbol: uřezané údy, rakev se svícny a trojitou šibenici. *Poklad* je ze všech ilustrací na prostorové roviny nejbohatší. Tři prostory zde od sebe horizontálně oddělují kamenné kvádry skály: uprostřed zoufalá matka s tváří ponořenou do dlaní, pod ní zlatem ozářené dítě a

²⁰⁵ Ibidem, s. 250.

nad matkou zřejmě vidina otevřené truhly pokladu, zastupující zde symbol zatmění myslí. Horní (truhla) a dolní partie (dítě) představují záměnu hodnot.²⁰⁶

Nadpřirozené bytosti, zasahující do lidského osudu, jsou v Zrzavého uhlokresbách stejně zranitelné existence jako ty lidské. Vodník již není strašlivá, polozvířecí zrůda, nýbrž tvor s melancholickým výrazem ve tváři, protože on si svůj osud přece nevybral.²⁰⁷ Stejně tak polednice, do jejíž tváře nevidíme, v nás nevzbuzuje děs. Zrzavý ji koncipoval jako stín, tvarem připomínající larvu nebo motýlí kuklu, ze svého objemu vytahující pouze ruku. I ona koná, jak je jí předurčeno: byla zavolána, tak přišla. Matku v úvodní *Kytici* představuje stylizovaný duch tak, jak jej známe z pravých duchařských, nejen animovaných pohádek a filmů. Postava Lilie se téměř rozpouští s obklopujícím světlem. Je to štíhlé dívčí tělo, jehož hlava tvarem obráceného zvonku s pěti špicemi odkazuje ke květu lilie. Za nejhrůzněji vypadající bytost lze označit mrtvého ze *Svatebních košil*, protože jej Zrzavý pojal jako kostlivce částečně zahaleného v černém rouchu. Zároveň je vstalý-mrtvý ze zobrazených nadpřirozených bytostí nejvíce zlý tím, jak jej autor zobrazil „v akci“: v hlavní scéně se nejdříve tiskne k oknu, kterým pozoruje dívku, a poté (v horní menší scéně) ji poodhalený odvádí na hřbitov, zatímco jeho vlající háv ve smyčkách a cípech ovíví bezbrannou dívku na důkaz jeho nadvlády nad ní.

Originály čtrnácti uhlokreseb²⁰⁸ vlastní Národní galerie v Praze. Je pochopitelné, že nedokonalá, poválečná reprodukční technika nedokázala přenést Zrzavého jemnou, rozozněnou a malířsky odstínovanou kresbu. Bránily tomu také původní rozměry originálů pohybující se kolem 60 cm x 45 cm, které se u reprodukcí snížily na 18 cm x 12 cm. Barevná souhra nahnědlého papíru s černou stopou uhlí v reprodukovaných ilustracích naprosto zanikla. Reprodukce jsou příliš tmavé a jejich „barevnost“ se posunula do nazelenalého tónu. Jemné kresebné přechody například v pozadí u reprodukce k *Vrbě* nejsou oproti originálu vůbec patrné.

²⁰⁶ Ibidem, s. 252.

²⁰⁷ Viz Winter (pozn. 54), s. 216.

²⁰⁸ *Nakladatelská značka*, 1924, uhel, papír, 58,8 x 45,1 cm. – *Kytice*, 1926, uhel, papír, 59,6 x 44,3 cm. – *Poklad*, 1926, uhel, papír, 60,5 x 45,2 cm. – *Svatební košile*, 1926, uhel, papír, 63 x 47,4 cm. – *Polednice*, 1927, uhel, papír, 62,2 x 48,1 cm. – *Zlatý kolovrat*, 1927, uhel, papír, 60,2 x 44,7 cm. – *Štědrý den*, 1927, uhel, papír, 60,8 x 45,2 cm. – *Holoubek*, 1927, uhel, papír, 60,4 x 43,1 cm. – *Záhořovo lože*, 1927, uhel, papír, 60,3 x 45,7 cm. – *Vodník*, 1926, uhel, papír, 59,9 x 44,5 cm. – *Vrba*, 1927, uhel, papír, 60,5 x 45,2 cm. – *Lilie*, 1926, uhel, papír, 58,6 x 44,8 cm. – *Dceřina kletba*, 1927, uhel, papír, 60,7 x 46,4 cm. – *Věštkyň*, uhel, papír, 60,4 x 45,4 cm. Ve sbírce Národní galerie v Praze. – Viz Bydžovská (pozn. č. 197), s. 245-257.

Srovnání Zrzavého definitivní podoby ilustrace s její skicou či návrhem nám umožňuje zarámovaná kresba tužkou k *Polednici*²⁰⁹ [1154], kterou vlastní Památník národního písemnictví v Praze. V porovnání s finální verzí [534] obsahuje tento návrh několik motivů, které Zrzavý v konečné kresbě nakonec nezobrazil. Obecně lze říci, že návrh je motivicky bohatší: květinové orámování v levé části vyplňují zřejmě maceškové květy (v konečné verzi jsou to pravděpodobně sedmikrásky); židle s lidově vyřezávaným opěradlem nakonec autor nahradil tvarově jednodušší, hranatou opěrkou; robustní postavy matky, dítěte i polednice se protáhly a zaoblily; zobrazení slunce (či jiného světelného zdroje) jako symbolu poledne autor zaměnil za ostrý světelný paprsek dynamicky padající diagonálně zprava doleva od zvoničky; zvonička, prvotně mohutná a zděná, sotva natěsnaná do formátu, dostala podobu štíhlé a jednoduché střížky na dvou sloupcích, orámované pěticí letících ptáků; zásadní motiv, který ale umělec nakonec nepoužil, představuje linkou načrtnutá postava otce vcházející do dveří v pravé části – spojení hlavního motivu s událostí posledních veršů balady by narušilo celkové zobrazení, proto Zrzavý definitivní ilustraci nakonec oprostil od všech rušivých motivů, aby dosáhl harmonického a nadčasového výsledku.

Zrzavého třináct ilustrací k Erbenově *Kytici* představují velice jemný a kultivovaný doprovod jednotlivých balad. Autor jimi beze sporu naplnil právě poslání ilustrace. To se jistě podařilo i **Cyrlu Boudovi**,²¹⁰ jednomu z nejneprodnějších a nejvýznamnějších českých ilustrátorů, byť úplně jinými výtvarnými prostředky a pojetím. Pro ilustrační tvorbu Jana Zrzavého je typická poetičnost, meditativnost a subtilnost. Naopak ilustrační dílo Cyrila Boudy lze charakterizovat narativností, humorem a dramatickou nadsázkou. Zrzavý vytvářel jemné, sfumátové uhlokresby,

²⁰⁹ Jan Zrzavý, *Polednice*, 1927, tužka, kresba, 49,5 x 365 cm, znač. tužkou vpravo dole: J. Zrzavý, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 29/66 – 21.

²¹⁰ Cyril Bouda (1901 – 1984), malíř, grafik, ilustrátor, typograf. Autor poštovních známek, exlibris, návrhů na knižní vazby, divadelních výprav, barevných oken, návrhů na gobelíny a další. V průběhu svého života za své ilustrační dílo získal mnoho ocenění (např. v roce 1925 stříbrnou medaili na výstavě dekorativního umění v Paříži, v roce 1928 diplom knižní výstavy ve Florencii, v roce 1936 čestné uznání za ilustrace Celliniho *Vlastního životopisu* v New Yorku ad.). Většina Boudových ilustrací jsou dřevoryty a kresby, ale postupně se kreslířské pojetí jeho ilustrací mění na malířské. Začal tvořit také v technice litografie. Je pro něj typický decentní humor, nadsázka, v určité míře i karikatura. Ilustroval a upravil přes 700 knih a to jak dětských, tak pro dospělé. Např. Swiftovy *Gulliverovy cesty* (1951), známé a oblíbené jsou dvoudílné *Pohádky a povídky* H. Ch. Andersena (1953), Erbenovy *Pohádky* (1976) či Cibulkovy *Nové pražské pověsti* (1981).

Bouda pracoval s dokonalou kresbou jisté konturové čáry. Oba dva svým originálním výtvarným pojetím, povahou a přístupem stojí na opačných stranách, přesto se oběma podařilo vytvořit kvalitní a osobitý ilustrační doprovod k Erbenově sbírce.

Dvaadvacetiletý Cyril Bouda v roce 1923 úspěšně ukončil své studium na pražské Uměleckoprůmyslové škole a začal vytvářet dvanáct celostránkových a tři doprovodné, dřevorytové ilustrace pro Erbenovu *Kytici*²¹¹ (č. kat. 15). [300] Jak je pro něj typické, doprovod koncipoval humorně, až karikaturně, čímž se celkové vyznění ilustrované sbírky posunulo do úplně jiné polohy. Erbenovu příznačnou dramatičnost nahradil klasicky humorný výraz. Bouda představuje vůbec prvního ilustrátora, který svým ilustračním doprovodem pozměnil charakter Erbenovy sbírky.²¹²

Je zajímavé porovnat tyto Boudovy práce s jedinou dřevorytovou frontispisovou ilustrací [300] ke *Kytici*²¹³ (č. kat. 29), kterou v neradostném roce 1939 vydal nakladatel Vladimír Pour (viz následující kapitola). V tomto frontispisu jakýkoliv humor a legrace mizí. Dominuje zde černá plocha, kontrastující s menšími bílými částmi, a jednotlivé výjevy (ze *Svatebních košil*, *Vrby*, *Pokladu* a *Vodníka*) vytvářejí dynamickou a dramatickou kompozici písmene V. V prvních šrafurovaných ilustracích převládá popisnost a detaily, ve frontispisu zjednodušení na základní tvar a stylizace. Na tomto případě lze příznačně vysledovat, jak se mění charakter, forma a vyznění výtvarného díla, je-li vytvořeno ve svobodné době, kterou nic fatálního neohrožuje, tudíž je zde dostatek místa pro humor a nadsázku, a naopak je-li dílo zformováno ve válečném období, kdy je skrze něj a česká klasická díla potřeba posílit národní uvědomění.²¹⁴

K těm kvalitním ilustrovaným vydáním, vyznačující se větší či menší originalitou pojetí a stylu ilustrací, je možné zařadit čtrnáct celostránkových litografií [286-299] neznámé umělkyně **L. Bílé**²¹⁵ z konce tohoto vytyčeného období, roku 1938²¹⁶ (č. kat. 26). Jednoznačně v nich zaznívá styl ilustrací Toyen a Jindřicha Štýrského. Toto srovnání se netýká surrealistické estetiky, nýbrž výtvarné formy: Bílá hojně využívá

²¹¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1923.

²¹² A na tuto humornou polohu pak svou ilustrovanou *Kyticí* v roce 1989 navázal Adolf Born.

²¹³ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1939.

²¹⁴ Více v následující kapitole.

²¹⁵ O autorce L. Bílé se autorovi této práce nepodařilo najít podrobnější informace.

²¹⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Praha 1938.

jisté, někdy plynulé (třetí ilustrace ke *Svatebním košilím*), [288] jindy ostré linky (*Polednice*), [293] jejíž vymezený (někdy i nevymezený) prostor částečně vyplňuje barva. Ta často vytváří prostředí (dvě první ilustrace ke *Svatebním košilím*), [286, 287] nebo jednoduše buduje prostor a plasticitu jednotlivých postav či předmětů (*Záhořovo lože*, [294] *Dceřina kletba*). [299] Jednoduchostí a lapidárností tvarů, kontrastem bílých a černých ploch, kontrastem linky a barvy, právě všemi těmito znaky se ilustrace Bílé přibližují ke kresebným dílům zmíněných představitelů českého surrealismu.

Výrazově nejexpresivnější jsou tradičně ilustrace ke *Svatebním košilím* a *Polednici*. V nich Bílá vsadila na využití diagonály a nekonečného, lépe řečeno neohraničeného prostoru, což výjevům dodává na enigmatičnosti. V *Záhořově loži* není ani tak zajímavá lapidárně stylizovaná, mohutná postava Záhoře, otočená k divákovi zády, jako štíhlá, andělsky působící figura poutníkova, jehož postavu vytváří v podstatě pouze jeho kutna. Vyčnívající údy (hlava a ruce) jsou stylizovány do základních tvarů. Poutník stojí, zřejmě žehná a před ním levitují dva kříže, jejichž stíny jejich počet dále množí. Vážnost této postavy ještě podtrhuje její svatozář. Působivá je tako první ilustrace k *Vodníkovi*, [297] zobrazující moment, kdy se pod pannou prolomila lávka a vodník ji stáhl pod hladinu jezera. Ani lávku, ani vodníka zde však nevidíme. Ilustraci dominuje krajina s jezerem, napravo s tyčící se horou, vlevo s vegetací. Uprostřed jezera je hladina zvlněná do kol, v jejichž středu trčí dívčí jemná ruka, prsty jakoby ukazující k nebi. Ukazující k nebi, kde Bílá několika linkami nakreslila janečkovskou profilovou dívčí tvář se zavřenýma očima – jakési freudovské nevědomí, které dívku k jezeru dotáhlo.

Bílé ilustrace ke *Kytici* svou výtvarnou formou a někdy i originálním pojetím zobrazené scény patří k těm zdařilejším počínům vytyčené problematiky ve vymezeném období. Jestliže se pro již zmíněné autory (Hofman, Zrzavý, Bouda, Bílá) dal najít jednoznačný a osobitý znak každému vlastní, pro následující skupinu autorů (Rail, Pochobradský, Mayer, Haluza) je hlavním znakem tradice, jistá míra konzervativnosti a zejména popisnost.

Ve stejném roce, kdy poprvé ilustroval *Kytici* Cyril Bouda (viz výše), I. L. Kober vydal Erbenovu sbírku s ilustracemi **H. Raila**.²¹⁷ První vydání vyšlo v roce 1923²¹⁸ (č. kat. 14), druhé o deset let později²¹⁹ (č. kat. 24). Rail vytvořil co do počtu nesmírně bohatý ilustrační doprovod: dvanáct celostránkových ilustrací, jedenáct ilustrací pro záhlaví a dvanáct ilustrací pro zápatí básní. [87-122] Všechny dřevoryty spojuje popisnost a detailnost. Zatímco celostránkové ilustrace dodržují stojící obdélníkový formát, drobnější dřevoryty uvádějící, doprovázející či ukončující jednotlivou baladu, jsou buďto jednoduše neohraničené scény v prostoru listu, nebo jsou složeny ze dvou tří dílů jednotlivě ohraničených linkou, a vytvářející tak architektonické orámování většinou nadpisu. V době, kdy se umělci už vyjadřovali výrazovými prostředky expresionistickými, kubo-expresionistickými či kubistickými, Kober vydal *Kytici* s „čitelnými“ secesními ilustracemi, které autor vytvořil v roce 1905.²²⁰ Občasné pohádkové vyznění ilustrací vede k typicky secesnímu ilustrátorovi pohádek Artuši Scheinerovi.²²¹ Místy se Rail obrátil k akademickým vzorům, konkrétně v případě celostránkové ilustrace k *Lilii*, [117] kdy se v kompozici levitujícího dívčího aktu zahaleného v drapérii jednoznačně inspiroval Hynaisovou²²² *Zimou*²²³ z roku 1901.

Inklinaci k secesní estetice vykazuje celkový dojem z tohoto Railem vyzdobeného vydání; ilustrace pouze nedoprovázejí jednotlivé balady, ale v záhlaví a zápatí je navíc i dekorují. Florální secesní ornament zdobí onen bohatstvím naplněný sál v jeskyni v celostránkové ilustraci k *Pokladu*. [90] Elegantní, plynulou linku, vycházející z pečlivého zkoumání rostlin, lze najít téměř ve všech Railových dřevorytech ke *Kytici*. Objevuje se v přírodních prvcích jako mračna, větve, rostlinné úponky (zápatí ke *Svatebním košilím*, [94] celostránkový *Štědrý den*, [101] záhlaví k *Holoubkovi*, [103] celostránková *Lilie* aj.) nebo v drapérii (celostránkové ilustrace ke *Svatebním*

²¹⁷ O H. Railovi, podobně jako o L. Bílé, výtvarné slovníky umělců mlčí.

²¹⁸ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1923.

²¹⁹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1933.

²²⁰ Celostránkové ilustrace ke *Zlatému kolovratu*, *Holoubkovi*, *Vrbě*, *Lilii* a *Dceřině kletbě* nesou Railovou signaturu většinou „H. Rail“ s datací „05“.

²²¹ Artuš Scheiner (1863 – 1938) kreslíř, malíř a ilustrátor, samouk. Od r. 1902 se specializoval na ilustraci pohádek: Boccaccio, Erben, Němcová, Baar, Shakespeare a mnoho dalších. Pro jeho perokresby a akvarely je typická secesní stylizace a ornament.

²²² Vojtěch Hynais (1853 – 1925), malíř, grafik, designér, ilustrátor.

²²³ Vojtěch Hynais, *Zima*, 1901, budoár královské, dnes prezidentské lóže Národního divadla v Praze, olej, plátno, 110 x 145.

košilím [93] a *Lilii*). Stylově i dobou vzniku tyto ilustrace jednoznačně patří do vytyčeného období druhé kapitoly, do rozmezí let 1889 – 1906, rokem vydání (1923) však do této kapitoly.

Chrudimský rodák, malíř a pedagog **Ferdinand Pochobradský**²²⁴ *Kytici*²²⁵ (č. kat. 16), kterou v roce 1924 vydal Jindřich Bačovský, doslova „prošpikoval“ pětadesáti perokresbami. [123-187] Takovéto množství ilustrací je obdivuhodné, stylová kvalita a invenčnost zobrazení je však slabší. Jednotlivé postavy jsou toporné a sošné; důraz autor kladl na patetická gesta. Směrodatný je pro něj zejména samotný text Erbenův, který doslova „překresluje“ do jednotlivých ilustrací. Pochobradský ve své kresbě hojně využívá jasně definované obrysové linie a šrafury.

Všechny doposud zmíněné výtisky obsahovaly ilustrace kresebné či grafické, v nichž autoři pracovali s kontrastem černé a bílé. Prvenství barevně ilustrovaného vydání náleží malíři **Václavu Součkovi**,²²⁶ který pro *Kytici*²²⁷ (č. kat. 17) v roce 1924 vytvořil pětadesát barevných akvarelů, titulní list, portrét K. J. Erbena a rostlinné a zvířecí motivy na přední a zadní vazbě knihy. [188-257] Jednalo se o reprezentativní, zřejmě dárkové vydání, jak naznačuje velký formát knihy.²²⁸ Souček jakožto kolorista osmačtyřicet akvarelových ilustrací provedl vícebarevně a sedmnáct jich namaloval v hnědém a černém tónu. Stejně jako Pochobradský se i Souček držel zejména textu a děje Erbenových příběhů, ve výtvarném přístupu je ale realističtější: pro prostředí balad zvolil venkov a vesnici, dokonce i s jejími typickými zvyky (průvody ve *Štědrém dni* [224, 225] a *Pokladu*). [194] Postavy představují příznačné plnokrevné vesničany (*Poklad*, [195, 198, 200] *Svatební košile*). [203] I přes tuto realističnost vytvořenou množstvím různých detailů, je Součkovo malířské podání velice vzdušné a svěží, zvláště v jednobarevných malbách (*Štědrý den*, [220] *Vrba*). [247] Autor se nevyhnul ani drastickým scénám, které zobrazil tak, jak jej Erben úsporným, básnickým jazykem popsal: dívčí tělo s useknutými údy v tratolišti krve [212] a vlci nesoucí roztrhané části lidského těla (*Zlatý kolovrat*), [217] nazelenalé tělíčko malého vodníčka s utrženou hlavou v červené kalužině krve (*Vodník*) [243] či visící dívčí tělo

²²⁴ Ferdinand Pochobradský (1891 – 1940), malíř, výtvarný kritik. Vedle figurální a dekorativní malby se zabýval krajinářstvím. Vytvářel i dřevoryty.

²²⁵ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1924.

²²⁶ Václav Souček (1887 – 1941), malíř. Vytvářel olejomalby, akvarely a pastely.

²²⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1924.

²²⁸ Kniha má rozměry 32 x 23,5 cm.

na šibenici, od které utíká pološílená matka (*Dceřina kletba*). [253] Také tato zobrazení potvrzují Součkovu inklinaci k realismu. Nadpřirozené bytosti (*Svatební košile*, *Polednice*), [208] až na povedené znázornění vodníka jako zeleného, obtloustlého skřeta, mají až příliš mnoho společných znaků s namalovanými vesničany. Jako mistrný kolorista Souček vynikl i v krajinomalbě a zobrazení města (pohled na zasněženou krajinu s kostelem ve *Štědrém dni*, [222] Karlův most ve *Věštkyni*). [256] Ve svém celku bylo Součkem vyzdobené vydání jistě velice oblíbené.

Třiatřicet Součkových zapaspartovaných originálních maleb [1120-1153] vlastní Památník národního písemnictví v Praze.²²⁹ O Součkově koloristickém mistrovství a dokonalém ovládnutí techniky svědčí zejména ty akvarely, které autor namaloval sebejistě bez podkresby tužkou. [1120] Na některých listech prosvítá lehká a rychlá kresba tužkou [1141], na jiných autor použil hutnějšího nánosu běloby [1135, 1146] či črtavé šrafury a jednolitě plochy tuší, [1129] u akvarelu ke *Zlatému kolovratu* ve svém realistickém přístupu dokonce došel k nanesení zřejmě skutečného zlata. [1124] Ilustrace však reprodukční cestou o všechny tyto bohaté detaily přišly. Nejlépe je to znát při porovnání originálů provedených v jednom tónu s reprodukcemi: např. smrček zasněžený sněhem k baladě *Štědrý den* [srovnej 1134 s 220] je v Součkově malbě černá perokresba tuší, kdežto v reprodukci je barevnost převedena do modré barvy. Je otázka, zda změna barvy byla či nebyla záměrem. Reprodukce také výrazně přišly o ostrost; jednotlivé tahy štětce jsou jakoby rozpité.

S barvou pracoval také grafik **František Vrobel**.²³⁰ Jím ilustrovaná *Kytice* podle Čermákova soupisu²³¹ vyšla v osmi vydáních²³² (č. kat. 21, 23, 27, 28, 30, 31, 43) pokaždé v nakladatelství Vojtěcha Šeba.²³³ Všechny vydání obsahovaly ilustrace, jejich počet se však u mnoha z nich lišil. Nejvíce ilustrovaných listů má vydání, jež Karel Čermák datoval na začátek čtyřicátých let minulého století: tři barevné,

²²⁹ Památník národního písemnictví vlastní 33 akvarelů Součka pod inv. č. 376/58 – 851 (karton 23; 10 kusů), - 861 (karton 95; 8 kusů), - 862 (karton 95; 10 kusů), - 1713 (karton 235; 1 kus), - 1780 (karton 222; 1 kus), - 2299 (karton 287, 4 kusy). Více informací k jednotlivým kresbám v *Seznamu obrazové přílohy*, č. 1120 – 1153.

²³⁰ František Vrobel (1892 – 1953), malíř, grafik, ilustrátor. Vytvářel zejména ilustrace, akvarely, kresby a knižní grafiku. Mimo Erbenovu *Kytici* ilustroval *Babičku* Němcové, Máchův *Máj*, Hálkovy *Večerní písně* aj. Ilustračně doprovodil přes sto knih.

²³¹ Viz Čermák (pozn. 15), s. 39-40.

²³² První vydání obsahovalo rok vydání (1928), všechny ostatní však nikoliv. Karel Čermák je proto datoval alespoň lety. – Ibidem, s. 39-40.

²³³ Vojtěch Šeba (1892 – 1961), nakladatel a knihkupec.

celostránkové ilustrace (kombinace perokresby a akvarelu), čtyři celostránkové dřevoryty v nazelenalém tónu a třináct dřevorytů téže barvy v textu. [384-405] Každou baladu uvádí menší ilustrace ve tvaru naležato položeného oválu. *Poklad*, *Zlatý kolovrat*, *Záhořovo lože* a *Lilii* doprovází celostránková jednobarevná grafika, patitul. *Holoubka* a *Vodníka* pak celostránkový barevný akvarel doplněný perokresbou. Zatímco v barevných ilustracích dominuje barva, v grafických pracích je to linka, umírněná, pravidelná šrafura a plocha. Vroběl se ve svých ilustracích ke *Kytici* vyhnul zobrazení jakéhokoliv dramatu. Zobrazil buď zátiší či poklidnou scénu z děje balad. Všechny ilustrace jsou popisné, zobrazení vyznívají statickým, místy až toporným a těžkopádným dojmem.

Trochu jiného účinku dosahuje dvacet dřevorytů [258-277] malíře a grafika **Antonína Majera**²³⁴ ve vydání *Kytice*²³⁵ z roku 1929 (č. kat. 22). Zatímco Pochobradského spíše bíločerné kresby navozují pocit vzdušnosti a volnosti, Součkovy barevné akvarely zase působí svěže, Majerovy dřevoryty rozehrávající hru mezi (v celostránkových ilustracích) dominující černou a bílou mají účinek úplně opačný. Večerní scéna *Svatebních košil*, [261] *Štědrého dne* [265] nebo *Vodníka* [270] příhodně koresponduje s atmosférou Erbenových dramát. Pochobradského postavy jsou neumělé, Součkovy plnokrevné, Majerovy naopak stylizované; u obou autorů aktéři jednájí patetickými gesty. V Majerově grafické práci, se zacházením s bílou a černou plochou a mírnou deformací postav lze vystopovat vliv německého expresionismu, zejména expresionistické grafiky. Tomanův slovník²³⁶ zvláště zdůraznil vliv výstavy Eduarda Muncha v Praze v roce 1905, kterou Majer navštívil a byl jí zasažen do té míry, že se v následujících letech zajímal o expresionistickou linii umění, která mu začala byla blízká.

Nejzajímavější Majerovu ilustraci představuje celostránkový výjev k *Dceřině kletbě*, [274] kterou autor tuto baladu nejen ilustroval, ale zároveň i reinterpretoval. V baladě se čtenář totiž nedozvídá, jak dívka své dítě zabila, ale Majer to viděl jasně:

²³⁴ Antonín Majer (1882 – 1963), malíř a grafik. Silně jej ovlivnila výstava Munchova v roce 1905. Jako jeden z prvních vytvářel obrazy z pražské periferie, později také venkovské pastorální výjevy, olejem i grafikou; zaujal jej zejména prostý život a prosté výjevy. Kromě 20 ilustrací k Erbenovi, vytvořil také 7 dřevorytů k Dostojevskému (1924) a 6 dřevorytů k Lagerlöfové (1927).

²³⁵ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1929.

²³⁶ Prokop Toman, heslo Majer, Antonín, in: Idem, *Nový slovník československých výtvarných umělců II. L-Ž*, Praha 1950, s. 62-63.

ilustraci v polovině rozděluje most, na kterém zleva stojí muž, hákem nabírající (zřejmě již) utopené dítě, matka, obracející se vpravo k dceři, která odtud utíká; nahoře na kopci se rýsuje černá silueta šibenice. Výjev nanejvýš popisný a jasný, v historii ilustrací k této baladě však invenční a zajímavý.

Techniku dřevorytu pro osm celostránkových ilustrací [278-285] zvolil také **Petr Haluza**.²³⁷ Jím ilustrovaná *Kytice*²³⁸ (č. kat. 25) vyšla v neradostné době, v roce 1937. Stylové pojetí dřevorytů je opět tradiční, i forma je čitelná, jak si žádala předválečná doba. Postavy jsou ale oproti postavám Railovým, Vrobelovým a Majera životnější a plastičtější. Čím zaujmou Haluzovy ilustrace nejvíce, je jeho zobrazení nadlidských bytostí. Zhypnotizovaná dívka s upřeným pohledem se nechává vést černým polorozpadlým kostlivcem s vyšklebenými zuby (*Svatební košile*). [279] U *Polednice* není ani tak děsivá její podoba ošklivé stařeny, jako obrovský černý stín její natažené ruky, visící na stěně nad matkou s dítětem. [280] V ilustraci ke *Štědrému dni* [282] se kmen staré vrby změnil v jakéhosi démona, strašidlo s rozpraženými pařáty a vyceněnými zuby. Menší obtlouklá postava vodníka může vzbudit spíše úsměv, ne tak jeho polorybí. pololidská hlava evokující hady zarostlou hlavu Meduzinu. [284] Haluza se jistě nechal inspirovat hlavně Erbenovou pohádkovostí (*Zlatý kolovrat*, [281] *Vrba*) [285] a hororovostí (*Svatební košile*, *Štědrý den* aj.), ale beze sporu na něj zapůsobila tíživá a blížící se předmnichovská situace.

Závěr. Vytyčené prvorepublikové dvacetiletí znamenalo plodné období pro vydávání ilustrovaných *Kytic*. K ilustrování této básnické sbírky přistoupila řada ilustrátorů, z nichž zklaštěl pouze subtilní a nanejvýš poetický ilustrační doprovod Jana Zrzavého. Cyril Bouda do výtvarného doprovodu *Kytice* jako první zavedl humor. Vlastislav Hofman *Svatební košile* formálně pojal kuboexpresionisticky. A L. Bílá se svými ilustracemi dotkla surrealistické výtvarné formy. Ostatní autoři se až nadmíru drželi textu a děje Erbenových balad, které doprovodili popisnou, někdy až příliš detailní formou.

²³⁷ O Petru Haluzovi se autorovi této práce nepodařilo najít žádné informace.

²³⁸ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Moravská Ostrava 1937.

2. 2. 5. Ilustrovaná vydání *Kytice* v letech 1939 – 1945

Úvod. Šestileté období tzv. druhé republiky, kdy Československý stát byl okupován nacistickými Němci a kdy proběhla druhá světová válka, by jistě mělo být nepříznivým obdobím pro vydávání ilustrované literatury, zejména pak pro rozvoj krásné knihy. Na jedné straně zapůsobila censura, na straně druhé přidělový systém papíru. Přesto si vydavatelé dobře uvědomili, že je potřeba proti násilí, utlačování a pronásledování jednat alespoň skrze vydávanou literaturu. I umělci se k této tragické politické situaci chtěli vyjádřit. Navíc zde hrála důležitou roli myšlenka na čtenáře, na čapkovsky obyčejného člověka, kterého je zapotřebí mravně posílit – a to skrze uvědomění si a připomenutí si české minulosti, tradice a úspěchu. Osvícení vydavatelé tedy začali vydávat ilustrované knihy jako Vančurovy *Obrazy z dějin národa českého*, *Korunovační řád českých králů*, Komenského *Labyrint světa a lusthaus srdce*, *Babička* Němcové, *Legenda o svaté Kateřině* či *Český rok*.²³⁹ Také básnické sbírky vycházely v opakovaných vydáních. Vedle těchto „povzbuzujících“ a upevňujících českých knih nakladatelé také pečlivě vybírali a vydávali nové, kvalitní české a přes určitou míru izolace české země i zahraniční knihy. Všechny tyto a další jiné knihy doprovázely ilustrace, které tím, že se cíleně zaměřily na znázornění národní historie a lidové tradice, získaly „výrazný monumentalizující akcent“.²⁴⁰ Hrůzná doba, doba nejistoty a strachu si žádala jasnou a srozumitelnou formu ilustrací – po funkcionalismu tedy nastává návrat ke klasické, čitelné formě.²⁴¹ Lze tedy konstatovat, že druhá světová válka sice nepřerušila vývoj české krásné knihy a české ilustrace, ale způsobila pokles její kvality.²⁴²

Vedle ilustrátorů první republiky, kteří ve své umělecké činnosti pokračovali, pokud mohli, do dějin české ilustrace v tomto neradostném období vstoupila řada nových umělců. Jmenujme alespoň ty nejvýznamnější, jako byl zpočátku surrealistický a snový Bohdan Lacina,²⁴³ záhadný a tajemný František Tichý,²⁴⁴

²³⁹ Viz Žižkovský (pozn. 67), s. 24.

²⁴⁰ Viz Vích (pozn. 68), s. 81.

²⁴¹ Polana Bregantová, *Typografie 1939 – 1948*, in: Roslislav Švácha – Marie Platovská (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939-1958*, Praha 2005, s. 271-275.

²⁴² *Ibidem*, s. 271.

²⁴³ Bohdan Lacina (1912 – 1971), malíř, sochař, grafik. Spolu s Václavem Zykmandem (1914 – 1984) v r. 1936 ilustrovali daliiovskými ilustracemi Máchův *Máj* (bibliofilské vydání). Právě surrealistická

realisticky smýšlející Karel Müller²⁴⁵ a Antonín Strnadel,²⁴⁶ Čínou zásadně ovlivněný Zdeněk Sklenář,²⁴⁷ zakladatel moderní dětské ilustrace a loutkového filmu Jiří Trnka²⁴⁸ či poeticky civilistní Kamil Lhoták.²⁴⁹

Kytice. Na základě téměř programového „návratu“ ke klasické české literatuře vydavatelé postupně vytvořili jakýsi „fond“ – kánon zásadních českých děl, do kterého patřila i Erbenova *Kytice*. Její balady, zvláště úvodní *Kytice* a závěrečná *Věštkyně*, v době okupace českých zemí nabyly nových skrytých významů a podobenství. Vydané *Kytice* měly ve válečné době mimořádný význam, což potvrzuje počet vydání: během doby šesti let druhé republiky Erbenova sbírka vyšla ve třidvaceti vydáních, z toho dvacet (!) jich bylo ilustrováno. Nejplodnější byl rok 1940, kdy ilustrovaná *Kytice* vyšla v osmi vydáních.

estetika se promítla do Lacinových ilustrací druhorepublikového období. Lacina ve svém díle vytváří svůj vlastní svět; těží hodně z fantazie a snů. Ilustroval zejména díla Dostojevského, K. H. Máchy, Halase, Huga, Kryla ad.

²⁴⁴ František Tichý (1896 – 1961), ilustrátor, malíř, grafik, typograf, scénograf, publicista, fotograf. S ilustrací začal v r. 1938. K ilustrování si vybíral zvláště ty knihy, které obsahovaly nějakou záhadu, tajemno, napětí a tomu také uzpůsobil výtvarnou formu: postavy jsou zastřené, většinou v prostém, ponurém prostoru. Tichý nechává dostatečný prostor pro čtenářovu a divákovu představivost. Ilustroval knihy Stevenson, Arbesova romaneta, Poa či *Opilý koráb* Rimbaudův. V suché jehle se vyjadřuje křehkou kresbou.

²⁴⁵ Karel Müller (1899 – 1977), ilustrátor, malíř, grafik, typograf. Pod vlivem studia u M. Švabinského inklinoval k realismu. Přestože se Müller věnoval ilustračnímu umění již dříve, nejvíce knih ilustroval právě v období 1940 – 1945. Jeho ilustrace jsou poetické až romantické; klidné a vyrovnané. Protože ilustroval knihy Nerudy, Němcové, Včeličky, Neffa a dalších, v kresbách předvádí svět malebné staré Prahy.

²⁴⁶ Antonín Strnadel (1910 – 1975), ilustrátor, malíř, grafik, typograf. Pocházel z Valašska, což jej ovlivnilo ve výběru motivů: lidové zvyky a kroje. Pracoval s barevnými plochami, které ohraničuje dynamickou obrysovou kresbou. Ilustroval *Zpěvy betlémské*, novely Arbesa, Jiráskovy romány, *Ruské národní pohádky* ad. Zabýval se též intenzivně dětskou knihou.

²⁴⁷ Více informací o Zdeňku Sklenáři níže v této kapitole.

²⁴⁸ Jiří Trnka (1912 – 1969), ilustrátor, malíř, výtvarník kreslených filmů, grafik, scénograf, výtvarník animovaných filmů, kreslíř, sochař, návrhář loutek a hraček. Zájem o svět loutek se promítl do jeho jemných a nesmírně poetických ilustrací. Právě v meziválečném období ilustroval nejvíce dětských knih, které se zařadily do základního fondu dětské knihy u nás. Ilustroval poezii (Hrubín ad.) i pohádky (Andersen, Erben, Horák, Werich ad.), zvláště Trnkou ilustrovaní Karafiátovi *Broučci* se s Preissigovým ilustrovaným vydáním řadí mezi nejkrásnější české dětské knihy.

²⁴⁹ Kamil Lhoták (1912 – 1990), malíř, ilustrátor, grafik, typograf, spisovatel, kostýmní návrhář. Pro Lhotákov výtvarný styl a výběr námětu je příhodné spojení „civilistní poezie“. V jeho ilustracích se míhá svět dobové techniky a lidé ji využívající. Pracoval prostými výrazovými prostředky; často užíval kresbu a barevné nedramatické plochy. Ilustroval *U snědeného krámu* Herrmanna, *Dobrodružství Toma Sawyera* Twaina a další dobrodružnou literaturu.

I v této vymezené periodě je příhodné jednotlivé práce ilustrátorů rozdělit do dvou skupin: první skupina se vyznačuje osobitým přístupem a provedením, druhou skupinu reprezentují práce průměrné kvality.

Prvního ilustrátora první skupiny představuje **Cyril Bouda**,²⁵⁰ jehož frontispisový dřevoryt [300] uváděl vydání *Kytice*²⁵¹ z roku 1939 (č. kat. 29). Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, tuto frontispisovou ilustraci autor pojal značně odlišně od svých čtrnácti ilustrací k vydání z roku 1923.²⁵² Za změnou výtvarné formy a množství ilustrací stojí dobová atmosféra protektorátní stav země. Bouda v tomto dřevorytu opustil humor, a naopak se obrátil k chmurnému a dramatickému pojetí, jež umocňují kontrast větších černých a bílých ploch a dynamické kompoziční řešení pracující s diagonálami.

V roce 1940 *Kytice* vyšla v sedmi ilustrovaných vydáních. Mimo opakovaná vydání s ilustracemi Františka Vrobela (č. kat. 23, 27, 28, 30, 31, 43), H. Raila²⁵³ (č. kat. 32) a Jana Zrzavého²⁵⁴ (č. kat. 36) nakladatelé vydali Erbenovu sbírku v tomto roce ilustrovanou i novými jmény: Václavem Klimánkem, Antonínem Procházkou a Václavem Karlem. Z těchto tří autorů svým ilustračním provedením nejvíce vyniká beze sporu **Antonín Procházka**,²⁵⁵ který pro *Kytici*²⁵⁶ (č. kat. 35) vytvořil třicet ilustrací: dvaadvacet celostránkových ilustrací a osm ilustrací v textu. [301-330] Knihu vydalo brněnské nakladatelství Jana Pojera²⁵⁷ Atlantis jako svůj jubilejní padesátý svazek a zároveň jako vydání k příležitosti sedmdesáti let od smrti Karla Jaromíra Erbena. Celou knihu kaligrafoval krásným písmem Oldřich Menhart,²⁵⁸ který vydání pojal také typograficky: důraz kladl na patitul a značky v rohu stránky. Tuto úpravu vhodně doplnily Procházkovy perokresby.

²⁵⁰ O Cyrilu Boudovi více informací také v předchozí kapitole.

²⁵¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1939.

²⁵² Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1923.

²⁵³ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1940.

²⁵⁴ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1940.

²⁵⁵ Antonín Procházka (1882 – 1945), malíř, grafik, ilustrátor. Ve své tvorbě reflektoval všechny dobové, stylové tendence: ovlivnění Munchem, Derainem, od r. 1910 kubismem, ale také van Goghem, Cézannem, Daumierem a El Grecem. Zabýval se také enkaustikou. Na konci dvacátých let se přiklání k archaické malbě starého Řecka a Persie a římskému umění. Byl zejména malířem figuralistou. Z ilustrační tvorby: *Horův Zpěv rodné země* (1938), *Máchův Máj* (1936), *Homérova Odysseia* (1940) ad.

²⁵⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Brno 1940.

²⁵⁷ Jan Pojer (1900 – 1984) byl brněnský nakladatel a bibliofil.

²⁵⁸ Oldřich Menhart (1897 – 1962) byl grafik, ilustrátor, kaligraf a typograf.

Tvorba Antonína Procházky v prvních dvou dvacetiletích minulého století prošla expresionistickým i kubistickým obdobím. Počátek jeho ilustrační tvorby (Máchův *Máj*, Homérova *Odyseia* ad.) spadá do třicátých let, kdy se malíř, kreslíř a kolorista obrátil k čitelné klasicizující formě, které zůstal věrný až do své smrti. Ilustrace ke *Kytici* spadají do jeho pozdního díla. Přestože Procházka byl zejména koloristou, ilustrace k Erbenově sbírce balad vytvořil v technice perokresby, v níž dominuje jemná linka a převážně neurvalá šrafura. Hana Karkanová Procházkovu kresbu považovala sice za jemnou, ale „*plnokrevn[ou] a temperamentní*“.²⁵⁹ Všechny ilustrace působí monumentálně. Nejvíce je tato monumentalita obsažena v ilustracích k *Záhořovu loži*, [318-320] *Vodníkovi* [321, 322] i *Vrbě*, [323,324] kde graduje až do jakési barokní velkoleposti.²⁶⁰ Přestože jsou některé postavy na ilustracích disproporční, vytáhlé a s příliš dlouhými údy, celek ilustrovaného listu působí vyrovnaně a čistě. Této vyrovnanosti Procházka nejvíce dosáhl v ilustracích k antikizující *Věštkyňi* [328, 329] či *Pokladu*. [303-306] Přestože autor typizaci postav přizpůsobil Erbenovu dílu, vliv antiky, který nejvíce uplatnil v ilustracích k Homérově *Odysey* ze stejného roku, je v nich patrný.

Většina Erbenových balad je naplněna strachem, hrůzou a bolestí, avšak Procházkovy ilustrace až na pár výjimek (*Polednice*, [311] *Svatební košile*) [308] tohoto účinku nedosáhly, „*a snad ani nemohl[y] při [Procházkově] vyrovnané povaze a touze po klasickém ideálu, přítomné v jeho díle*“.²⁶¹ Přesto se Procházkou ilustrovaná *Kytice* řadí mezi ty nejkvalitnější. Na rozdíl od *Kytice* „*Zrzavého*“ vyšla však pouze ve dvou vydáních – druhé vydání vydal Jan Pojer v upravené verzi v roce 1941 [39].²⁶² Oba dva svazky byly úspěšné nejen svou kvalitní typografií, ale také komerčním odbytem.²⁶³

Ve stejném roce (1940) Vilém Šmidt²⁶⁴ vydal *Kytici*²⁶⁵ (č. kat. 37) s jedenácti celostránkovými dřevoryty [352-360] malíře a grafika **Václava Karla**.²⁶⁶ Stejný autor

²⁵⁹ Hana Karkanová, Antonín Procházka v ilustraci a grafice, in: Jiří Hlušička et al., *Antonín Procházka. 1888 – 1945*, Brno – Praha 2002 s. 149.

²⁶⁰ Ibidem, s. 149.

²⁶¹ Ibidem, s. 150.

²⁶² Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Brno 1941.

²⁶³ Viz Karkanová (pozn. 259), s. 150.

²⁶⁴ Vilém Šmidt (? – 12. 12. 1990 Praha) nakladatel. Vydával bibliofilské tisky v edicích *Kytice*, *Máj* a *Ratolest*.

o rok později vytvořil devět kreseb pro nové vydání Erbenovy sbírky²⁶⁷ (č. kat. 40). Tyto dvě realizace stojí na počátku Karlovy ilustrační tvorby. Autor se věnoval převážně malbě, až po náletu na Prahu v roce 1945, kdy byla značná část jeho malířské tvorby zničena, se obrátil k ilustraci²⁶⁸ a po celá padesátá a šedesátá léta se stal oblíbeným ilustrátorem zejména dětské literatury.

Na rozdíl od Procházkových antikizujících a kultivovaných kreseb ke *Kytici*, působí Karlovy kresby mnohem dramatičtějším a rozervanějším dojmem. Užil živé, črtavé, místy až drastické linky (*Poklad*). [354] Kresba k *Polednici* [356] se jemnou šrafurou a jasně definovanými linkami blíží k dřevorytu, k technice, které Karel užíval nejčastěji. S linií autor pracoval několika způsoby: v kresbě na vazbě knihy je obrysová, [352] v *Pokladu* je svojí drásavou črtavostí hlavní nositelkou exprese a ve *Věštkyni* [360] vytváří až jakýsi nitovitý efekt. Na většině ilustrací zaplňuje kresba celou plochu. Autor je sice představitelem „klasické poetické školy“,²⁶⁹ následující realistický alšovský odkaz, rezignoval však na jakékoliv zbytečné detaily. Krajinu naznačil několika linkami, objem předmětů vytvořil zběžnou šrafurou. Za nejzdařilejší ilustrace lze považovat kresby k *Pokladu*, *Svatebním košilím*, [355] *Záhořovu loži*, [359] a i *Věštkyni* Karel komponoval jiným způsobem, než většina jeho předchůdců. Nejexpresivnější je *Poklad*, nejděsivější tradičně *Svatební košile*. To, co Procházka nedokázal z Erbenovy sbírky děsu a hrůzy vyjádřit výtvarným jazykem, se Karlovi podařilo.

Z roku 1940 ještě pochází vydání²⁷⁰ (č. kat. 38) doprovázené dřevoryty **Václava Klimánka**.²⁷¹ Zatímco první Klimánkem ilustrovaný svazek obsahoval sedmnáct ilustrací, druhé vydání²⁷² z následujícího roku ilustrátor obohatil o tři další. [331-

²⁶⁵ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1940. Autorovi této diplomové práce se nepodařilo tento výtisk najít.

²⁶⁶ Václav Karel (1902 – 1969), grafik, ilustrátor, malíř. Z počátku maloval krajiny a portrétní studie, postupně se však dopracoval k ilustraci: Turgeněvovy *Lovcovy zápisky* (1950), Nerudovy *Hřbitovní kvítí*, Seifertovy básnické sbírky, dětskou literaturu ad. Ilustrace vytvářel zejména v technice kresby a dřevorytu.

²⁶⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Praha 1941.

²⁶⁸ František Holešovský, heslo Václav Karel, in: Idem, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 153.

²⁶⁹ Ibidem, s. 154.

²⁷⁰ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1940.

²⁷¹ Václav Klimánek (1892 - ?), malíř, grafik, ilustrátor. Věnoval se zejména užitému umění a grafice (ilustrace).

²⁷² Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941.

351] Kvalitou jsou tyto práce spíše průměrné. Postavy jsou strnulé a typizací navazují na klasické české umění devatenáctého století. V kompozicích a zobrazení některých ilustrací se Klimánek silně inspiroval u předešlých autorů: kompozice *Pokladu* [334] a *Svatebních košil* [336] je téměř identická s kompozicemi ilustrací Petra Haluzy z roku 1937.²⁷³ [278, 279] Od téhož autora pochází zobrazení staré vrby v podobě bubáka natahujícího své pařáty směrem k dívkám ve *Štědrém dni*, [282] které Klimánek převzal, [340] stejně jako stranově otočenou kompozici k *Vrbě* [285] a to v takové míře, že okopíroval i některé detaily (sova na větvi, měšec s penězi, postoj postav). [348] Haluzou vymyšlený motiv obrovského stínu natažené ruky polednice [280] lze vyzorovat v Klimánkově ilustraci k *Dceřině kletbě*, [349] kde se provinilá dívka chystá provléct hlavu smyčkou lana, zatímco za ní trčí černý stín už oběšené postavy. Přesvědčivě nepůsobí ani celostránková ilustrace k *Vodníkovi*, [346] ze kterých nečiší ani hrůza, ani smutek, naopak ji Klimánek komponoval jako idylický rodinný výjev. Lze tedy konstatovat, že po formální i obsahové stránce představují Klimánkovy ilustrace poměrně slabý doprovod k Erbenově sbírce.

Jinak je tomu v případě malíře, grafika a ilustrátora vysokých kvalit **Zdeňka Sklenáře**.²⁷⁴ Jeho tvorba prošla nejdříve expresionistickou, kubistickou i surrealistickou etapou, zkoumal a inspiroval se díly renesančních rudolfinců, po návštěvě Číny se však docela obrátil k východní kultuře, kterou studoval a zhodnocoval ve svém díle. Sklenářův význam v ilustračním umění tkví v tom, „*jak dokonale dovedl spojit atmosféru starých a vzdálených kultur se současným uměleckým počinem naší doby, v jeho schopnosti lyrické abstrakce velké významové síly, v účasti tvůrčích principů hry a dekoru v koncepci uměleckého procesu a díla*“.²⁷⁵ Dvanáct celostránkových ilustrací [361-372] ke *Kytici*²⁷⁶ (č. kat. 41) z roku 1942 se

²⁷³ Více v předchozí kapitole.

²⁷⁴ Zdeněk Sklenář (1910 – 1986), malíř, grafik, ilustrátor, typograf. Zprvu prošel českým kubismem, surrealismem, velký vliv na něj měla díla Arcimbolda. Od r. 1955, kdy pobyl tři měsíce Číně, jej silně inspirovala východní vizuální kultura, jejíž vliv transformoval do svého umění. Po *Kytici* (1942) a *Máji* (1956) ilustroval zejména literaturu Dálného východu (*Opičí král* (1961), *Čínské lidové pohádky* (1962), *Zpěvy staré Číny* (1967) a starořeckou literaturu (Petiškovy *Staré řecké báje a pověsti* (1964), Mertlíkovy *Příběhy Odysseovy*). Z grafických technik užíval nejčastěji suchou jehlu, lept s podtiskem a barevnou litografii. Za svoji tvorbu získal řadu významných ocenění.

²⁷⁵ František Holešovský, heslo Zdeněk Sklenář, in: Idem, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 337.

²⁷⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Třebechovice pod Orebem 1942.

tedy řadí do raného Sklenářova ilustračního díla, kulturou Dálného východu ještě nepoznamenaného. Z dosud vydaných ilustrovaných *Kytic* je Sklenářem vyzdobené vydání vysoce kvalitní, originální jak ve výtvarné formě, tak vyjádřením obsahu balad.

Po Součkovi a Vrobelovi je třetím ilustrátorem, který téma zpracoval v barvě a to zřejmě technikou litografie. Jak autor tehdy stál blízko surrealistické estetiky, potvrzují nazelenalé krajinné výseky rozlehlého, „*imaginativní[ho] až snov[ého]*“²⁷⁷ charakteru (*Vodník*, [369] *Dceřina kletba*), [372] štýrsovsky a toyenovsky neznámé předměty plující v prostoru a svou morfologií připomínající rostliny (*Štědrý den*) [366] či neohrazené prostory se zvláštní perspektivou (*Polednice*, [364] *Zlatý kolovrat*). [365] Čermák přirovnal Sklenářem vytvořené dějové postavy k jakýmsi nočním přízrakům, „*dotvářející[m] tak bizarní dojmy, jež v divákovi vyvolávají*“.²⁷⁸ Jako prostředí převládá v ilustracích krajina, ale v *Polednici* a *Zlatém kolovratu* autor příhodně zvolil interiér. V *Záhořově loži* [368] se díváme na Záhořův „portrét“, jenž svou strukturou z listů, květu, šlahounů a kůrových rýh může připomínat slavné portréty renesančního italského malíře Arcimbolda.²⁷⁹ Výjimečně do tváře vidíme i „zavražděné“ dívce k *Vrbě* [370] a matce s dítětem v náruči k *Pokladu*, [362] jinak jsou postavy v krajině spíše jakýmsi přízraky. *Lilie* [371] svou kompozicí, vyvýšeným nahladem, barevností tmavých zelených a nahnědlých tónů rozlehlé krajiny, ve které září bílá laň se zase blíží Vallottonově obrazu *Míč*²⁸⁰ z roku 1899. Díla zároveň spojuje zvláštní, tajemná atmosféra, jíž je prostor naplněn. Také ilustrace k *Polednici* připomene několik maleb řeckého Itala, Giorgia de Chirica,²⁸¹ velkého vzoru nejen českých surrealistů. Sklenář se k Chiricovým obrazům tzv. arkádového období přiblížil užitím oranžové, pískové barvy v kontrastu s černou, velkým stínem přivolané polednice, zvláštní přehnanou perspektivou, volným prostorem podlahy, v jejímž rohu sedí zlobivé dítě s hračkou: všechny tyto prvky znásobují chvíli napětí, tajemna a s ním spojeným strachem. V několika ilustracích Sklenář použil

²⁷⁷ Viz Čermák (pozn. 13), s. 59.

²⁷⁸ Ibidem, s. 59.

²⁷⁹ Giuseppe Arcimboldo (1530 – 1593), italský malíř.

²⁸⁰ Felix Vallotton, *Míč*, 1899, olej, karton, dřevo, 48 x 61 cm, Musée d'Orsay v Paříži. – Felix Vallotton (1865 – 1925), švýcarský malíř a grafik.

²⁸¹ Chirico de Chirico (1888 – 1978), řecko-italský malíř a grafik. Chiricova tvorba zásadně ovlivnila evropské surrealisty.

sjednocujícího prvku vycházejícího z principu barokními malíři užívané nařasené drapérie vedoucí z dolního rohu směrem nahoru nad hlavní výjev. V úvodní *Kytici* [361] jsou to stylizované vytáhlé stromy, v *Pokladu* kus skály, ve *Zlatém kolovratu* půjde zřejmě o drapérii a nejvýrazněji tohoto prvku autor užil ve *Vodníkovi*, [369] který je však těžko definovaný (kmen stromu, skalisko?). Ve Sklenářově zobrazení utopené ženy k *Holoubkovi* [367] začíná tradice navazující na poetické zobrazení utopené Ofélie od Johna Everetta Millaise.²⁸² Sklenář sebevražedný akt zachytil zajímavým způsobem, kdy se na topící ženu díváme akvariijním pohledem z profilu: vidíme část jejího těla pod vodou, zatímco hlava s plujícími vlasy trčí ještě nad hladinou.

Svým originálním pojetím naplněným jemnou pastelovou barevností a invenčním přístupem ke znázornění děje balad se Sklenářův ilustrační doprovod ke *Kytici* dostal na stejně vysokou úroveň ilustrací Zrzavého. Bohužel však tento počín nezklasičtěl a vyšel pouze v jediném vydání v roce 1942.

Určitou kultivovaností a originalností vyniká i jedenáct dřevorytů [373-383] malíře a grafika **Karla Štěcha**²⁸³ pro vydání²⁸⁴ (č. kat. 42) ze stejného roku. Mimo dvě drobné ilustrace pro přebal a titulní list, je devět ilustrací celostránkových. Většina Štěchových znázornění se nijak neliší od předchozích kompozic „konvenčních“ autorů – nejvíce z tohoto celku vystupují ilustrace ke *Svatebním košilím*, [376] *Vodníkovi* [381] a *Lilii* [383] –, přesto nelze autorovi upřít jistou míru originality v typizaci svých jemných a pohádkových postav (*Vrba*, [382] *Lilie*) a v zacházení s prostorem (*Vodník*).

Povedený a důstojný ilustrační doprovod k Erbenově *Kytici* představuje také dvaadvacet kreseb [413-434] malíře, grafika a rytce skla **Jindřich Tocksteina**.²⁸⁵ Jím ilustrovanou *Kytici*²⁸⁶ (č. kat. 46) vydal Jaromír Jiránek v roce 1944 v Železném Brodě, kde Tockstein žil a tvořil po celý svůj život. Dvanáct celostránkových perokreseb vykazuje propracovanou kresbu tenkými liniemi, jejíž intenzitou autor

²⁸² Sir John Everatt Millais, *Ofélie*, 1851 -52, olej, plátno, 76,2 x 111,8 cm, Tate Gallery v Londýně. Sir John Everatt Millais (1829 – 1896), anglický malíř a ilustrátor.

²⁸³ Karel Štěch (1908 – 1982), malíř, grafik, ilustrátor a typograf. Zabýval se také grafickou výzdobou knih, pro které vytvářel grafiky či monotypy. Z grafických technik nejvíce tvořil dřevoryty a dřevořezy.

²⁸⁴ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1942.

²⁸⁵ Jindřich Tockstein (1914 – 1975), grafik, malíř, rytec skla a sklářský výtvarník.

²⁸⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Železný Brod 1944.

vytvářel prostor, oproti deseti drobným kresbám v záhlaví a zápatí, jež svými obrysovými liniemi působí do jisté míry dekorativně a ploše. Tockstein byl skutečně nadaným kreslířem, jak tyto perokresby potvrzují. Pro vyjádření plochy a prostoru často užíval v jednom směru nahusto črtaných linií, které k sobě stavěl v téměř ostrých úhlech a vzniklé plochy tak vytvářely jakýsi „zmijí klikyhák“ (nejlépe v partiích krajiny v kresbách ke *Štědrému dni* [421] a *Holoubkovi*, [423] v partiích nebe *Svatebních košil* [416] a *Vodníkovi*). [427] Tato linkami rozbrázděná plocha vytváří například skálu (*Poklad*), [415] jindy vyjadřuje sluneční paprsky rozpáleného odpoledne (*Polednice*), [417] někdy má zase funkci propojení několika časových a prostorových rovin (*Zlatý kolovrat*, [419] *Dceřina kletba*). [433] V kontrastu k těmto relativně rovným, ve stejném směru nahusto jdoucím linkám stojí jistá, většinou několikrát přetažená obrysová linie, jež formuje lidské postavy či přírodní a jiné detaily. Některé výsledné kresby jsou natolik komplikované, že k rozpoznání všech prvků (údů zbavené dívčí tělo v levém horním rohu *Zlatého kolovratu*, Záhoř v podobě zarostlého pařezu, [425] vodník sedící v bujném větroví topolu, dívčí postava vrby ad.) vyžadují zvýšenou pozornost. Nejklasičtěji vyznívá celostránková ilustrace k úvodní *Kytici*, [414] naopak jedna z nejoriginálnějších kreseb je ta k *Polednici*, kterou Tockstein komponoval jako celostránkový moment, kdy polední strašidlo vchází do otevřených dveří. Nevidíme zde matku ani zlobivé dítě, nýbrž stojíme čelem přímo k polednici, autorem v kulatých očích a špičatém nose poněkud trnkovsky podané. Stejně tak zajímavý je i výjev k baladě *Dceřina kletba* znázorňující hříšnou dívkou jdoucí na šibenici s tíhou Božího oka v zádech.

Tocksteinovy „erbenovské“ ilustrace z roku 1944 nejsou výjimečné pouze zobrazením vybraných momentů z balad *Kytice*, nýbrž také svým výtvarným pojednáním: jak autor dokázal originálně pracovat s kresbou.

Podobné superlativy ovšem nelze použít pro ilustrovaná vydání tří dalších autorů (č. kat. 44, 48, 47), jež by bylo možno zařadit do druhé skupiny reprezentující konvenční a příliš klasický proud. Sedm dřevorytů²⁸⁷ [406-412] spíše keramika než ilustrátora, **Vladimíra Linky**,²⁸⁸ v nichž dominuje čistá obrysová linie, vykazují

²⁸⁷ Ve vydání: Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Železný Brod 1943.

²⁸⁸ Vladimír Linka (1917 - ?), typograf, keramik, ilustrátor.

přílišnou detailnost. Dvanáct celostránkových (zřejmě také) dřevorytů²⁸⁹ [453-464] v modré barvě uvádějících každou Erbenovu baladu od **Josefa Hanzla**²⁹⁰ zase nekorespondují s užitím barevného ornamentálního pásu ohraničujícího ilustraci zleva doprava. Čistota a jednoduchost ilustrací sice vhodně stojí v kontrastu s přebujelým pásem rostlinných a ptáčích motivů, na to aby stál vedle nich, je ale nadměru folklórní. Linka ani Hanzl nijak neobohatili „fond“ znázorněných motivů balad výtvarným jazykem, naopak použili stará zaběhlá schémata. Jistou invenčností nelze upřít osmnácti uhlovým kresbám, [435-452] kterými **Josef Hlaváček**²⁹¹ vyzdobil *Kytici*²⁹² (č. kat. 47) v posledním roce války. Trefně jde na nich demonstrovat, jak byli autoři ve čtyřicátých a padesátých letech okouzleni sociální tematikou, kterou nalézali také u Erbeny. Příkladná je Hlaváčková ilustrace ke *Zlatému kolovratu*, [441] *Dceřině kletbě* [451] či *Věštkyni*. [452] Král na kresbě ke *Zlatému kolovratu* není králem, nýbrž obyčejným prostým venkovánem na koni stejně jako všechny další postavy co nejprostěji oděny do venkovských lněných šatů. Kromě „přiznané“ obludy vodníka v Hlaváčkových uhlových baladách žádné další přízraky nenalzáme.

Na závěr nelze nezmínit všestranného umělce, malíře, sochaře, ilustrátora a scénografa **Jaroslava Jareše**²⁹³ a jeho soubor dvanácti barevných celostránkových a šestačtyřicet černobílých ilustrací v textu [465-530] pro vydání *Kytice*²⁹⁴ z roku 1944 (č. kat. 45). Ilustracemi „prošité“ vydání bylo zřejmě velice oblíbené, protože ve čtyřicátých letech vyšlo v Rebcově nakladatelství dohromady třikrát. Zájem o Jarešem vyzdobené vydání beze sporu podnítily ilustrace, jež jsou „*divácky vděčné a libivé, pohádkově sentimentální, se sklony k idyličnosti, kdy naznačují dějovou tragiku*“,²⁹⁵ jak napsal Čermák. Druhé vydání²⁹⁶ z poválečného roku 1946 (č. kat. 51) navíc Jareš obohatil o jednu barevnou celostránkovou ilustraci k *Věštkyni* a sedm

²⁸⁹ Ve vydání: Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1945.

²⁹⁰ O Josefu Hanzlovi se autorovi této diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

²⁹¹ Josef Hlaváček (1894 - ?), malíř, ilustrátor. Maloval krajiny, podobizny a figurální kompozice. Ilustracemi přispěl do knihy *Nůše pohádek*, ad.

²⁹² Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Železný Brod 1945.

²⁹³ Jaroslav Jareš (1886 – 1967), malíř, sochař, ilustrátor, scénograf.

²⁹⁴ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1944.

²⁹⁵ Viz Čermák (pozn. 13), s. 60.

²⁹⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1946.

černobílých kreseb. Stejně vydání Rebcovo nakladatelství znovu vydalo o rok později.²⁹⁷

Celková koncepce výzdoby *Kytice* Jaroslavem Jarešem je proilustrovat ji co nejvíce: každou baladu uvádí celostránková barevná ilustrace, která zobrazuje nejen určitý výstižný moment či sérii událostí jednotlivé balady, nýbrž je do ní zakomponován i dekorativně pojatý název básně. Následují perokresebné ilustrace iniciál všech oddílů básně, která je většinou ukončena perokresbou v zápatí. Zatímco celostránkové ilustrace mají funkci logicky shrnující, kresby v textu znázorňují jednotlivé výpravné události Erbenových příběhů a velmi často také předměty, jež mají symbolický a mnohdy fatální význam v jednotlivých baladách. V perokresebných akvarelech autor užil pastelové barevnosti. Zájem o lidové umění a tradice, které studoval na Slovensku, se v těchto ilustracích silně odráží a to jak v samotných výjevech, tak dekorativně pojatých nápisech. Ilustrace jsou drobnopisné a detailní.

Jarešův výtvarný doprovod Erbenovy sbírky nevyniká kvalitou a invencí, jeho rozsah je však pozoruhodný.

Závěr. Druhá republika, její vznik, politická a hospodářská situace pro ilustrovaná vydání Erbenovy *Kytice* byla nesmírně plodným obdobím. Význam *Kytice* v období frustrace válkou pro českého člověka znamenala mnoho, proto ji nakladatelé vydali v rekordních třiatvaceti ilustrovaných vydáních. Do české knižní kultury a vývoje ilustrační tvorby se ilustrováním Erbenovy sbírky významně zapsali Cyril Bouda, neoklasický Antonín Procházka a surrealisticky snový Zdeněk Sklenář. Za kvalitní a zdařilý počin lze považovat kresebný doprovod Václava Karla a Jindřicha Tocksteina a grafický doprovod Karla Štěcha. Mimo kvalitu a originalitu těchto prací stojí převážná většina autorů, jejichž reinterpretace Erbenových balad se s předchozími nemůže rovnat (Václav Klimánek, Vladimír Linka, Josef Hanzl ad.).

²⁹⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1947.

2. 2. 6. Ilustrovaná vydání *Kytice* v letech 1946 – 1957

Úvod. Nadějně poválečné období a období po něm následující obecně známé pod pojmem padesátá léta měla poměrně zásadní vliv nejen na typografii krásné knihy ale samozřejmě také na její vydávání. Zatímco v poválečném dvouletí ve vydávaných námětech logicky přibyla válečná tematika a začaly se vydávat knihy, které za protektorátu vyjít nemohly, po únorovém převratu v roce 1948, kdy se v Československu chopila moci komunistická strana, nastaly zásadní změny, které zapříčinily zásadní úpadek typografické a vydavatelské činnosti. Veškeré tiskárny byly znárodněny, drobné tiskárny zrušeny, přestaly vycházet některé edice s dlouholetou tradicí. Drobné podniky, léta se profilující na určitý typ literatury, vystřídaly vrcholné závody, které se staly uniformními.²⁹⁸ Polana Bregantová²⁹⁹ udává, že během jednoho roku zaniklo 371 soukromých nakladatelství, jejich majetek byl zabaven a zlikvidován, sazby rozmetány, zásoby papíru a nakladatelské archivy zabaveny.

Velké náklady knih způsobily pokles kvality. Česká bibliofilie téměř zanikla, přestože se jednotliví vydavatelé bibliofilských tisků připojili ke Spolku českých bibliofilů a vydávaly tisky spolu s Československým nakladatelstvím. Tomuto období vládla nová nakladatelství: Svoboda, Mladá fronta, Československý spisovatel, Státní nakladatelství dětské knihy, Svět sovětů a další. V letech 1953 – 1954 vznikl Klub čtenářů a v roce 1961 Klub přátel poezie.³⁰⁰

Vývoj české ilustrace v padesátých letech ovlivnila látka knih, které schvaloval vydavatelský, plně řízený a kontrolovatelný systém. Zároveň nový režim nepřející experimentům stanovil charakter oficiálního umění. Nemálo ilustrátorů se z tohoto důvodu nevyhovení diktátorskému režimu stáhlo do svých ateliérů a přestali na veřejnosti svá díla vystavovat a publikovat je, jiní díky své osobité ale srozumitelné výtvarné formě v ilustrátorském umění vynikli. Uvést bychom mohli Josefa Lieslera,³⁰¹ po válce se zabývajícího válečnou tematikou, kterou v padesátých a

²⁹⁸ Viz Žižkovský (pozn. 66), s. 28-31. – Pavel Halík, Padesátá léta, in: Roslislav Švácha – Marie Platovská (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939-1958*, Praha 2005, s. 279-291.

²⁹⁹ Viz Bregantová, (pozn. 241), s. 465-469.

³⁰⁰ Viz Žižkovský (pozn. 67), s. 31.

³⁰¹ Josef Liesler (1912 – 2005), grafik, ilustrátor, malíř, typograf, překladatel, esejista. Liesler patřil ke skupině surrealistů, kteří v poválečném období chtěli zachytit hrůzy války. Proto i jeho raná ilustrační

zejména šedesátých letech vystřídala tematika technická, grafika Pavla Šimona,³⁰² osobitého malíře, kreslíře a grafika Otu Janečka,³⁰³ jehož význam stojí zejména ve vývoji dětské ilustrace, dokonalá kreslířka Ludmila Jiřincová³⁰⁴ či nesmírně činný grafik Václav Sivko³⁰⁵ a další.

Kytice. *Kytice* novému vládnoucímu režimu nijak nevadila, ba naopak, odkazovala k umělecké tradici devatenáctého století, jež byla v této době vyzdvihovaná hodnotou. Pravděpodobně z toho důvodu v rozmezí let 1946 až 1957 vyšla sbírka v dvaceti vydáních, z toho devět vydání obsahovalo ilustrace. Značná většina ilustrovaných vydání však byla „pouhými“ znovuvydáními z minulých let: *Kytice*³⁰⁶ ilustrovaná Jaroslavem Jarešem (č. kat. 49, 51), Karlem Štěchem³⁰⁷ (č. kat. 50), Janem Zrzavým³⁰⁸ (č. kat. 54) a Antonínem Garejsem ml. a Františkem Richterem st.³⁰⁹ (č. kat. 56).

Karel Čermák ve svém soupisu³¹⁰ udává, že přebal vydání v Mladé frontě z roku 1952 (č. kat. 52) nesl kresbu Mikoláše Alše.³¹¹ S největší pravděpodobností se jednalo o perokresbu ke *Zlatému kolovratu*.³¹² [632] Tento případ krásně

tvorba řeší válečná témata. V 50. a 60. letech ilustroval klasickou ruskou literaturu: *Chléb* Alexandra N. Tolstého (1953), Puškinova *Evžena Oněgina* (1956), ale také díla světových klasiků jako Stendhalova *Věžníci parmskou* (1957) či Thackerayho *Růže a prsten* (1959). Vynikl zejména v ilustraci dětské a dobrodružné literatury pro mládež.

³⁰² Pavel Šimon (1920 – 1958), ilustrátor, grafik, malíř, typograf. Své ilustrace nejčastěji vytvářel v technice dřevorytu, akvatinty a barevného leptu. Tematicky je pro něj typická figurální kompozice a veduta. Zatímco ve vedutě, pohledech na města se projevuje jako epik, v krajinách převažuje lyrismus. Ilustroval například Máchův *Máj* (1950), Gogolův *Soročinský jarmark* (1952), Twainův *Princ a chudás* (1957) a další.

³⁰³ Ota Janeček (1919 – 1996), ilustrátor, grafik, malíř, keramik. Ilustroval zejména milostnou poezii a romány, dětskou literaturu. Z tvorby ovlivněné kubismem, impresionismem a dalšími vzory vznikla Janečkova osobitá tvorba, vyznačující se vysokou poetikou a lyrikou. Tvořil v technice malby, kresby a grafiky. V 50. letech také vytvářel soukromé tisky. Z ilustrační tvorby: *Dětem* od Františka Halase (1954), Těsnohlídkův *Činčirínek a chlápci* (1959), Wiledův *Šťastný princ* (1968), Flaubertova *Paní Bovaryová* ad.

³⁰⁴ Více informací o Ludmile Jiřincové níže.

³⁰⁵ Více informací o Václavu Sivkovi níže.

³⁰⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1946. - Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1947.

³⁰⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1947.

³⁰⁸ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1953.

³⁰⁹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 1956.

³¹⁰ Viz Čermák (pozn. 15), s. 31.

³¹¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1952. – Toto vydání se autorovi diplomové práce nepodařilo najít.

³¹² Viz kapitola 3. *Kytice inspirující (nástin)*.

demonstruje, jak umělci předminulého století (Josef Mánes, Mikoláš Aleš ad.) byli vyzdvihováni jako vzor, který má být (v té době) v současném umění následován.

Nové jméno umělce, který pro vydání *Kytice* z roku 1953³¹³ (č. kat. 53) vytvořil čtrnáct ilustrací, [546-559] představuje **Václav Sivko**.³¹⁴ Třináct poměrně drobných perokreseb v záhlaví každé balady vytváří jednotný stylový i obsahový celek. Pro ilustraci na frontispis Sivko zvolil techniku litografie, jež se markantně blíží jemné uhlokresbě v hnědém tónu. Tato jediná ilustrace znázorňující pohled do krajinného zátiší s centrálním stromem a zřejmě hrobovým křížem tak z celkové výtvarné výzdoby nesourodě vyčnívá. V Sivkových perokresbách převládají veskrze přírodní symboly, jež mají v ději Erbenových balad symbolický význam (mateřídouška, skála, kříže s kusy košil, vrba, hrob s holoubkem na větvi a další). Pouze ve čtyřech případech autor zobrazil postavy: polednici, krále na koni, poutníka a vodníka. Všechny postavy se giottovsky dívají dovnitř „obrazu“; my jim vidíme do zad, pouze vodník je k nám natočen v ne úplně čistém profilu. Sivko ve své ilustrační tvorbě užíval celé škály kreseb, zvláště v knihách určených pro děti a mládež. V ilustrování literatury pro dospělé v šedesátých letech začal užívat techniky koláže. Jím ilustrovaná *Kytice* stojí zhruba uprostřed Sivkova ilustračního díla. Nevelký rozsah jeho ilustrací k této sbírce pojal živou, popisnou kresbou, jež se velice blíží kresebnému přednesu Tocksteinovu. Na rozdíl od Tocksteinova originálního zobrazení vybraných momentů z děje jednotlivých balad, jejich shlukování a propojování, Sivko vytvořil statické, klidné, jasně definované symboly ke každé Erbenově baladě.

V předchozí kapitole bylo pojednáno o ilustracích ke *Kytici* od **Václava Karla**. Nové vydání *Kytice*³¹⁵ z roku 1956 (č. kat. 55) obsahovalo devět Karlových dřevorytů, poprvé použitých v knižním vydání z roku 1940, a nově doplněných třiadvacet kreseb v textu (jedenáct iniciál, dvanáct ilustrací většinou v zápatí básní). [572-603] Celostránkové dřevoryty vládnu jasnou a přesnou linií, která vymezuje tvar. Modelaci tvaru pak vytváří shluky rovnoběžných linií kroužících v souvislých celcích po objemech. Výsledek je poté jasně definovaný a můžeme říci racionální. Tato

³¹³ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1953.

³¹⁴ Václav Sivko (1923 – 1974), typograf, malíř, ilustrátor, grafik, kreslíř.

³¹⁵ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1956.

vlastnost Karlových dřevorytů zvláště vystoupí, porovnáme-li čtyři dřevoryty (*Svatební košile*, [579] *Polednice*, [582] *Štědrý den* [588] a *Věštkyňe*) [601] se čtyřmi jeho kresbami, [355, 356, 358, 360] které vyšly v knižním vydání *Kytice* v roce 1941³¹⁶ (č. kat. 40), a zřejmě autorovi sloužily jako skici a návrhy k definitivní podobě dřevorytů. Všechny zmíněné kresby vynikají lehkostí, uvolněností a naznačením tvarů. V kontrastu stojí ony jasné grafiky, ve kterých přibyla spousta nových motivů (zvláště dřevoryt k *Věštkyňi*). V kresbách Karel rezignoval na detaily, na které v dřevorytech naopak kladl důraz. Ani podání třiadvaceti drobných perokreseb se nepřibližuje k onomu živelnému a místy drastickému kresebnému přednesu zmíněných „skic“. Naopak svou umírněností, užitím téměř graficky přesné linie a uceleným a hmotným tvarem adekvátně stojí po boku devíti dřevorytů. Tyto menší perokresby poměrně tradičně znázorňují iniciály každé balady většinou s rostlinným či zvířecím motivem. Na konci každé básně pak stojí další kresba zobrazující předmět, jenž má v baladě svůj význam.

Památník národního písemnictví uchovává deset Karlových originálních a signovaných dřevorytů, návrhy na přebal a titulní stranu, osm perokreseb a dvě kolorované perokresby.³¹⁷ [1155-1172] Originální grafiky a perokresby se až na světlejší odstín černé barvy od svých reprodukcí příliš neliší. Zajímavé jsou dvě kolorované perokresby [1172] – iniciála J a motiv hřbitova s kříží –, které z neznámého důvodu nakonec do knižního vydání použity nebyly. Zvláštní je zejména jejich vyvedení v barvě; všechny ilustrace totiž od počátku byly plánovány v černobílé a kresebné podobě. Pravděpodobně se bude jednat o autorovu studii, variaci na dané téma.

Ilustrační doprovod Václava Karla, zastánce klasického ilustračního výrazu, načerpaného z mánesovské a alšovské tradice, přesně zapadl do doby, která programově vyžadovala těžit z tohoto dědictví. Je proto s podivem, že v roce 1952 nakladatelství Vyšehrad vydalo *Svatební košile* (č. kat. 94) se čtrnácti ilustracemi [531-545] „obtížně zařaditelného“ umělce **Aléna Diviše**.³¹⁸ Stejně jako se Emil

³¹⁶ O těchto kresbách bylo pojednáno v předchozí kapitole.

³¹⁷ Památník národního písemnictví v Praze vlastní originální ilustrace Václava Karla pod inv. č. 21/80 – 1-23. Více informací o jednotlivých položkách v *Seznamu obrazové přílohy* pod č. 1155 – 1172.

³¹⁸ Alén Diviš (1900 – 1956), malíř, kreslíř, ilustrátor. Kromě Erbenovy balady *Svatební košile*, vytvořil ilustrace, resp. díla vycházející z hororových povídek E. A. Poe či *Bible*.

Filla³¹⁹ na konci třicátých let minulého století obracel k Erbenově sbírce nejen pro její národní hodnotu, nýbrž zejména pro notu úzkosti, strachu a hororu, kterou v jednotlivých baladách obsahuje, a kterou nejlépe dokázal vyjádřit v monumentálních plátnech jako komentář k aktuálnímu dění,³²⁰ také Alén Diviš na začátku čtyřicátých let, když byl vězněn v koncentračním táboře Sidi el Aljaši, myslel na Erbena, jehož *Svatební košile* znal nazpaměť a kreslil k nim první ilustrace.³²¹ Gustav Erhart³²² Aléna Diviše považuje za jediného českého umělce, který svým dílem vytvořil pendant k temné existencialistické filozofii. Na jeho temné a pochmurné oleje a kresby, užívající většinou černé či šedé barevnosti, měly vliv Divišovy kruté životní prožitky a celoživotní osamělost.

Většina kreseb a maleb na „erbenovská“ témata umělec vytvořil po svém návratu do Československa³²³ už v letech 1948 a 1949 v „pražském ústraní“,³²⁴ kde se stýkal pouze s blízkými přáteli-umělci. Kvašové a olejové kompozice k nejoblíbenější Erbenově baladě maloval pro výstavu v galerii Ars Melantrich, jež byla naplánována na 21. října 1949. Nejen touto výstavou na sebe Alén Diviš upozornil a dostal zakázku *Svatební košile* ilustrovat. Po dvouleté přípravě ilustrovaná kniha vyšla v roce 1952, a její ilustrační doprovod nebyl vůbec pochopen.³²⁵ Zatímco vydání se čtrnácti vybranými ilustracemi se již nedalo zabránit, ilustrace k *Vodníkovi*, *Vrbě* a *Polednici* nebyly výtvarnou komisí Národní ediční řady k vydání doporučeny, poněvadž „výtvarný doprovod Aléna Diviše [nebyl] v souladu se současným názorem na dílo K. J. Erbena“.³²⁶ Umělcův výtvarný přednes totiž nevyhovoval požadavkům socialistického realismu.

Jak napsala Vlasta Stýblová, Divišův ilustrovaný doprovod „daleko přesáhl[...] rámeček běžné ilustrační tvorby“.³²⁷ Míru procítění dvouleté práce potvrzuje rozsah

³¹⁹ Emil Filla (1882 – 1953), malíř, sochař, grafik, typograf, ilustrátor.

³²⁰ O Fillových dílech na „erbenovské“ téma více v kapitole 3. Kytice *inspirující (nástin)*.

³²¹ Vojtěch Lahoda, Melancholie, expresionismus a skupina Sedm v říjnu, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská, (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939-1958*, Praha 2005, s. 86.

³²² Gustav Erhart, Zásvětní podobenství Aléna Diviše, *Antique*, ?, s. 2-6.

³²³ Diviš v letech 1941 – 1947 pobýval v New Yorku, kde se z českých krajanů stýkal s Bohuslavem Martinů.

³²⁴ Viz Erhart (pozn. č. 322), s. 3.

³²⁵ Jiří Olič, Kde obchází smrt. Příběh Aléna Karla Diviše, malířské legendy a celoživotního outsidersa, *Respekt* 15, 2000, r. 18, 25.4.-1.5., s. 22.

³²⁶ Viz Stýblová (pozn. 61), s. 193.

³²⁷ *Ibidem*, s. 183.

ilustračního cyklu: dnes je známo na osmdesát děl ke *Svatebním košilím*, přes dvacet k *Vodníkovi*, méně pak k *Vrbě* a *Polednici*.³²⁸ Celý cyklus oslňuje množstvím a hojností námětů a jejich variant, stejně tak využitím různých výtvarných technik od olejomalby, uhlokresby, kvaše, tempery, kresby tuší, pastelem, rozmazávanou či rytou kresbou na papíře, lepence i plátně.

Na začátku erbenovského cyklu stojí poměrně rozměrná olejomalba *Svatební košile*,³²⁹ jejíž plochu Diviš rozdělil na čtyři pole, ve kterých se odehrávají klíčové momenty balady. Vlasta Stýblová tento způsob kompozice přirovnala ke kramářským písním a komiksu.³³⁰ Obraz naplňuje tmavá hnědozelená barva, do níž autor motivy nakreslil jednoduchou linií. Zobrazil motivy (hodiny, obrázek s Pannou Marií, mrtvý ženich, hrad-hřbitov, kostlivci, márnice, kohouti, netopýři, kříže s roztrhanými látkami), které následně osamostatnil a různě varíroval. Z velkého množství variant pak Diviš pro ilustrované knižní vydání vybral čtrnáct.

Díváme-li se na těchto čtrnáct ilustrací jako na celek, jednoznačně v nich převažuje malba, jež kryje či naopak nechává v místech prosvítat podklad plátna. Motivy, z nichž dominují makabrozní shluky kostlivců, autor většinou kreslil jednoduchou, místy črtavou linií. Pouze dvě ilustrace jako by z cyklu vypadávaly užitím téměř čisté jednobarevné plochy a až janečkovsky plynulé a elegantní linie (dva úvodní kvaše zobrazující modlíci se dívku). [533, 534] Malířského efektu nejvíce dosahují dvě olejomalby: jedna zobrazuje kostlivce ťukajícího na okno,³³¹ [535] druhá je jakýmsi „portrétem“ mrtvého-milého, jehož Diviš zobrazil jako šklebící se lebku s mysliveckou kamizolkou na hlavě. [537] Jako ilustraci k veršům „*a po bažině, po sluji / modrá světélka laškují: / dvě řady, devět nad sebou, / jako když s tělem k hrobu jdou*“³³² autor vybral méně barevnou kompozici – v nazelenalo hnědém odstínu –, ve které vynikají ostré, na světlý podklad vyryté linie dovádějících světýlek. [539] Celá kompozice připomíná surrealistickou estetiku, konkrétně by

³²⁸ Velká část těchto Divišových děl je v soukromých sbírkách; nemálo prací vlastní Oblastní galerie v Liberci, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, Galerie Benedikta Rejta v Lounech, Polabské muzeum Poděbrady, České muzeum výtvarných umění v Praze a Muzeum umění Olomouc.

³²⁹ *Svatební košile*, 1947–48, olej, plátno, 77,5 x 49 cm, soukromá sbírka.

³³⁰ Viz Stýblová (pozn. 62), s. 176.

³³¹ Jako většinu motivů i ťukajícího umrlce na okno Diviš zobrazil v několika variantách. Nejděsivější je kvašové, kreslířsky působící zobrazení okna, na které ťuká tenký pařát s drápy kostlivce, v majetku Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, či uhlokvašová nafialovělá varianta Galerie Benedikta Rejta v Lounech.

³³² Viz Erben (pozn. 32), s. 35.

mohla evokovat „podmořské“ světy obrazů Yvese Tanguyho.³³³ Nejsvětější a nejjemnější kompozice („*To není kostel, to můj hrad!*“³³⁴) hradu-sadu-hřbitova svým pastelovým účinkem, dosahujícím užitím světlé modré a bílé barvy s lapidárními znaky kříže, stromů, kostela se Diviš přibližuje k výtvarnému výrazu děl Jana Zrzavého. [541] Modrá ilustrace s luminizující skrumáží chechtajících a šklebících se kostlivců zase vzdáleně připomene Daumierův³³⁵ karikaturní kresebný přednes. [543] Nejsložitější, nejdetailnější a zároveň nejděsivější kompozici představuje temperová malba umrlčí komory. [544] Tu Diviš zobrazil podle Erbenových veršů jako „*stavení pevné jako klec*“³³⁶ – pro diváka průhledný trojhranný prostor, ve kterém se ke stěně choulí nešťastná dívka, jež ve znázorněné márnici téměř zaniká, protože jejímu prostoru vévodí nebožtík natahující k dívce ruku. Tuto jednoduchou umrlčí komoru kolem dokola obklopuje skutečný rej kostlivců s lidskou či zvířecí podobou, postupně vylézající z jednotlivých rakví. Rakve s kříži v prostoru ustupujícím dozadu k horizontu vytvářejí dramatickou krystalickou krajinu, jež střídá partie tmavého nebe s létajícími netopýry a svítícím měsícem. Vlasta Stýblová si všimla podobnosti této a ostatních umrlčích scén se středověkými znázorněními tanců smrti.³³⁷ Cyklus končí zobrazením tří kokrhajících kohoutů [545] a hřbitovní kompozicí s kříži, na kterých a mezi kterými se vinou rozervané svatební košile. Tato ilustrace se však v knižním vydání objevila jako úvodní frontispis. [532]

Autor pro knižní vydání *Svatebních košil* z velkého cyklu prací vybral ty nejlépe vystihující děj balady. Ilustrace jsou však pojednány v různých technikách, a proto jako celek nepůsobí příliš jednotně. Na působivosti ubírá nekvalitní reprodukce děl, ke které se sám autor vyjádřil, že ji „*nelze považovat za reprodukci originálů*“.³³⁸ Vinu nutno přičíst nedokonalé technice, která původní ilustrace připravila o haptický efekt Divišem vyrývaných míst, ztlumení tónů barev a ostroty.

³³³ Yves Tanguy (1900 – 1955), francouzský surrealistický malíř.

³³⁴ Viz Erben (pozn. 32), s. 36.

³³⁵ Honoré Daumier (1808 – 1879), francouzský malíř, sochař, grafik, karikaturista.

³³⁶ Viz Erben (pozn. 31), s. 38.

³³⁷ Viz Stýblová (pozn. 61), s. 180.

³³⁸ Ibidem, s. 193.

Zároveň s prací na ilustracích *Svatebních košil* Diviš také vytvářel pastely, oleje a kvaše k baladám *Vodník*, *Vrba* a *Polednice*.³³⁹ Ilustrace k *Vodníkovi* autor pojednal v temně zelených, modrých a černých tónech, v ilustracích k *Vrbě* dominuje průzračná a temná modrá. Opět jsou tyto práce pojednány v malbě a ryté a vyškrabávané kresbě. V lapidárně pojednaných tvarech a jemných přechodech v pastelových a uhlových kresbách připomíná Diviš Jana Zrzavého. Vysoké míry originality dosáhl v mystických obrazech k *Vrbě*, a to nejen pozoruhodnými jednoduchými kompozicemi, nýbrž zejména užitím modré a fialové. Kvašová malba zobrazující vrbu-ženu jako ženský obličej vystupující z kmene stromu vyzařuje pohádkovou snovost onou modří, ve které září malý prostor žluti srpku měsíce, jež se odráží v liniích základních tvarů obličeje. Škoda, že se autor navzdory odmítavému vyjádření kulturní komise nevěnoval ilustrování dalších Erbenových balad. Vytvořil by tak ojedinělý a vysoce originální doprovod k Erbenovým veršům popisujícím základní zápas mezi životem a smrtí, jež byl v Divišově tvorbě životním tématem.

Závěr. V poválečném a následném období stalinismu v Československu *Kytice* vyšla v mnoha vydáních (průměrně dvě vydání za rok). Většina ilustrovaných vydání byla pouhými znovuvydáními z předchozích let. Pouze dva autoři obohatili historii ilustrované *Kytice* svým novým výtvarným doprovodem. Václav Sivko vytvořil nerozsáhlý a nedramatický cyklus kresebných záhlavních ilustrací k jednotlivým baladám. Nejvýraznější a nejobdivuhodnější počín představuje ilustrované knižní vydání *Svatebních košil* od Aléna Diviše. Vysoce kvalitní, originální a působivý ilustrační doprovod, který na poslední chvíli unikl cenzuře a represi nastoleného režimu, jenž vyznával jediný povolený výtvarný názor - socialistický realismus.

³³⁹ Většina těchto ilustrací je v soukromých sbírkách; některá vlastní Alšova jihočeská galerie v Hluboké nad Vltavou, Oblastní galerie v Liberci, Galerie hlavního města Prahy, Polabské muzeum v Poděbradech a Galerie Benedikta Rejta v Lounech.

2. 2. 7. Ilustrovaná vydání Kytice v letech 1958 – 1988

Úvod. Po proluce způsobené „utažením šroubů“ osmileté zástěny komunistickým režimem nastalo v Československu mírné uvolnění po odhalení a rozkrytí kultu Stalina v roce 1956. České umění, do té doby naprosto izolované od světového dění, znovu navázalo na (nejen) evropské vzory. Následoval úspěch československé expozice na výstavě EXPO 1958 v Bruselu, který zahájil onu dobu široké veřejnosti známou pod pojmem „zlatá šedesátá“. Ta trvala pouze do roku 1968, kdy obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy jako by popřela ono úspěšné osmiletí. Období normalizace znovu nastolilo a utužilo napojení všeho na socialistické myšlenky. Nejen v kultuře zavládla omezující cenzura. Nemalá řada kulturních spolků a sdružení pod nápoem zavedené centralizace kultury zanikla. Vznikl nový Československý fond výtvarného umění.³⁴⁰

Uvolnění na konci padesátých let v kulturní oblasti se samozřejmě promítlo také do vývoje české knihy: znovu se navázalo na tradici krásné knihy, která do té doby na úrovni a kvalitě značně poklesla. V roce 1965 byla dokonce obnovena soutěž O nejkrásnější knihu. Přesto technická stránka knihy, tisk, kvalita papíru a barvy značně zaostávaly. A to bohužel mnohdy na úkor kvalitní ilustrace, která po popisném, realistickém zaměření úplně změnila svůj směr.³⁴¹ Podobná situace trvala během normalizačních sedmdesátých a osmdesátých let, kdy vládlo heslo: „*Bude-li kniha dobrá (dobrý autor), stejně se prodá, tak proč se namáhat.*“³⁴² Prioritní byla kvantita. Knihy sešitové (paperbacky) nevalných kvalit nakladatelům umožnily jejich tisk v nesmírně velkých nákladech.

V ilustračním umění vedle umělců, kteří i přes politický diktát neztratili svůj styl (Jiří Trnka, Ludmila Jiřincová) nastoupila řada nových jmen, zejména v ilustrování dětské knihy: Mirko Hanák,³⁴³ Zdeněk Seydl,³⁴⁴ Helena Zmatlíková,³⁴⁵ Alena

³⁴⁰ Jiří Šetlík, Léta sedmdesátá a osmdesátá, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění VI/1*, Praha 2007, s. 369- 385.

³⁴¹ Viz Žižkovský (pozn. 67), s. 32.

³⁴² Ibidem, s. 32.

³⁴³ Mirko Hanák (1921 – 1971), ilustrátor, malíř. Nazýván výtvarníkem lesa a přírody. Jeho lehké akvarely bývají přirovnávány k čínským akvarelům. Ilustroval hlavně knihy Jaromíra Tomečka.

³⁴⁴ Zdeněk Seydl (1919 – 1978), grafik, malíř, kreslíř, ilustrátor, typograf, scénograf, kostýmní výtvarník. Pracoval dekorativní, stylizovanou čárou doplněnou o barvu. Tuto polohu v jeho díle střídá

Ladová³⁴⁶ a další. V ilustrování historické a dobrodružné literatury vynikl Gustav Krum.³⁴⁷ Na svou dobu se velice moderním výtvarným výrazem vyjadřoval Karel Teissig.³⁴⁸ V oblasti nefigurativního ilustračního umění vynikl Vladimír Tesař,³⁴⁹ v ilustrování poezie Jaroslav Šerých³⁵⁰ či Mikuláš Medek.³⁵¹

Kytice. Období šedesátých a následně normalizačních let bylo i nadále pro ilustrovanou *Kytici* plodným obdobím. Během třiceti let Erbenova sbírka vyšla v jednadvaceti vydáních, z toho osmnáct vydání obsahovalo ilustrace uvnitř knihy či alespoň na jejím přebalu.

Po L. Bílé je **Ludmila Jiřincová**³⁵² další ženou, která *Kytici* ilustrovala. Zatímco ilustrační doprovod Bílé zapadl, „erbenovské“ ilustrace Jiřincové svého věhlasu dostaly. Její tvorba byla velice oceňována,³⁵³ což také potvrzuje průběžná výstavní činnost po celou dobu jejího tvůrčího života od čtyřicátých let až po léta osmdesátá. Mohlo by se zdát, že takto uznávaná autorka se musela v době politického diktátu podřídit pevně daným pravidlům nařizujícím, jak má výtvarné dílo vypadat. Jiřincová se stejně jako Jiří Trnka nemusela podřizovat, poněvadž měla štěstí, že její výtvarná forma diktátu vyhovovala. I přestože některé autorčiny práce svým silně lyrickým pojetím a místy surreálnou předmětností stojí na hranici imaginativní tvorby, stále

expresionistická poloha. Ilustroval např. Rabelaisovo dílo *Gargantua a Pantagruel* (1968) či La Fontainovy *Bajky* (1959).

³⁴⁵ Helena Zmatlíková (1923 – 2005), malířka, ilustrátorka, filmová výtvarnice. Vytvářela poetické, veselé ilustrace plné humoru.

³⁴⁶ Alena Ladová (1925 – 1992), ilustrátorka, spisovatelka.

³⁴⁷ Gustav Krum (1924), malíř, grafik, ilustrátor.

³⁴⁸ Karel Teissig (1925 – 2000), malíř, ilustrátor, grafik, typograf. Dříve výraznou barevnost vystřídal černobílá, vysoce dynamická kresba, oproštěná od zbytečných detailů. Ilustroval např. Prusova *Farao* (1957), Dickensovy *Zlé časy* (1952) či Petiškovy *Příběhy, na které svítlo slunce*, za kterou Teissig získal ocenění Nejkrásnější kniha roku 1986.

³⁴⁹ O Vladimíru Tesařovi více informací níže v této kapitole.

³⁵⁰ Jaroslav Šerých (1928), malíř, grafik, ilustrátor, typograf. Své osobité ilustrace zejména k poezii vytvářel ve stylu lyrické abstrakce.

³⁵¹ Mikuláš Medek (1926 – 1974), malíř, ilustrátor, grafik, básník.

³⁵² Ludmila Jiřincová (1912 – 1994), malířka, grafička, ilustrátorka. Své jemné, lyrické práce vytvářela nejčastěji v technice kresby, litografie, leptu či akvarelu. Pozdější práce vykazují spojení reálných a imaginativních prvků. Z její ilustrační tvorby: Heinovy *Shakespearovy ženy a dívky* (1945), výbor z díla K. H. Máchy *Marinka* (1959), Villonovy *Čtyři balady* (1960), *Labutí jezero* (1968) či *Cyrano z Bergeracu* (1973) K. Bednáře ad.

³⁵³ V roce 1960 Jiřincová za ilustrované dílo Aristofana *Lysistrata* získala cenu za Nejkrásnější knihu, o čtyři roky později cenu za nejkrásnější obálku v New Yorku, v roce 1974 například čestné uznání Nejkrásnější knihy '74 za úpravu Mrštíkovy *Pohádky máje*.

zůstávají čitelné, a proto přijatelné. Tomu napomáhal i fakt, že Jiřincová ilustrovala převážně poezii, kde tato snová a fantazijní poloha byla na místě.

Jiřincová ve své osobité tvorbě syntetizovala dva silné vlivy: první představuje sfumátová malba a princip zamlžování jemně splývavých obrysů Leonarda da Vinciho, druhý pak estetické a geometrické teze Georgese Seurata, jež mají vést k harmonickému působení výtvarného díla.³⁵⁴ Právě kvůli odkazu a načerpání z díla Leonardova byla tvorba Jiřincové tak často přirovnávána k dílu Jana Zrzavého. Jak však poznamenal Luboš Hlaváček,³⁵⁵ tvorba autorčina se od tvorby Zrzavého liší nejen uplatněním oné seuratovské geometrické báze, nýbrž také zobrazením přímých důvodů a příčin smutku a bolu, který Zrzavý zobrazoval jako samotnou podstatu.³⁵⁶ V její tvorbě dominuje motiv dívčí postavy a květin. Přírodu Jiřincová nesmírně poetizovala a právě „v souznění snu a skutečnosti a v symbolickém významu ženství se [Jiřincová řadí] do citové blízkosti Jana Preislera, Rudolfa Kremličky a Jana Zrzavého“,³⁵⁷ jak poznamenal František Holešovský.

V roce 1951 Jiřincová vytvořila šestnáct původních litografií na téma Erbenových balad. Album černobílých litografií vydal Spolek českých bibliofilů v nakladatelství Československý spisovatel v omezeném nákladu 500 výtisků.³⁵⁸ Čtrnáct litografií [1173-1191] k jednotlivým baladám uvádí grafika *Kytice* na přebalu, [1173] *Malá kytice* na titulním listu [1174] a celostránková *Mateřídouška* [1175] s tím, že litografie k baladě *Kytice* [1191] pak celý soubor uzavírá. I Jiřincová se nechala nejvíce okouzlit *Svatebními košilemi*, poněvadž k nim vytvořila čtyři litografické kompozice a jednu leptovou. Do souboru pak použila kompozici první³⁵⁹ [1178-1180], kompozici z celého souboru nejdramatičtější a nejtajemnější. Autorka tohoto vyznění dosáhla diagonálně zobrazenou hřbitovní zdí, před kterou se vyjevená ale k útěku připravená dívka obrací ke svému mrtvému-milému, jenž se krčící za zdí chystá skočit za ní. Tajemno a děs posiluje noční obloha posetá hvězdami a přisvit

³⁵⁴ Viz Hlaváček (pozn. 59), s. 16-17.

³⁵⁵ Ibidem.

³⁵⁶ Ibidem, s. 48.

³⁵⁷ František Holešovský, Ludmila Jiřincová, in: Idem, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 138.

³⁵⁸ Ludmila Jiřincová, *Kytice. Soubor původních litografií na náměty Erbenových balad*, Praha 1951. – Tento soubor představuje cenný sběratelský kus. Vlastní jej Památník národního písemnictví pod inv. č. 4/88 – 1-16. Více informací o jednotlivých listech v *Seznamu obrazové přílohy* pod č. 1173-1191.

³⁵⁹ Těchto pět grafik ke *Svatebním košilím* jsou skutečnými cennostmi.

měsíce oslňující dívku v popředí. Přízračného, nočního světla Jiřincová užila ve více erbenovských litografiích, dokonce i výjev k *Záhořovu loži* [1185-1186] koncipovalo jako noční meditativní scénu, kdy na pohled hrubou a drsnou postavu lesního muže navíc zjemnila křehkou pavučinou přichycenou na jeho vousech. Luboš Hlaváček³⁶⁰ se vyjádřil, že autorka v těchto ilustracích vytvořila obrazovou paralelu k baladické náladě textu, která sice přetlumočila jeho ponurý ráz, ale ve svém výsledku vůbec nepůsobí depresivně. Hlaváček dále napsal: „*Předností autorčina pojetí je, že nejen vyjadřuje základní romantickou tóninu předlohy jako básnického obnovování starého lidové mýtu, ale po formální stránce (a to třeba podtrhnout) vystihuje i národně klasický charakter knihy, určený jednotnou strukturou hudebně nosného slova a magicky působivého děje.*“³⁶¹ Vědoma si mystické soustavy obrazných symbolů zašifrovaných v textu, „*položila důraz na učeněnou řadu lyricky akcentovaných scénických výjevů a jejich imaginativní typiku.*“³⁶² Z těchto důvodů Hlaváček soubor litografií k Erbenově *Kytici* Ludmily Jiřincové považoval za klenot moderní české ilustrace.

Tři ilustrace z tohoto litografického alba (*Poklad*, [1177] *Štědrý den* [1183] a *Dceřina kletba*) [1190] vyšly v knižním vydání jako doprovod Erbenových textů ve výboru *Mateří doušky*³⁶³ v roce 1969. Kromě ilustrací Jiřincové zde byly otištěny ilustrace Cyrila Boudy, Antonína Procházky, Václava Karla, Karla Štěcha či Jana Zrzavého. Z těchto děl se autorčiny tři černobílé litografie nejvíce blíží k Zrzavého ilustracím, od kterých se ale zásadně odlišují několika znaky: Zrzavý ve svých uhlokresbách užíval linky, od které Jiřincová úplně upustila; postavy a pozadí sochařsky vymodelovala jemnou, sfumátovou, možno říci malířskou kresbou. Dále se od Zrzavého zobrazení liší svým zaměřením na vyobrazení osamocené postavy, které většinou dominuje celému prostoru. Jsou to postavy naprosto osamělé v magickém prostoru (v *Pokladu* vyděšená a září osvícená matka, v *Dceřině kletbě* meditující provinilá dívka s upřeným pohledem na oprátku, jež visí jakoby z nebe). Jejich zranitelnost a slabost jako by podtrhovaly velké a kulaté myší oči a nevinně loutkovité obličejce, ve kterých se odehrává psychologické drama. Pokoušení aktéři

³⁶⁰ Viz Hlaváček (pozn. 59), s. 50.

³⁶¹ Ibidem, s. 50.

³⁶² Ibidem, s. 50.

³⁶³ Karel Jaromír Erben, *Mateří doušky*, Praha 1969.

Erbenových balad navíc vězí v neurčitém prostoru. A právě v neurčitosti prostoru a do jisté míry i samotných postav, které autorka dosáhla úplným oproštěním od detailů, se Jiřincové podařilo vyjádřit ono v Erbenovi hororové a děsivé.

Výbor *Mateří doušky* (č. kat. 63) však předcházela rozsáhlý soubor textů³⁶⁴ K. J. Erbena pod symbolickým názvem *Poklad*³⁶⁵ (č. kat. 57), který vyšel v nakladatelství Naše vojsko v roce 1958. Pro ten Ludmila Jiřincová vytvořila šestnáct celostránkových barevných litografií a bezpočet drobných kreseb rostlinných a figurálních námětů. První část knižního souboru (sbírka *Kytice*) obsahuje šest celostránkových barevných ilustrací a osm drobných kreseb v textu. [604-617] Celostránkové ilustrace jsou kompozičně podobné s litografiemi bibliofilského vydání z roku 1951. Oproti černobílému tisku jsou však provedeny barvou. Ilustrace mají meditativní charakter (*Svatební košile*, [606] *Záhořovo lože*, [612] *Lilie*), [616] což způsobuje zamířené schematické prostředí, „do něhož může divák vstoupit a zúčastnit se tak meditací,“³⁶⁶ jak je na sebe nechal působit Karel Čermák. Naopak s jeho tvrzením, že postavy jsou „realistické [!], i když ve výrazu statické a zasněné“,³⁶⁷ nelze souhlasit. Čermák tímto tvrzením zřejmě myslel, že oproti abstraktnímu a neurčitému prostředí jsou postavy konkrétní a hmatatelné. „Realistické“ ale rozhodně ne. Jednotlivé údy figur Jiřincová „vybrousila“ do plastických oválných tvarů,³⁶⁸ a tím je stylizovala. Nejvíce to vidíme v ilustracích k *Záhořovu loži*, *Vodníkovi* [614] a zejména k *Lilii*, kterou autorka zajímavě koncipovala jako ovidiovskou srostlici lidského a rostlinného těla. Dívčí postava lilie se sfumatem rozmělněnými tvary rozplývá, je preludem. Ne tak na topole usazený vodník, který se na nás dívá jasným a upřeným pohledem, svými velkými rty se sebejistě usmívá, protože přijde jeho den. Ilustrace k *Vodníkovi* je ta nejhororovější ze všech, což způsobuje právě vodníkův úsměv. Černobílá litografie *Vodník* [1187] z roku 1951 má podobnou kompozici, ale výraz vodního muže je jiný: upřenější, jakoby zhyponotizovaný, ale bez úsměvu, bez úšklebku. Vodník tak působí daleko

³⁶⁴ Soubor obsahuje sedm částí: *Kytice*, *České pohádky*, *Prostonárodní české písně a říkadla*, *Slovanské báje a pověsti*, *Básně, písně, překlady*, *Próza*, *Drobné práce, zlomky, dopisy*.

³⁶⁵ Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Praha 1958.

³⁶⁶ Viz Čermák (pozn. 13), s. 60.

³⁶⁷ Ibidem, s. 60.

³⁶⁸ V letech 1934 – 1935 Jiřincová hospitovala na Státní keramické škole v Praze u prof. V. Vokálka – odtud zřejmě její užívání plastického principu v kresbách.

lidštěji, k čemuž pomáhá zobrazení dlouhých, do sebe zapletených, zřejmě měsíčním světlem osvětlených rukou kolem kmene.

Slabšího účinku dosahují drobné kresby většinou rostlinných námětů, ve kterých Jiřincová téměř dospěla k hranici naučně vzdělávací ilustrace. Zde by se dalo hovořit o realistickém přístupu. [např. 613]

Ludmila Jiřincová ve svých lyrických, žensky jemných a tajemných ilustracích k Erbenově *Kytici* shrnula „*rysy krásy a tajemnosti pohádkového a baladického ovzduší syžetů*“,³⁶⁹ vytvořila k nim osobitý doprovod, který však knižně vyšel pouze jednou.

Proti hluboce lyrické a tajemně snové poloze Jiřincové stojí realistické dílo grafika, malíře a ilustrátora **Květoslava Híška**.³⁷⁰ Ten se umělecké ilustraci, kterou poté vystřídal za ilustraci vědeckou, v grafické technice dřevorytu věnoval zvláště na počátku své ilustrační tvorby. Sem časově a stylově spadá třináct dřevoryteckých ilustrací [618-631] v záhlaví básní a celostránkový frontispis k Erbenově *Kytici*³⁷¹ vydané roku 1961 v novém Státním nakladatelství krásné literatury a umění (č. kat. 61).

V Hískových erbenovských dřevorytech nehrají hlavní roli pouze černé a bílé plochy, nýbrž i plochy šedé, kterých autor docílil vyrytými, jemnými, jednosměrnými čárami, které ve výsledku mohou připomínat zvětšené otisky drobných linií na bříškách lidských prstů. Zatímco hutné, jednolitě černé plochy většinou vytvářejí jakési příčky mezi několika prostory (*Svatební košile*), [621] formují předměty (*Polednice*) [622] či symboly zlých někdy i dobrých sil (*Dceřina kletba*), [630] šedé liniové plochy zase slouží jako pozadí, a bílou Hísek úsporně použil zejména pro znázornění světla (*Štědrý den*). [624] Všechny ilustrace jsou orámovány černým rámem nevyryté plochy. Oné jemné vyryté šrafuře odporují nesouměrné, různými směry jdoucí vrypy odlišných velikostí, jež z plochy objektu vytvářejí téměř abstraktní prostor (*Vrba*). [628]

³⁶⁹ Viz Holešovský (pozn. 357), s. 137.

³⁷⁰ Květoslav Hísek (1931), grafik, malíř, ilustrátor. Mimo Erbenovu *Kytici* (1961), *Jabloňovou pannu* B. Němcové (1969) ilustroval zejména atlasy ptáků, ryb a rostlin. V této práci „*pojal vědeckou ilustraci jako závažný umělecký úkol*“. – František Holešovský, Květoslav Hísek, in: Idem, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 114.

³⁷¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 1961.

Úvodní frontispisový dřevoryt [618] jako by tlumočil filozofii Erbenových příběhů: všude jsou nablízku temné síly pokoušející a ohrožující lidskou bytost, kterou po porušení křesťanstvím daných pravidel trestaného člověka zavedou buďto k pokání a tudíž nápravě, či do rukou samotné Smrti. Smrt spolu s ďáblem v Hískově ilustraci sedí na koni v té odvrácené půlce světa, jež je ponořena do tmy a šera a kterou obývají pavouci, smrtihlavové či sovy. V horní polovině, polovině lidského světa se tyto dvě postavy změnily v muže a ženu pravděpodobně oděných ve svatebních šatech. Prostor kolem páru je sice naplněn denním světlem a zpěvem zpívajícího ptáka, ale zlé bytosti v podobě hada, žáby či netopýra jsou neustále přítomny. I hranice mezi lidským a temným světem představuje nejistou mez.

Čím Hískovy erbenovské ilustrace vynikají? Pro Híska nebyly dramatické okamžiky a zvrátové momenty balad tím esenciálním, co v ilustracích chtěl zobrazit, ani v nich nehledal jakousi meditativní notu, nýbrž každou baladu viděl pod jejím určitým symbolem. Nejlépe to dokazuje dřevoryt k *Vodníkovi*: [627] nevidíme zde ani tak často zobrazovaného vodníka sedícího na topole, ani dítě s utrhnutou hlavičkou, Hísek „pouze“ zobrazil klidnou vodní hladinu, ve které se odráží úzký topolový kmen, ona dosud neprolomená lávka a srp měsíce – ten nám říká, že všechno se teprve odehraje. Onu osudovou předurčenost Hísek vyjádřil symbolickými předměty (svatební šaty, perly, šátek) vyjevujícími se na jezerní hladině jako osud dívkám v baladě *Štědrý den*. Rezignaci na zobrazení dějového okamžiku a vyjádření se symbolem vykazují také ponurá ilustrace k *Dceřině kletbě* (šibenice, lámající kolo, kosti a lebka) či *Věštkyni* [631] (za koněm zapřáhnutý pluh svým rydlem v zemi se dotýkající obrovského zvonu skrytého v zemi). Schematizovaná česká krajina s poli a lesy, nad kterou se sebevědomě tyčí (zřejmě) Vyšehrad (tak často zobrazovaný k *Věštkyni*), odkazuje k rodné Matce zemi (*Kytice*). [619] Fragmentarizací a rozčleněním obrazů (zde konkrétně symbolů) do buněk – výtvarné postupy přicházející do obrazu právě v šedesátých letech –, vyniká ilustrace ke *Svatebním košilím*. O ambivalenci světa a lidského života, naznačené již ve frontispisové ilustraci, vypovídá zobrazení dvojakosti vrby-ženy: obraz pokácené vrby s ledňáčkem na větvi se při doteku s vodní hladinou zrcadlově mění v mrtvé ženské tělo. Ve způsobu různorodě vyryté plochy kmene vrby dospívá Hísek až k abstraktní poloze. Autor se nebál obrátit obraz lovícího krále na koni úplně vzhůru nohama (*Lilie*) [629]

– o záměru nás přesvědčuje lilie rostoucí přirozeným způsobem v pravé části. Místy pohádkový účinek těchto ilustrací umocňuje Hískova stylizace předmětů a postav.

Ke skupině originálních a zajímavých erbenovských ilustrací vytyčeného období náleží beze sporu počin malíře, grafika a ilustrátora **Vladimíra Tesaře**.³⁷² Tento velice činný umělec ilustrováním *Kytice* zahájil trojici cyklů ke klasickým textům české literatury: v roce 1970 ilustroval *Kytici* (č. kat. 64), o šest let později Halasovu sbírku *Naše paní Božena Němcové* a v roce 1979 samotnou *Babičku* Boženy Němcové. Zařadil se tak mezi umělce (Adolf Kašpar, Jan Zrzavý, Václav Špála, Karel Souček, Karel Müller a další), kteří výtvarně pojali stejnou tematiku, ale každý jiným způsobem. Jak poznamenal František Holešovský,³⁷³ právě srovnáním těchto děl získáme doklad „*proměnlivého chápání a nové aktualizace literárních děl, jejichž hodnota je pro nás konstantní, a nový výraz ji násobí*“.³⁷⁴ A znásobit význam Erbenovy *Kytice* svými ilustracemi k ní dokázal i Vladimír Tesař, který ve své ilustrační tvorbě pomíjel scénické stránky díla a naopak kladl důraz na citové situace, motivy a podněty. Jiřina Hockeová napsala, že autor ve svém díle nevytvářel „*pouhé záznamy viděného, ale [své] básnické přehodnocení*“,³⁷⁵ což můžeme vztáhnout i na Tesařovu ilustrační tvorbu, jíž dominuje znak a symbolická šifra. Tesař navíc „*nahrazuje obvyklé pojetí zobrazovaného prostoru komponovaným prostorem spoléhajícím na dohad čtenářovy fantazie. Je to kresba, která podivuhodně směšuje citovou kvalitu projevu s nárokem na čtenářův tvůrčí přístup*“.³⁷⁶

Pro knižní vydání *Kytice*³⁷⁷ (č. kat. 64) královéhradeckého nakladatelství Kruh Tesař namaloval dvanáct celostránkových a sedmnáct menších akvarelů. [634-662] Každá balada obsahuje svoji celostránkovou ilustraci a navíc sloky jednotlivých balad doprovází motiv květu růže s holubicí, který Tesař různě varíroval. Tyto drobnější motivy ohraničuje jistě vedená, sílu měnicí, kaligraficky tažená čára štětcem, jejíž

³⁷² Vladimír Tesař (1924 – 2008), malíř, grafik, ilustrátor, scénograf. Za své ilustrátorské dílo získal řadu cen a ocenění. Ve svém díle se vyjadřoval pomocí expresivních metafor a symbolů. Ilustroval přes sto padesát knih; kromě ilustrací vytvářel také návrhy na obálky knih. Z ilustrační tvorby: *Útěk* O. Hofmana (1966, 1978), *Modrý květ. Pět pohádek světových klasiků* (1967), *Babička* B. Němcové (1979, 1984), Čechovův *Co den přináší* (1980) a další.

³⁷³ František Holešovský, Vladimír Tesař, in: Idem, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 383.

³⁷⁴ Ibidem, s. 383.

³⁷⁵ Jiřina Hockeová, *Vladimír Tesař. Kresby a grafiky* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1978.

³⁷⁶ Viz Holešovský (pozn. 373), s. 381.

³⁷⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Hradec Králové 1970.

vymezený prostor vyplňuje někdy čistá jindy míšená barva. Okraje motivů růže a holubice jsou natolik ostré, že na stránce působí, jako by byly vystříženy a nalepeny na ni.

V celostránkových ilustracích autor pracoval jasnou, kreslenou, v tomto případě možno říci ostrou linií, vymežující tvar tím způsobem, že jej doslova vyřezává z plochy, jež je naplněna barvou. Barvu Tesař málokdy použil v jednom čistém tónu, většinou nechával barvy do sebe zapít či je odstínovával. Zásadní roli v Tesařových ilustracích ke *Kytici* má „ponurá, baladická barevnost“³⁷⁸ vyplňující velké plochy (*Lilie*, [657] *Dceřina kletba*). [659] Do ploch onou ostrou linkou vsadil postavy a předměty vysoce stylizované až do jakýchsi sumarizujících znaků. Krásného kontrastu Tesař dosáhl drobnokresbou znázorněnými detaily květin a jiných objektů ve spojení s právě oněmi barevnými plochami (*Svatební košile*, [641] *Holoubek*). [648] Kontrast navíc zesilují rozkvetlé květy v přítomnosti symbolů smrti a zla. Ve většině ilustrací je prostor, vymezený zemí a nebem, chalupou či krajinou, pro diváka čitelný, u několika ilustrací (*Zlatý kolovrat*, [644] *Záhořovo lože*, [650] *Lilie* a nejvíce *Věštkyňe*) [660] však autor čtecí, tudíž interpretační způsob přenechal zásadně na divákovi a jeho fantazii.

Mezi ilustrace s nejzajímavějším Tesařovým řešením patří *Zlatý kolovrat*: macecha s chladnokrevně mířeným pohledem před sebe nese zavražděné tělo Dorničky; pomáhá jí při tom dcera s vyděšeným pohledem. Kompoziční řešení může vzdáleně připomínat křesťanskou scénu snímání z kříže. V ilustraci ke *Štědrému dni* [646] je v menší horní partii zobrazeno sekání ledů, zatímco spodní dominující část obsahuje toužebné (i netoužebné) dívčí „vidění“.³⁷⁹ Je zde užito „akvariijního“ profilového vidění, kterého využil například Zdeněk Sklenář v ilustraci k *Lilii*. Ilustrace k *Záhořovu loži* je méně čitelná a srozumitelná autorovým užitím skvrn převažujících hnědí a šedí, do kterých zasáhl barvou kreslenými liniemi. Touto polohou se Vladimír Tesař přiblížil k lyrickému a abstraktnímu přednesu Jaroslava Šerých. Zatímco kompozice k *Vrbě* [654] v sobě po středověkém způsobu zahrnuje několik fází příběhů, *Lilie* vykazuje čisté, obsahově nadčasové řešení v zobrazení ležící panny na obdélníkově vymezeném „soklu“ vyplněném sytou fialovou barvou

³⁷⁸ Viz Holešovský (pozn. 373), s. 383.

³⁷⁹ Viz Erben (pozn. 52), s. 60.

na pozadí jemné modré. Nejabstraktněji působí ilustrace k *Věštkyňi*, na které jsou tři postavy vyvedeny ve skutečně základních tvarech a to ještě u té levé (jež se mimochodem podobá věštkyňi Jana Zrzavého) váháme, zda se opravdu jedná o postavu. Hlavní roli zde přebírají barvou vymezené plochy, jejichž barevností a tvarem mohou (a nemusí) odkazovat k české vlajce a zemi.

Přestože reprodukce Tesařových akvarelů mají poměrně vysokou kvalitu, deset originálních akvarelů na tvrdším papíře [1192-1205] ve sbírce Památníku národního písemnictví v Praze,³⁸⁰ nás přesvědčí, že ne všechny detaily byly přeneseny. Devět akvarelů totiž skutečně obsahuje Tesařem vystřižené a do maleb nalepené motivy zejména květů [např. 1196-1198], které v reprodukcích splývají s celkem [srovnej 1193 s 652]. Reprodukované ilustrace sice nepozbyly ostrost štětcových tahů a zapíjených barevných skvrn, ve výsledku jsou ale oproti originálům tmavší.

Tesařova „*interpretační mohutnost*“³⁸¹ převedla Erbenovy příběhy do vysoce kvalitní a osobité akvarelové podoby. K Erbenovi se autor vrátil za šest let, kdy výbor z jeho díla *Zlatý kolovrat*³⁸² (č. kat. 70) vyzdobil v grafické technice dřevorytu. Pro oddíl *Kytice* vytvořil šest drobných ilustrací v textu a dvě celostránkové (*Svatební košile*, *Vodník*). [666-673] Oproti snovým akvarelovým kompozicím působí dřevoryty těžce, hrubě, svojí formou místy až naivně. To se týká zvláště drobných ilustrací s podobnými motivy (holubice, muž nad rakví, srdce) z ilustrací prvního Tesařem vyzdobeného vydání. [např. 669] Zajímavější je celostránková ilustrace ke *Svatebním košilím*, [667] kterou autor zpracoval nejen klasickým zářezem s vyštípnutou bílou plochou, nýbrž i tenkou, rytou linií. To celostránková kompozice k *Vodníkovi* [671] je ryta úplně jiným způsobem: převažují zde energické ale usměrněné, v jednom směru jdoucí stopy nožem. Prostor autor téměř zcela zaplnil značně stylizovanými a geometrizovanými objekty (ryby, žába, tělo vodníka). Tesařovy ilustrace k tomuto výboru rozhodně nepředčí kvality ilustrací z roku 1970.

Posledním autorem, přesněji autorkou kvalitního a pozoruhodného ilustračního pandánu k textu Erbenových balad ve vytyčeném období vytvořila **Helena**

³⁸⁰ Památník národního písemnictví v Praze vlastní deset Tesařových ilustrací pod inv. č. 3/83 – 1 – 10. Více informací k jednotlivých ilustracím v *Seznamu obrazové přílohy* pod č. 1192 – 1205.

³⁸¹ Emil Minář, *Vladimír Tesař. Výběr z díla* (kat. výst.), Galerie umění Karlovy Vary 1985.

³⁸² Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Praha 1976.

Konstantinová.³⁸³ Autorka se po celou dobu své tvorby zaměřuje na ilustraci zejména české poezie. Před pár lety se vyjádřila, že v době normalizace byly ilustrace básnických sbírek „*tak trochu pašovaná poselství, jakési motáky vynášené z ateliérů, ze samotek na světlo, mezi lidi*“.³⁸⁴ Uchvátila ji totiž „*nepopisná ilustrace, samotný výtvarný doprovod, který navozuje a umocňuje atmosféru knihy. A k poezii hledá správnou metaforu.*“ Chápala, že „*u některých básní je třeba jen tiše rezonovat, jinde, jako právě u Holana, doprovázet verše pouze kontrastem světla, hlubin a stínů*“.³⁸⁵

Československý spisovatel začal v Klubu přátel poezie vydávat edici Zlatý fond poezie, pod jehož hlavičkou vycházely výběry z tvorby českých ale i světových básníků. Sama Konstantinová o Československém nakladatelství řekla, že vytvářelo specifické podmínky – byla to jakási „*volná zóna, kdy si redakce [...] vymyslely důmyslný slalom mezi všemi tehdejšími vyhláškami a vydávaly i dobré tituly*“.³⁸⁶ V roce 1986 zde vyšel výběr z poezie K. J. Erbena pod názvem *Znění zlatého zvonu*³⁸⁷ se statěmi Karla Dvořáka a slavnou *Esejí o Kytici* Bohumila Hrabala (č. kat. 73). Pro výběr Konstantinová vytvořila dohromady deset ilustrací. [717-726]

V těchto jemných, přízračných litografiích se autorka blíží poloze Jana Zrzavého a Ludmily Jiřincové. Opět se nejedná o scénická vyobrazení, nýbrž o znázornění mimočasových a snových vidin. Podtrhuje to autorčina jemná a hebká modelace většinou oválných tvarů. Jako by ještě refleктоvala snahu organického sochařství o dosažení onoho pravého, základního, přírodního prátvaru (*Vrba*, [718] *Poklad*). [719] Sedm ilustrací mají černobílý tón, ostatní tři (*Vrba*, *Poklad*, *Svatební košile* (?)) [721] jsou vyvedeny v jemných přechodech modré, hnědé, červené. Bez detailů vrbových listů, květů či napůl zatemněných tváří by kompozice působily vysoce abstraktně. Tvary se rozpouští a málem by splynuly s okolím, nebýt těchto připomínek reality. Krásný kontrast autorka předvedla v ilustraci k *Pokladu*, kdy kompozici rozdělují dva světy vzájemně propojené: svět tajemna, krásy ale šalby

³⁸³ Helena Konstantinová (1946), grafička, ilustrátorka, malířka. Spolupracovala s nakladatelstvím Československý spisovatel, Vyšehrad, Mladá fronta, Albatros, Panton, Aulos, Supraphon a dalšími. Soustřeďuje se hlavně na ilustraci české poezie (B. Reynka, J. Seiferta, V. Holana, J. Demla, J. Durycha, K. H. Máchy, V. Nezvala ad.) a to většinou technikou oleje a litografie.

³⁸⁴ <http://www.sanguis.cz/index1.php?linkID=art3689>, vyhledáno 25.3.2014.

³⁸⁵ Všechny citace z: *Ibidem*.

³⁸⁶ *Ibidem*.

³⁸⁷ Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Praha 1986.

(krystal) svou září vystřeluje do druhého světa skutečného mnohdy nelehkého žití (matka s dítětem). Mohutná záře krystalu člověku osvítlí tvář v takové míře, že jej doslova oslepí a není schopen jednat dle zákonů křesťanské věrouky. Právě světlo se stalo hlavním tématem autorčiny tvorby: „*Sledovat světlo hmotné a světlo nehmotné, jejich vzájemné prolínání.*“³⁸⁸ Půvabný ženský akt napůl proměněný v kůru a listoví souzní s modrofialovou hladinou, na kterou dopadají jeho zlaté vrbové lístky. Třetí barevná litografie by mohla náležet ke *Svatebním košilím*. Ilustrace je to ze všech nejdynamičtější a nejmysterióznější: prudké a magické světlo ozařuje zesponu nahoru dívčí líbezný obličej (zřejmě nevěsty), a rozpouští tak konturu jeho brady. Vlasy dívce kryje závoj, který také zahaluje její oči, a dynamicky v poklidných vlnách vlaje dozadu do neurčitého tmavého prostoru (pravděpodobně noci). Věneček z rozkvetlých a několikabarevných zářivých květů na dívčině hlavně jako by ji zkřehčoval, a zároveň symbolizoval nevěstin stav. Černobílá ilustrace k *Holoubkovi* [723] zobrazuje typ utopené Ofélie, k jejíž tváři se přitiskuje obrovský černý objekt valounovitého tvaru. Implicitně jej možno chápat jako temný konec sebevraždkyně. Erben však napsal: „*Nižádného hrobu / jí býti nemělo: / jen kámen veliký / tlačí její tělo.*“³⁸⁹ A ten kámen znamená prokletí. K nefigurativní poloze téměř dospívá v druhé ilustraci k *Holoubkovi* [725] a k ilustraci ke *Zlatému kolovratu* zobrazující dívčí akt položeném možná na vodě, možná na ohni. [722] Protože tyto těžko čitelné ilustrace nejsou řazeny k baladám, ze kterých vycházejí, mnohdy je nesnadné je interpretovat. Konstantinová totiž upřednostňuje výtvarné vyjádření pocitu, čímž se blíží k lyrické abstrakci. Jak o tvorbě Konstantinové napsal Milan Pitlach: „*Obraz je možno interpretovat jakkoliv.*“³⁹⁰ Zatím je to nejlyričtější ilustrační doprovod k Erbenovým baladám.

Skupinu realisticky smýšlejících autorů, pro jejichž ilustrace ke *Kytici* byla zásadní jasná a čitelná forma a zobrazení scénických výjevů balad, by mohl zastupovat (možná nečekaně) malíř a ilustrátor **Karel Souček**.³⁹¹ Zapadá sem nejen svou

³⁸⁸ Jan M. Tomeš – Milan Pitlach, *Helena Konstantinová. Obrazy-kresby-grafika-ilustrace*, Praha 2006, s. 148.

³⁸⁹ Viz Erben (pozn. 32), s. 68.

³⁹⁰ Viz Tomeš – Pitlach (pozn. 388), s. 119.

³⁹¹ Karel Souček (1915 – 1982), malíř, ilustrátor, grafik. Mezi nejvýznačnější ilustrovaná díla, která souček ilustroval, patří prózy Marie Majerové, Hádkovo *Na statku a v chaloupce* (1961), Hugovi *Ubožáci I, II* (1961) či právě Erbenova *Kytice* (1977).

klasickou výstavbou obrazu, nýbrž také výrazným vypravěčským charakterem ilustrací a jejich žánrovým pojetím. Možno jeho erbenovské ilustrace zasadit do linie: Pochobradský – (Václav) Souček – Jareš, a to nikoliv pouze využitím žánru, ale také pohádkovým laděním.

Pro knižní vydání *Kytice*³⁹² z roku 1977 (č. kat. 72) Souček zhotovil třiačtyřicet lavírovaných kreseb hnědého tónu. [674-716] Přestože je Součkova kresba svými dynamickými liniemi a šrafurou velice expresionistická, nedeformuje tvar objektů. Rozmýváním kresby často tvar dotváří a zjemňuje celkové vyznění ilustrace, dohromady však vytváří zabarvení (slovy Františka Holešovského) „*archaick[é] nahnědl[é] barv[y], [která] nás zavádí vážně, neúsměvně do doby dávno minulé*“.³⁹³ V ilustracích dominuje česká krajina a pohledy do interiérů venkovských chalup. V romantickém znázornění bujných, několiksetletých stromů Souček navázal na mařákovskou tradici krajinomalby (*Záhořovo lože*). [676] Skaliska vytvořená kolmo k sobě mířící šrafurou jako by zase směřovala ke kubistickému pozdnímu zkoumání krystalických tvarů (*Poklad*). [680] O Součkově syntéze romantismu s realismem Holešovský napsal: „*Ilustrační kompozice působí, jako kdyby umělec chtěl přenést ztlumený baladický tón do konkrétního života minulých let a spojit romantický pohled s realistickým dramatem života zašlých dob.*“³⁹⁴

Zajímavé je, že nadpřirozena, hororovosti a tajemna – vlastnosti, které dělají *Kytici Kyticí* – se autor ve svých kresbách vědomě vyhnul. Kromě Záhoře, jenž ale přece jen není pravou nadpřirozenou bytostí, Souček nezobrazil jediné nadlidské stvoření, ani zásah těchto bytostí do osudu lidí. Ilustrovaná *Kytice* Karlem Součkem tak ztrácí ono zásadní kouzlo, které v sobě má a kvůli kterému se k ní lidé tak často a rádi vrací. Mimo pohádkovost v ilustracích ke *Zlatému kolovratu* [692, 693, 695, 696] a romantické působení krajinných výseků se čtenář kochá obrázky, které by klidně mohly stát vedle textů venkovských povídek Boženy Němcové či Vítězslava Háška. [712, 690] S Holešovského tvrzením, že „*Součkův cyklus k Erbenově Kytici je*

³⁹² Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1977.

³⁹³ František Holešovský, Karel Souček, in: Idem, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 342.

³⁹⁴ Ibidem, s. 342.

v jeho jedinečnosti srovnatelný s cyklem Vladimíra Tesaře³⁹⁵, nelze tak úplně souhlasit.

V roce 1959 (dvě vydání)³⁹⁶ (č. kat. 58, 60), 1971³⁹⁷ (č. kat. 65) a 1973³⁹⁸ (č. kat. 67) Státní pedagogické nakladatelství vydalo *Kytici* v opakovaném nekvalitním vydání na přebalu s kresbou uhlem **Emila Kotrby**³⁹⁹ k baladě *Poklad* [663] a s frontispisovou reprodukcí litografie s podobiznou K. J. Erbena od **Josefa Farského**.⁴⁰⁰ [664] Ve vydání z roku 1973⁴⁰¹ (č. kat. 67) a 1977⁴⁰² (č. kat. 71) Kotrbovu kresbu na přebalu vystřídala perokresba mateřídoušky **Dagmar Sedláčkové**.⁴⁰³ [665] Kresby jsou stylem i zobrazením konvenční.

Závěr. V normalizačním dvacetiletí vycházela ilustrovaná *Kytice* téměř každý rok, což vypovídá nejen o její oblíbenosti, ale zejména vhodnosti pro normalizační diktát. V tomto období se poprvé objevily knižní výběry z Erbenova díla. Vedle opakovaných vydání s ilustracemi Jana Zrzavého, zazářily nové ilustrace Ludmily Jiřincové, Vladimíra Tesaře a Heleny Konstantinové, jejíž výtvarná interpretace Erbenových veršů se zastavila těsně před prahem imaginativní tvorby. Pro tuto skupinu prací je společný důraz na divákovu fantazii. V opozici stojí realistické ilustrace monumentálního erbenovského cyklu Karla Součka a nepříliš kvalitní přebalové ilustrace Emila Kotrby a Dagmar Sedláčkové chrlené v nekvalitních brožovaných vydáních.

³⁹⁵ Ibidem, s. 343.

³⁹⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1959. – Karel Jaromír Erben, *Kytice (Výbor)*, Praha 1959.

³⁹⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1971.

³⁹⁸ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1973.

³⁹⁹ Emil Kotrba (1912 – 1983), grafik, malíř.

⁴⁰⁰ Josefa Farského (1826 – 1889), litograf.

⁴⁰¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1975. – Jako autor kresby na přebalu chybně uveden Emil Kotrba.

⁴⁰² Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1977.

⁴⁰³ Dagmar Sedláčková (1931).

2. 2. 8. Ilustrovaná vydání *Kytice* v letech 1989 – 2011

Úvod. Pád autoritářské vlády komunistické strany během Sametové revoluce v listopadu 1989 znamenal postupnou demokratizaci veškerých stránek lidského života. Začala se zakládat nová nakladatelství a knižní trh se postupně zasytil vydávanými tituly, jejichž výběr, kvalita a fyzická podoba nebyla vždy kvalitní. Polana Bregantová upozornila na prohloubení úpadku typografie zapříčiněný nástupem počítačových technologií.⁴⁰⁴ Digitální technologie samozřejmě zasáhly také do ilustračního umění v podobě využití nových výrazových prostředků nových materiálů a zejména fotografických technologií. Zásadní však je, že reprodukce originálních ilustrací dokázala nová technika přenášet ve velice dobré kvalitě. Vedle již představených umělců, kteří ve své ilustrační tvorbě pokračovali tradičními výtvarnými technikami, vystoupila řada mladých ilustrátorů nové generace pojmající své ilustrace experimentálním způsobem (koláže, počítačová grafika aj.).

Kytice. V rozmezí let 1989 až 2012 vyšla ilustrovaná *Kytice* v šestnácti vydáních.

Úplně na začátku vytyčeného období stojí kolibří vydání Františkem Nepilem označené jako „šperkové“,⁴⁰⁵ jež vyšlo v nakladatelství Supraphon v edici *Lyra Pragensis* v roce 1989. (č. kat. 75) Ilustroval jej asi nejznámější český ilustrátor, malíř, grafik a tvůrce animovaného filmu **Adolf Born**.⁴⁰⁶ V Bornově tvorbě, která se zaměřuje zejména na dětskou, dobrodružnou literaturu a literaturu světových klasiků, je ilustrovaný doprovod k poezii poměrně vzácný. Jakožto milovník výpravné epické literatury sám se stal svým výtvarným dílem podle Blanky Stehlíkové „*skvělým vypravěčem*“.⁴⁰⁷ Erbenova básnická sbírka je souborem epických příběhů ve verších, dalo by se předpokládat, že Born jejich výtvarnou metamorfózu pojme stejně či alespoň obdobně výpravně jako ilustrace k *Robinsonu Crusoeovi* či *Ostrovu*

⁴⁰⁴ Polana Bregantová, *Typografie 1989-2000*, in: Rostislav Švácha – Marie Platovská, *Dějiny českého výtvarného umění. VI/2 1958-2000*, Praha 2007, s. 1037-1041.

⁴⁰⁵ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 1989, s. 244.

⁴⁰⁶ Adolf Born (1930), malíř, kreslíř, grafik, ilustrátor, tvůrce animovaného filmu. Ilustračnímu umění se Born věnuje od šedesátých let minulého století. Mimo knih pro děti a mládež ilustroval zejména klasickou a dobrodružnou literaturu. Vytvořil svůj osobitý styl, vyznačující se nadsázkou, humorem, někdy satirou a karikaturou. Své práce vytvářel zejména v kresbě, litografii, pastelu, ale také například v akvarelu.

⁴⁰⁷ Blanka Stehlíková, *Adolf Born*, Praha 1988, s. 84.

tučňáků. Nikoliv. Šestnáct erbenovských ilustrací Born pojal jako znamení, znaky a symboly; doslova to jsou výjevy vystupující z té či oné básně. [728-742] Hrůznému a hororovému vyznění balad se Born na rozdíl od některých předchozích ilustrátorů nevyhнул, a ještě k tomu své ilustrace obohatil o další v jeho tvorbě typický prvek – humor. Jak se sám autor vyjádřil: „*Já nejraději ilustruji knihy, které mají nějaký vztah k humoru.*“⁴⁰⁸ V žádném případě citovaný výrok nelze vztáhnout na Erbenovu *Kytici*. V Bornových ilustracích k ní poletují havrani mezi lámajícími koly, šibenicemi a bezlistými stromy, krajinami a neznámými prostory prochází všudypřítomná smrt, zjevují se různá stvoření a zvířata. Humorná není jejich přítomnost či význam, nýbrž jejich podoba. Autor totiž ve svém díle originálně (typicky bornovsky) veškeré bytosti ať lidské, zvířecí či fantaskní, stylizuje do humorně karikaturní podoby. Proto staňenkovsky šibalská polednice, [732] dáblík s netopýřími křidélky (*Zlatý kolovrat*), [733] polozvířecí, pololidský pták (*Štědrý den*, [734] *Holoubek*) [735] či červenky a ryby pusou lapající po vzduchu (*Kytice*) [729] na diváka působí sice tajemně, ale zejména humorně. Děsivou atmosféru nejlépe navozují šklebící se lebka mrtvého ženicha se škraboškou na očích (*Svatební košile*) [731] a lebka v zeleno červeně podbarveném hávu zřejmě představující pařez v ilustraci k *Záhořovu loži*. [736] Právě v těchto dvou ilustracích a některých dalších (*Štědrý den*, *Holoubek*, *Lilie*) [739] lze rozpoznat Bornovu inspiraci z návštěv Benátek v užití typických karnevalových motivů – zobákovité škrabošky, barevného pláště atd.⁴⁰⁹ Benátské ladění může také navozovat pastelová barevnost některých ilustrací. Barva v Bornových litografiích a pastelech má pokaždé významné postavení – předmět má nejen naplňovat, nýbrž má na diváka působit hlavně svým emociálním účinek. Ve výsledku autor ilustrace pojal temnými barvami, jejichž účinek zesilují menší plochy naplněné většinou červení, fialovou či žlutou barvou (*Dceřina kletba*). [740] Výsledek tohoto půvabného knižního vydání Erbenovy *Kytice* významně podtrhuje kolibří formát, jenž z Bornových ilustrací vytváří až jakési vzácné a zároveň magické a tajuplné kameny.

⁴⁰⁸ Ibidem, s. 76.

⁴⁰⁹ Stejně motivy bychom našli v jeho litografiích a pastelech z roku 1987: např. *Kouzla v Benátkách*, *Představení v Benátkách* aj.

Podobně jako Born i **Jiří Neuwirt**⁴¹⁰ ve svých erbenovských ilustracích nezobrazil epicky exponovaná místa, nýbrž ze zážitku a pocitů z každé básně vydestiloval základní motiv v podobě symbolu, který má tu či onu báseň charakterizovat. Neuwirtem ilustrovaná *Kytice*⁴¹¹ vyšla v dnes již zaniklém nakladatelství Aries v roce 1994 (č. kat. 76). Mimo běžné knižní vydání vytištěné na obyčejném papíře vydalo nakladatelství i ojedinělé bibliofilské vydání, jež bylo celé vytištěno technikou serigrafie na ručně vyrobeném papíře z Velkých Losin a bylo opatřeno exkluzivní koženou vazbou s plastickou ražbou.⁴¹² Součástí tohoto vydání je čtrnáct originálních grafických listů.⁴¹³ Ty se od reprodukcí běžného vydání liší pouze užitím zelené barvy pro pozadí každé ilustrace.

Neuwirtovy erbenovské serigrafie mají výrazný kresebný charakter. [743-759] Autor totiž jednobarevnou (zelenou či šedou) plochu listu pojednal černou šrafurou mířící v črtavých tazích diagonálně zprava doleva, kdy na krajích listu jednotlivé linie zůstávají osamostatněné. Tato šrafura nezaplňuje celou plochu, nýbrž se přizpůsobuje autorem navrženým tvarům. Tvary většinou ohraničují plochy prokreslenější živou a různými směry jdoucí kresbou, ale objevuje se i jednoduchá, vlasová obrysová linie (*Zlatý kolovrat*, [750] *Vrba*). [758] Často Neuwirt některé motivy znázorní principem negativ-pozitiv, kdy motiv vytvářejí úplně prázdné plochy neohraničené linií, nýbrž šrafurou pojatým pozadím (*Polednice*, [758] *Vodník*). [757] Prázdné plochy původně vykryté rychle schnoucím lakem jsou bílé. Neuwirt ale také pracoval s šedým zabarvením většinou větších ploch, ve kterých lze rozeznat strukturu síta. Poté do černé „kresby“ ilustrátor malířsky zasáhl žlutými či červenými skvrnami. Zatímco žlutá barva jednoznačně odkazuje ke světlu (měsíční světlo v ilustracích ke *Svatebním košilím*, [748] *Štědrému dni*, [752] polední v *Polednici* [749] či zlaté od pokladu), [746] červená odkazuje ke krvi (*Zlatý kolovrat*), smrti, zločinu či peklu (*Záhořovo lože*). [755]

⁴¹⁰ Jiří Neuwirt (1948), kovář, medailér, grafik, malíř.

⁴¹¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Ostrava 1994.

⁴¹² Toto bibliofilské vydání je skutečně vzácným sběratelským kusem, protože po povodních v roce 2007 se dochovalo pouze 24 výtisků. – <http://www.bibliofilie-losiny.cz/jiri-neuwirt-k-j-erben-kytice-serigrafie-iii.html>, vyhledáno 18.4.2014.

⁴¹³ Dva návrhy na obálku a čtrnáct serigrafií vlastní Památník národního písemnictví pod přírůstkovým číslem 3/2007.

Čtrnáct originálních a signovaných serigrafii tištěných na velkosinském papíře [1206-1220] vlastní Památník národního písemnictví v Praze.⁴¹⁴ Vzhledem k tomu, že pozadí ilustrací je provedeno v zelené barvě, soubor jistě pochází z vytištěného nákladu určeného pro bibliofilské vydání.

Jak již bylo zmíněno, Neuwirt každou ilustraci komponoval jako symbol či znak, který dominuje celkovému pohledu na ni: např. kříž, košile, hrneček, sekera, kostel, ryba aj. Většinou tyto základní tvary vyplňují drobné scény, jako je tomu třeba v ilustraci k *Vrbě*, kdy v základním tvaru sekery autor zobrazil stylizovaný ženský akt s olistěnou vrbovou korunou a dvojicí postav ježibaby s mužem. Jednotlivé roviny se mohou navzájem prostupovat, takže v případě *Vrby* strom v dolní i horní části vylézá z linkou definovaného tvaru sekery. Někdy elementární tvar nevyplňuje scéna, nýbrž jednotlivé motivy – předměty mající v jednotlivých baladách hlavní roli. Ve *Svatebních košilích* [747] jsou to košile, jehla, ale také lebka, hřbitovní kříže, kostel, zídka či most. Jak již bylo zmíněno, v kompozicích autor jednoznačně počítal s barvou – žlutou či červenou –, jejíž zvolení ovlivnily motivika a charakter básně. Z toho důvodu jsou dvě ilustrace k *Záhořovu loži* [754, 755] pojednány v rozdílných barvách. Obě kompozice autor vystavěl na kruhovém či spíše oválném řešení. Zatímco první ilustrace představuje stylizovaný strom s korunou, jež je zároveň Záhořovou tváří s gestem rukou oranta, druhá grafika znázorňuje otevřenou pekelnou tlamu Satanášovu s uvízlým hříšníkem, do něhož šlehnou blesky. V první ilustraci jde o pokání, je tudíž pojednána ve žluté barvě. Naopak peklo symbolizuje barva červená. Stejným principem Neuwirt zpracoval baladu k *Vodníkovi*, [756] jehož první kompozice jako jediná není pojednána znakově, nýbrž scénicky: pohled na jezero se stavidlem, vodníkem a dívčinou tváří na hladině. Barvu zde ovlivnila přítomnost měsíce. Ve druhé kompozici se krev roztrhaného dítěte rozlila na chalupu se zavřenými ženami. [757]

Adolf Born i Jiří Neuwirt navázali na Hískovo pojetí ilustrací⁴¹⁵ Erbenových balad jakožto všeobsáhlé a syntetické znaky.

⁴¹⁴ Památník národního písemnictví v Praze vlastní čtrnáct Neuwirtových serigrafii pod inv. č. 3/2007 – 1 – 15. Více informací o jednotlivých ilustracích v *Seznamu obrazové přílohy* pod č. 1206-1220.

⁴¹⁵ O ilustracích Květoslava Híska bylo pojednáno v předchozí kapitole.

Trochu jiným způsobem pracoval malíř, grafik a ilustrátor **Vladimír Komárek**,⁴¹⁶ jehož soubor čtrnácti suchých jehel [760-773] na erbenovské téma vyšel knižně⁴¹⁷ tři roky po Neuwirtově *Kytici* (č. kat. 77) ale i jako samostatné grafické album. Komárek se ve své grafické tvorbě vyjadřoval v nápovědi; listu většinou dominují osamocené věci napovídající cosi o přítomnosti člověka. Zároveň tyto předměty zde stojí jako významové symboly: „*napovídají příběhy dávno odeznělé, kolem nichž zůstalo něco z tajemna, z onoho bylo – nebylo.*“⁴¹⁸ Oním tajemnem je *Kytice* naplněna každou svou baladou, Komárkovy ilustrace tak krásně korespondují s verši předminulého století.

Grafickou technikou suché jehly Komárek vytvořil kompozičně jednoduché, formálně zjednodušené až naivní, černobílé ilustrace, ve kterých převažují krajinná více však předmětná a lidská zátiší. Zaoblené okraje rytiny zjemňují a zesilují jejich snový účinek. Pro Komárka je příznačné, že obrysy tvarů skládal z drobných čárek a krátkých črt (květy ilustrace na přebalu). [760] Pozadí či plochy tvarů, které nikdy nemají objem, autor vytvářel vyrytím desítkami stejně hustých šraf, aby se po tisku slily do jednolitě černé plochy (*Poklad*, [762] *Vodník*, [769] *Vrba*). [770] Tyto černé plochy mají většinou rozostřené jakoby chlupaté okraje. Výsledná ilustrace působí prostým přesto však silným dojmem, zvláště „obroušením“ motivů do základních tvarů bez jakýchkoliv detailů. Proto ilustrace k *Pokladu* představuje jednoduchou kompozici s lapidárně vyrytým kostelem a korunami stromů a zřejmě skaliskem v dolní části. Pohled na opuštěné klekátko (*Svatební košile*) [763] či židli s věnci (*Štědrý den*) [766] v neznámém opuštěném prostředí. Působivá je ilustrace k *Holoubkovi*, [767] jež zobrazuje stylizovaného ptáka s roztaženými křídly na černém podkladu hrobu, jehož obrůstá chřáší. Usazení motivu v dolní části vytváří pomyslný pohled diváka seshora dolů. Ve vyobrazení usmívajícího se vodníka vykukujícího s kloboukem na hlavě z koruny stromu vnáší do ilustrace humornou notu. Ne tak pohled na dívku s copy zády otočenou k nám a hledící (zřejmě)

⁴¹⁶ Vladimír Komárek (1928 – 2002), malíř, grafik, ilustrátor. Mimo volnou tvorbu malířskou, jež se svou lyričností a imaginativností velice blíží k tvorbě Zrzavého, vytvářel grafické práce – v knižním umění zejména ilustrace a ex libris.

⁴¹⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Praha 1997.

⁴¹⁸ František Holešovský, Vladimír Komárek, in: Idem, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989, s. 167.

k hřbitovní zdi. [772] Napětí v této ilustraci k *Dceřině kletbě* vychází z černě vyšrafované partii (stín, chřáší?), jež dává vyniknout dívčí postavě a sloupu brány.

Vladimír Komárek výtvarně neinterpretoval Erbenovy balady jako symboly, z nichž by divák ihned vyčetl příslušnost k té či oné baladě, nýbrž zobrazil motivy, které by bez přítomnosti textu mohly nabýt úplně jiných významů.

V roce 2000 vydalo nakladatelství Triáda *Kytice*⁴¹⁹ v rozměrném a uhlovými kresbami Jiřího Štourače⁴²⁰ vyzdobeném vydání (č. kat. 78). Každá z třinácti ilustrací uvádí jednotlivou baladu samostatnou stránkou, na kterou je reprodukována ve velikosti víc jak tři čtvrtě celkové plochy listu. [774-786] Ilustrace tak na stránce výrazně dominuje a název jednotlivé balady ji nijak neruší. Stylově lze Štouračovy ilustrace zařadit do linie Zrzavý – Jiřincová – do jisté míry Born. Ke stylovému východisku v tvorbě Jana Zrzavého se sám autor v rozhovoru vyjádřil: „*Ale Jan Zrzavý mne skutečně zajímá nejvíc, už od dětství, je pro mne konstantou, k níž se pořád vracím.*“⁴²¹ Lze to rozpoznat v malířské, dokonale odstínované kresbě, zaoblených objemech a oproštění motivů od přílišné detailnosti. Návaznost na dílo Bohumila Kubišty⁴²² poukazuje perfektně promyšlená a mnohdy složitá kompozice, jež je v mnoho případech symetrická (nejvíce *Poklad*, [775] *Polednice*, [777] *Štědrý den*, [779] *Holoubek*). [780] Důležité postavení nejen v Štouračových ilustracích ke *Kyticí*, ale v jeho tvorbě celkově zaujímá světlo, které vychází z neznáma (*Záhořovo lože*), [781] či vyzařuje ze samotných předmětů (*Poklad*). Toto magické duchovní světlo a formální zaoblenost tvarů vytváří ze Štouračových ilustrací k Erbenově sbírce jedny z nejtajemnějších, jako je tomu v kompozici k *Pokladu*, kde stěží vidíme ženinu tvář, mírně osvětlenou od lesku zlaťáků. Oči Dorničky položené na tácu ozařují těsný prostor kolem sebe; svým dosahem se však dotýkají stařečkovy tváře a látkou zabalené dívčí busty (*Zlatý kolovrat*). [778] Ostrý pás světla zasahuje do existence pohádkové lilie. V aktualizovaném výjevu k *Dceřině kletbě* světlo dopadá přirozeně z lustru, avšak na desku stolu, při kterém sedí plačící provinilá dívka, promítá vidinu mrtvého dítěte. [785] Zatímco všechny postavy – lidské i nelidské – definují sfumatové obrysy, silueta bájně věštkyně závěrečné básně snově vystupuje jakoby

⁴¹⁹ Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Praha 2000.

⁴²⁰ Jiří Štourač (1960), malíř, kreslíř, ilustrátor, restaurátor.

⁴²¹ <http://www.cdk.cz/rp/clanky/212/rozhovor-s-jirim-stouracem/>, vyhledáno 19.4.2014.

⁴²² Bohumil Kubišta (1884 – 1918), malíř, grafik, výtvarný teoretik.

z mlhy, je totiž vidinou, zjevením z dávných dob. Zajímavým způsobem Štourač pracoval také s prostorem. Ten pojímá tradičnějším způsobem od kompozičně složitějších znázornění hřbitova (*Kytice*, [774,] *Svatební košile*), „skutečné“ krajiny (*Štědrý den*), snové krajiny v Zrzavého duchu (*Holoubek*), až k vyjádření prostoru pomocí jednoduchých geometrických ploch interiérů diagonálně nakloněných (*Vodník*, [782] *Vrba*) [783] či neurčitých (*Dceřina kletba*).

V rozhovoru pro *Revolver Revue* v roce 2004 Jiří Štourač řekl: „[...] protože *Kytice* je kniha, kterou mám rád, pracoval jsem na ilustracích s velkým potěšením. Dělal se mi to dobře, ale i těžce. Jde o natolik silné téma, že si mne vtáhlo.“⁴²³ Štouračovi erbenovské ilustrace vycházejí z autora hlubokého zážitku, který nabyl během četby a studia básnického textu. Ilustrace okouzlují jakýmsi mimočasovým tajemnem. Jsou vysoce lyrické a snové.

V roce 2000 režisér F. A. Brabec převedl vybrané balady *Kytice* na filmové plátno. Celovečerní film *Kytice* zaujal širokou veřejnost v takové míře, že Erbenově sbírce zahájil její další renesanci – během dvou let vyšla osmkrát. Milovníci filmu si mohli pořídit barevné vydání *Kytice*⁴²⁴ obsahující velké množství fotografií z filmu a informací kolem jeho natáčení. Šest knižních vydání byla ilustrovaná, ne všechna však obsahují kvalitní a originální ilustrační doprovod a vkusnou knižní úpravu.

V roce 2001 ilustrovaly *Kytici* dvě ženy, Jarmila Haklová-Bulla a Iva Karasová-Tříšková, a Jindřich Pileček. Pilečkovy ilustrace představují vysoce kvalitní a kultivovaný doprovod Erbenova textu, kterým ilustrace Haklové-Bulla a Karasové-Tříškové mohou jen stěží konkurovat.

Iva Karasová-Tříšková⁴²⁵ pracuje pro ostravské nakladatelství Knižní expres, které vydává levná knižní vydání. Nižší cena knihy se samozřejmě odrazí na kvalitě ilustrací a celkové knižní úpravě. Karasová-Tříšková v tomto nakladatelství ilustrovala prózu Boženy Němcové, Máchův *Máj*, ale také různé snáře a knihy horoskopů. Podoba knihy je u všech výtisků obdobná: desky jsou potaženy koženkou, vazbu zdobí zlaté secesní zrcadlo, v němž je umístěna ilustrace a historizujícím písmem vytištěn název a autor knihy. Text prokládají ilustrace a

⁴²³ Viz pozn. 421.

⁴²⁴ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Pardubice 2001.

⁴²⁵ O Ivě Karasové-Tříškové se autorovi nepodařilo najít žádné informace.

každou stránku zdobí ornamentální viněty, záhlaví či zápatí. Kniha má imitovat luxusní, řemeslně dokonalé barokní vydání. Stejnou charakteristiku vydání lze vztáhnout na vydání *Kytice*⁴²⁶ ilustrované Karasovou-Třískovou (č. kat. 80).

Každou baladu uvádí stránka s jejím názvem „obrostlým“ mateřídouškou v dolní části. [např. 804] Horní partie zabírá ilustrace. Verše balad tučně vytištěných mají rostlinně zdobené iniciály a každou stránku ve všech rozích rámuje mateřídouškové viněty. Výsledek je robustní a přezdobený. Naivní kresby narážejí na dominantní, tiskacím písmem vytištěné názvy balad, které z obou stran obrůstá realističtější kresba mateřídoušky. [803-816]

Autorka kreslí obrysovými liniemi, črtami, ale zejména drobnými čárkami a tečkami, kterými pojímá vedlejší motivy jako měsíc (*Vodník*, [812] *Vrba*) [813] nebo krajinné prvky (*Poklad*, [805] *Holoubek*). [810] Většinu ilustrací komponovala jako scénické výjevy (*Poklad*, *Záhořovo lože*), [811] v některých však zobrazila seskupení několika motivů – znaků jako odkaz k té či oné baladě (*Zlatý kolovrat*, [808] *Lilie*). [814] Kresby Karasové-Třískové jsou naivní a neumělé; na rozdíl od kultivované a hlavně poučené naivity v erbenovských ilustracích Vladimíra Komárka, autorčiny ilustrace onu kultivovanost postrádají a zřejmě poukazují na autodidaktický základ její tvorby. Znalost ilustrací předchozích autorů se pravděpodobně otiskla do znovupoužití schémat na úkor originálního zobrazení a komponování ilustrace.

Knižní vydání *Kytice* ilustrované Ivou Karasovou-Třískovou si skutečně hraje na honosné a luxusní vydání. Výsledná knižní, typografická a ilustrační podoba však zůstala pod průměrnou hodnotou.

Lepšího výsledku dosahuje ilustrační doprovod šestnácti hnědých kreseb [787-802] brněnské malířky **Ivy Haklové-Bulla**,⁴²⁷ který knižně⁴²⁸ vydalo brněnské nakladatelství DOPLNĚK (č. kat. 79). V šestnácti kresbách autorka pracovala s obrysovou, plynulou linií, která jednoznačně převažuje nad malířskou, sfumátovou modelační kresbou. Každá ilustrace je pohledem do lidské či mimolidské tváře hlavní postavy či postav dané balady. Přestože někdy znázornění zvláště líbezných dívčích tváří stojí na hranici líbivosti, nepostrádají kresby autorčin styl a neobvyklé

⁴²⁶ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Ostrava-Přívoz 2001.

⁴²⁷ Iva Haklová-Bulla (1936 – 2010, malířka, kreslířka, ilustrátorka.

⁴²⁸ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Brno 2001.

komponování. Jistá míra líbivosti také souvisí s autorčinou rezignací na dramatickou složku. Lidské tváře jsou zahloubané, ponořené do sebe; přemítají nad svými činy (*Poklad*, [788] *Vodník*, [798] *Vrba*). [799] Ani formální znázornění silného větru bránící postavě poutníka v poklidné chůzi na diváka nepůsobí dramatickým dojmem (*Záhořovo lože*). [796] Lidsko-umrlčí hlava mrtvého milého [790] ani polozvířecí, vrávorající polednice nenahánějí hrůzu. [791] Plačící dívčí tvář s vrbovými vlasy vzdáleně připomene citlivé a lyrické zobrazení Heleny Konstantinové. Slinutí dvou ženských hlav v jeden motiv (*Dceřina kletba*) [801] by mohl odkazovat k podobnému motivu na serigrafii *Zlatý kolovrat* Jiřího Neuwirtha. [753] Skutečně originální a jedinečnou kompozici představuje druhá ilustrace k *Záhořovu loži* zobrazující pohádkovou skupinu čertů v pekle. [797] Jak chápat první ilustraci ke *Svatebním košilím* se zpodobením busty staré ženy s vyhaslými (?) temnými očima, za jejíž tváří stojí profil mladé dívky? [789] Zajímavé je formální pojetí nařaseného šatu staré ženy, který jí zakrývá hlavu a svými ostrými záhyby vytváří lasturovitý útvar. Plynulou linií obrysově nakreslený šat a jaksi sochařsky působící ženská busta s neurčitým zrakem připomíná surrealistickou estetiku. V opozici pak stojí folklorně laděná kresba zamilovaného páru vystupujícího ve *Štědrém dni*. [794] Tato kompozice zapadá do autorčiny malířské tvorby inspirované jihomoravským folklórem.

Kytice ilustrovaná malířkou Ivou Haklovou-Bulla rozhodně nepatří mezi ty nejzdařilejší a nejoriginálnější výtvarné doprovody Erbenova textu; nepřinášejí nové pohledy a pochopení této literární památky. Jejich formální i obsahová konvenčnost a marginálnost ještě vystoupí, srovnáme-li je s leptovými ilustracemi [817-830] **Jindřicha Pilečka**⁴²⁹ ze stejného roku. Pileček pro reprezentativní knižní vydání *Kytice*⁴³⁰ (č. kat. 81) nakladatelství Bonaventura vytvořil čtrnáct leptů, za které v roce 2002 získal Cenu SČGU Hollar.⁴³¹ Autorovi se podařilo vytvořit skutečně ojedinělý, vysoce kvalitní a kultivovaný pandán k Erbenovu textu, který lze

⁴²⁹ Jindřich Pileček (1944 - 2002), grafik, ilustrátor. Věnoval se volné grafice, ilustraci a kresbě. Celoživotní téma jeho prací byla příroda, do které zasazoval různé symboly jako připomínky lidské přítomnosti. Vytvořil řadu grafických bibliofilii, např. k dílům Seiferta, Danička, Kundery, Sýse či Poea.

⁴³⁰ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 2001.

⁴³¹ Cena Sdružení českých umělců grafiků Hollar.

kvalitativně srovnat s akvarely Vladimíra Tesaře z roku 1970.⁴³² Karel Žižkovský, autor zatím jediného obsáhlejšího textu o Pilečkově životě a díle, dokonce připouští, že pouze ilustrace Ludmily Jiřincové mohou konkurovat grafickým erbenovským ilustracím.⁴³³ Vysoké hodnocení tohoto cyklu potvrzuje fakt, že Pilečkovy ilustrace jsou „životaschopné“ i jako samostatný grafický celek bez přítomnosti básnického textu.

Jindřich Pileček nejčastěji tvořil v technice leptu, který často kombinoval s akvatintou či suchou jehlou. Tato grafická technika mu dovolila vyjadřovat se nesmírně jemnou kresbou a zobrazit námět bohatý množstvím detailů. Barvu většinou nepoužíval. Jeho snové a magické grafiky mají o to v souzvuku černé a bílé silnější účinek. Výše zmíněný Karel Žižkovský Pilečka nazval „*poetickým romantikem s čistou duší*“.⁴³⁴ Chtěl se tak vyhnout jednoznačnému zařazení umělce mezi realisty, romantiky či poetické surrealisty, přestože se tyto všechny tendence v Pilečkově díle stýkají. Ono realistické pojetí formy, romantické naladění a surrealistické motivy bychom našli i v erbenovském ilustračním cyklu, které právě z toho důvodu z autorovy tvorby nijak nevybočují. Naopak – některé ilustrace obsahují shodné motivy či kompoziční řešení rozvinuté v grafické volné tvorbě. Motiv jezera-profilové busty ilustrace ke *Zlatému kolovratu* [821] bychom tak například našli ve starších leptech *Pramen* či *Dotek*.⁴³⁵ Kompozice k úvodní *Kytici* [818] s oprýskanou cihlovou zdí zase připomene lept *Stín muže*.⁴³⁶ Obě zmíněné ilustrace se také otiskly do kompozic dvou exlibrisových leptů⁴³⁷ z doby, kdy vznikly ilustrace ke *Kytici*. Pilečkova ilustrační tvorba je tedy přirozeně spojena s jeho volným grafickým dílem, čímž tak vytváří stejnorodý celek.

Jak se sám autor vyjádřil, chtěl „*aby se krajina [na jeho grafikách] stala symbolem, symbolem vztahů mezi věcmi a lidmi*“.⁴³⁸ Ilustracím proto vévodí noční obloha s měsícem a hvězdami (*Kytice, Štědrý den*), [824] v údolních krajinách leží tajemná a opuštěná jezera (*Zlatý kolovrat, Holoubek*) [825] pod zdánlivě klidnou

⁴³² Viz předchozí kapitola.

⁴³³ Karel Žižkovský, *Jindřich Pileček. Grafika zasněného umělce*, Praha 2012, s. 19.

⁴³⁴ *Ibidem*, s. 22.

⁴³⁵ První je z roku 1967, druhý z 1970.

⁴³⁶ Lept je z roku 1979.

⁴³⁷ *Ex libris SV* (2001) a *Ex libris SV* (2002).

⁴³⁸ Viz Žižkovský (pozn. 433), s. 27.

hladinou skrývající nebezpečný svět (*Vodník*). [822] O ambivalenci lidského světa vypovídá každá ilustrace zobrazením prostoru, jenž vrhá svůj zrcadlově přesný zároveň však klamný obraz, nebo je dvojakost lidského bytí znázorněním průrvami mezi dvěma světy (*Svatební košile*). [820] V takovýchto krajinách stojí lidské pozůstatky v podobě různých opuštěných předmětů. Lidé v nich vystupují jen občasně. Pileček také pracuje s elementárními znaky. Nejprůkazněji to lze vidět v ilustraci k *Pokladu*, [819] ve které zavírající se skálu zobrazil nikoliv tradičně jako většina předchůdců, nýbrž v podobě základního kosočtvercového tvaru jednoznačně odkazujícího k ženskému přirození, k Matce zemi, k onomu známému courbetovskému pojetí původu světa. Podobně také vejčitý tvar poukazuje ke vzniku světa a ke zrodu života (*Zlatý kolovrat, Věštkyňe*). [828] Ze surrealismu vyjmuté tradiční motivy bulvy očí (*Zlatý kolovrat, Věštkyňe*) či uší (*Polednice*) doplňuje srostlice rostlino-dívčího těla (*Lilie*) [827] a snové motivy, o nichž se divák při pozorování dohaduje, zda znamenají to či ono (výseč tvaru ptačího křídla naplněná mraky a létajícími ptáky v ilustraci k *Holoubkovi*). A jak v závěru knižního vydání napsal Ludvík Kundera: „A všude na zemi je plno kamení. Spíš to jsou kamínky. Půda pro baladu, terén pro přízraky, pro demony.“⁴³⁹ Líbezný a současně magický dojem vyzařuje zasněžená a ledová ilustrace ke *Štědrému dni*, která nadto obsahuje v erbenovských ilustracích Pilečka vzácný prvek humoru v podobě rybí kostry zobrazené na obloze, jež jako jediný zobrazený motiv odkazuje k vánočnímu času balady. Nesmírně zajímavým způsobem je zde užito dvou dívčích postav, které rámují celou pravou stranu listu. Postavy jsou zobrazeny v základních gestech; zatímco klečící dívka je otočena tváří do obrazu, u druhé stojící divák rozezná pouze polopostavu s rukou od kolenou po ramena. Dívky k nám stojí nejbližší, proto se divákův zrak zhoupne rozlehlým prostorem zamrzlého jezera až k drobné chaloupce v pravé horní části. To světlem rozpitý prostor v ilustraci k *Polednici* nic neohraničuje. Světlo jej rozpouští a nelze rozeznat hranici mezi kuchyní a venkem. Propojení dvou částí naznačují pouze dveře v pravé části. Působení tak nabývá surreálně snového účinku. Stejně tak ilustrace k *Záhořovu loži*, [830] kde hříšnickova tvář a ruce spolu s dalšími přírodními motivy vytvářejí krajinu, ale zároveň z ní tyto

⁴³⁹ Ludvík Kundera, *Fantomy Karla Jaromíra Erbena a Jindřicha Pilečka*, in: Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 2001, s. 154.

lidské fragmenty evidentně vystupují. Tímto řešením Pileček pouze potvrdil ambivalentnost filozofie lidského života vyjádřené v Erbenových baladách a přetlumočené v jeho grafických listech.

Autoři Lubomír Anlauf, Bohumír Hochman a Pavel Růt se do historie zkoumaného tématu zapsali svými ilustracemi, které knižně vyšly v roce 2002. V roce, který stejně jako jeho předchůdce byl bohatý na knižní vydání Erbenovy sbírky, což stále ještě lze přičíst vlivu zfilmované *Kytice*. Všichni tři autoři zvolili techniku kresby a ke komponování jednotlivých ilustrací každý přistupoval úplně jiným způsobem.

Za zastánce tradičního výtvarného pojetí Erbenových balad nutno považovat **Lubomíra Anlaufa**.⁴⁴⁰ Autor v erbenovských baladách téměř dosáhl účinku kreseb svých předchůdců první poloviny dvacátého století. Ve způsobu pojednání ilustrací v kresbě se jeho ilustrace přibližují k ilustracím Jindřicha Tocksteina z roku 1944.⁴⁴¹ Komponování titulního listu každé balady s ilustrací a názvem básně zase připomene obdobné řešení Jaroslava Jareše z roku 1944.⁴⁴² Nové výtvarné postupy a řešení typické pro konec dvacátého století se v ilustračním doprovodu a výzdobě *Kytice*⁴⁴³ vydané v roce 2002 v nakladatelství AGAVE nijak neprojeví (č. kat. 83). Anlaufovy ilustrace [849-864] jednoznačně vykazují vyšší hodnoty a stojí na vyšší úrovni než neumělé ilustrace Ivy Karasové-Třískové, přesto u obou vydání lze rozeznat snahu po nápodobě starých tisků vázaných v kůži. Tomu má také napomoci vnitřní úprava knihy, kdy text balad je vytištěn do „zrcadla“ stránky, jehož rám vytváří rostlinné motivy geometricky sestavené do spojených pásů. Každou baladu ještě zakončuje viněta s motivem stylizované květiny. Balady jsou uvedeny celostránkovou perokresbou obsahující Hochmanem navržený výjev s kresbou pojednaným názvem básně.

Anlaufovy perokresby jsou velice kreslířské a dominuje v nich linka, která ve shlucích a črtách modeluje jednotlivý motiv. Užitím tohoto tradičního pojetí kresby a způsobu komponování výjevů Anlauf jednoznačně čerpá z Mánesova a Alšova

⁴⁴⁰ Lubomír Anlauf (1960), malíř, kreslíř, ilustrátor. Od roku 1985 se zabývá ilustrací zejména dětské literatury a časopisů, ale také map a učebnic.

⁴⁴¹ O ilustracích ke *Kytici* Jindřicha Tocksteina více v kapitole 2.2.5. *Ilustrovaná vydání Kytice v letech 1939-1945*.

⁴⁴² O ilustracích ke *Kytici* Jaroslava Jareše více v kapitole 2.2.6. *Ilustrovaná vydání Kytice v letech 1946-1957*.

⁴⁴³ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 2002.

kreslířského odkazu. Při srovnání formální i obsahové stránky Pilečkových snových a symbolistních leptů se stránkami těchto klasicky pojatých pérovek, vyjde jednoznačně najevo, že Anlauf neinvenoval a nehledal nová řešení, nýbrž svým založením inklinujícím k tradičním výtvarným hodnotám a postupům navázal na tradici svých většinových předchůdců v historii erbenovských ilustrací. Proto se znovu setkáváme s letící dívkou a umrlcem kolem kostelní věže, [854] polednicí vcházející do světnice, [855] dívkami u vysekané díry do zamrzlé jezerní hladiny [857] či vražedkyně směřující k šibenici. [863] Známa a podobná vyobrazení, se kterými se čtenář mohl setkat ve starších vydáních. Přestože se jedná o technicky kvalitní perokresby nepostrádající lehkost a citový účinek, celkové vyznění zapadá spíše do druhé poloviny devatenáctého století než do začátku století jednadvacátého.

To se rozhodně nedá tvrdit o jedenácti lavírovaných kresbách [865-877] **Bohumíra Boba Hochmana**,⁴⁴⁴ jenž je zastáncem nových experimentálních výtvarných postupů. Zaujetí východní kaligrafií se promítlo nejen do jeho volné malířské tvorby, nýbrž také do ilustrací k Erbenově *Kytici*,⁴⁴⁵ kterou vydalo nakladatelství BMP Company (č. kat. 84). Tak jako Vladimír Tesař⁴⁴⁶ v kresbě zdůrazňoval rychlé tahy perem či štětcem, také Hochman erbenovské motivy ztvárnil chvatnými čárami. Autor navíc výborným způsobem využil všechny možnosti štětce, od kresby (či malby) tenkou špičkou po celou jeho krycí plochu, jak potřeboval. V ilustracích se tak mísí a doplňují jednoduchá kreslená linka, črtající šrafura, bravurně malířsky tažená stopa štětce a malířsky skvrnově pojednaná plocha. Výsledek je nesmírně svěží (*Vodník*), [874] velice vzdušný (*Štědrý den*) [871] a v některých případech lze rozeznat vliv východní kaligrafie (*Zlatý kolovrat*). [870] Hochman tolik nemyslel na čtenáře jako Lubomír Anlauf. Nešlo mu o realistické zpodobení elementárních dějových zvrátů jednotlivých příběhů. Zásadní byl pro něj pocit z textu balad. A ten vytryskl ve svěžích kresbách, jež jsou pro diváka mnohdy těžko čitelné (*Holoubek*) [872] a vyžadují pečlivou pozornost, aby rozkódoval každý znázorněný motiv (*Záhořovo lože*). [873] V mnoho kresbách se skrývají tváře (*Vrba*,

⁴⁴⁴ Bohumír Bob Hochman (1958) se zabývá kaligrafií, asambláží, body paintingem, experimentální malbou, ilustrací, šperkem i plastikou.

⁴⁴⁵ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 2002.

⁴⁴⁶ O ilustracích *Kytice* Vladimíra Tesaře více v předchozí kapitole.

[875] *Lilie*, [876] *Dceřina kletba*), [877] jež na rozdíl od znakovitých postav zanikají a zase vystupují ze spleť čar a skvrn. Jak již bylo zmíněno, Hochmanův kvalitní počín lze stylově zařadit do blízkosti ilustrací Vladimíra Tesaře.

Třetí ilustrované vydání *Kytice*⁴⁴⁷ v roce 2002 (č. kat. 82) je zároveň vydáním nejzdařilejším v tomto roce, což se týká nejen ilustrací, nýbrž celkové grafické úpravy knihy, kterou má na svědomí v současné době jeden z nejvytíženějších ilustrátorů a typografů české knihy **Pavel Růt**.⁴⁴⁸ Růtovy ilustrace a přebaly představují přehledku výtvarných technik od klasických grafických technik dřevorytu a linorytu po tradiční malbu či kresbu až po novější koláž. Pro *Kytici*, knihu temných a dramatických lidských příběhů, příhodně autor zvolil kresbu. [831-848] V celkové grafické úpravě tak vévodí kontrast černá-bílá, který akorát narušuje žlutozelený přebal a přední a zadní předsádka s kresbou. [831, 834] Knížka menších rozměrů⁴⁴⁹ touto jarní zelení na svém průhledném přebalu navozuje příjemnou náladu, kterou v mžiku zapudí kresba na přední vazbě nahé ženské polopostavy s lebkovitou tváří a sovíma očima podpírající si rukou levé ňadro – kresba vystupující přes průhledný přebal. [833] Ten kresbě dává nažloutlou barvu – barvu předzvěsti nějaké pohromy. Podobný pocit navozuje kresba skrumáže očí, lebek, krajiny, hada, květiny a kytky v květináči na přední (a zadní) předsádce přetištěná na předbouřkově nazelenale žluté barvě. [834] Poté nastupují jednotlivé balady, které vždy uvádí černá stránka s bíle vytištěným názvem a celostránková ilustrace umístěná na druhé, vždy sudé stránce.

Jak již bylo uvedeno, Růt erbenovské ilustrace nakreslil v technice perokresby. Ilustrace mají nerovné, nepravidelné okraje, jako by byly zobrazeny na roztažené látce. Typické pro všechny (až na ilustraci k *Vrbě* [845] s *Lilii*) [846] je také absolutní zaplnění bílé plochy zobrazenými motivy či ornamenty; tuto tendenci nutno dát do kontextu středověkého fenoménu označovaného jako *horror vacui*. Červenou nit proplétající a sjednocující všechny Růtovy erbenovské ilustrace do jednotného celku představuje motiv kulatého květu, který v bujných shlucích vytváří pozadí (či jakousi

⁴⁴⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 2002

⁴⁴⁸ Pavel Růt (1967), malíř, grafik, ilustrátor, editor. Nutno vyzdvihnout zejména Růtovu spolupráci s nakladatelstvím Argo, které vydává klasickou ale i současnou literaturu ve velice originální a kvalitní umělecké úpravě (celková grafická úprava knihy). Pro nakladatelství Academia zase vytváří knižní přebaly.

⁴⁴⁹ Rozměry: 14,7 x 11 cm.

rokokovou paruku) oné ženy-Smrti (?) na přední vazbě knihy [832] a proniká do všech ilustrací v podobě dekoru či výplně vymezených ploch. [např. 835] Růt v zobrazeních navíc rezignoval na prostorovost, jednotlivé fasety doslova „vyskládané“ drobnými motivy tak vzdáleně mohou připomenout Klimtův způsob práce s dekorem a výstavby obrazu. Na souvislost se středověkou estetikou vitrají či knižních rukopisů jistě poukazují drobná políčka s hesly či útržky básní, jež jsou přímou součástí zobrazeného námětu. Růt kreslil tenkou, jasnou linií. Tu buďto používal jako konturu obrysovou, jindy na zdůraznění obrysu linii několikrát přetáhl. Užíval také šrafury a v mnoha ilustracích jsou motivy kresleny jedním tahem. V zobrazení postav a předmětů autor pracoval s výraznou stylizací, která svým výrazem míří až k dětské na oko neobratné kresbě.

Růtovy ilustrace ke *Kytici* spojuje již uvedený námět kulatého květu. Ze všech ilustrací také vyčnívají oči v různých podobách od bulev v hlavičkách útvarů spermoidních tvarů (frontispis), osamocených „vidících“ škvír (*Poklad*), [841] po vyhnilé díry lebek a lidských očí zobrazených postav, které se často dívají z obrazu ven. Mohl by to být vševidoucí a všudypřítomný Boží zrak, který v Erbenově pojetí hraje důležitou roli. [846]

Autor historii erbenovských ilustrací obohatil o nový přístup – tak jako Cyril Bouda a Adolf Born⁴⁵⁰ jako první pojali ilustrace ke *Kytici* humorně, Pavel Růt naopak hororově, ale zejména syrově. Možno se o tom přesvědčit na ilustraci k úvodní baladě, [836] kterou kreslíř komponoval jako vzdáleně mariánský výjev ženy kojící své děti. Děti jsou však značně přerostlé a jejich matka je mrtvola ve značném stavu rozkladu pravděpodobně v rakvi. Všude kolem bují mateřidouška a v podzemí zírají různé podivné tváře. Také mrtvého-milého ve *Svatebních košilích* [838] Růt vypočetl jako tlející mužské tělo s lebkou a obnaženým penisem, vznášející se vzduchem spolu s nahou dívkou. Jak novátorské vypočetnění ve srovnání s ilustrací ke stejné básni Lubomíra Anlaufa. Také Růtova kompozice ke *Štědrému dni* obsahuje hrůzu v podobě poklidného štědrovečerního výjevu se třemi dívkami, z nichž jedna se svojí umrlčí hlavou dívá z obrazu ven na diváka. Tím autor vyjádřil osudovou předurčenost v příběhu. Pro *Záhořovo lože* [843] nakreslil

⁴⁵⁰ O ilustracích Cyrila Boudy více v kapitole 2.2.4. *Ilustrovaná vydání Kytice v letech 1918-1938*. O ilustracích Adolfa Borna viz výše.

dábelský výjev se Satanem a příšerami, kteří jako by pózovali pro společnou fotografii. Stejně tak se staví vrba-žena v nejjednodušší kompozici ze všech Růtových erbenovských ilustrací. [845] Lilie naopak vyrůstá ze země živené pohřbenou mrtvolou. [846] Kouzelný květ fascinuje tři lebkovité hlavy rostoucí jakoby na větvích. Tomu přihlíží měsíc v podobě janečkovské spící dívčí hlavy. Zatímco většina předchozích ilustrátorů na ilustracích k *Dceřině kletbě* [847] provinilou dívku-vražedkyni teprve posílali k šibenici, Růt dívku již oběsil. Navíc pod její nohy nakreslil kostřičku pravděpodobně zabitého dítěte jako aluzi k Adamově lebce u paty kříže s ukřižovaným Kristem. Jako mariánský křesťanský odkaz beze sporu funguje motiv ženy se svatozáří nesoucí asi uškrcené dítě vznášející se v mandorle vedle oběšené dívky. Zda se jedná o Pannu Marii s Ježíškem jako přítomný vzor pro mateřskou lásku či potrestanou a napravenou dívku, nelze sebejistě určit. Arciboldovským způsobem je nakreslen z dálky viděný detail tváře věštkyně, zatímco zblízka vystupují jednotlivé části tváře – motivy šklebících se lebek. [848]

Pavel Růt v roce 2002 vytvořil jedinečný, originální a kvalitní výtvarný ekvivalent k Erbenově *Kytici*, který výborně spolupracuje a sám i vyjadřuje hrůzu, strach, přízračnost a z části i pohádkovost – vlastnosti, které *Kytici* činí *Kyticí*. Zároveň drží prvenství v užití nového syrového pohledu na výtvarné vyjádření krutých a tragických příběhů. Rozprodání prvního vydání zapříčinilo její druhé vydání na knižní trh v roce 2008⁴⁵¹ (č. kat. 88).

V roce 2004 vydalo nakladatelství Infiniti art *Kytici*⁴⁵² s dvanácti ilustracemi [878-889] **Josefa Cibiena**⁴⁵³ (č. kat. 85). Prostor všech ilustrací ovládají postavy, kterým ve většině případů jde vidět do tváře. Figury s dalšími motivy mnohdy srůstají s náznakem okolí, přitom ale tyto srostlice vězí v neohrazeném prostoru. Sumárně tedy vytvářejí „kompozici“ skvrn. Zásadní roli zde také hrají elementární symboly kříže (*Kytice*, [878] *Holoubek*, [884] *Lilie*), [888] havrana (*Lilie*) či lebky (*Štědrý den*). [883] Cibien většinu ilustrací pojal ve skvrnách (*Poklad*), [879] které mohou vyvolat dojem někdy lavírované kresby (*Zlatý kolovrat*), [882] jindy promalované malby

⁴⁵¹ Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Praha 2008.

⁴⁵² Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Český Těšín 2004.

⁴⁵³ O Josfu Cibienovi se autorovi této diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

(Vodník). [886] V druhé řadě ilustrací zase naopak převažuje práce se silnou konturou a jemnou a usměrněnou šrafurou (Vrba). [887] Kompozičně jsou Cibienovy ilustrace originální a typika tváří osobitá. Pouze první ilustrace úvodní balady se téměř přesně shoduje s lavírovanou kresbou k téže baladě Bohumíra Boba Hochmana.⁴⁵⁴

Skutečně jedinečné a originální knižní vydání *Kytice*,⁴⁵⁵ přestože se nejedná o vyloženě ilustrační umění, představuje její podoba **komiksu** vydaná nakladatelstvím Garamond v roce 2006 (č. kat. 86). Přijetí tohoto českého autorského komiksu bylo značně rozporuplné. Přestože se po svém vydání prodávalo poměrně dobře, realizovaly se dokonce dotisky,⁴⁵⁶ odborná veřejnost a média se k němu postavily spíše kriticky. Odpověď na otázku z názvu jedné internetové recenze „Zemřela Kytice, do komiksu dána?“⁴⁵⁷ se tak štěpí na dva protichůdné názory. Realizaci je většinou vytýkána kolísavá hodnota a stylová nesourodost jednotlivých komiksových balad. Nakladatel Per Himmel totiž oslovil dvanáct mladých komiksových výtvarníků většinou absolventy animace na FAMU, aby Erbenovu *Kytici* přetvořili „tak, jak ji vidí na začátku 21. století“.⁴⁵⁸ *Kytice. Komiks* se tak ocitla v podobném postavení jako ilustrované vydání *Umělecké besedy* z roku 1890, kdy ho vyzdobil deset umělců.⁴⁵⁹ Co se týče jejího přijetí, například Tomáš Prokůpek komiksovou *Kytici* považoval za „antologii dosti nevyrovnanou“.⁴⁶⁰ Vytýkal, že knize chybí „jasná koncepce, [díky čemuž] tak zůstala rozpolcená mezi krotkým převyprávěním pro děti a ničím nesvazovanou snahou o odvážnější pojetí. Nevyvážený je pak i výtvarný projev jednotlivých přispěvatelů“.⁴⁶¹ Odmítavější

⁴⁵⁴ Viz výše.

⁴⁵⁵ Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Praha 2006.

⁴⁵⁶ <http://casopis.hostbrno.cz/archiv/2011/9-2011/klasiokova-kytice-kacirske-kouzlo-komiksu>, vyhledáno 5.5.2014. Tomáš Prokůpek „přitažlivost“ komiksového vydání *Kytice* přičítá „propojení dávné povinné četby a komiksu, přísných moralizujících příběhů a narativní formy spojované s určitou pokleslostí“.

⁴⁵⁷ <http://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/zemrela-kytice-do-komiksu-dana/r~i:article:144401/>, vyhledáno 5.5.2014.

⁴⁵⁸ <http://www.novinky.cz/kultura/83378-erbenova-kytice-jako-komiks.html>, vyhledáno 5.5.2014.

⁴⁵⁹ Více v kapitole 2.2.2. *Ilustrované vydání Kytice v letech 1890-1906*.

⁴⁶⁰ Viz pozn. č. 456.

⁴⁶¹ *Ibidem*.

kritiku vnesl Richard Klíčník, když se vyjádřil, že se jedná o „*další projekt, který měl slušný potenciál, ale dopadl spíše špatně.*“⁴⁶²

Nakladatelovo zadání vyžadovalo vizuálně aktualizovat balady staré sto padesát tři let. Modernizace starého básnického textu navíc do vizuální podoby však v sobě skrývá riziko možnosti významového posunu, jak na příkladě Erbenova a komiksového *Holoubka* rozebrala Hana Šmahelová.⁴⁶³ Významový posun komiksu se podle ní projevil v tom, že se do původního příběhu „*připletl ještě trochu jiný příběh*“.⁴⁶⁴ Erbenem a jeho generací stanovená představa základních lidských (tedy křesťanských) pravidel a představa klasické národní literatury tak narazila na „*dnešní skepsi*“, která dle slov Šmahelové „*svými kreacemi ruší obraz [Erbenovy Kytice], který už zapustil kořeny do našeho povědomí,*“ a právě v tom autorka studie vidí „*nejtěžší provinění*“⁴⁶⁵ komiksových tvůrců *Kytice*.

Kniha obsahuje rozkreslených všech třináct balad; od začátku se dokonce počítalo i s často vynechávanou *Věštkyní*. [890-999] Jelikož komiksoví tvůrci ne vždy většinu textové předlohy začlenili do buněk svých kreslených vizí, za každou komiksovou sekci následuje celý text Erbenovy balady podle kritického vydání z roku 2003. Dvanáct umělců představuje dvanáct odlišných stylů kresby, která osciluje od klasického pojetí až po podobu filmové či počítačové animace, pracuje s černobílým či naopak barevným výrazem.

Daniela Horáčková⁴⁶⁶ úvodní baladu *Kytice* pojala klasickou, odstínovanou kresbou ohraničující jednotlivé motivy ostrou konturou. [891-903] K tomuto hnědošedému výrazu v kontrastu stojí jasně bílé, černé a zelené ohraničení jednotlivých obrazových buněk. Kontrast ještě zesilují barevné situační gagy přestupující kreslená pole. Příběh Horáčková vizualizovala jako návrat matčiny nespokojené duše v podobě různých krvelačných zrud k jejím třem hamižným synům.

⁴⁶² <http://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/zemrela-kytice-do-komiksu-dana/r?i:article:144401/>, vyhledáno 5.5.2014.

⁴⁶³ Hana Šmahelová, Kde je vina, kde trest, kde Erben?, in: Lucie Peiserová – Václav Petrbok – Jan Randák (Eds.), *Zločin a trest v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 30. ročníku symposia k problematice 19. století*, Praha 2011, s. 185-195.

⁴⁶⁴ Ibidem, s. 192.

⁴⁶⁵ Ibidem, s. 194-195.

⁴⁶⁶ O Daniele Horáčkové se autorovi diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

Tomáš Chlud⁴⁶⁷ komiksově přetvořil balady dvě – *Poklad* [904-912] a *Holoubka*. [949-951] Oba celky autor pojal v jasných barvách. Formu vymezil tenkou obrysovou linií a její objemy vyplnil akvarelovou překrývající se barvou. Sám autor řekl, že v *Pokladu* „chtěl zachovat dobu, kdy byla *Kytice* napsána, a zachytit tajemství křesťanských Velikonoc a Velkého pátku: dne, kdy na povrch vyplouvají příběhy a duchové pohanských časů zahnaní do hlubin, ale neustále číhající na svou příležitost“.⁴⁶⁸ Proto příběh v Chludově podání vypráví sýkorky, tvorové uctívání v pohanských dobách, které ale zároveň křesťanství přebralo jako posly své slávy. Děj balady autor zasadil na Valašsko, do kraje plného podobných příběhů, odkud převzal zobrazení sochy Radegasta. Chlud totiž baladu obohatil o druhou dějovou linii – čas dítěte uvězněného ve skále. Právě zde o dítě mezi obětovanými berany pečuje mohutná postava Radegasta, která mu polibkem zajistila náboženskou konverzi. Když po roce matka své dítě doslova vyrve z tohoto pohanského světa, pouze svatá socha Panny Marie s Ježíškem pohledem dokáže dítě obrátit. Chludův příběh neztrácí originalitu ani vtip. Zatímco v *Pokladu* cítíme Erbenův přítomného, třístránkový *Holoubek* je vizuálně až přílišně modernizován. Otrávený manžel se navíc nezjevuje v podobě holoubka, nýbrž ve formě vrkající mrtvoly s krví potřísněnou košilí, která ženě přikáže se utopit.

Nejoblíbenější baladu *Svatební košile* komiksově zpracoval **Lukáš Houdek** (scénář) a **Karolína Rasochová**⁴⁶⁹ (kresba). [913-919] Tomáš Prokůpek tuto část knihy považuje za „nejslabší“ pro její „výtvarnou bezkrevnost[...]“.⁴⁷⁰ Autoři se Erbenova příběhu pevně drželi, příliš či téměř vůbec ho neaktualizovali. První část perokresebného příběhu se odehrává v jemné pastelkové barevnosti; motivy z jednotlivých polí různě vystupují a propojují je tak navzájem. Kresba je usměrněná a klidná. Jakmile na scénu vstoupil mrtví-milý (nijak zajímavě zobrazený), celková barevnost výjevů ztmavla a kresba graduje do neurvalé, črtavé a drásavé podoby tak, jak stoupá drama příběhu. Okna ještě doplňují okýnka s ručně psaným textem

⁴⁶⁷ Tomáš Chlud (1976), scénárista, kreslíř, komiksový tvůrce, ilustrátor.

⁴⁶⁸ Viz pozn. č. 455.

⁴⁶⁹ O Lukáši Houdekovi a Karolíně Rasochové se autorovi diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

⁴⁷⁰ Viz pozn. č. 456.

básně. Forma výtvarné výpovědi je promyšlená, obrazy však postrádají sílu hororového příběhu.

Polednici do komiksové lavírované kresby pastelkami převedla **Monika Zemánková**⁴⁷¹ – a úspěšně. [920-926] Animátorka a komiksová tvůrkyně předvedla zdánlivě vtipný žluto-červeno-hnědý příběh, jehož završení – poslední pole – v nešťastné smrti dítěte vygradovalo do černobílé tragické podoby. Dramatický závěr ještě vystupňovalo nezobrazení přízraku polednice, nýbrž pouze jejího stínu postupně zakrývající dvoupostavu matky a dítěte.

Bára Čechová⁴⁷² *Zlatý kolovrat* pojala kresbou s černou zdůrazněnou obrysovou linií a čistými plochami převážně červené, šedé a růžové barvy. [927-939] Richard Klíčník⁴⁷³ jako inspirační východisko Čechové uvádí komiks *Pixy* amerického tvůrce Maxe Andersonna.⁴⁷⁴ Spolu s komiksovým ztvárněním Tomáše Chluda považuje *Zlatý kolovrat* za nejlepší dva celky této knihy. Autorka totiž zachovala Erbenův příběh, a zároveň jej modernizovala, aniž by tím předloha na něčem ztratila. Bára Čechová také nakreslila baladu *Lilie*, [982-988] kterou Klíčník možná až příliš rezolutně označil za „*nečitelný kýč*“.⁴⁷⁵ Výrazem jako by se na těchto dvou komiksových baladách jedné autorky podílely dvoje ruce, až tak rozdílně vypadají. Kresby k první baladě vyznívají vyvráždějším dojmem a vytvářejí stejnorodý celek, oproti barevně nevyrovnaným a kompozičně nevyváženým kresbám k *Lilii*. Kýčovitě však nejsou, přestože určitá plakátová líbeznost a užití růžových bublin na pozadí by k tomu mohly směřovat.

Balady *Štědrý den*, [940-948] *Vrba* [973-981] a *Dceřina kletba* [989-991] připadly **Kristině Dufkové**,⁴⁷⁶ která je stylově a způsobem zpracování pojala tak odlišně, že stejně jako u předchozí autorky komiksové celky vypadají jako dílo několika autorů. Slučuje je pouze jeden znak a to užití strojového písma Courier New, který vizuálně zápasí s dětsky vyznívající kresbou. Komiksový *Štědrý den* s tmavou barevností, jednolitými plochami a užitím dekoračních prvků se od dvou zbývajících balad odlišuje nejvíce. Zatímco vánoční balada svým výrazem směřuje ke kolážovitému

⁴⁷¹ O Monice Zemánkové se autorovi diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

⁴⁷² O Báře Čechové se autorovi diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

⁴⁷³ Viz pozn. č. 457.

⁴⁷⁴ Max Andersson (1962), švédský komiksový kreslíř, malíř a scénárista.

⁴⁷⁵ Viz pozn. č. 457.

⁴⁷⁶ O Kristině Dufkové se autorovi diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

animovanému výrazu, ve *Vrbě* a *Dceřině kletbě* výraz určuje přiznaná kresba pastelkami, kterou může doplňovat drobný prvek koláže (*Dceřina kletba*). Právě absence typicky komiksových situačních gagů a spíše ilustrační charakter komiksového ztvárnění Dufkové přiměly Richarda Klíčníka k výroku, že „komiksového toho v jejích [Dufkové] pracích moc není, erbenovského už vůbec ne“.⁴⁷⁷ Dvě poslední balady vypadají spíše jako ilustrace dětské literatury, než skutečný komiks. Za zajímavou lze považovat aktualizaci dívčina dobrovolného trestu – v ilustracích předchozích autorů jednoznačně převažuje motiv šibenice a následné oběšení, ono erbenovské „na tom sloupu se hřebíkem, / na konopné oprátce“⁴⁷⁸ Dufková vnímala symbolicky jako znak dvacátého století otrávení se prášky. Do *Vrby*, jejíž příběhovou předlohu autorka respektovala, vnikly moderní prvky v podobě sprchy, kartářky či vysavače, které však stojí v opozici zachované pohádkovosti příběhu.

Při srovnání těchto skutečně kreslených celků s komiksovou baladou *Záhořovo lože* [952-960] rozdíl výtvarného a stylového podání, kvality ale zejména vizuální podoby balad, která čtenáře zaujme jako první, vyjde markantně najevo. Jednu z nejdelších balad komiksově „zbrousili“ na devět stran **Jan Černý** a **Rostislav Tecl**.⁴⁷⁹ V kombinaci klasicky črtavé a šrafované kresby s počítačovou grafikou vzniká komplikovaný, nejednotný a trochu chaotický příběh, k jehož pochopení potřebujeme znát textovou předlohu. Pro autory byl pravděpodobně inspirativní „snivý a impresivní styl“⁴⁸⁰ Dava McKeana.⁴⁸¹

K podobnému výrazu dospěl **Adrian Kukul** s **Ondřejem Pfeifferem**⁴⁸² v komiksově baladě *Vodník*, [961-972] který vizualizací balancuje mezi počítačovou animací a filmem. Chladná je barevnost i „filmově“ dokonalá forma. Autoři vsadili na erotickou rovinu příběhu, kterou možná až příliš zdůraznili. Dovolenu ženinu návštěvu své matky tvůrci reinterpretovali jako návrat k matce mrtvé, jejíž duch ženu od vodního

⁴⁷⁷ Viz pozn. č. 462.

⁴⁷⁸ Erben (pozn. 32), s. 108.

⁴⁷⁹ O Janu Černém a Rostislavu Teclovi se autorovi diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

⁴⁸⁰ Viz pozn. č. 461.

⁴⁸¹ Dave McKeave (1963), anglický ilustrátor, komiksový tvůrce, fotograf, grafický designér, filmař a hudebník.

⁴⁸² O Adrianu Kukulovi a Ondřeji Pfeifferovi se autorovi diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

muže ochránit. Onen „souboj“ dobré a zlé moci velice připomíná estetiku počítačových her či scifi filmů.

Komiksovou *Kytici* uzavírá úctyhodně neopomenutá balada *Věštkyně* [992-999] **Miroslava Vodičky**.⁴⁸³ Jako jediná v sobě obsahuje celou textovou část básně. Od všech komiksových celků se také odlišuje rozčleněním na velké hlavní pole, do jehož rohů se mohou napojovat menší buňky s mnoha motivy české národní povahy od Přemysla Oráče po celkový pohled na Pražský hrad. Jednotlivým listům dominuje jedna barva slučující všechny pole do celku. Výraznou roli v kresbě hraje silná a ostrá kontura, kterou v několika případech vystřídala linka jemná. Sumárně se jedná o barevně a stylově vyvážený celek, čehož ne všichni předchozí autoři komiksu dosáhli.

Na závěr lze tedy konstatovat, že „námluvy mezi Kyticí a devátou múzou“⁴⁸⁴ zapříčinily vznik ojedinělého projektu, jehož výsledek je rozhodně zajímavý. Dvanáct mladých autorů obecně zaštitěných pojmem Generace nula⁴⁸⁵ dokázali, že komiks jako výtvarná forma neznamena něco „nejapného a pokleslého“⁴⁸⁶ a že jím lze přetvořit a zejména aktualizovat klasická díla, jakým je právě *Kytice* K. J. Erbena. Přestože komiksová *Kytice* naráží na svou stylovou různorodost, přílišnou modernizaci balad a někdy odvážný posun významu, představuje mimořádnou realizaci vypovídající o své době a pluralitě aktuálních stylových i obsahových názorů.

Komiksový Erben byl na knižním trhu novou a žádanou knihou, jejíž vyprodané vydání si vyžádalo doplnění dotisky, přesto za dva roky brněnské nakladatelství Tribun EU vydalo komiksu poměrně nekonkurenční *Kytici*⁴⁸⁷ (č. kat. 87) ilustrovanou kreslířkou a komiksovou tvůrkyní **Nelou Vadlejchovou**.⁴⁸⁸ Její kresby [1001-1011] se vyznačují silnější obrysovou linií s kombinací s jednoduchou či přetahovanou

⁴⁸³ O Miroslavu Vodičkovi se autorovi diplomové práce nepodařilo najít žádné informace.

⁴⁸⁴ Viz pozn. č. 456.

⁴⁸⁵ Pojem Generace nula v české komiksové tvorbě zahrnuje autory, kteří v dětství a dospívání načerpali z polistopadových 80. a 90. let komiksový „boom“ a po roce 2000 se začali věnovat své komiksové tvorbě. – Tomáš Prokůpek, *Generace nula. Český komiks 2000-2010*, Praha 2010, s. 4.

⁴⁸⁶ *Ibidem*, s. 4.

⁴⁸⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Brno 2008.

⁴⁸⁸ Nela Vadlejchová (?), malířka, ilustrátorka, kreslířka, komiksová tvůrkyně. Pro nakladatelství Tribun ilustrovala klasická díla české literatury jako *Babičku* Boženy Němcové, Jiráskovy *Staré pověsti české*, Borovského *Krále Lávvru* či Těsnohlídkovu *Lišku Bystroušku*. Její ilustrační stejně jako komiksová tvorba se vyznačuje kresbou obrysovými liniemi. - <http://eikomiks.wz.cz/>, vyhledáno 10.5.2014.

šrafurou. Kreslířka ve své ilustrační tvorbě pracuje s více kresebnými výrazy: v ilustracích ke *Starým pověstem českým* jednoduchou linkovou kresbu nechala autorka spolupůsobit s černými plochami, ilustrace ke *Králi Lávrvi* zase představují vybroušené kresby až jakýchsi diagramů a kresby kombinované s akvarelem ke Kafkově *Proměně* pracují navíc i s barvou. Mezi těmito realizacemi stojí jedenáct obrázků doprovázející Erbenovy balady. Kompozičně je asi nejzajímavější ilustrace ke *Štědrému dni*, [1005] ve které pozadí vzdáleně připomínající tyčící se horu vytváří polopostava v kápi s kosou, evidentně symbolizující Smrt, před kterou se drobné dívčí postavy naklání nad vysekanou dírou do ledu. Kresba tak slučuje zachycení momentu děje příběhu se symbolem, znakem mající v něm svůj význam. Podobného pojetí, i když konvenčního charakteru, je užito ještě v ilustraci k *Lilii*. [1010] V ostatních ilustracích si lze všimnout kompoziční příbuznosti s některými počiny předchozích autorů (*Poklad*, [1001] *Dceřina kletba*). [1011] Nela Vadlejšchová výtvarně reinterpretovala dramatické a tragické příběhy spíše tradičním než zajímavým a originálním způsobem, jakým zpracovala zmíněného *Krále Lávrvi*.

Řídíme-li se v této kapitole chronologického řazení ilustrovaných *Kytic*, do řady dosud tvořené současnými do jisté míry stále žijícími autory, jejichž ilustrační doprovod vyšel bezprostředně po jeho vytvoření, vpadne do této řady autor zesnulý více než padesát let, který své erbenovské ilustrace vytvořil v době německé okupace, v letech 1943 až 1944. Devatenáct ilustrací plzeňského malíře a ilustrátora **Bohumila Krse**⁴⁸⁹ vydala Galerie města Plzně ve vkusné knižní úpravě v roce 2009⁴⁹⁰ jako splátku dluhu významnému plzeňskému umělci (č. kat. 89). Originály kreseb poskytla Západočeská galerie v Plzni, která vlastní sedmnáct kreseb, a dvě kresby zapůjčili soukromí sběratelé. [1012-1030]

Jak v závěrečném autorově medailonu napsal Václav Maliva, v Krsově tvorbě se snoubí „*formálně vytríbený realismus s poetickým prožitkem světa*“.⁴⁹¹ Formální realismus vyplývá z umělcova zájmu o český a slovenský venkov, lidové kroje a dekorativismus. Samozřejmě se tento přístup promítnul do Krsových erbenovských ilustrací, které vznikly v době útisku, kdy spousta umělců bojovala či prostě jen

⁴⁸⁹ Bohumil Krs (1890 – 1962), malíř, ilustrátor, scénograf, typograf.

⁴⁹⁰ Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Plzeň 2009.

⁴⁹¹ Václav Maliva, Bohumil Krs, in: Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Plzeň 2009, s. 146.

utíkala k národním hodnotám jako k mravní posile. Josef Brand v kontextu těchto ilustrací napsal: „*Erbenova básnická sbírka vyrůstala z české půdy, hovořila jadrnou, ale vznosnou řečí lidu. Toho lidu, ke kterému Krs přilnul svým vnitřním založením a češtvím, v době okupace až kultovně pěstovaným.*“⁴⁹² Vypovídají o tom dvě alegorické ilustrace – *Kytice* [1014] a *Věštkyně* [1030] – „programových“ básní, kdy v první dívka pláče nad hrobem tří symbolických historických postav českých dějin. Zatímco tato kresba odkazovala k aktuální okupační situaci, ilustrace k *Věštkyni* naopak vyzývala k boji. Vrchol Krsovy ilustrační tvorby však v době nesvobody nemohl vyjít. Nestalo se tak až do roku 2009.

Vzhledem k době vzniku nutno autorovy kolorované perokresby hodnotit v kontextu meziválečného umění. Krs jakožto zastánce národní tradice v umění Josefa Mánesa a Mikoláše Alše po menším zkoumání secese, kubismu a art deco stylu dospěl k výrazu stojícímu mimo avantgardní proudy. Krsův ilustrační cyklus „*je dílem přísného kompozičního řádu, uvážlivě užitě dekorativní stylistiky, splavných linií a kultivované barevnosti*“,⁴⁹³ jak napsal Josef Brand. Právě kresbu autor postavil na jemných, ladných konturách; barvu postupně odstínovával, takže působí suchým pastelovým dojmem. Postavy jsou v Krsově podání sošné (*Svatební košile*, [1017] *Holoubek*) [1022] a často jsou oděny v oblečení lidového charakteru (*Poklad*, [1015] *Zlatý kolovrat*). [1019] Autorův celoživotní zájem o ženskou figuru se promítl téměř do všech ilustrací. I když předvedl v druhé kresbě k *Vodníkovi* [1025] půvabné a kompozičně promyšlené zátiší či v první ilustraci ke *Štědrému dni* [1016] krajinnou kompozici. Ostatně krajina či spíše přírodní prvky hrají v každé ilustraci významnou úlohu.

Na svou dobu invenční zobrazení představuje již zmíněná kresba s trojhrobem historických postav v úvodní baladě. Zajímavá práce s náznakem věcí a prostoru užil Krs v kompozici pro *Polednici*. [1018] Monumentální Záhoř se ztrácející se postavou mnicha zase zaujme složitou kompoziční stavbou. [1023] A zdánlivě jednoduchá, od zbytečných detailů oproštěná ilustrace k *Vrbě* představuje první užití vyjádření ambivalentnosti světa postaveného na zrcadlovém obraze. [1026] Všechny kompozice vykazují smysl pro velké množství detailů, které ale vůbec není zbytečné.

⁴⁹² Josef Brand, *Bohumil Krs*, Plzeň 1974, s. 27.

⁴⁹³ *Ibidem*, s. 28.

Delikátní barevnost podaná ve skvrnách s linkami vytváří velice kultivovaný a vysoce kvalitní výkon, který se uctivě vyrovnal své textové předloze.

O tom, že vytyčené polistopadové období bylo příznivě nakloněno různým výtvarným prostředkům a názorům, které čeští vydavatelé knih vyhledávali, přesvědčí *Kytice*⁴⁹⁴ vydaná v roce 2011 nakladatelstvím Práh (č. kat. 90) obsahující šedesát koláží [1031-1090] českého básníka, výtvarníka a arteterapeuta **Miroslava Huptycha**.⁴⁹⁵ Jeho plodná spolupráce se jmenovaným nakladatelstvím má na svědomí vydání už čtyř kolážemi doprovázených českých děl: *Kytice* K. J. Erbena (2011), Máchův *Máj* (2012), Komenského *Labyrint světa a ráj srdce* (2013) a *Babička* Boženy Němcové (2013).⁴⁹⁶ Všechny tyto knihy pojí stejná typografická úprava: absence přebalu, lesklá přední a zadní vazba je potíštěna několika složenými kolážemi z vnitřní části knihy. V těchto Huptychových kolážových realizacích autor úspěšně vystihnul nejen obsahovou stránku literární památky, nýbrž zejména její příhodnou atmosféru. Zatímco v intimnějších a abstraktnějších kolážích *Máje* dominuje z několika motivů složený znak lebky a pro Komenského knihu autor zvolil monumentalizující přelidněné scény, kolážová *Kytice* působí výpravně a mnohdy pohádkově.

Kolážové ilustrace autor sestavil z dobových, zejména grafických materiálů. Všechny kompozice jsou celostránkovými, rostlinně orámovanými ilustracemi, které autor většinou koncipoval jako jednoobrazové (např. *Svatební košile*, [1046] *Vodník*); [1072] zhruba u dvaceti jejich plochu komiksově rozdělil do více polí lišících se od sebe místem i časem, ve kterých se děj balad odehrává (např. *Štědrý den*, [1058] *Lilie*). [1082]

Ve frontispisové ilustraci [1033] Huptych navázal na tradici knižní úpravy devatenáctého století, kdy je na úvodní, frontispisové ilustraci zobrazen autor knihy. Kompozici navrhl jako pohled na Hradčany – pohled člověka předminulého století, protože chrám sv. Víta není ještě dostavěn do nynější podoby. Vltavu zaplavily mateřídouškové květy, ve kterých leží žena v bílém, což může být aluze ke kolážím

⁴⁹⁴ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Praha 2009.

⁴⁹⁵ Miroslav Huptych (1952), básník, aforista, výtvarník, editor, arteterapeut. Ve své výtvarné tvorbě se věnuje koláži a fotomontáži. Ilustroval přes 40 knih, vytvořil přes 130 knižních obálek; vytvářel také kolážové nástěnné kalendáře.

⁴⁹⁶ Poslední dvě jmenovaná díla byla vydána v češtině 21. století.

k *Holoubkovi* [1064] či k úvodní básni sbírky. [1035] Básník Erben stojí v popředí a opírá se o stůl s knihami a kloboukem; stojí na rozkopané hlíně, rodné půdě. A svazek kytice vidíme ve spodní pravé části symbolizující útroby země. Koláž autorovi umožnila použít různě barevné plány, které skládal k sobě. Spodní zemitě hnědou část tak s horní hnědavě načervenalou propojuje postava básníka – překlenuje tak prostřední, barevně nejvýraznější plán.

Ve výsledku mají ilustrace zelenou, modrou či nažloutlou barvu. Pouze v některých kolážích je zvolený motiv úmyslně naplněn výrazným vystupujícím tónem jako například motiv kohouta ve *Svatebních košilích*, [1049] boschovsky pekelná scéna [1068] či zlatá jablka v *Záhořově loži*. [1070] Jakožto složeniny mnoha částí z různých zdrojů obsahují koláže nespočet kombinací výtvarných výrazů, od kreslířských (*Zlatý kolovrat*) [1057] po spíše malířsky podané (*Holoubek*). [1065] Výsledkem je úchvatný a silný kontrast, který ale nijak nenarušuje celek ilustrace (*Vrba*). [1080]

Ona novost a originalnost – vlastnosti, které Huptychovým ilustracím přičítáme – zapřičiňuje hlavně užití kolážové techniky. Kdybychom si totiž ilustrace například k *Pokladu*, [1038] *Polednici* [1051] nebo k *Vrbě* [1078] představili v tradičně pojaté technice, zjistili bychom, jak blízko po stránce kompoziční a obsahové mají některé tyto práce k ilustracím předchozích, spíše předrevolučních autorů. Huptych se držel Erbenova textu a z grafického materiálu pečlivě vybíral vhodné motivy, o kterých se básník zmiňuje. Stejně tak pro něj byly stěžejní klíčové momenty děje jednotlivých balad. Výsledek je technikou unikátní a výrazem originální. Ono erbenovské se autorovi jako jednomu z mála podařilo vyjádřit nejlépe.

Zatím poslední ilustrovanou *Kytici*⁴⁹⁷ vydalo brněnské nakladatelství Doplněk v roce 2011 (č. kat. 91). Jedenáct lapidárních, minimalistických kreseb [1091-1102] vytvořil brněnský grafik a designér **Ivan Štrouf**.⁴⁹⁸ Od Huptychovy výpravné koncepce se dostáváme k naprosto opačnému přístupu. Štrouf pracoval zkratkou. Pro každou baladu (mimo *Svatební košile* [1093] a *Dceřinu kletbu*) [1102] vybral jednu lapidárně znázorněnou postavu, v jejíž tváři se odehrává drama. Navození dramatického okamžiku napomáhají vypjatá gesta. Kresba je pojednána plynulou či

⁴⁹⁷ Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Brno 2001.

⁴⁹⁸ Ivan Štrouf (1935), malíř, grafik, designér, typograf.

dramaticky ostrou linií, která ve svém průběhu mění intenzitu. Zatímco obrys vytváří tenká linka, vlasy, vousy, někdy i oči jsou pojednány črtavými a tlustými tahy tužky. Autor tím vyjádřil hrůzu, která jednotlivým postavám zježila vlasy. A právě tímto prostředkem Štrouf v ilustracích dosáhl silné exprese. Autorův výtvarný výraz se blíží k dětské kresbě (*Vrba*), [1100] která je na rozdíl od naivně neumělé kresby Haklové-Bulla důmyslně promyšlená a účelně pracuje s prázdnými či pocitově „zaplněnými“ plochami (*Štědrý den*, [1096] *Záhořovo lože*). [1098] Petr Spielmann tyto Štroufovy ilustrace nazývá zkratkami, které „dostávají funkci obsahových znaků při zřeknutí se i jen naznačené opisnosti, jež nejen vyjadřují obsah básně, její atmosféru, ale jsou i shrnutím jejího záměru, poučení, etiky – jakoby posledním dvojverším sonetu“.⁴⁹⁹

Účinek kreseb zesiluje dobře uvážený podlouhlý formát knihy.⁵⁰⁰ Knižní vydání Štroufem ilustrované *Kytice* tak představuje promyšlený a kultivovaný počín vytvořený minimem prostředků.

Závěr. Ve svobodném porevolučním období vznikl velký počet skutečně kvalitních, originálních a kultivovaných knižních vydání Erbenovy sbírky. Typické pro tuto dobu je, že nakladatelství sbírku vydávalo pod zkráceným názvem *Kytice – část „z pověstí národních“* odpadla úplně. Vypovídá to o změně vnímání klasické české literatury, která přestala být zatížena esencí národního boje ať před vznikem českého státu či během druhé světové války. Mnohosti rozličných názorů nakloněná doba podpořila bohatost výtvarných technik erbenovských ilustrací od tradiční litografie (Adolf Born), suché jehly (Vladimír Komárek), kresby (Pavel Růt, Ivan Štrouf) po novější serigrafii (Jiří Neuwirth), koláž (Miroslav Huptych) či kreslené komiksové pojetí. Obecně lze konstatovat, že v ilustracích ke *Kyticím* začala dominovat barva. Zároveň již nejsou jednotlivé ilustrace komponovány výhradně jako výpravné scény, nýbrž jako znaky a symboly vyjadřující hlavní myšlenku Erbenových příběhů. Tento nový přístup nejlépe demonstrují ilustrace Jiřího Neuwirta, Vladimíra Komárka, Jindřicha Pilečka či Ivana Štroufa.

⁴⁹⁹

<http://www.kulturni-noviny.cz/nezavisle-vydavatelске-a-medialni-druzstvo/archiv/online/2012/20-2012/kytice-znovu-rozkvetla>, vyhledáno 19.5.2014.

⁵⁰⁰ 21 x 12,2 cm.

3. Kytice inspirující (nástin)

Příběhy Erbenovy *Kytice* se staly nesmírně inspirativní pro všechny druhy umění. Dobová situace význam a poselství této sbírky posouvala do různých světů a jimi osvícení umělci pocítili potřebu se skrze ně vyjádřit k aktuálnímu dění.

Kytice výtvarná. Na úplném začátku snahy výtvarně pojmout látku *Kytice* stojí malíř a ilustrátor **Josef Mánes**.⁵⁰¹ Ten měl na sklonku svého života pro Eduarda Grégra⁵⁰² připravit ilustrace k reprezentativnímu vydání *Kytice*, z čehož pro zhoršující se malířův stav nakonec sešlo.

Ani žádnému umělci generace Národního divadla se nepodařilo výtvarně reinterpretovat či ilustrovat Erbenovu sbírku balad. **Mikoláš Aleš**,⁵⁰³ malíř, kreslíř a ilustrátor, počátkem dvacátého století alespoň vytvořil perokresby – „*erbenovsky nejsourodějšší*“⁵⁰⁴ – k baladě *Zlatý kolovrat*. Svým charakterem kresby spadají ještě do devatenáctého století. Pro Alšovu ilustrační kreslířskou tvorbu je typická cykličnost, jež mu umožňuje příběh kreslířsky vyprávět v několika časových rovinách: kompozici titulní kresby v horní části nesoucí název balady umělec rozdělil na dvě poloviny – v té horní, větší polovině král jede na koni lesem, zatímco dolní menší část znázorňuje předoucí Dorničku. Dle názoru Karla Čermáka⁵⁰⁵ by byl Aleš „*patrně posledním výtvarníkem, který by byl ještě schopný zachytit náladu a ducha Erbenových balad*“,⁵⁰⁶ pokud by se vydání Alšovy ilustrované *Kytice* (v plném rozsahu všech balad) realizovalo.

„*Sochařskou*“ *Kytici* zastupují alespoň dva reliéfy **Stanislava Suchardy**,⁵⁰⁷ *Vrba*⁵⁰⁸ a *Poklad*⁵⁰⁹ z roku 1897, které byly použity jako ilustrační reprodukce vydání

⁵⁰¹ Josef Mánes (1820 – 1871), malíř a ilustrátor.

⁵⁰² Eduard Grégr (1827 – 1907), nakladatel, biolog, lékař a politik.

⁵⁰³ Mikoláš Aleš (1852 – 1913), malíř, kreslíř, ilustrátor a dekoratér. Ilustracemi přispíval do časopisů *Květy*, *Šotek*, *Ruch*, *Švanda Dudák*, *Světlozor*, *Zlatá Praha*. Graficky ilustroval *Štrajchpuďlíky* Jakuba Arbese, Čelakovského *Ohlasy písní ruských* (1883), dále pak kresebně ilustroval české lidové písně, pohádky a pověsti, *Rukopis zelenohorský a královédvorský* (1884), Jiráskovy *Psohlavce* (1900), četné kresebné obálky zejména Raisových a Jiráskových knih.

⁵⁰⁴ Viz Grund (pozn. 5), s. 101.

⁵⁰⁵ Viz Čermák (pozn. 13) s. 57.

⁵⁰⁶ Ibidem, s. 57.

⁵⁰⁷ Stanislav Sucharda (1866 – 1916), sochař. Zalíbení v pohádkových a básnických motivech se odráží v jeho reliéfních plaketách a medailích, konkrétně např. v cyklu 7 plaket *Pohádka o krásné panně Lilianě* (1909), či právě ve dvou reliéfech k Erbenovým baladám *Vrba* a *Poklad* (1897).

Erbenovy *Kytice* v roce 1901.⁵¹⁰ V obou případech Sucharda rozložil plastickou formu světlem a výšku reliéfu snížil až ke kresebnému reliéfu, jak je pro něj typické např. v pozdějším cyklu sedmi plaket *Pohádka o krásné panně Lilianě* (1909). Obě plakety mají výrazně horizontální formát, jehož vnitřní plochu umělec rozdělil do dvou polí. Dominuje pole horní, zabírající osmdesát procent celkové plochy plakety. V něm se odehrává hlavní drama balad – muž připravující se skácet vrbu, daleko dramatičtější matka prožívající bolest ze ztráty svého dítěte. V dolním poli žena (z *Vrby*) poklidně spí a dítě (z *Pokladu*) si poklidně hraje s penízky. Dochází tak ke kontrastu mezi dvěma dějovými místy, mezi dvěma časovými rovinami. V obou reliéfních baladách Sucharda vytvořil syntézu dvou dobových tendencí, syntézu světelné impresivní modelace se secesní stylizací a částečně se symbolistní tematikou obracející se k pohádkovým motivům.

Ve dvacátém století, století dvou významných celosvětových válečných konfliktů, se umělci obecně obraceli k látce národní povahy, aby v sobě posílili utlačované národní uvědomění. Příkladem by mohly být olejomalby **Emila Filly**⁵¹¹ z roku 1939. Velkoformátové malířské kompozice *Vodník*,⁵¹² *Polednice*⁵¹³ a *Svatební košile*⁵¹⁴ se ve Fillově tvorbě řadí do děl okruhu „Bojů a zápasů“ vzniklého v pomnichovských letech 1938 – 1939. „[...] jako krajně citlivý seismograf [tyto Fillovy práce zaznamenaly] blížící se bouři a její postupný růst.“⁵¹⁵ K blížícímu se válečnému konfliktu odkazují už samotné názvy děl cyklu – *Válka*, *Přepadení*, *Kůň napadený lvem*, *Bude vojna, bude*, i malířsky interpretované lidové písně a říkadla, jako je např. *Žaloval pták ptákovi*.⁵¹⁶

⁵⁰⁸ Stanislav Sucharda, reliéf *Vrba*, 1897, bronz, 58,8 x 15,9 cm, v majetku Galerie hlavního města Prahy, inv. č. P-910.

⁵⁰⁹ Stanislav Sucharda, reliéf *Poklad*, 1987, bronz, 58,5 x 16,4 cm, v majetku Galerie hlavního města Prahy, inv. č. P-909.

⁵¹⁰ Viz kapitola 2. 2. 2. *Ilustrovaná vydání Kytice v letech 1890 – 1906*.

⁵¹¹ Emil Filla (1882 – 1953), malíř, grafik, sochař.

⁵¹¹ Viz Grund (pozn. 5), s. 101.

⁵¹² Emil Filla, *Vodník*, 1939, olej, plátno, 146,5 x 114 cm.

⁵¹³ Emil Filla, *Polednice*, 1939.

⁵¹⁴ Emil Filla, *Svatební košile*, 1939, olej, plátno, 150 x 115 cm, ve sbírce Galerie hlavního města Prahy, inv. č. M-3019.

⁵¹⁵ Vincenc Kramář, Umění Emila Filly v době před- a poválečné, *Volné směry. Umělecký měsíčník XL*, 1947 – 1948, s. 41.

⁵¹⁶ Tyto práce Emil Filla poprvé vystavil po svém návratu z koncentračního tábora v Mathausenu ve výstavní síni Mánesa v červenci 1945.

Filla se svojí tvorbou v nelehké době obracel k české poezii, národním písním a říkadlům jako k opoře: „[...] vyjádřil hrůzu z rozpoutávající se bouře a projevil úzkost o osud národa, který [Filla] burcuje k uvědomění hrozícího nebezpečí, jde, hledaje oporu a posilu, až k nejhlubším základům a zdrojům národního bytí, k půdě domova a k lidu s jeho moudrostí a poesíí. Je to zároveň výzva k národu, uvědomit si svou rázovitou podstatu a hodnotu, která opravňuje jeho bytí, a zpevnit tak své sebevědomí, neúčinnější a nejspolehlivější to zbraň v blížící se kritické chvíli.“⁵¹⁷ Z *Kytice* si proto vybral balady nejkrutější, a zároveň ty balady, ve kterých vystupují zlé bytosti s člověkem manipulujícím, stejně jako zlo v podobě Hitlerova nacismu a (v roce 1939) budoucí války. Filla však nevytvořil „zmonumentalisované ilustrace“,⁵¹⁸ nýbrž svébytné výtvarné kompozice „čistě fillovské ve tvarech a barvě“,⁵¹⁹ námětem pouze inspirované. Stejně jako v Tittelbachových,⁵²⁰ Sychrových⁵²¹ či Čapkových⁵²² malířských kompozicích ze stejné doby i v těch Fillových jsou tvary velice expresivně deformované, přesto forma zůstává čitelná, a barevnost je až agresivní stejně jako doba vzniku těchto děl.

Samozřejmě že i v druhé polovině dvacátého století Erbenova *Kytice* inspirovala výtvarníky k vytvoření ilustrací k této sbírce, ale také k vytvoření děl nevázaných se ke knižnímu vydání. Z toho důvodu jsou tato díla mnohdy těžko vyhledatelná. Jako příklad lze uvést deset litografií akademického malíře **Josefa Jíry**,⁵²³ které vytiskl v roce 1988 a které však používal jako novoročenku na rok 1989. Celý soubor je tak velice vzácný.⁵²⁴ Litografie *Svatební košile*⁵²⁵ představuje směřujícího se kostlivce, vedle nějž v kontrastu stojí dívka mající na ruce, kterou svírá kostlivec, zavěšený růženec, a její smutný výraz Jíra vyjádřil nakloněnou hlavou a hlavně tváří zastupující (v Jírově grafické práci poměrně časté) jedině široce otevřené oko. Mezi dvěma

⁵¹⁷ Viz Kramář (pozn. 515), s. 42.

⁵¹⁸ Ibidem, s. 42.

⁵¹⁹ Ibidem, s. 43.

⁵²⁰ Vojtěch Tittelbach (1900 – 1971), český malíř a grafik. Z jeho děl druhé poloviny třicátých let minulého století nutno vyzvednout *Boj (Ze španělské přede hry)* (1937) či *Občanská válka ve Španělsku* (1937).

⁵²¹ Díla malíře Vladimíra Sychry (1903 – 1963) reagující na španělskou občanskou válku a blížící se druhou světovou válku reprezentují *Únos Sabine* (1937), *Válka* (1937) nebo *Almerie* (1938).

⁵²² Josef Čapek (1887 – 1945) se k této události vyjádřil díly cyklu *Oheň* a *Touha*.

⁵²³ Josef Jíra (1893), malíř.

⁵²⁴ Vladimír Mikule, Vladimír Komárek, Josef Jíra a Josef Kábrt, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 63.

⁵²⁵ Reprodukce litografie *Svatební košile* v: Bílková (pozn. 46), s. 56.

k sobě se (jistě kostlivcem násilně) tisknouchými postavami vystupuje červená kulatá skvrna – znamení dívčiny lásky?, krve?, předání čehosi? Postavy z části rámují kříže, stíny a v horní partii opět kříži naznačený hřbitov. Svými ostrými črtami, černými partiemi, ze kterých vystupují rovné a krátké linky, grafické podání přesně vystihuje hrůzostrašný okamžik balady.

Na zjištěných a vyhledaných ukázkách byla *Kytice* představena jako důležitý a inspirativně nosný plod české literatury devatenáctého století pro výtvarnou oblast. V počátcích stála snaha Erbenovy balady ilustrovat stejně jako Máchův *Máj* či *Babičku* Boženy Němcové. V „secesním“ období pohádkové a krvavé balady přesně zapadly do tematiky tohoto uměleckého stylu. Až hrůzný zážitek z první a zvláště druhé světové války obrátil tematiku *Kytice* do jiné polohy – její hrůzné příběhy líčící boj dobra se zlem, střetávání se se zlými bytostmi vedoucí člověka do zkázy, porušení slibu či jakéhokoliv daného zákona jako by korespondovaly s dobovým děním v celé Evropě, ale hlavně v českých zemích. Umělci pocítili potřebu se k této situaci vyjádřit – výtvarným jazykem a podobenstvími, která jim poskytla právě Erbenova sbírka *Kytice*. V poválečném období a v celé druhé polovině minulého století se výtvarníci ke *Kytici* znovu začali obracet jako k literárnímu dílu, tentokrát již jednoznačně klasickému, které je vhodné všem generacím předat v ilustrované podobě.

***Kytice* hudební.** Zájem o zhudebnění balad Erbenovy sbírky začal postupně narůstat ihned po jejím vydání v roce 1853. Celá řada našich nejvýznamnějších hudebních skladatelů se baladami inspirovala a převedla je do čistě hudebního jazyka symfonických básní, do vokálních a vokálně dramatických žánrů či melodram, ve kterých zůstává Erbenova básnická složka zachována a přitom je obohacena o nové významy.⁵²⁶ První tyto pokusy spadají do doby sedmdesátých a osmdesátých let – do doby, která nastartovala „*renesanci erbenovského kultu*“⁵²⁷ let devadesátých.

⁵²⁶ Věra Šustíková, *Kytice a hudba*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 74-85. – Grund (pozn. 5), s. 102-103.

⁵²⁷ Viz Grund (pozn. 5), s. 102.

Mezi nejznámější skladatele, kteří *Kytici* hudebně reinterpretovali, patří bezesporu Zdeněk Fibich.⁵²⁸ Ten do hudební formy orchestrálního melodramu převedl dvě Erbenovy balady: *Štědrý den* (1874/75) a *Vodník* (1883). Antonín Dvořák⁵²⁹ v roce 1884 složil vokálně-instrumentální skladbu *Svatební košile*, „dílo jedno z nejhudebnějších a nejčestějších“.⁵³⁰ A v roce 1896 vytvořil čtyři symfonické básně: *Vodníka*, dosud skladateli nepovšimnutou *Polednici*, pohádkově výpravný *Zlatý kolovrat* a *Holoubka*.

I pro hudbu dvacátého století byla Erbenova sbírka stále přitažlivá a podnětná. Vítězslav Novák,⁵³¹ průkopník hudebního impresionismu složil v roce 1913 *Svatební košile* jako kantátu pro velký orchestr, sóla a smíšený sbor. Sukův⁵³² žák Bohuslav Martinů⁵³³ stejnou báseň reinterpretoval jako baladu s velkým orchestrem, ženským sborem, sóly a klavírem pro první verzi svého baletu *Špalíček* (1933). *Vodníka* jako operu, jejíž libreto napsal Adolf Wenig,⁵³⁴ vytvořil v letech 1934 až 1937 Boleslav Vomáčka.⁵³⁵ A do první poloviny dvacátého století také spadá jediné zhudebnění balady *Záhořovo lože* jako melodram Alfréda Jelínka⁵³⁶ z roku 1906 a další díla (dnes už spíše nehraná) méně známých autorů.⁵³⁷

Kytice divadelní. Přestože je nemálo divadelních *Kytic* rok co rok představováno na prknech profesních i amatérských divadel, jednou z nejlepších a nejlegendárnějších inscenací bezesporu zůstane *Kytice* z roku 1972 v podání divadla Semafor. Jiří Suchý⁵³⁸ adaptoval pět Erbenových balad (*Štědrý večer*, *Svatební košile*, *Polednice*, *Zlatý kolovrat*, *Vodník*), k nimž navíc přidal mystifikační „ohlasovou

⁵²⁸ Zdeněk Fibich (1850 – 1900), skladatel, hudební pedagog, dirigent a sbormistr, hudební kritik, dramaturg.

⁵²⁹ Antonín Dvořák (1841 – 1904).

⁵³⁰ Viz Grund (pozn. 5), s. 103.

⁵³¹ Vítězslav Novák (1870 – 1949), skladatel hudebního impresionismu.

⁵³² Josef Suk (1874 – 1935).

⁵³³ Bohuslav Martinů (1890 – 1959).

⁵³⁴ Adolf Wenig (1874 – 1940), český spisovatel, pedagog, libretista.

⁵³⁵ Bližší informace o Boleslavu Vomáčkovi se autorovi diplomové práce nepodařilo najít.

⁵³⁶ Bližší informace o Alfrédu Jelínkovi se autorovi diplomové práce nepodařilo najít.

⁵³⁷ „Letmý vhled“ do problematiky zhudebnění děl z *Kytice* podala Věra Šustíková v: Šustíková (pozn. 526), s. 74-85.

⁵³⁸ Jiří Suchý (1931), divadelník, hudebník, textař, básník, skladatel, spisovatel, výtvarník.

*napodobeninu*⁵³⁹ *Bludička*. Tomu předcházela vysvětlující úvod, který zazpívala skupina Saze, a Suchého přednáška (vzpomeňme na Cimrmanovce) *Lexikon bytostí nadpřirozených*. Jak je typické pro Semafor, představení bylo postaveno na výrazných jevištních, slovních a písňových efektech. *Kytice* v upravených textech Jiřího Suchého nebyla uboze zparodována, nýbrž aktualizována, přiblížena k tehdejší skutečnosti a tím zdynamičtěna.⁵⁴⁰ „*Fatalistické Erbenovy balady se v Suchého pojetí mění z křesťanských moralit spíše v grotesku moderní doby. [...] [Suchého adaptace je] poezií postindustriálního městského člověka plnou barvotiskové barevnosti, naivity, sentimentu, devalvované erotiky a lidové jadrnosti napájející se ze všeho, co tohoto člověka běžně obklopuje.*“⁵⁴¹ Legendární semaforová *Kytice* byla syntézou muzikálu a poezie. Dodnes inspiruje hudební i poetické divadlo.

Kytice filmová. Pokus převést Erbenovy balady na filmové plátno se v české kinematografii pokusili čtyři autoři: Theodor Pištěk, Josef Kábrt a F. A. Brabec společně s Milošem Macourkem.⁵⁴² První dva autoři filmově zpracovali baladu *Svatební košile*. Pištěk tuto baladu natočil v roce 1925 jako němý film, z něhož se však dochovala pouze čtyřminutová scéna z márnice.⁵⁴³ Kábrt svůj krátkometrážní animovaný film zpracoval metodou kombinovaného filmu kresleného a ploškového. Hlasy dvou postav propůjčili Blanka Bohdanová a Jiří Holý.⁵⁴⁴

Úkolu převést *Kytici* – byť se jedná o výběr sedmi balad⁵⁴⁵ – do podoby celovečerního filmu se ujal jako spoluscénarista, kameraman a režisér F. A. Brabec ve spolupráci se scénaristou Milošem Macourkem a producentkou a spoluscénaristkou Deanou Horváthovou-Jakubiskovou už v roce 1997. Filmová *Kytice* získala v roce 2000 prestižní cenu Český lev za kameru (F. A. Brabec), hudbu

⁵³⁹ Ladislav Stýblo, *Kytice divadla Semafor*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 64.

⁵⁴⁰ *Ibidem*, s. 66.

⁵⁴¹ *Ibidem*, s. 66-67.

⁵⁴² Dora Viceníková, *Kytice ve filmových obrazech*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 93.

⁵⁴³ <http://www.csfd.cz/film/223491-svatebni-kosile/>, vyhledáno 25. 11. 2013.

⁵⁴⁴ Petr Kábrt, *Kábrtův film Svatební košile*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 103. – Je zajímavé, že Kábrtův film má na CSFD vyšší hodnocení (89%), než filmová *Kytice* (76%) F. A. Brabce. <http://www.csfd.cz/film/201204-svatebni-kosile/>, vyhledáno 25. 11. 2013.

⁵⁴⁵ *Kytice, Vodník, Svatební košile, Polednice, Zlatý kolovrat, Dceřina kletba, Štědrý den*.

(J. Jirásek) a zvuk (J. Klenka). Ve stejném roce byl také oceněn plakát k filmu (J. Jakubisko) jako nejlepší v roce 2000. Dohromady byla *Kytice* ČFTA nominována v sedmi kategoriích a zařadila se k „*divácky nejúspěšnějším domácím filmům posledních let*“.⁵⁴⁶

Ačkoliv si problém převodu verbálního systému (literárního díla) do znaků audiovizuálních (filmu) uvědomoval sám režisér Brabec,⁵⁴⁷ a přestože byla filmová *Kytice* nominována ČFTA v kategorii nejlepší film, v literatuře či recenzích najdeme shodný názor, že výsledek balancuje na hranici kýče a to především díky zvýšené pozornosti vizuální stránky, uplatňováním vizuálně atraktivních snímacích technik, „*prokomponovanou mizanscénou a barevnou symbolikou [...], povrchní ornamentalizac[í] prostřednictvím poutavých, ale čistě vnějškových motivů.*“ „*Prázdná efektnost [...] hraničí s kýčovitostí, reklamní estetikou, kde intenzita působení povrchu věcí je cílem veškerého tvůrčího úsilí*“. Brabcův film má charakter „*ornamentu a monumentu.*“⁵⁴⁸ Zůstává a není pochyb, že zůstane, otázkou, zda se Brabec měl či neměl pouštět na tenký led a převést „*sofistikovanou jazykovou strukturu*[Erbenovy sbírky] *vizuálními obrazy [do] filmové řeči.*“⁵⁴⁹ Jan Čulík, autor názoru, že Brabec ve svém počínu „*selhal na celé čáře*“,⁵⁵⁰ argumentuje, že Erbenův geniální text se do filmové řeči „*převést asi nedá*“.⁵⁵¹ Nicméně se zfilmovaná *Kytice* zařadila mezi nejvýznamnější filmy české kinematografie jednadvacátého století.

⁵⁴⁶ <http://www.csfd.cz/film/904-kytice/galerie/?type=1>, vyhledáno 25. 11. 2013. - <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1013898051-kytice/>, vyhledáno 25. 11. 2013.

⁵⁴⁷ F. A. Brabec: „*Je vůbec možné vzít všem čtenářům to, co si sami představovali, [...] vzít i samotnému básníkovi svobodu, kterou do příběhů vložil [...]. Je možné převést jednu fantazii za druhou pomocí konkrétních obrazů, konkrétních postav, kostýmů, dekorací, krajin, tváří hrdinů a přitom ji zároveň nikomu nesebrat, ba naopak – vytvořit fantazii možná ještě víc inspirující? [...]* [Nutno] se tím vším vlastně nezaobírat. Nebát se [...]. *Obraz na plátně kin bude tedy asi mnohem více, než jsme zvyklí, krásnější, jemnější, nebude na diváka útočit potoky krve a mrtvolami, nebude tedy forma stejná, a tím popisná jako obsah, ale půjde si svou něžnou cestou.*“ - F. A. Brabec, *Filmová Kytice*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 99.

⁵⁴⁸ Všechny citace z Viceníková (pozn. 540), s. 95.

⁵⁴⁹ Jan Čulík, *Nová filmová adaptace Erbenovy Kytice je zklamáním. Jak se F. A. Brabec pokusil přepsat geniální text a selhal*: <http://www.britskelisty.cz/0103/20010319d.html>, vyhledáno 29. 7. 2013.

⁵⁵⁰ Ibidem.

⁵⁵¹ Ibidem.

4. Závěr

Málokterá kniha ještě k tomu básnická se během doby od svého prvního vydání po současnost dočkala od nakladatelů a umělců takové pozornosti jako sbírka balad *Kytice z pověstí národních* Karla Jaromíra Erbena. Vypovídají o tom čísla: od prvního vydání v roce 1853 vyšla ve více než sto šedesáti vydáních, z toho něco přes devadesát vydání doprovázely ilustrace. S nadsázkou lze tedy říci že, co rok, to nová *Kytice*. Erbenova sbírka se tak zařadila do kánonu české literatury. Čím však z kategorie klasických českých děl vyniká, je fakt, že se o ní pouze neučí, nýbrž je stále čtena a čtenáři na knižním trhu požadována. Stejně tak pro ilustrátory představuje oblíbený zdroj pro jejich výtvarné reinterpetace, kterými chtějí Erbenovy balady doprovodit. Vytvoří-li se řada za sebou jdoucích erbenovských ilustrací, lze na ni do jisté míry demonstrovat vývoj výtvarného umění mezi lety 1853 až 2011. Do spíše obsahové než formální stránky těchto děl se také promítla dobová atmosféra zapříčiněná společenskými a politickými změnami té dané epochy.

V prvním třicetiletí od prvního skromného vydání byla *Kytice* vydávána s ne příliš kvalitními, graficky pojednanými iniciálami Františka Richtera st. Žádný příslušník generace Národního divadla nepřevodl *Kytici* do ilustrační podoby. Opravdu reprezentativní podoby se ale Erbenova sbírka dočkala až vydáním iniciovaným Uměleckou besedou, na kterém se podílela řada významných umělců generace devadesátých let od Ludka Marolda, Karla a Adolfa Liebschera, Vítězslava Maška po Felixe Jeneweina. Pro autory této doby je typické, že svou ideu ilustrace podřídili textu předlohy, a proto je výsledek popisný a narativní. Přestože většina autorů komponovala ilustrace po stylovém způsobu devatenáctého století, našli by se tací, do jejichž výtvarného výrazu pronikla estetika secese a symbolismu. Zároveň *Kytice* postupně ztrácela esenci národně buditeleského rázu a umělce přitahovala svojí hororovostí a pohádkovostí, což pro náměty umění přelomu předminulého a minulého století bylo typické.

Od přelomu století se erbenovské ilustrace začaly štěpit do dvou větví: autoři, kteří svůj výtvarný doprovod pojaly tradičně, klasicky, tudíž popisně a čitelně, a autoři, do jejichž přednesu pronikl aktuální avantgardní výraz, kterému podřídili

formu, a obsah vyjádřili v symbolu či znaku. Jednu z nejavantgardnějších realizací představuje prvorepublikové vydání *Svatebních košil* v kuboexpresionistickém stylu Vlastislava Hofmana. Humor a karikaturu poprvé do *Kytice* vložil Cyril Bouda. Mezi osobitý a invenční ilustrační doprovod nutno zařadit malířské kresby Jana Zrzavého, které snad jako jediné zklasičtily a byly knižně znovuvydávány až do osmdesátých let minulého století. Období první republiky pak uzavřely litografie L. Bílé, jež se dotkly surrealistické estetiky. Větví tradicionalistů by mohl reprezentovat H. Rail, Ferdinand Pochobradský či František Vrobel.

V šestiletí druhé republiky zažila *Kytice* svoji renesanci. Nabrala na sebe roli podpory a posily frustrovaného a utlačovaného českého uvědomění. Toto zabarvení se otisklo do podoby některých ilustrací, jmenovitě u Cyrila Boudy. Antonín Procházka naopak erbenovské ilustrace pojal ve svém osobitém neklasicizujícím stylu. V této neblahé době knižně vyšel také snový a surrealistický ilustrační doprovod Zdeňka Sklenáře. Vedle těchto do historie knižní kultury zapsaných ilustrací nelze nezmínit kvalitní kresebné dílo Václava Karla či Jindřicha Tocksteina a grafické ilustrace Karla Štěcha.

Poválečné a následující období stanoveného stalinismu znamenal pro Erbenovu *Kytici* opět úspěšným obdobím. Programově zapadala do stanovených vzorů protěžovaného českého umění devatenáctého století. Právě proto knižně vycházely průměrně dva výtisky ročně. Kvalitou se však od prvorepublikové či dokonce i druhorepublikové podoby nemůže rovnat. Vycházela v nekvalitních paperbacích nebo jako znovuvydání předchozích výtisků. Naprosto výjimečným počinem zůstane vydání *Svatebních košil* s expresionistickými ilustracemi Aléna Diviše, které ještě stihlo proklouznout nastolené komunistické cenzuře a represí.

Pro většinu ilustrovaných *Kytic* normalizační éry nadále zůstává signifikantní silný příklon k realistickému, čitelnému výrazu (Karel Souček). Navzdory tomu v sedmdesátých a zejména osmdesátých letech lze vysledovat opačnou inklinaci většinou u ilustrací k poezii: inklinaci k imaginativnímu, snovému, téměř až abstraktnímu výrazu. Do této linie (vedoucí od Zrzavého pojetí) možno zařadit barevné a osobité ilustrace Vladimíra Tesaře, Ludmily Jiřincové či skutečně imaginativní, jemné práce Heleny Konstantinové.

Revoluční rok 1989 zahájil úspěšné, svobodě názorů a výtvarných technik nakloněné období, ve kterém nakladatelství Erbenovu sbírku oproštěnou od politicko-historických esencí vydávala ve skutečně kvalitních typografických úpravách. Zatímco v předchozích obdobích u ilustrací dominovala kresba a grafika, v porevoluční éře k těmto klasickým technikám přistupuje například litografie (Adolf Born), suchá jehla (Vladimír Komárek), lept (Jindřich Pileček), serigrafie (Jiří Neuwirt), koláž (Miroslav Huptych) nebo dokonce kresebná komiksová podoba. Náměty balad sbírky jsou aktualizovány (*Kytice. Komiks*) či velice často jsou zesumarizovány do podoby symbolů a znaků (Jiří Neuwirt, Jindřich Pileček). Nové je časté užití barvy v erbenovských ilustracích.

Kytici K. J. Erbena a její výtvarnou, ilustrační podobu nutno považovat za fenomén, který v sobě zahrnuje jak stylový vývoj výtvarného umění, tak politické, historické a společenské události, které se do její podoby promítly. Tím, že v každém období, svobodném či totalitním, válečném či mírovém, vycházela v mnoha vydáních, jenom potvrzuje svoji nadčasovost. Nebude jistě odvážné tvrdit, že i v budoucích letech bude Erbenova *Kytice* podněcovat ilustrátory a nakladatele k novým, doufejme, že zajímavým a osobitým, ilustrovaným knižním vydáním.

Summary

The *Bouquet of Flowers* by Karel Jaromir Erben was published since the first edition in 1953 in more than one hundred and sixty editions, of which just over ninety editions were illustrated. During the years 1853 – 2011 it can be demonstrated historical artistic progress in the individual illustrations. To the content rather than the formal aspects of these works also reflected contemporary atmosphere caused by social and political changes that particular epoch.

It is surprising that no member of the generation of National Theatre has not transferred *Bouquet* in illustrations. The representative manifestation of the Erben's collection achieved the publication of Artistic discussions, which contributed many prominent artists of the nineties generation by Ludek Marold, Karl and Adolf Liebscher, Vitezslav Masek after Felix Jenewein. For the authors of this period is typically that they subordinated their idea of illustration to the text template, so the result is descriptive and narrative. Although most authors used a stylish way of illustration of the nineteenth century, there could be found those in which artistic expression penetrates Art Nouveau and Symbolism.

Since the turn of the century illustrations of Erben began to divide into two parts: the first represent works traditional and descriptive and the second group of work that formally penetrate the current avant-garde expression and content is expressed as a symbol or emblem. One of the most avant - garde implementation represents the first republic issue *Wedding gowns* in kuboexpressionist style Vlastimil Hofman. First time humor and caricature put in Bouquet Cyril Bouda. Among the distinctive and inventive illustrative accompaniment must be included the harmonic, painting drawings of Jan Zrzavý. It became classical and was publishing until the eighties last century. The period of the First Republic was closed by lithography L. White which touches the surrealist aesthetics.

During the Second Republic *Bouquet* experienced a renaissance, Procházka used his own distinctive not classicist style. In this dire time was published book with dreamy and surreal illustrations of Zdenek Sklenar. Post-war and following period of Stalinism meant for Erben's *Bouquet* again successful period. Programmatically fit into established patterns favoured Czech art of the nineteenth century. However, based on poor paperbacks or as a re-release of previous copies. Absolutely extraordinary deed remains *Wedding gowns* with expressionist illustrations of Alén Diviše.

For most of illustrated *Bouquets* period of normalization remains a significant strong inclination towards realistic, readable expression (Karel Soucek). Contrary to the seventies and eighties in particular can be traced to the opposite inclination imaginative, dreamlike, almost abstract expression (Vladimir Tesar, Ludmila Jirincova, Helena Konstantinova).

The revolutionary year 1989 started successfully, freedom of opinion and artistic techniques inclined period in which publishers Erben's collection free from political-historical essences published in a truly high-quality typographic treatments. There are new art techniques such as lithography (Adolf Born), drypoint (Vladimir Komarek), etching (Henry Pilecek), serigraphy (Jiri Neuwirt), collage (Miroslav Huptych) or even drawing: comic form. Topics of ballads are updated (Kytice. Comics) or very often summarize into symbols and signs (Jiří Neuwirt, Henry Pilecek).

Bouquet of Flowers by K. J. Erben and its art, illustrative part should be regarded as a phenomenon that includes both stylish development of art and the political, historical and social events that are reflected in its appearance. Thus, in each period, free or totalitarian, war or peace, based in many editions, only confirms its timelessness.

Použitá literatura

O K. J. Erbenovi a Kytici:

- Jaroslava Janáčková, Erbenova *Kytice* v ohlasu, in: Jaroslava Janáčková, *Návraty. K české literatuře od K. J. Erbena po Ladislava Fukse*, Praha 2012, s. 45-56.
- Ota Řeboun, Básník ve službách pražského magistrátu, *Literární noviny* XXII, 3. 11. 2011, s. 10-11.
- Radim Kopáč – Josef Schwarz, Pane Erbene, neřekněte ne, *Literární noviny* XXII, 3. 11. 2011, s. 1, 10-11.
- Hana Šmahelová, Karel Jaromír Erben: Mezi anachronií a mýtem, in: Hana Šmahelová, *V síti dějin literatury národního obrození*, Praha 2011, s. 327-337.
- Hana Šmahelová, Kde je vina, kde trest, kde Erben?, in: Lucie Peisertová – Václav Petrbok – Jan Randán (edd.), *Zločin a trest v české kultuře 19. století. Sborník příspěvků z 30. ročníku symposia k problematice 19. století*, Praha 2011, s. 185-195.
- Tereza Kynčlová, Feministické vzdorné čtení a genderová analýza na příkladech z Erbenovy *Kytice*, in: Jan Matonoha (ed.), *Česká literatura v perspektivách genderu. IV. kongres světové literárněvědné bohemistiky Jiná česká literatura (?)*, Praha 2010, s. 91-99.
- Jaroslava Janáčková, K. J. Erben, in: Jan Lehár – Alexandr Stich – Jaroslava Janáčková – Jiří Holý, *Česká literatura od počátků k dnešku*, Praha 2008, s. 236-241.
- Pavel Dolejší, Karel Jaromír ERBEN, in: Pavel Dolejší, *Školní slovník českých spisovatelů*, Humpolec 2005, s. 50-51.
- Eva Bílková (ed.), *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003.
- Vladimír Prokop, Romantismus v českých zemích, in: Vladimír Prokop, *Literatura 19. a počátku 20. století (od romantiků po buřiče)*, Sokolov 2000, s. 13-14.
- Vladimír Nezkusil, Karel Jaromír Erben, in: Vladimír Nezkusil, *Česká a světová literatura 19. století pro 2. ročník středních škol*, Praha 1998, s. 60-63.
- Arne Novák – Jan V. Novák, *Přehledné dějiny literatury české od nejstarších dob až po naše dny*, Brno 1995, s. 183-184.
- Arne Novák, *Dějiny českého písemnictví*, Praha 1994, s. 144-146.
- vm [Vladimír Macura], heslo *Kytice* z pověstí národních – Karel Jaromír Erben, in: Miroslav Červenka – Vladimír Macura – Jaroslav Med – Zdeněk Pešat, *Slovník básnických knih*, Praha 1990, s. 115-120.
- Julius Dolanský, *Karel Jaromír Erben*, Praha 1970.
- Jan Erazim Sojka, Karel Jaromír Erben, in: Jan Erazim Sojka, *Naši mužové*, Praha 1953, s. 232-245.
- Karel Jaromír Erben, *Básně a překlady*, Praha 1948.
- Antonín Grund, Doslov, in: Karel Jaromír Erben, *Básně a překlady*, Praha 1948, s. 369-380.
- Arne Novák, *České písemnictví s ptací perspektivy*, Praha 1946, s. 31.
- Arne Novák, Karel Jaromír Erben a jeho „*Kytice*“, in: Arne Novák, *Zvony domova a Myšlenky a spisovatelé*, Praha – Brno 1940, s. 287-293.
- Jaroslav Vlček, Rozkvět vlastenecké romantiky, in: Jaroslav Vlček, *Dějiny české literatury II., Od století XVIII. k letům čtyřicátým století XIX.*, Praha 1940, s. 604-610.
- Antonín Grund, *Karel Jaromír Erben*, Praha 1935.

Jan Máchal, Karel Jaromír Erben básník a Josef Jaroslav Kalina, in: Josef Hanuš – Jan Jakubec – Jaroslav Kemper – Jan Machal – Lubor Niederle – Jaroslav Vlček, *Literatura česká devatenáctého století. Díl druhý. Od Zd. Poláka ke K. J. Erbenovi*, Praha 1903, s. 796-834.

Přehledová literatura:

Miloš Navrátil, *Dějiny hudby*, Olomouc 2003.

Ludvík Štěpán (ed.), *Slovník polských spisovatelů*, Praha 2000.

Václav Bok – Věra Macháčková-Riegerová – Jiří Veselý, *Slovník spisovatelů německého jazyka a spisovatelů srbskolužických*, Praha 1987.

Josef Hrabák, *Poetika*, Praha 1973.

Jan Máchal, *Bájesloví slovanské*, Praha 1907.

Uměleckohistorická literatura:

Karel Srp (ed.), *Jan Zrzavý. Božská hra*, Praha – Ostrava 2012.

Karel Žižkovský, *Jindřich Pileček. Grafika zasněného umělce*, Praha 2012.

Alén Diviš. *Malby a kresby* (kat. výst.), Galerie umění Karlovy Vary 2009 – Oblastní galerie Vysočiny Jihlava 2010.

Adolf Born – Jiří Žáček – Marie Černá Pivovarová – Jana Steinerová, *Adolf Born – autobornografie*, Praha 2010.

Tomáš Prokůpek, *Generace nula. Český komiks 2000-2010*, Praha 2010.

Tomáš Winter, Vodník a nevědomí, *Umění LVI*, 2008, s. 206-220.

Jitka Měřinská, *Z ilustrační tvorby Jana Zrzavého. Poselství slova vtělené do obrazu*, Brno 2008.

Rostislav Švácha – Marie Platovská (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění VI./1 1958 – 2000*, Praha 2007.

Rostislav Švácha – Marie Platovská (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění VI./2 1958 – 2000*, Praha 2007.

Otto M. Urban, *V barvách chorobných. Idea dekadence a umění v českých zemích 1880 – 1914*, Praha 2006.

Jan M. Tomeš – Milan Pitlach, *Helena Konstantinová. Obrazy-kresby-grafika-ilustrace*, Praha 2006.

Rostislav Švácha – Marie Platovská (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění V. 1939 – 1945*, Praha 2005.

Vanda Skálová – Tomáš Pospiszyl, *Alén Diviš. 1900-1956*, Praha 2005.

Mahulena Nešlehová (ed.), *Vlastislav Hofman*, Praha 2004.

Jiří Hlušička et al., *Antonín Procházka. 1888 – 1945*, Brno – Praha 2002.

Naděžda Blažičková-Horová, *Malířská rodina Mánesů*, Praha 2002.

Eva Bužgová – Jiří Bouda, *Cyril Bouda*, Praha 2001.

Petr Wittlich, *Sochařství české secese*, Praha 2000.

Miloš Macourek – František Dvořák, *Adolf Born*, Praha 1999.

Vojtěch Lahoda – Mahulena Nešlehová – Marie Platovská – Rostislav Švácha – Lenka Bydžovská (Eds.), *Dějiny českého výtvarného umění IV/1. 1890-1938*, Praha 1998.

Jana Orliková (ed.), *Luděk Marold (1865 – 1898)*, Praha 1998.

Roman Musil, *Felix Jenewein. 1857 – 1905*, Praha 1996.

Luboš Hlaváček, *Ludmila Jiřincová*, Praha 1991.

Marie Mžýková, *Vojtěch Hynais*, Praha 1990.
František Holešovský, *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Praha 1989.
Josef Sůva, Zdeněk Sklenář. *Poznámky o životě a díle* (kat. výst.), Krajská galerie v Hradci Králové 1989.
Petr Wittlich, *Česká secese*, Praha 1985.
Jindřich Marco, *O grafice*, Praha 1981.
Jiří Valoch, Zdeněk Sklenář. *Obrazy, kresby, grafika* (kat. výst.), Dům umění města Brna 1978.
Karel Žižkovský, *Česká ilustrace od roku 1900 do současnosti*, Praha 1975.
Josef Brand, *Bohumil Krs*, Plzeň 1974.
Miroslav Houra, *Jak se dívat na grafiku*, Praha 1971.
Dagmar Maxová – Jan Zrzavý, *Jan Zrzavý vzpomíná na domov, dětství a mladá léta*, Praha 1971.
Prokop Toman – Prokop H. Toman, *Dodatky ke Slovníku československých výtvarných umělců*, Praha 1955.
Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců. II. L - Ž*, Praha 1950.
Vincenc Kramář, Umění Emila Filly v době před- a poválečné, *Volné směry. Umělecký měsíčník XL*, 1947 – 1948, s. 41.
Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců. I. A - K*, Praha 1947.

Ostatní literatura:

Alois Jirásek, *Staré pověsti české*, Praha 2008.

Internetové zdroje:

<http://www.csfd.cz/film/223491-svatebni-kosile/>, vyhledáno 25. 11. 2013.
<http://www.csfd.cz/film/201204-svatebni-kosile/>, vyhledáno 25. 11. 2013.
<http://www.csfd.cz/film/904-kytice/galerie/?type=1>, vyhledáno 25. 11. 2013.
<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1013898051-kytice/>, vyhledáno 25. 11. 2013.
<http://www.britskelisty.cz/0103/20010319d.html>, vyhledáno 29. 7. 2013.
http://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&action=record_detail&id=7521, vyhledáno 27. 11. 2013.
<http://www.antonin-dvorak.cz/uvod>, vyhledáno 27. 11. 2013.
<http://www.cbdb.cz/autor-1350-adolf-wenig>, vyhledáno 1. 12. 2013.
<http://ghmp.cz/cs/web/guest/katalog/-/dila/detail/CZK:GHMP:US.P-910>, vyhledáno 15. 12. 2013.
<http://ghmp.cz/cs/web/guest/katalog/-/dila/detail/CZK:GHMP:US.P-909>, vyhledáno 15. 12. 2013.
<http://ghmp.cz/cs/web/guest/katalog/-/dila/detail/CZK:GHMP:US.M-3019>, vyhledáno 21. 12. 2013.
<http://www.isabart.org/person/24513>, vyhledáno 19. 1. 2014.
http://www.musee-orsay.fr/en/collections/works-in-focus/painting/commentaire_id/the-ball-2994.html?cHash=6bbae96a34, vyhledáno 23. 2. 2014.
<http://www.tate.org.uk/art/artworks/millais-ophelia-n01506>, vyhledáno, 23. 2. 2014.
<http://www.sanquis.cz/index1.php?linkID=art3689>, vyhledáno 25. 3. 2014.

<http://www.bibliofilie-losiny.cz/jiri-neuwirt-k-j-erben-kytice-serigrafie-iii.html>, vyhledáno 18. 4. 2014.

<http://www.cdk.cz/rp/clanky/212/rozhovor-s-jirim-stouracem/>, vyhledáno 19. 4. 2014.

<http://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/zemrela-kytice-do-komiksu-dana/r~i:article:144401/>, vyhledáno 5. 5. 2014.

<http://www.novinky.cz/kultura/83378-erbenova-kytice-jako-komiks.html>, vyhledáno 5. 5. 2014.

<http://casopis.hostbrno.cz/archiv/2011/9-2011/klasiokova-kytice-kacirske-kouzlo-komiksu>, vyhledáno 5. 5. 2014.

<http://eikomiks.wz.cz/>, vyhledáno 10. 5. 2014.

<http://www.kulturni-noviny.cz/nezavisle-vydavatelske-a-medialni-druzstvo/archiv/online/2012/20-2012/kytice-znovu-rozkvetla>, vyhledáno 19. 5. 2014.

Soupis ilustrovaných vydání *Kytice* od roku 1853 - 2011

Následující soupis obsahuje všechna dohledaná ilustrovaná vydání *Kytice* a samostatných balad této sbírky. Jednotlivé soupisové číslo obsahuje bibliografické informace (přesný název, nakladatelství, místo a rok vydání, tisk, rozměry a počet výtisků) a informace o ilustračním doprovodu (jméno ilustrátora, jednotlivé ilustrace s názvem podle balad či zobrazeného motivu, strana a rozměr ilustrace, původní technika). Jak již bylo zmíněno, nový soupis vychází s Čermákova soupisu (Karel Čermák, *Soupis knižních vydání Kytice*, in: Eva Bílková, *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 16-43.) pouze u nedohledaných vydání. U těch jsou převzaty bibliografické informace a u ilustrací přiznání, že byly „nezjištěny“.

1853

1. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1853.

tisk: Jaroslav Pospíšil

rozměry: 13 x 9,5 cm

počet výtisků nezjištěn

174 stran

ilustrace: **neznámý autor**

roh s kyticí, strana nezjištěna – rozměry nezjištěny

[1]

technika: akvarel

1861

2. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861.

tisk: Jaroslav Pospíšil

rozměry: 15,5 x 12 cm

počet výtisků nezjištěn

184 stran

ilustrace: **František Richter st.**

Kytice, iniciála „Z,“ s. 1 – rozměry: 6 x 3 cm [2]

Poklad, iniciála „N,“ s. 3 – rozměry: 5 x 2 cm [3]

Svatební košile, iniciála „J,“ s. 26 – rozměry: 6 x 4,5 cm [4]

Polednice, iniciála „U,“ s. 41 – rozměry: 5,2 x 5 cm [5]

Zlatý kolovrat, iniciála „O,“ s. 44 – rozměry: 5,2 x 3,2 cm [6]

Štědrý den, iniciála „T,“ s. 60 – rozměry: 4,5 x 3 cm [7]

Holoubek, iniciála „O,“ s. 69 – rozměry: 6 x 2,5 cm [8]

Záhořovo lože, iniciála „Š,“ s. 75 – rozměry: 4,4 x 2,6 cm [9]

Vodník, iniciála „N,“ s. 97 – rozměry: 6 x 4,3 cm [10]

Vrba, iniciála „R,“ s. 110 – rozměry: 5,3 x 4,3 cm [11]

Lilie, iniciála „U,“ s. 117 – rozměry: 6,5 x 4 cm [12]

Dceřina kletba, iniciála „C,“ s. 122 – rozměry: 4,5 x 2,5 cm [13]

Věštkyň, iniciála „K,“ s. 126 – rozměry: 6 x 3,2 cm [14]

technika: dřevoryt

1871

3. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1871.

tisk: Jaroslav Pospíšil

rozměry: 15,5 x 12 cm

počet výtisků nezjištěn

188 stran

ilustrace: **Antonín Garejs ml.**

frontispis - Svatební košile, s. 2 – rozměry: 10,5 x 8,5 cm

[16]

František Richter st.

Kytice, iniciála „Z,“ s. 1 – rozměry: 6 x 3 cm

Poklad, iniciála „N,“ s. 3 – rozměry: 5 x 2 cm

Svatební košile, iniciála „J,“ s. 26 – rozměry: 6 x 4,5 cm

Polednice, iniciála „U,“ s. 41 – rozměry: 5,2 x 5 cm

Zlatý kolovrat, iniciála „O,“ s. 44 – rozměry: 5,2 x 3,2 cm

Štědrý den, iniciála „T,“ s. 60 – rozměry: 4,5 x 3 cm

Holoubek, iniciála „O,“ s. 69 – rozměry: 6 x 2,5 cm

Záhořovo lože, iniciála „Š,“ s. 75 – rozměry: 4,4 x 2,6 cm

Vodník, iniciála „N,“ s. 97 – rozměry: 6 x 4,3 cm

Vrba, iniciála „R,“ s. 110 – rozměry: 5,3 x 4,3 cm

Lilie, iniciála „U,“ s. 117 – rozměry: 6,5 x 4 cm

Dceřina kletba, iniciála „C,“ s. 122 – rozměry: 4,5 x 2,5 cm

Věstkyně, iniciála „K,“ s. 126 – rozměry: 6 x 3,2 cm

technika: dřevoryt

1874

4. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1874.

tisk: Jaroslav Pospíšil

rozměry: 14 x 10,5 cm

počet výtisků nezjištěn

164 stran

ilustrace: **František Richter st.**

Kytice, iniciála „Z,“ s. 1 – rozměry: 5,4 x 3 cm

Poklad, iniciála „N,“ s. 3 – rozměry: 5 x 2 cm

Svatební košile, iniciála „J,“ s. 26 – rozměry: 5,6 x 4,5 cm

Polednice, iniciála „U,“ s. 41 – rozměry: 5,2 x 5 cm

Zlatý kolovrat, iniciála „O,“ s. 44 – rozměry: 4,6 x 3,1 cm

Štědrý den, iniciála „T,“ s. 60 – rozměry: 4,5 x 3 cm

Holoubek, iniciála „O,“ s. 69 – rozměry: 6 x 2,3 cm

Záhořovo lože, iniciála „Š,“ s. 75 – rozměry: 4,4 x 2,6 cm

Vodník, iniciála „N,“ s. 97 – rozměry: 6 x 4,3 cm

Vrba, iniciála „R,“ s. 110 – rozměry: 5,3 x 4,3 cm

Lilie, iniciála „U,“ s. 117 – rozměry: 6,5 x 4 cm

Dceřina kletba, iniciála „C,“ s. 122 – rozměry: 4,5 x 2,5 cm

Věstkyně, iniciála „K,“ s. 126 – rozměry: 6 x 3,2 cm

technika: dřevoryt

1890

5. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890.

tisk: Jos. R. Vilímek v Praze

rozměry: 29 x 22 cm

počet výtisků nezjištěn

100 stran

ilustrace: **Jan Koula**

vazba – rozměry: 29 x 22 cm; technika: kresba

[17]

Vítězslav Mašek

Kytice, s. 2 – rozměry: 19 x 16 cm; technika: světlotisk

[18]

František Slabý

Kytice, s. 3 – rozměry: 12,5 x 15,5 cm; technika: kresba

[19]

Karel Liebscher	
Poklad, s. 4 – rozměry: 18,2 x 13,8 cm; technika: kresba	[20]
Poklad, s. 5 – rozměry: 15 x 14 cm; technika: světlotisk	[21]
Adolf Liebscher	
Svatební košile, s. 15 – rozměry: 15,6 x 14,3 cm; technika: kresba	[22]
Svatební košile, s. 20 – rozměry: 17,7 x 13,8 cm; technika: světlotisk	[23]
Viktor Oliva	
Polednice, s. 21 – rozměry: 13,9 x 17,7 cm; technika: světlotisk	[24]
Vítězslav Mašek	
Zlatý kolovrat, s. 23 – rozměry: 16 x 14 cm; technika: kresba	[25]
Zlatý kolovrat, s. 29 – rozměry: 8,5 x 14 cm; technika: kresba	[26]
Josef Douba	
Štědrý den, s. 30 – rozměry: 18 x 10,5 cm; technika: kresba	[27]
Štědrý den, s. 33 – rozměry: 18 x 13,7 cm; technika: kresba	[28]
Vilém Trsek	
Holoubek, s. 35 – rozměry: 20,8 x 14 cm; technika: kresba	[29]
Viktor Oliva	
Záhořovo lože, s. 38 – rozměry: 8,1 x 14 cm; technika: kresba	[30]
Záhořovo lože, po s. 38 – rozměry: 18,4 x 14,7 cm; technika: světlotisk	[31]
Záhořovo lože, s. 52 – rozměry: 17,5 x 14,2 cm; technika: světlotisk	[32]
Luděk Marold	
Vodník, s. 54 – rozměry: 19,2 x 13,5 cm; technika: světlotisk	[33]
Felix Jenewein	
Vodník, s. 55 – rozměry: 12,5 x 14 cm; technika: kresba	[34]
Vodník, s. 59 – rozměry: 14 x 14 cm; technika: kresba	[35]
František Slabý	
Vrba, s. 61 – rozměry: 18,5 x 12 cm; technika: kresba	[36]
Vítězslav Mašek	
Lilie, s. 64 – rozměry: 17,8 x 13,8 cm; technika: kresba	[37]
Lilie, s. 65 – rozměry: 12,5 x 13 cm; technika: světlotisk	[38]
Lilie, s. 67 – rozměry: 8,5 x 13,5 cm; technika: kresba	[39]
Felix Jenewein	
Věštkyň, s. 71 – rozměry: 18 x 13,5 cm; technika: kresba	[40]

poč. 90. let 19. stol.

6. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Alois Hynek, Praha, rok nezjištěn.

tisk: Jos. R. Vilímek

rozměry: 29 x 21,5 cm

počet výtisků nezjištěn

112 stran, 8 příloh

ilustrace: **Vítězslav Mašek, František Slabý, Karel Liebscher, Adolf Liebscher, Viktor Oliva, Josef Douba, Vilém Trska, Felix Jenewein, Luděk Marold, Karel Štapfer** nezjištěny

1901

7. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, J. Malý, Zábřeh 1901.

tisk: Družstvo knihtiskárny Prokopa Zapletala

rozměry: 19 x 12 cm

počet výtisků nezjištěn

272 stran, 2 přílohy

ilustrace: autor nezjištěn

- K. J. Erben, patitul – rozměry: nezjištěny; technika: dřevoryt [41]
Stanislav Sucharda
 Poklad, příloha – rozměry: 19,5 x 8,5 cm [42]
 Vrba, příloha – rozměry: 20 x 5,5 cm [43]
 technika: fotografie dvou reliéfů

8. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901.

tisk: Česká grafická společnost „Unie“ v Praze

rozměry: 17,8 x 13 cm

počet výtisků nezjištěn

180 stran

ilustrace: **Stanislav Hudeček**

Svatební košile, vazba – rozměry nezjištěny [44]

Karel Jaromír Erben, frontispis, s. 4 – rozměry: 10,3 x 9 cm [45]

Kytice, s. 18 – rozměry: 13,8 x 9 cm [46]

Poklad, s. 29 – rozměry: 13,8 x 9 cm [47]

Svatební košile, s. 45 – rozměry: 13,8 x 9 cm [48]

Polednice, s. 59 – rozměry: 13,8 x 9 cm [49]

Zlatý kolovrat, s. 65 – rozměry: 13,8 x 9 cm [50]

Štědrý den, s. 81 – rozměry: 13,8 x 9 cm [51]

Holoubek, s. 91 – rozměry: 13,8 x 9 cm [52]

Záhořovo lože, s. 105 – rozměry: 13,8 x 9 cm [53]

Vodník, s. 117 – rozměry: 13,8 x 9 cm [54]

Věštkyň, s. 141 – rozměry: 13,8 x 9 cm [55]

technika: světlotisk

9. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1901.

tisk: Theodor Venta v Lounech

rozměry: 14 x 9,5 cm

počet výtisků nezjištěn

148 stran, 4 přílohy

ilustrace: **Emanuel Boháč**

nezjištěny

1904

10. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč 1904.

tisk: Společná tiskárna (Venta a spol.) v Lounech

rozměry: 13,5 x 10 cm

počet výtisků nezjištěn

152 stran

ilustrace: **Emanuel Boháč**

Karel Jaromír Erben, frontispis, s. 2 – rozměry: 8,2 x 5,5 cm [56]

Poklad, s. 17 – rozměry: 10 x 7 cm [57]

Svatební košile, s. 41 – rozměry: 10,2 x 5,8 cm [58]

Záhořovo lože, s. 89 – rozměry: 10,5 x 6,5 cm [59]

Dceřina kletba, s. 129 – rozměry: 10,5 x 7,2 cm [60]

technika: perokresba

1911

11. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1911.

tisk: Josef B. Zápotočný v Rokycanech

rozměry: 6,7 x 5,3 cm

počet výtisků nezjištěn

176 stran

ilustrace: **Emanuel Boháč**

nezjištěny

1913

12. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1913.

tisk: Josef B. Zápotočný v Rokycanech

rozměry: 6,7 x 5,3 cm

počet výtisků nezjištěn

158 stran

ilustrace: **Emanuel Boháč**

nezjištěny

1914

13. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1914.

tisk: Josef B. Zápotočný v Rokycanech

rozměry: 6,7 x 5,3 cm

počet výtisků nezjištěn

158 stran

ilustrace: **Emanuel Boháč**

nezjištěny

1923

14. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. L. Kober, Praha 1923.

tisk: knihtiskárna I. L. Kober

rozměry: 20,5 x 13 cm

počet výtisků nezjištěn

108 stran

ilustrace: **H. Rail**

Vodník, přebal – rozměry: 11,5 x 8,5 cm [87]

Poklad, s. 4 – rozměry: 7,5 x 5,5 cm [88]

Poklad, s. 5 – rozměry: 7,5 x 4 cm [89]

Poklad, s. 7 – rozměry: 11,4 x 8,4 cm [90]

Poklad, s. 20 – rozměry: 3 x 5,5 cm [91]

Svatební košile, s. 21 – rozměry: 4,5 x 8,8 cm [92]

Svatební košile, s. 23 – rozměry: 11,3 x 8,5 cm [93]

Svatební košile, s. 25 – rozměry: 6,5 x 4,8 cm [94]

Svatební košile, s. 27 – rozměry: 11,5 x 8,5 cm [95]

Polednice, s. 33 – rozměry: 4 x 3 cm [96]

Polednice, s. 34 – rozměry: 11,4 x 8,6 cm [97]

Zlatý kolovrat, s. 36 – rozměry: 8,5 x 9 cm [98]

Zlatý kolovrat, s. 37 – rozměry: 11 x 8,5 cm [99]

Štědrý den, s. 48 – rozměry: 4,4 x 4,5 cm [100]

Štědrý den, s. 50 – rozměry: 11 x 8,6 cm [101]

Štědrý den, s. 52 – rozměry: 6,2 x 9,2 cm [102]

Holoubek, s. 55 – rozměry: 7,6 x 9,7 cm [103]

Holoubek, s. 56 – rozměry: 11,5 x 8,5 cm	[104]
Holoubek, s. 58 – rozměry: 5 x 3,4 cm	[105]
Záhořovo lože, s. 59 – rozměry: 5,6 x 3,3 cm	[106]
Záhořovo lože, s. 62 – rozměry: 11,5 x 8,5 cm	[107]
Záhořovo lože, s. 74 – rozměry: 4,5 x 3 cm	[108]
Vodník, s. 75 – rozměry: 5,8 x 9 cm	[109]
Vodník, s. 76 – rozměry: 11, 5 x 8,5 cm	[110]
Vodník, s. 81 – rozměry: 4,3 x 5 cm	[111]
Vodník, s. 84 – rozměry: 6 x 3,5 cm	[112]
Vrba, s. 85 – rozměry: 5,4 x 4,3 cm	[113]
Vrba, s. 87 – rozměry: 11,5 x 8,5 cm	[114]
Vrba, s. 89 – rozměry: 4 x 3,5 cm	[115]
Lilie, s. 90 – rozměry: 6 x 6,1 cm	[116]
Lilie, s. 93 – rozměry: 11,2 x 8,5 cm	[117]
Lilie, s. 94 – rozměry: 3 x 4,7 cm	[118]
Dceřina kletba, s. 95 – rozměry: 4,4 x 3,2 cm	[119]
Dceřina kletba, s. 96 – rozměry: 11,5 x 8,5 cm	[120]
Dceřina kletba, s. 98 – rozměry: 2,5 x 3 cm	[121]
Věstkyně, s. 106 – rozměry: 3,3 x 4,4 cm	[122]

technika: dřevoryt

15. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Erna Jánská, Praha 1923.

tisk: Průmyslová tiskárna

rozměry: 12 x 8 cm

počet výtisků nezjištěn

208 stran

ilustrace: **Cyril Bouda**

Polednice, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny [300]

technika: dřevoryt

1924

16. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924.

tisk: Dr. Ed. Grégr a syn

rozměry: 17,2 x 11,6 cm

počet výtisků nezjištěn

159 stran

ilustrace: **Ferdinand Pochobradský**

Karel Jaromír Erben, frontispis, s. 2 – rozměry: 11 x 8,4 cm [123]

Kytice, s. 7 – rozměry: 6 x 7,8 cm [124]

Kytice, s. 8 – rozměry: 5 x 7,3 cm [125]

Kytice, s. 9 – rozměry: 3 x 4,2 cm [126]

Poklad, s. 10 – rozměry: 5,5 x 7,5 cm [127]

Poklad, s. 12 – rozměry: 11 x 8,5 cm [128]

Poklad, s. 23 – rozměry: 13,4 x 9 cm [129]

Poklad, s. 25 – rozměry: 7 x 7,3 cm [130]

Poklad, s. 31 – rozměry: 13 x 8,7 cm [131]

Poklad, s. 33 – rozměry: 7,3 x 5,5 cm [132]

Poklad, s. 34 – rozměry: 3 x 4,5 cm [133]

Svatební košile, s. 35 – rozměry: 8 x 7,5 cm [134]

Svatební košile, s. 39 – rozměry: 7 x 7,2 cm [135]

Svatební košile, s. 45 – rozměry: 13,5 x 8,5 cm [136]

Svatební košile, s. 48 – rozměry: 7,2 x 6,5 cm	[137]
Svatební košile, s. 50 – rozměry: 8,2 x 7,5 cm	[138]
Svatební košile, s. 51 – rozměry: 5 x 5 cm	[139]
Polednice, s. 52 – rozměry: 5,3 x 6,3 cm	[140]
Polednice, s. 54 – rozměry: 13 x 8,5 cm	[141]
Polednice, s. 55 – rozměry: 2,3 x 5,3 cm	[142]
Zlatý kolovrat, s. 56 – rozměry: 6,6 x 7 cm	[143]
Zlatý kolovrat, s. 59 – rozměry: 13,7 x 8,6 cm	[144]
Zlatý kolovrat, s. 61 – rozměry: 7,3 x 7,3 cm	[145]
Zlatý kolovrat, s. 63 – rozměry: 7 x 7,6 cm	[146]
Zlatý kolovrat, s. 67 – rozměry: 8,3 x 7,3 cm	[147]
Zlatý kolovrat, s. 68 – rozměry: 7,2 x 6,5 cm	[148]
Zlatý kolovrat, s. 71 – rozměry: 6,5 x 6,5 cm	[149]
Zlatý kolovrat, s. 73 – rozměry: 7 x 7,4 cm	[150]
Zlatý kolovrat, s. 74 – rozměry: 7 x 7 cm	[151]
Zlatý kolovrat, s. 75 – rozměry: 5,5 x 6 cm	[152]
Štědrý den, s. 76 – rozměry: 7,5 x 7 cm	[153]
Štědrý den, s. 80 – rozměry: 6,5 x 7,5 cm	[154]
Štědrý den, s. 82 – rozměry: 6 x 8 cm	[155]
Štědrý den, s. 83 – rozměry: 6 x 8 cm	[156]
Štědrý den, s. 85 – rozměry: 3 x 3,5 cm	[157]
Holoubek, s. 86 – rozměry: 7 x 6,5 cm	[158]
Holoubek, s. 88 – rozměry: 6 x 5,5 cm	[159]
Holoubek, s. 90 – rozměry: 7 x 5,5 cm	[160]
Holoubek, s. 91 – rozměry: 5,5 x 7 cm	[161]
Holoubek, s. 92 – rozměry: 3,5 x 4,2 cm	[162]
Záhořovo lože, s. 93 – rozměry: 8 x 7 cm	[163]
Záhořovo lože, s. 97 – rozměry: 13 x 8,4 cm	[164]
Záhořovo lože, s. 99 – rozměry: 7,5 x 7,5 cm	[165]
Záhořovo lože, s. 107 – rozměry: 7,5 x 7 cm	[166]
Záhořovo lože, s. 110 – rozměry: 7,5 x 7,2 cm	[167]
Záhořovo lože, s. 114 – rozměry: 7,3 x 7 cm	[168]
Záhořovo lože, s. 115 – rozměry: 6,5 x 5,5 cm	[169]
Vodník, s. 116 – rozměry: 6,6 x 7 cm	[170]
Vodník, s. 118 – rozměry: 7 x 7 cm	[171]
Vodník, s. 121 – rozměry: 8 x 7,2 cm	[172]
Vodník, s. 126 – rozměry: 7 x 6,5 cm	[173]
Vodník, s. 128 – rozměry: 7,2 x 7 cm	[174]
Vodník, s. 129 – rozměry: 7 x 6,5 cm	[175]
Vodník, s. 130 – rozměry: 5 x 5 cm	[176]
Vrba, s. 131 – rozměry: 7 x 7 cm	[177]
Vrba, s. 134 – rozměry: 7 x 6,8 cm	[178]
Vrba, s. 136 – rozměry: 7 x 7 cm	[179]
Vrba, s. 137 – rozměry: 4,5 x 5 cm	[180]
Lilie, s. 138 – rozměry: 6,3 x 6,5 cm	[181]
Lilie, s. 140 – rozměry: 7,2 x 7 cm	[182]
Lilie, s. 143 – rozměry: 6,3 x 6 cm	[183]
Dceřina kletba, s. 145 – rozměry: 12,5 x 8,5 cm	[184]
Dceřina kletba, s. 147 – rozměry: 2,5 x 5 cm	[185]
Věštkyň, s. 148 – rozměry: 9 x 8,5 cm	[186]
Věštkyň, s. 158 – rozměry: 4,5 x 4,5 cm	[187]

technika: perokresba

17. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924.

tisk: M. Schulz

rozměry: 32 x 23,5 cm

počet výtisků nezjištěn

168 stran

ilustrace: **Václav Souček**

Kytice, přední vazba – rozměry: 32 x 22 cm	[188]
Rostlinný motiv, přední a zadní předsádka – rozměry: 29,8 x 44,8 cm	[189]
K. J. Erben, patitul – rozměry: 22 x 15,8 cm	[190]
Kytice, titulní list – rozměry: 26,4 x 19,3 cm	[191]
Kytice, s. 9 – rozměry: 12 x 15,5 cm	[192]
Kytice, s. 10 – rozměry: 4 x 7 cm	[193]
Poklad, s. 11 – rozměry: 16 x 14 cm	[194]
Poklad, s. 14 – rozměry: 24 x 17 cm	[195]
Poklad, s. 20 – rozměry: 17,5 x 17,5 cm	[196]
Poklad, s. 27 – rozměry: 16 x 14 cm	[197]
Poklad, s. 31 – rozměry: 26 x 15 cm	[198]
Poklad, s. 33 – rozměry: 10 x 8 cm	[199]
Poklad, s. 34 – rozměry: 13,5 x 18 cm	[200]
Svatební košile, s. 35 – rozměry: 18 x 8 cm	[201]
Svatební košile, s. 38 – rozměry: 21 x 17 cm	[202]
Svatební košile, s. 43 – rozměry: 24 x 18,5 cm	[203]
Svatební košile, s. 47 – rozměry: 18,5 x 18,2 cm	[204]
Svatební košile, s. 50 – rozměry: 15 x 17 cm	[205]
Svatební košile, s. 51 – rozměry: 10,5 x 9 cm	[206]
Polednice, s. 52 – rozměry: 14,5 x 10,5 cm	[207]
Polednice, s. 54 – rozměry: 23 x 17 cm	[208]
Polednice, s. 55 – rozměry: 17 x 13,5 cm	[209]
Zlatý kolovrat, s. 56 – rozměry: 13 x 14 cm	[210]
Zlatý kolovrat, s. 57 – rozměry: 24 x 17 cm	[211]
Zlatý kolovrat, s. 63 – rozměry: 24 x 16 cm	[212]
Zlatý kolovrat, s. 66 – rozměry: 22,5 x 16 cm	[213]
Zlatý kolovrat, s. 69 – rozměry: 13 x 12 cm	[214]
Zlatý kolovrat, s. 71 – rozměry: 24 x 16,5 cm	[215]
Zlatý kolovrat, s. 73 – rozměry: 8 x 10 cm	[216]
Zlatý kolovrat, s. 74 – rozměry: 7 x 12 cm	[217]
Zlatý kolovrat, s. 74 – rozměry: 10,5 x 10 cm	[218]
Štědrý den, s. 75 – rozměry: 14 x 11,5 cm	[219]
Štědrý den, s. 76 – rozměry: 8 x 6 cm	[220]
Štědrý den, s. 77 – rozměry: 15,5 x 14,5 cm	[221]
Štědrý den, s. 79 – rozměry: 10 x 15,5 cm	[222]
Štědrý den, s. 81 – rozměry: 21 x 17 cm	[223]
Štědrý den, s. 82 – rozměry: 10 x 16,5 cm	[224]
Štědrý den, s. 83 – rozměry: 8 x 16 cm	[225]
Štědrý den, s. 85 – rozměry: 18 x 11 cm	[226]
Holoubek, s. 86 – rozměry: 19 x 12 cm	[227]
Holoubek, s. 90 – rozměry: 20 x 13 cm	[228]
Holoubek, s. 91 – rozměry: 10 x 16,5 cm	[229]
Holoubek, s. 92 – rozměry: 10 x 12 cm	[230]
Záhořovo lože, s. 93 – rozměry: 12 x 16 cm	[231]
Záhořovo lože, s. 95 – rozměry: 14,5 x 16 cm	[232]

Záhořovo lože, s. 99 – rozměry: 21 x 16 cm	[233]
Záhořovo lože, s. 102 – rozměry: 22 x 14 cm	[234]
Záhořovo lože, s. 107 – rozměry: 23 x 19,5 cm	[235]
Záhořovo lože, s. 114 – rozměry: 17 x 16 cm	[236]
Záhořovo lože, s. 115 – rozměry: 6 x 10,5 cm	[237]
Vodník, s. 116 – rozměry: 16,5 x 9,5 cm	[238]
Vodník, s. 118 – rozměry: 20,5 x 14,5 cm	[239]
Vodník, s. 119 – rozměry: 24 x 17 cm	[240]
Vodník, s. 122 – rozměry: 23,5 x 15 cm	[241]
Vodník, s. 127 – rozměry: 24 x 16,5 cm	[242]
Vodník, s. 130 – rozměry: 18,5 x 10,5 cm	[243]
Vrba, s. 131 – rozměry: 16,5 x 10,2 cm	[244]
Vrba, s. 134 – rozměry: 19,5 x 16,5 cm	[245]
Vrba, s. 137 – rozměry: 22,5 x 14 cm	[246]
Vrba, s. 138 – rozměry: 6 x 3,5 cm	[247]
Lilie, s. 139 – rozměry: 17 x 7,5 cm	[248]
Lilie, s. 141 – rozměry: 22 x 16 cm	[249]
Lilie, s. 143 – rozměry: 26,5 x 15,5 cm	[250]
Lilie, s. 144 – rozměry: 4,5 x 12 cm	[251]
Dceřina kletba, s. 145 – rozměry: 19,5 x 10,5 cm	[252]
Dceřina kletba, s. 148 – rozměry: 12,5 x 14,5 cm	[253]
Věštkyň, s. 149 – rozměry: 13 x 10 cm	[254]
Věštkyň, s. 153 – rozměry: 25 x 16 cm	[255]
Věštkyň, s. 160 – rozměry: 16 x 13 cm	[256]
Sova, zadní vazba – rozměry: 32 x 22 cm	[257]

technika: akvarel

18. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Melantrich, Vídeň 1924.

tisk: Melantrich

rozměry: 15,5 x 10,5 cm

počet výtisků nezjištěn

144 stran, 6 příloh

ilustrace: **Karel Mayer**

nezjištěny

1925

19. Karel Jaromír Erben, *Svatební košile a jiné verše Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1925.

tisk: Em. Čapek

rozměry: 7 x 5,5 cm

počet výtisků nezjištěn

160 stran

ilustrace: **Emanuel Boháč**

nezjištěny

1927

20. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Dr. Otakar Štorch-Marien, Praha 1927.

tisk: V. Neubert a synové, Kryl a Scotti v Novém Jičíně na Moravě

rozměry: 28,5 x 20 cm

počet výtisků nezjištěn

124 stran

ilustrace: **Jan Zrzavý**

nezjištěny

1928

21. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vojtěch Šeba, Praha-Strašnice 1928.

tisk: L. Beneš v Českém Brodě

rozměry: 20 x 14,5 cm

počet výtisků nezjištěn

152 stran

ilustrace: **František Vrobel**

nezjištěny

1929

22. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929.

tisk: Státní tiskárna v Praze

rozměry: 21,4 x 14,1 cm

350 výtisků

168 stran

ilustrace: **Antonín Majer**

Kytice, hlavní titul, s. 5 – rozměry: 5 x 5,8 cm [258]

Kytice, s. 8 – rozměry: 6,8 x 7,3 cm [259]

Poklad, s. 21 – rozměry: 13 x 9 cm [260]

Svatební košile, s. 39 – rozměry: 13 x 9 cm [261]

Polednice, s. 51 – rozměry: 13 x 9 cm [262]

Polednice, s. 52 – rozměry: 4,6 x 4 cm [263]

Zlatý kolovrat, s. 63 – rozměry: 13 x 9 cm [264]

Štědrý den, s. 73 – rozměry: 13 x 9 cm [265]

Štědrý den, s. 79 – rozměry: 7,8 x 5 cm [266]

Holoubek, s. 85 – rozměry: 5,2 x 3 cm [267]

Záhořovo lože, s. 89 – rozměry: 13 x 9 cm [268]

Vodník, s. 108 – rozměry: 5,6 x 5,5 cm [269]

Vodník, s. 119 – rozměry: 13 x 9 cm [270]

Vrba, s. 125 – rozměry: 10,1 x 8,1 cm [271]

Vrba, s. 129 – rozměry: 13 x 9 cm [272]

Lilie, s. 135 – rozměry: 5,2 x 5,5 cm [273]

Dceřina kletba, s. 137 – rozměry: 13 x 9 cm [274]

Věštkyň, s. 141 – rozměry: 6,8 x 7,5 cm [275]

Věštkyň, s. 145 – rozměry: 5,5 x 6,5 cm [276]

Věštkyň, s. 152 – rozměry: 3,5 x 3,3 cm [277]

technika: dřevoryt

1933

23. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vojtěch Šeba, Praha-Staré Strašnice (30. léta 20. stol.).

tisk: Grafotyp Smíchov

rozměry: 20,5 x 14,5 cm

počet výtisků nezjištěn

136 stran

ilustrace: **František Vrobel**

nezjištěny

24. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. L. Kober, Praha 1933.

tisk: I. L. Kober
rozměry: 22 x 15 cm
počet výtisků nezjištěn
104 stran
ilustrace: **H. Rail**
nezjištěny

1937

25. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937.

tisk: Pavlán Petr, M. Ostrava

rozměry: 19,8 x 13,6 cm

počet výtisků nezjištěn

124 stran

ilustrace: **Petr Haluza**

Poklad, s. 11 – rozměry: 13,8 x 8 cm [278]

Svatební košile, s. 37 – rozměry: 14 x 8,2 cm [279]

Polednice, s. 45 – rozměry: 14 x 8 cm [280]

Zlatý kolovrat, s. 52 – rozměry: 13,8 x 8,2 cm [281]

Štědrý den, s. 67 – rozměry: 14 x 8 cm [282]

Záhořovo lože, s. 81 – rozměry: 14 x 8 cm [283]

Vodník, s. 101 – rozměry: 14,2 x 8 cm [284]

Vrba, s. 110 – rozměry: 14,6 x 8,2 cm [285]

technika: dřevoryt

1938

26. Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938.

tisk: nezjištěn

rozměry: 19,5 x 13,4 cm

počet výtisků nezjištěn

160 stran

ilustrace: **Ludmila Bílá**

Svatební košile, s. 11 – rozměry: 14 x 10 cm [286]

Svatební košile, s. 17 – rozměry: 11,5 x 9,5 cm [287]

Svatební košile, s. 23 – rozměry: 13 x 10,5 cm [288]

Štědrý den, s. 27 – rozměry: 13,5 x 11 cm [289]

Poklad, s. 37 – rozměry: 13 x 10 cm [290]

Zlatý kolovrat, s. 61 – rozměry: 12,5 x 10 cm [291]

Holoubek, s. 81 – rozměry: 13,5 x 10 cm [292]

Polednice, s. 85 – rozměry: 14 x 10 cm [293]

Záhořovo lože, s. 95 – rozměry: 14,5 x 9,8 cm [294]

Lilie, s. 113 – rozměry: 13,5 x 10 cm [295]

Vrba, s. 121 – rozměry: 13 x 10 cm [296]

Vodník, s. 125 – rozměry: 13,5 x 10 cm [297]

Vodník, s. 133 – rozměry: 13,5 x 9,8 cm [298]

Dceřina kletba, s. 141 – rozměry: 13 x 9,5 cm [299]

technika: litografie

27. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vojtěch Šeba, Praha-St. Strašnice (vepsáno věnování z roku 1938).

tisk: František Rebec v Praze

rozměry: 20,5 x 14,5 cm

počet výtisků nezjištěn

136 stran
ilustrace: **František Vrobel**
nezjištěny

28. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vojtěch Šeba, Praha-St. Strašnice (30. léta 20. stol.).

tisk: František Rebec v Praze
rozměry: 19,5 x 13 cm
počet výtisků nezjištěn
160 stran
ilustrace: **František Vrobel**
nezjištěny

1939

29. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Vladimír Pour, Praha 1939.

tisk: Grafické závody V. & A. Janata v Novém Bydžově
rozměry: 20,5 x 14 cm
počet výtisků nezjištěn
172 stran
ilustrace: **Cyril Bouda**
frontispis – rozměry: nezjištěny
technika: dřevoryt

[300]

1940

30. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vojtěch Šeba, Praha (poč. 40. let 20. stol.).

tisk: František Rebec
rozměry: 30 x 22,5 cm
počet výtisků nezjištěn
140 stran
ilustrace: **František Vrobel**
nezjištěny

31. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vojtěch Šeba, Praha-Strašnice (vepsáno věnování k roku 1940).

tisk: Grafické závody Neubert, Pour a spol.
rozměry: 29,5 x 21 cm
počet výtisků nezjištěn
164 stran
ilustrace: **František Vrobel**
nezjištěny

32. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, I. L. Kober, Praha 1940.

tisk: J. Čermák
rozměry: 21 x 13 cm
počet výtisků nezjištěn
132 stran
ilustrace: **H. Rail**
nezjištěny

33. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních Karla Jaromíra Erbena*, Jos. Jiříčka Jičín, Em. Beneš, Fr. Erbert a Jan Hakl Hořice, Hořic v Podkrkonoší 1940.

tisk: František Erbert

rozměry: 24 x 16 cm

počet výtisků nezjištěn

222 stran

ilustrace: **neznámý autor**

nezjištěny

34. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1940.

tisk: Jan Kobes a synové

rozměry: 21 x 15 cm

počet výtisků nezjištěn

136 stran

ilustrace: **Václav Klimánek**

nezjištěny

35. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940.

tisk: Průmyslová tiskárna v Praze

rozměry: 25 x 17,5 cm

500 výtisků

152 stran

ilustrace: **Antonín Procházka**

Kytice, frontispis, s. 2 – rozměry: 21,4 x 15,5 cm [301]

Kytice, s. 6 – rozměry: 15 x 14,5 cm [302]

Poklad, s. 11 – rozměry: 20,5 x 14 cm [303]

Poklad, s. 18 – rozměry: 21 x 14,5 cm [304]

Poklad, s. 25 – rozměry: 21,2 x 14,2 cm [305]

Poklad, s. 31 – rozměry: 14,5 x 13,6 cm [306]

Svatební košile, s. 36 – rozměry: 21 x 14,8 cm [307]

Svatební košile, s. 41 – rozměry: 20,5 x 14,5 cm [308]

Svatební košile, s. 47 – rozměry: 12 x 14 cm [309]

Polednice, s. 49 – rozměry: 22 x 15 cm [310]

Polednice, s. 51 – rozměry: 12,5 x 13,2 cm [311]

Zlatý kolovrat, s. 56 – rozměry: 22 x 15,5 cm [312]

Zlatý kolovrat, s. 63 – rozměry: 21 x 15,5 cm [313]

Zlatý kolovrat, s. 68 – rozměry: 12 x 13,5 cm [314]

Štědrý den, s. 73 – rozměry: 22 x 16 cm [315]

Štědrý den, s. 77 – rozměry: 13 x 14 cm [316]

Holoubek, s. 80 – rozměry: 21 x 16 cm [317]

Záhořovo lože, s. 88 – rozměry: 22 x 15,4 cm [318]

Záhořovo lože, s. 93 – rozměry: 22 x 16 cm [319]

Záhořovo lože, s. 100 – rozměry: 22 x 15,8 cm [320]

Vodník, s. 109 – rozměry: 21,5 x 16 cm [321]

Vodník, s. 115 – rozměry: 21,5 x 16 cm [322]

Vrba, s. 122 – rozměry: 22,5 x 15,5 cm [323]

Vrba, s. 126 – rozměry: 11 x 14,5 cm [324]

Lilie, s. 129 – rozměry: 22 x 15,5 cm [325]

Dceřina kletba, s. 133 – rozměry: 22 x 15,5 cm [326]

Dceřina kletba, s. 135 – rozměry: 11,5 x 13,5 cm [327]

Věštkyň, s. 139 – rozměry: 22 x 15,5 cm [328]

Věštkyň, s. 146 – rozměry: 22,5 x 15,5 cm [329]

Záhořovo lože, s. 153 – rozměry: 24 x 16,8 cm
technika: perokresba

[330]

36. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Sfinx Bohumila Jandy, Praha 1940.

tisk: Průmyslová tiskárna, V. Neubert a synové

rozměry: 28 x 19 cm

počet výtisků nezjištěn

156 stran

ilustrace: **Jan Zrzavý**
nezjištěny

37. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1940.

tisk: Družstvo knihtiskárny v Hranicích na Moravě

rozměry: 22 x 14,5 cm

počet výtisků nezjištěn

160 stran

ilustrace: **Václav Karel**
nezjištěny

1941

38. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941.

tisk: Politika v Praze

rozměry: 20,5 x 13,5 cm

počet výtisků nezjištěn

160 stran

ilustrace: **Václav Klimánek**

Kytice, přední vazba – rozměry: 20,2 x 13 cm; technika: nezjištěna [331]

Kytice, s. 7 – rozměry: 6,4 x 9,2 cm [332]

Poklad, s. 9 – rozměry: 6,5 x 9 cm [333]

Poklad, s. 17 – rozměry: 14,5 x 9 cm [334]

Svatební košile, s. 37 – rozměry: 6,5 x 9 cm [335]

Svatební košile, s. 49 – rozměry: 14,4 x 9 cm [336]

Polednice, s. 56 – rozměry: 6,5 x 9 cm [337]

Zlatý kolovrat, s. 59 – rozměry: 6,4 x 9 cm [338]

Zlatý kolovrat, s. 73 – rozměry: 14,4 x 8,9 cm [339]

Štědrý den, s. 78 – rozměry: 6,5 x 8,9 cm [340]

Holoubek, s. 88 – rozměry: 6,3 x 9 cm [341]

Holoubek, s. 89 – rozměry: 14,4 x 8,9 cm [342]

Záhořovo lože, s. 96 – rozměry: 6,4 x 8,8 cm [343]

Záhořovo lože, s. 105 – rozměry: 14,4 x 9 cm [344]

Vodník, s. 122 – rozměry: 7 x 9 cm [345]

Vodník, s. 129 – rozměry: 14,4 x 9 cm [346]

Vrba, s. 138 – rozměry: 6,5 x 9 cm [347]

Vrba, s. 145 – rozměry: 14,2 x 8,9 cm [348]

Dceřina kletba, s. 148 – rozměry: 6,4 x 8,8 cm [349]

Lilie, s. 152 – rozměry: 6,5 x 9 cm [350]

Věštkyň, s. 157 – rozměry: 5 x 6 cm [351]

technika: dřevoryt

39. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan V. Pojer, Brno 1941.

tisk: Karel Kryl v Kroměříži
rozměry: 24,5 x 17 cm
počet výtisků nezjištěn
152 stran
ilustrace: **Antonín Procházka**
nezjištěny

40. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941.

tisk: Družstvo knihtiskárny v Hranicích
rozměry: 15 x 10,5 cm
počet výtisků nezjištěn
168 stran

ilustrace: **Václav Karel**

Kytice, přední vazba – rozměry: 11 x 9 cm	[352]
Kytice, titulní list, s. 5 – rozměry: 5 x 3,8 cm	[353]
Poklad, s. 19 – rozměry: 11 x 6,8 cm	[354]
Svatební košile, s. 47 – rozměry: 10,8 x 6,8 cm	[355]
Polednice, s. 57 – rozměry: 10,7 x 6,3 cm	[356]
Zlatý kolovrat, s. 73 – rozměry: 10,8 x 6,7 cm	[357]
Štědrý den, s. 83 – rozměry: 10,5 x 6,6 cm	[358]
Záhořovo lože, s. 107 – rozměry: 10,5 x 7 cm	[359]
Věštkyň, s. ? – rozměry: 10,5 x 7 cm	[360]

technika: perokresba

1942

41. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Antonín Dědourek, Třebechovice pod Orebem 1942.

tisk: Grafické závody V. & A. Janata v Novém Bydžově, Neubert a syn v Praze
rozměry: 23,5 x 15,5 cm
počet výtisků nezjištěn
172 stran, 12 příloh

ilustrace: **Zdeněk Sklenář**

Kytice, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[361]
Poklad, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[362]
Svatební košile, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[363]
Polednice, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[364]
Zlatý kolovrat, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[365]
Štědrý den, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[366]
Holoubek, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[367]
Záhořovo lože, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[368]
Vodník, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[369]
Vrba, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[370]
Lilie, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[371]
Dceřina kletba, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[372]

technika: (pravděpodobně) litografie

42. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942.

tisk: Družstvo knihtiskárny v Hranicích
rozměry: 19 x 12 cm
počet výtisků nezjištěn
160 stran
ilustrace: **Karel Štěch**

Rostlinný motiv, přebal – rozměry: 8 x 6 cm	[373]
Mateřídouška, titulní list – rozměry: 7,2 x 5,2 cm	[374]
Poklad, s. 19 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[375]
Svatební košile, s. 47 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[376]
Polednice, s. 57 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[377]
Zlatý kolovrat, s. 73 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[378]
Holoubek, s. 91 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[379]
Záhořovo lože, s. 107 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[380]
Vodník, s. 123 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[381]
Vrba, s. 137 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[382]
Lilie, s. 147 – rozměry: 14,8 x 7,8 cm	[383]

technika: dřevoryt

43. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vojtěch Šeba, Praha (vepsána poznámka k roku 1942).

tisk: Protá

rozměry: 30,3 x 23,5 cm

počet výtisků nezjištěn

140 stran

ilustrace: **František Vrobel**

Motýl s květinou, přední vazba – rozměry: 9,5 x 9,5 cm	[384]
Kytice, patitul – rozměry: 20 x 14 cm	[385]
Motýl s květinou, hlavní titul – rozměry: 8 x 10 cm	[386]
Mateří – douška, s. 7 – rozměry: 8 x 11 cm	[387]
Poklad, s. 11 – rozměry: 8 x 11 cm	[388]
Poklad, s. 15 – rozměry: 19,5 x 13 cm	[389]
Svatební košile, s. 31 – rozměry: 8 x 11 cm	[390]
Polednice, s. 43 – rozměry: 8 x 11 cm	[391]
Zlatý kolovrat, s. 47 – rozměry: 8 x 11 cm	[392]
Zlatý kolovrat, s. 51 – rozměry: 19,5 x 13 cm	[393]
Štědrý den, s. 63 – rozměry: 8 x 11 cm	[394]
Holoubek, s. 71 – rozměry: 8 x 11 cm	[395]
Holoubek, za s. 72 – rozměry: 19 x 12,3 cm	[396]
Záhořovo lože, s. 77 – rozměry: 8 x 11 cm	[397]
Záhořovo lože, s. 83 – rozměry: 19,5 x 13 cm	[398]
Vodník, za s. 96 – rozměry: 19 x 12,3 cm	[399]
Vodník, s. 97 – rozměry: 8 x 11 cm	[400]
Vrba, s. 109 – rozměry: 8 x 11 cm	[401]
Lilie, s. 115 – rozměry: 8 x 11 cm	[402]
Lilie, s. 117 – rozměry: 19,5 x 13 cm	[403]
Dceřina kletba, s. 123 – rozměry: 8 x 11 cm	[404]
Věštčyně, s. 129 – rozměry: 8 x 11 cm	[405]

technika: dřevoryt, kolorovaná perokresba

1943

44. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, J. Jiránek, Železný Brod 1943.

tisk: J. Jiránek, Železný Brod

rozměry: 18,2 x 11,8 cm

počet výtisků nezjištěn

120 stran

ilustrace: **Vladimír Linka**

Kytice, s. 5 – rozměry: 13 x 6,6 cm	[406]
-------------------------------------	-------

Poklad, s. 11 – rozměry: 13 x 6,3 cm	[407]
Svatební košile, s. 31 – rozměry: 13 x 6,5 cm	[408]
Polednice, s. 45 – rozměry: 13 x 6,6 cm	[409]
Záhořovo lože, s. 73 – rozměry: 13 x 6,5 cm	[410]
Vodník, s. 93 – rozměry: 13 x 6,5 cm	[411]
Lilie, s. 109 – rozměry: 13 x 6,6 cm	[412]

technika: dřevoryt

1944

45. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1944.

tisk: Česká grafická unie

rozměry: 24,5 x 17,5 cm

počet výtisků nezjištěn

184 stran

ilustrace: **Jaroslav Jareš**

nezjištěny

46. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944.

tisk: Jaroslav Jiránek v Železném Brodě

rozměry: 23,5 x 17 cm

počet výtisků nezjištěn

136 stran

ilustrace: **Jindřich Tockstein**

Kytice, přebal – rozměry: 23 x 16,5 cm [413]

Kytice, s. 4 – rozměry: 12 x 9,2 cm [414]

Poklad, s. 9 – rozměry: 22,6 x 14 cm [415]

Svatební košile, s. 35 – rozměry: 22 x 14,3 cm [416]

Polednice, s. 45 – rozměry: 22 x 14,6 cm [417]

Polednice, s. 48 – rozměry: 10,5 x 7 cm [418]

Zlatý kolovrat, s. 59 – rozměry: 22,4 x 15,8 cm [419]

Zlatý kolovrat, s. 64 – rozměry: 4 x 6,2 cm [420]

Štědrý den, s. 69 – rozměry: 23 x 14 cm [421]

Štědrý den, s. 74 – rozměry: 2 x 4,5 cm [422]

Holoubek, s. 77 – rozměry: 22,5 x 15,5 cm [423]

Holoubek, s. 81 – rozměry: 5 x 7 cm [424]

Záhořovo lože, s. 99 – rozměry: 23 x 15 cm [425]

Záhořovo lože, s. 102 – rozměry: 7,5 x 6,5 cm [426]

Vodník, s. 105 – rozměry: 23 x 13,5 cm [427]

Vodník, s. 115 – rozměry: 8,2 x 5,2 cm [428]

Vrba, s. 119 – rozměry: 22,4 x 14,4 cm [429]

Vrba, s. 123 – rozměry: 4 x 5,5 cm [430]

Lilie, s. 127 – rozměry: 19,5 x 13,2 cm [431]

Lilie, s. 129 – rozměry: 4 x 4,3 cm [432]

Dceřina kletba, s. 131 – rozměry: 20,2 x 15 cm [433]

Dceřina kletba, s. 134 – rozměry: 7 x 5,4 cm [434]

technika: perokresba

1945

47. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945.

tisk: Jaroslav Jiránek

rozměry: 24,2 x 18,2 cm

počet výtisků nezjištěn

164 stran, 18 příloh

ilustrace: **Josef Hlaváček**

Štědrý den, frontispis, za s. 4 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[435]
Kytice, za s. 8 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[436]
Poklad, za s. 24 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[437]
Svatební košile, za s. 32 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[438]
Svatební košile, za s. 36 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[439]
Polednice, za s. 44 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[440]
Zlatý kolovrat, za s. 56 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[441]
Štědrý den, za s. 60 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[442]
Holoubek, za s. 68 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[443]
Záhořovo lože, za s. 72 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[444]
Záhořovo lože, za s. 80 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[445]
Záhořovo lože, za s. 84 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[446]
Vodník, za s. 92 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[447]
Vodník, za s. 100 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[448]
Vrba, za s. 104 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[449]
Lilie, za s. 108 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[450]
Dceřina kletba, za s. 112 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[451]
Věštkyň, za s. 120 – rozměry: 23,4 x 15,8 cm	[452]

technika: kresba uhlem

48. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945.

tisk: Jaroslav Strojil v Přerově

rozměry: 19 x 12 cm

počet výtisků nezjištěn

160 stran

ilustrace: **Josef Hanzl**

Kytice, titulní list – rozměry: 14 x 9,5 cm	[453]
Poklad, s. 7 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[454]
Svatební košile, s. 29 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[455]
Polednice, s. 45 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[456]
Zlatý kolovrat, s. 49 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[457]
Štědrý den, s. 65 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[458]
Holoubek, s. 75 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[459]
Záhořovo lože, s. 83 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[460]
Vodník, s. 103 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[461]
Vrba, s. 115 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[462]
Lilie, s. 123 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[463]
Dceřina kletba, s. 129 – rozměry: 14 x 9,5 cm	[464]

technika: nezjištěna

1946

49. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1946.

tisk: Česká grafická unie

rozměry: 29,5 x 21 cm

počet výtisků nezjištěn

206 stran

ilustrace: **Jaroslav Jareš**

nezjištěny

1947

50. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1947.

tisk: Družstvo knihtiskárny v Hranicích

rozměry: 18 x 11 cm

počet výtisků nezjištěn

206 stran

ilustrace: **Karel Štěch**

nezjištěny

51. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947.

tisk: Česká grafická unie a. s.

rozměry: 29 x 21,5 cm

počet výtisků nezjištěn

206 stran

ilustrace: **Jaroslav Jareš**

Kytice, frontispis, s. 2 – rozměry: 12,7 x 11 cm	[465]
Kytice, titulní list, s. 3 – rozměry: 10 x 11 cm	[466]
Kytice, s. 15 – rozměry: 25,5 x 16 cm	[467]
Kytice, s. 17 – rozměry: 8,5 x 12 cm	[468]
Kytice, s. 18 – rozměry: 2,5 a 7,5 cm	[469]
Poklad, s. 19 – rozměry: 24,5 x 15 cm	[470]
Poklad, s. 21 – rozměry: 10 x 9 cm	[471]
Poklad, s. 32 – rozměry: 11 x 11,2 cm	[472]
Poklad, s. 35 – rozměry: 11 x 12 cm	[473]
Poklad, s. 38 – rozměry: 14 x 9 cm	[474]
Poklad, s. 43 – rozměry: 14 x 11 cm	[475]
Poklad, s. 44 – rozměry: 5,5 x 7 cm	[476]
Svatební košile, s. 45 – rozměry: 23,5 x 16 cm	[477]
Svatební košile, s. 47 – rozměry: 11,5 x 11 cm	[478]
Svatební košile, s. 60 – rozměry: 7,5 x 8 cm	[479]
Polednice, s. 61 – rozměry: 22,5 x 17 cm	[480]
Polednice, s. 63 – rozměry: 15 x 13,5 cm	[481]
Polednice, s. 65 – rozměry: 3,5 x 7,5 cm	[482]
Zlatý kolovrat, s. 67 – rozměry: 22 x 17 cm	[483]
Zlatý kolovrat, s. 69 – rozměry: 12 x 11,5 cm	[484]
Zlatý kolovrat, s. 71 – rozměry: 16 x 13 cm	[485]
Zlatý kolovrat, s. 74 – rozměry: 13 x 10,5 cm	[486]
Zlatý kolovrat, s. 78 – rozměry: 14 x 13,5 cm	[487]
Zlatý kolovrat, s. 83 – rozměry: 14 x 12 cm	[488]
Zlatý kolovrat, s. 86 – rozměry: 16,7 x 11 cm	[489]
Zlatý kolovrat, s. 87 – rozměry: 5 x 6 cm	[490]
Štědrý den, s. 89 – rozměry: 21,5 x 15 cm	[491]
Štědrý den, s. 91 – rozměry: 12,5 x 10 cm	[492]
Štědrý den, s. 93 – rozměry: 13,5 x 12 cm	[493]
Štědrý den, s. 96 – rozměry: 9,4 x 13 cm	[494]
Štědrý den, s. 99 – rozměry: 12 x 12,5 cm	[495]
Štědrý den, s. 101 – rozměry: 11 x 7,7 cm	[496]
Štědrý den, s. 102 – rozměry: 3,5 x 7 cm	[497]
Holoubek, s. 103 – rozměry: 21 x 15,4 cm	[498]
Holoubek, s. 105 – rozměry: 12 x 10,3 cm	[499]
Holoubek, s. 109 – rozměry: 3 x 8 cm	[500]
Záhořovo lože, s. 111 – rozměry: 23 x 16,5 cm	[501]
Záhořovo lože, s. 113 – rozměry: 12,5 x 11 cm	[502]

Záhořovo lože, s. 115 – rozměry: 14,5 x 13,3 cm	[503]
Záhořovo lože, s. 118 – rozměry: 15 x 13 cm	[504]
Záhořovo lože, s. 122 – rozměry: 15 x 13,4 cm	[505]
Záhořovo lože, s. 129 – rozměry: 15 x 12,5 cm	[506]
Záhořovo lože, s. 135 – rozměry: 8 x 8,8 cm	[507]
Vodník, s. 137 – rozměry: 22,5 x 16,5 cm	[508]
Vodník, s. 139 – rozměry: 12,5 cm	[509]
Vodník, s. 141 – rozměry: 11 x 13 cm	[510]
Vodník, s. 143 – rozměry: 13,5 x 10,8 cm	[511]
Vodník, s. 149 – rozměry: 15 x 12 cm	[512]
Vodník, s. 152 – rozměry: 5,4 x 3,5 cm	[513]
Vrba, s. 153 – rozměry: 22 x 17 cm	[514]
Vrba, s. 155 – rozměry: 11 x 12 cm	[515]
Vrba, s. 161 – rozměry: 4,5 x 9,4 cm	[516]
Lilie, s. 163 – rozměry: 25 x 16 cm	[517]
Lilie, s. 165 – rozměry: 13 x 12,2 cm	[518]
Lilie, s. 169 – rozměry: 4 x 7,5 cm	[519]
Dceřina kletba, s. 171 – rozměry: 22 x 17 cm	[520]
Dceřina kletba, s. 173 – rozměry: 11 x 10,5 cm	[521]
Věštkyň, s. 177 – rozměry: 22,4 x 17 cm	[522]
Věštkyň, s. 179 – rozměry: 11 x 1 cm	[523]
Věštkyň, s. 181 – rozměry: 12 x 13 cm	[524]
Věštkyň, s. 184 – rozměry: 11 x 13,2 cm	[525]
Věštkyň, s. 186 – rozměry: 14 x 13 cm	[526]
Věštkyň, s. 188 – rozměry: 14 x 13 cm	[527]
Věštkyň, s. 191 – rozměry: 13 x 13 cm	[528]
Věštkyň, s. 193 – rozměry: 16 x 13 cm	[529]
Věštkyň, s. 194 – rozměry: 4 x 7 cm	[530]

technika: perokresba, akvarel

1952

52. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Mladá fronta, Praha 1952.

tisk: Mladá fronta

rozměry: 14,5 x 9,5 cm

počet výtisků nezjištěn

172 stran

ilustrace: **Mikoláš Aleš**

nezjištěny

[632]

1953

53. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953.

tisk: Orbis, tisk. závody, n. p., závod 3 Jiřího Dimitrova, Praha 7

rozměry: 20 x 13,2 cm

14 700 výtisků

132 stran

ilustrace: **Václav Sivko**

Strom s hrobem, frontispis, s. 4 – rozměry: 14,5 x 8,4 cm

[546]

Kytice, s. 7 – rozměry: 5 x 7 cm

[547]

Poklad, s. 9 – rozměry: 4,8 x 5,5 cm

[548]

Svatební košile, s. 30 – rozměry: 4,6 x 6 cm

[549]

Polednice, s. 44 – rozměry: 5 x 5,2 cm

[550]

Zlatý kolovrat, s. 47 – rozměry: 4,5 x 5,2 cm	[551]
Štědrý den, s. 61 – rozměry: 4,5 x 5,4 cm	[552]
Holoubek, s. 69 – rozměry: 4,5 x 5,2 cm	[553]
Záhořovo lože, s. 74 – rozměry: 4,3 x 5,5 cm	[554]
Vodník, s. 93 – rozměry: 5 x 6,2 cm	[555]
Vrba, s. 104 – rozměry: 5 x 4,8 cm	[556]
Lilie, s. 110 – rozměry: 5 x 5,5 cm	[557]
Dceřina kletba, s. 114 – rozměry: 5 x 6,8 cm	[558]
Věštkyň, s. 117 – rozměry: 4,2 x 5 cm	[559]

technika: litografie (frontispis), perokresba

54. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953.

tisk: Svoboda

rozměry: 28,5 x 21 cm

20 000 výtisků

132 stran

ilustrace: **Jan Zrzavý**

Kytice, s. 17 – rozměry: 18,2 x 12,5 cm	[560]
Poklad, s. 21 – rozměry: 18,2 x 12,2 cm	[561]
Svatební košile, s. 41 – rozměry: 18,2 x 12,2 cm	[562]
Polednice, s. 55 – rozměry: 18,2 x 12,2 cm	[563]
Zlatý kolovrat, s. 59 – rozměry: 18,2 x 12,2 cm	[564]
Štědrý den, s. 73 – rozměry: 18,2 x 12,2 cm	[565]
Holoubek, s. 81 – rozměry: 18,2 x 12,2 cm	[566]
Vodník, s. 87 – rozměry: 18 x 12 cm	[567]
Vrba, s. 99 – rozměry: 18 x 12 cm	[568]
Lilie, s. 107 – rozměry: 18 x 12 cm	[569]
Dceřina kletba, s. 113 – rozměry: 18 x 12 cm	[570]
Věštkyň, s. 117 – rozměry: 18 x 11,3 cm	[571]

technika: kresba uhlem

1956

55. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956.

tisk: Severočeská tiskárna, n. p., základní závod Liberec

rozměry: 23 x 16 cm

60 000 výtisků

124 stran

ilustrace: **Václav Karel**

Kytice mateřídoušky, s. 3 – rozměry: 6,5 x 7 cm	[572]
Iniciála Z, s. 5 – rozměry: 9 x 8,5 cm	[573]
Kytice, s. 6 – rozměry: 7 x 7 cm	[574]
Iniciála N, s. 7 – rozměry: 7 x 8 cm	[575]
Poklad, s. 19 – rozměry: 22 x 14 cm	[576]
Poklad, s. 26 – rozměry: 4,4 x 9,5 cm	[577]
Iniciála J, s. 27 – rozměry: 8 x 4,4 cm	[578]
Svatební košile, s. 35 – rozměry: 22 x 14 cm	[579]
Svatební košile, s. 40 – rozměry: 7,3 x 9,3 cm	[580]
Iniciála U, s. 41 – rozměry: 12 x 9 cm	[581]
Polednice, s. 43 – rozměry: 22 x 14 cm	[582]
Polednice, s. 44 – rozměry: 10 x 7,2 cm	[583]

Iniciála O, s. 45 – rozměry: 11 x 12 cm	[584]
Zlatý kolovrat, s. 51 – rozměry: 22 x 14 cm	[585]
Zlatý kolovrat, s. 59 – rozměry: 6,5 x 8,5 cm	[586]
Iniciála T, s. 60 – rozměry: 9,8 x 9,2 cm	[587]
Štědrý den, s. 65 – rozměry: 22 x 14 cm	[588]
Štědrý den, s. 68 – rozměry: 7,5 x 6,2 cm	[589]
Iniciála O, s. 69 – rozměry: 5,5 x 4,5 cm	[590]
Holoubek, s. 73 – rozměry: 22 x 14 cm	[591]
Holoubek, s. 74 – rozměry: 6,2 x 7 cm	[592]
Iniciála N, s. 75 – rozměry: 12,2 x 8 cm	[593]
Vodník, s. 77 – rozměry: 22 x 14 cm	[594]
Vodník, s. 86 – rozměry: 5,6 x 5 cm	[595]
Iniciála R, s. 87 – rozměry: 6 x 5 cm	[596]
Vrba, s. 91 – rozměry: 22 x 14 cm	[597]
Vrba, s. 93 – rozměry: 5 x 8 cm	[598]
Iniciála U, s. 94 – rozměry: 15,6 x 10 cm	[599]
Lilie, s. 97 – rozměry: 4,1 x 5,2 cm	[600]
Iniciála K, s. 98 – rozměry: 9 x 7 cm	[601]
Věštkyň, s. 103 – rozměry: 22 x 14 cm	[602]
Věštkyň, s. 109 – rozměry: 5 x 6,8 cm	[603]

technika: iniciály a drobné ilustrace – perokresba, celostránkové ilustrace – dřevoryt

56. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Picka, Praha 1956 (chybně uvedeno 1951).

tisk: Jaroslav Picka

rozměry: 17 x 12 cm

počet výtisků nezjištěn

144 stran

ilustrace: **Antonín Garejs ml., František Richter st.**
nezjištěny

1958

57. Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958.

tisk: Naše vojsko, tiskárna, n. p. v Praze

rozměry: 24,5 x 17 cm

25 000 výtisků

706 stran

ilustrace: **Ludmila Jiřincová**

Věnec, strana nezjištěna – rozměry: nezjištěny	[604]
Poklad, s. 17 – rozměry: 23,6 x 16,4 cm	[605]
Svatební košile, s. 33 – rozměry: 23,6 x 16,4 cm	[606]
Svatební košile, s. 38 – rozměry: 9 x 6,5 cm	[607]
Polednice, s. 40 – rozměry: 6 x 4 cm	[608]
Zlatý kolovrat, s. 49 – rozměry: 23,6 x 16,4 cm	[609]
Zlatý kolovrat, s. 51 – rozměry: 4,6 x 3,4 cm	[610]
Štědrý den, s. 61 – rozměry: 3,8 x 2,4 cm	[611]
Záhořovo lože, s. 65 – rozměry: 23,6 x 16,4 cm	[612]
Záhořovo lože, s. 76 – rozměry: 6,8 x 4,2 cm	[613]
Vodník, s. 77 – rozměry: 23,6 x 16,4 cm	[614]
Vodník, s. 79 – rozměry: 12 x 7 cm	[615]
Lilie, s. 93 – rozměry: 23,6 x 16,4 cm	[616]
Dceřina kletba, s. 95 – rozměry: 11 x 6 cm	[617]

technika: celostránkové barevné ilustrace – litografie; drobné ilustrace - perokresba

1959

58. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, SPN, Praha 1959.

tisk: Tisk, závod 3 Český Těšín

rozměry: 21 x 15 cm

počet výtisků nezjištěn

156 stran

ilustrace: **Emil Kotrba**
nezjištěny

59. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1959.

tisk: Svoboda

rozměry: 24,5 x 17 cm

15 000 výtisků

152 stran, 13 příloh

ilustrace: **Jan Zrzavý**

Lilie, přebal – rozměry: 13 x 8,3 cm

Kytice, vazba – rozměry: 13,2 x 10,2 cm

Kytice, hlavní titul – rozměry: 6,5 x 5 cm

Kytice, po s. 6 – rozměry: 16 x 11 cm

Poklad, po s. 25 – rozměry: 15,8 x 10,3 cm

Svatební košile, po s. 39 – rozměry: 16 x 10,8 cm

Polednice, po s. 48 – rozměry: 16,5 x 10,8 cm

Zlatý kolovrat, po s. 56 – rozměry: 16 x 10,5 cm

Štědrý den, po s. 64 – rozměry: 15,8 x 10,2 cm

Záhořovo lože, po s. 88 – rozměry: 16,2 x 10,4 cm

Vodník, po s. 105 – rozměry: 16 x 11,4 cm

Vrba, po s. 112 – rozměry: 15,5 x 10,5 cm

Lilie, po s. 120 – rozměry: 15,8 x 10,4 cm

Dceřina kletba, po s. 124 – rozměry: 16 x 10,8 cm

Věštkyň, po s. 128 – rozměry: 15,8 x 10,6 cm

[565]

technika: kresba uhlem

60. Karel Jaromír Erben, *Kytice (Výbor)*, SPN, Praha 1959.

tisk: Svoboda

rozměry: 21 x 15 cm

počet výtisků nezjištěn

92 stran

ilustrace: **Emil Kotrba**
nezjištěny

1961

61. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961.

tisk: Polygrafia 3, n. p., závod Jiřího Dimitrova v Praze

rozměry: 14,6 x 10,3 cm

5 000 výtisků

162 stran

ilustrace: **Květoslav Hísek**

Kytice, frontispis, s. 4 – rozměry: 11,2 x 6,5 cm

[618]

Kytice, s. 9 – rozměry: 5,3 x 7,3 cm	[619]
Poklad, s. 11 – rozměry: 5,2 x 7,1 cm	[620]
Svatební košile, s. 35 – rozměry: 5,3 x 7,1 cm	[621]
Polednice, s. 51 – rozměry: 5,3 x 7,1 cm	[622]
Zlatý kolovrat, s. 55 – rozměry: 5,3 x 7,1 cm	[623]
Štědrý den, s. 72 – rozměry: 5,1 x 7,1 cm	[624]
Holoubek, s. 82 – rozměry: 5,2 x 7 cm	[625]
Záhořovo lože, s. 88 – rozměry: 5,1 x 7,1 cm	[626]
Vodník, s. 110 – rozměry: 5,3 x 7,1 cm	[627]
Vrba, s. 123 – rozměry: 5,3 x 7,1 cm	[628]
Lilie, s. 131 – rozměry: 5,3 x 7,1 cm	[629]
Dceřina kletba, s. 136 – rozměry: 5,3 x 7,3 cm	[630]
Věštkyň, s. 140 – rozměry: 5,3 x 7,2 cm	[631]

technika: dřevoryt

1965

62. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Státní nakladatelství, Dětské knihy, Praha 1965.

tisk: Polygrafia 1, n. p. Praha 2

rozměry: 24,7 x 17 cm

22 000 výtisků

152 stran, 13 příloh

ilustrace: **Jan Zrzavý**

Lilie, přebal – rozměry: 13 x 8,3 cm
Kytice, vazba – rozměry: 13,2 x 10,2 cm
Kytice, hlavní titul – rozměry: 6,5 x 5 cm
Kytice, po s. 6 – rozměry: 16 x 11 cm
Poklad, po s. 25 – rozměry: 15,8 x 10,3 cm
Svatební košile, po s. 39 – rozměry: 16 x 10,8 cm
Polednice, po s. 48 – rozměry: 16,5 x 10,8 cm
Zlatý kolovrat, po s. 56 – rozměry: 16 x 10,5 cm
Štědrý den, po s. 64 – rozměry: 15,8 x 10,2 cm
Záhořovo lože, po s. 88 – rozměry: 16,2 x 10,4 cm
Vodník, po s. 105 – rozměry: 16 x 11,4 cm
Vrba, po s. 112 – rozměry: 15,5 x 10,5 cm
Lilie, po s. 120 – rozměry: 15,8 x 10,4 cm
Dceřina kletba, po s. 124 – rozměry: 16 x 10,8 cm
Věštkyň, po s. 128 – rozměry: 15,8 x 10,6 cm

technika: kresba uhlem

1969

63. Karel Jaromír Erben, *Mateří doušky*, Československý spisovatel, Praha 1969.

tisk: Rudé právo, tiskařské závody v Praze

rozměry: 20,7 x 20 cm

28 000 výtisků

128 stran

ilustrace: **Cyril Bouda**

Svatební košile / Vrba / Poklad / Vodník, s. 12 – rozměry: 18,6 x 12 cm; technika:

dřevoryt

Antonín Procházka

Kytice, s. 14 – rozměry: 16 x 16 cm; technika: perokresba

Jan Zrzavý

- Poklad, s. 16 – rozměry: 19,4 x 13 cm; technika: kresba uhlem
Ludmila Jiřincová
- Poklad, s. 20 – rozměry: 17,5 x 11,2 cm; technika: litografie [1103]
Václav Karel
- Poklad, s. 24 – rozměry: 19,8 x 12,5 cm; technika: dřevoryt
Jan Zrzavý
- Svatební košile, s. 28 – rozměry: 19,4 x 12,5 cm; technika: kresba uhlem
Antonín Procházka
- Svatební košile, s. 32 – rozměry: 18,4 x 13,5 cm; technika: perokresba
Mikoláš Aleš
- Zlatý kolovrat, s. 38 – rozměry: 19 x 10 cm; technika: perokresba [632]
Antonín Procházka
- Zlatý kolovrat, s. 44 – rozměry: 15 x 17,5 cm; technika: perokresba
Ludmila Jiřincová
- Štědrý den, s. 46 – rozměry: 17,5 x 11 cm; technika: litografie [1104]
Jan Zrzavý
- Záhořovo lože, s. 52 – rozměry: 19,7 x 12,5 cm; technika: kresba uhlem
Václav Karel
- Záhořovo lože, s. 56 – rozměry: 19 x 12 cm; technika: dřevoryt
Antonín Procházka
- Vodník, s. 62 – rozměry: 18,5 x 14,2 cm; technika: perokresba
Jiří Trnka
- Vodník, s. 65 – rozměry: 7 x 4,2 cm; technika: linoryt [633]
Karel Štech
- Vrba, s. 68 – rozměry: 19 x 10 cm; technika: dřevoryt
Ludmila Jiřincová
- Dceřina kletba, s. 72 – rozměry: 17,5 x 11 cm; technika: litografie [1105]

1970

64. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970.

tisk: nezjištěn

rozměry: 30 x 20,8 cm

30 000 výtisků

128 stran

ilustrace: **Vladimír Tesař**

- Dvě kytky, přední vazba – rozměry: 9,8 x 14,5 cm [634]
- Srdce, hlavní titul – rozměry: 8,6 x 11 cm [635]
- Kytka s holubicí, s. 7 – rozměry: 23 x 12,8 cm [636]
- Kytka, s. 9 – rozměry: 7,2 x 7,2 cm [637]
- Poklad, s. 11 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm [638]
- Dvě holubice, s. 27 – rozměry: 4,8 x 10 cm [639]
- Kytka, s. 28 – rozměry: 5,2 x 14,5 cm [640]
- Svatební košile, s. 29 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm [641]
- Kytka, s. 40 – rozměry: 9,8 x 5 cm [642]
- Polednice, s. 41 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm [643]
- Zlatý kolovrat, s. 45 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm [644]
- Kytka, s. 56 – rozměry: 5,8 x 13,5 cm [645]
- Štědrý den, s. 57 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm [646]
- Kytka, s. 64 – rozměry: 7 x 10 cm [647]
- Holoubek, s. 65 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm [648]
- Kytka, s. 70 – rozměry: 4,4 x 6 cm [649]

Záhořovo lože, s. 71 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm	[650]
Kytka, s. 86 – rozměry: 4,2 x 6 cm	[651]
Vodník, s. 87 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm	[652]
Kytky, s. 96 – rozměry: 8 x 7,8 cm	[653]
Vrba, s. 97 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm	[654]
Kytka s ptákem, s. 103 – rozměry: 11 x 6 cm	[655]
Kytka, s. 104 – rozměry: 4,4 x 5,6 cm	[656]
Lilie, s. 105 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm	[657]
Kytka, s. 110 – rozměry: 6,8 x 13,5 cm	[658]
Dceřina kletba, s. 111 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm	[659]
Věštkyň, s. 115 – rozměry: 29,3 x 20,3 cm	[660]
Kytka s dvěma ptáky, s. 127 – rozměry: 12 x 9 cm	[661]
Pták, s. 128 – rozměry: 6,5 x 7,8 cm	[662]

technika: akvarel

1971

65. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Výbor*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1971.

tisk: TISK, n. p. Brno, závod 2

rozměry: 19,8 x 14 cm

30 000 výtisků

95 stran

ilustrace: **Emil Kotrba**

Poklad, přebal – rozměry: 8,5 x 10 cm; technika: kresba uhlem [663]

Josef Farský

Karel Jaromír Eben, frontispis, s. 2 – rozměry: 15,8 x 11 cm; technika: litografie [664]

1972

66. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Albatros, Praha 1972.

tisk: Polygrafia

rozměry: 24,5 x 17 cm

30 000 výtisků

144 stran, 13 příloh

ilustrace: **Jan Zrzavý**

Lilie, přebal – rozměry: 13 x 8,3 cm

Kytice, vazba – rozměry: 13,2 x 10,2 cm

Kytice, hlavní titul – rozměry: 6,5 x 5 cm

Kytice, po s. 8 – rozměry: 18 x 12 cm

Poklad, po s. 24 – rozměry: 17,8 x 11,7 cm

Svatební košile, po s. 40 – rozměry: 18 x 11,8 cm

Polednice, po s. 48 – rozměry: 18,5 x 12 cm

Zlatý kolovrat, po s. 56 – rozměry: 18 x 12 cm

Štědrý den, po s. 64 – rozměry: 18 x 11,8 cm

Záhořovo lože, po s. 88 – rozměry: 16 x 10,4 cm

Vodník, po s. 104 – rozměry: 18 x 12,2 cm

Vrba, po s. 112 – rozměry: 17,8 x 11,5 cm

Lilie, po s. 120 – rozměry: 18 x 11,4 cm

Dceřina kletba, po s. 124 – rozměry: 18,2 x 11,8 cm

Věštkyň, po s. 128 – rozměry: 18,5 x 12,2 cm

technika: kresba uhlem

1973

67. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Výbor*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1973.

tisk: Mír, n. p., závod 3, Praha 1

rozměry: 19,8 x 14 cm

30 000 výtisků

95 stran

ilustrace: **Emil Kotrba**

Poklad, přebal – rozměry: 8,5 x 10 cm; technika: kresba uhlem

Josef Farský

Karel Jaromír Eben, frontispis, s. 2 – rozměry: 15,8 x 11 cm; technika: litografie

1975

68. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Výbor*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1975.

tisk: Mír, n. p., závod 3, Praha 1

rozměry: 19,8 x 14 cm

50 000 výtisků

95 stran

ilustrace: **Dagmar Sedláčková** (uveden **Emil Kotrba**)

Kytice, přebal – rozměry: 10 x 11,8 cm; technika: perokresba

[665]

Josef Farský

Karel Jaromír Eben, frontispis, s. 2 – rozměry: 15,8 x 11 cm; technika: litografie

1976

69. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Albatros, Praha 1976.

tisk: TISK, knižní výroba, n. p. Brno, závod 1

rozměry: 20,6 x 12 cm

95 000 výtisků

156 stran

ilustrace: **Jan Zrzavý**

Kytice, s. 7 – rozměry: 14 x 9,5 cm

Poklad, s. 17 – rozměry: 13,7 x 9 cm

Svatební košile, s. 33 – rozměry: 14 x 9 cm

Polednice, s. 49 – rozměry: 14,4 x 9,4 cm

Zlatý kolovrat, s. 57 – rozměry: 14 x 9,2 cm

Štědrý den, s. 63 – rozměry: 14,2 x 9,1 cm

Záhořovo lože, s. 79 – rozměry: 14 x 9 cm

Vodník, s. 105 – rozměry: 13,7 x 9,3 cm

Vrba, s. 113 – rozměry: 14 x 9,2 cm

Lilie, s. 121 – rozměry: 14 x 9 cm

Dceřina kletba, s. 129 – rozměry: 14 x 9,2 cm

Věštkyňe, s. 137 – rozměry: 13,6 x 9 cm

technika: kresba uhlem

70. Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976.

tisk: Svoboda, grafické závody, n. p., Praha

rozměry: 20,4 x 13,4 cm

23 000 výtisků

320 stran

ilustrace: **Vladimír Tesař**

Poklad, s. 248 – rozměry: 5,3 x 5,1 cm

[666]

Svatební košile, s. 257 – rozměry: 18,8 x 12 cm

[667]

Zlatý kolovrat, s. 272 – rozměry: 5,6 x 5,1 cm

[668]

Štědrý den, s. ? – rozměry: 5,7 x 5,1 cm

[669]

Holoubek, s. 282 – rozměry: 5,2 x 5,1 cm	[670]
Vodník, s. 299 – rozměry: 19,3 x 12 cm	[671]
Vodník, s. 305 – rozměry: 5,6 x 5 cm	[672]
Vrba, s. 310 – rozměry: 5,3 x 5,5 cm	[673]

technika: dřevoryt

1977

71. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Výbor*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1977.

tisk: Svoboda, n. p., závod 5 - Malešice

rozměry: 23 x 16,2 cm

50 000 výtisků

95 stran

ilustrace: **Dagmar Sedláčková**

Kytice, přebal – rozměry: 11,5 x 13 cm; technika: perokresba

Josef Farský

Karel Jaromír Eben, frontispis, s. 4 – rozměry: 15,8 x 1,7 cm; technika: litografie

72. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977.

tisk: Severografia, n. p., závod 03, Ústí nad Labem

rozměry: 29 x 21 cm

35 000 výtisků

176 stran

ilustrace: **Karel Souček**

Záhořovo lože, přebal – rozměry: 29 x 20,3 cm [674]

Polednice, s. 3 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [675]

Záhořovo lože, s. 11 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [676]

Kytice, s. 15 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [677]

Poklad, s. 19 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [678]

Poklad, s. 23 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [679]

Poklad, s. 29 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [680]

Poklad, s. 35 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [681]

Poklad, s. 39 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [682]

Svatební košile, s. 45 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [683]

Svatební košile, s. 49 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [684]

Svatební košile, s. 53 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [685]

Svatební košile, s. 57 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [686]

Svatební košile, s. 59 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [687]

Polednice, s. 61 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [688]

Polednice, s. 65 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [689]

Polednice, s. 67 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [690]

Zlatý kolovrat, s. 71 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [691]

Zlatý kolovrat, s. 75 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [692]

Zlatý kolovrat, s. 77 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [693]

Zlatý kolovrat, s. 79 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [694]

Zlatý kolovrat, s. 83 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [695]

Zlatý kolovrat, s. 85 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [696]

Štědrý den, s. 91 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [697]

Štědrý den, s. 93 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [698]

Štědrý den, s. 97 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [699]

Štědrý den, s. 99 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [700]

Holoubek, s. 103 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [701]

Holoubek, s. 105 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm [702]

Holoubek, s. 107 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[703]
Záhořovo lože, s. 111 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[704]
Záhořovo lože, s. 115 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[705]
Záhořovo lože, s. 119 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[706]
Záhořovo lože, s. 123 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[707]
Záhořovo lože, s. 129 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[708]
Vodník, s. 135 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[709]
Vodník, s. 139 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[710]
Vodník, s. 143 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[711]
Vrba, s. 151 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[712]
Vrba, s. 153 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[713]
Lilie, s. 157 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[714]
Lilie, s. 159 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[715]
Dceřina kletba, s. 163 – rozměry: 28,5 x 19,6 cm	[716]

technika: lavírovaná perokresba

1986

73. Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986.

tisk: Stráž, tiskárenské závody

rozměry knihy: 20 x 13 cm

10 000 výtisků

264 stran

ilustrace: **Helena Konstantinová**

Kytice, přebal – rozměry: 20 x 13 cm	[717]
Vrba, s. 2 – 3 – rozměry: 18,1 x 24 cm	[718]
Poklad, s. 6 – 7 – rozměry: 18,1 x 24 cm	[719]
Karel Jaromír Erben, s. 10 – rozměry: 18 x 11 cm	[720]
Svatební košile (?), s. 14 – 15 – rozměry: 18,1 x 24 cm	[721]
Zlatý kolovrat, s. 19 – rozměry: 18 x 11 cm	[722]
Holoubek, s. 130 – 131 – rozměry: 18,1 x 24 cm	[723]
Vrba, s. 148 – 149 – rozměry: 18,1 x 24 cm	[724]
Holoubek, s. 164 – 165 – rozměry: 18,1 x 24 cm	[725]
Krajina se stromy, s. 184 – 185 – rozměry: 18 x 24 cm	[726]

technika: olejomalba

1988

74. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Odeon, Praha 1988.

tisk: Polygrafia, n. p., Praha 2

rozměry: 19,5 x 17,5 cm

67 000 výtisků

176 stran

ilustrace: **Jan Zrzavý**

Kytice, s. 7 – rozměry: 18,6 x 12,3 cm
Poklad, s. 11 – rozměry: 18,6 x 12,5 cm
Svatební košile, s. 33 – rozměry: 18,6 x 12,5 cm
Polednice, s. 47 – rozměry: 18,6 x 12,4 cm
Zlatý kolovrat, s. 51 – rozměry: 18,6 x 12,6 cm
Štědrý den, s. 67 – rozměry: 18,6 x 12,5 cm
Holoubek, s. 77 – rozměry: 18,8 x 12,8 cm
Záhořovo lože, s. 85 – rozměry: 18,5 x 12,5 cm
Vodník, s. 105 – rozměry: 18,8 x 12,5 cm
Vrba, s. 117 – rozměry: 18,8 x 12,5 cm

Lilie, s. 125 – rozměry: 18,8 x 12,5 cm
Dceřina kletba, s. 131 – rozměry: 18,8 x 12,5 cm
Věštkyň, s. 137 – rozměry: 18,8 x 12,5 cm

technika: kresba uhlem

1989

75. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989.

tisk: Tiskárny Vimperk, státní podnik

rozměry: 7,4 x 7,6 cm

8 000 výtisků

248 stran

ilustrace: **Adolf Born**

Vrány, přední předsádka – rozměry: 7 x 13,8 cm	[727]
Kytice, frontispis, s. 6 – rozměry: 7 x 7 cm	[728]
Kytice, s. 11 – rozměry: 7 x 7 cm	[729]
Poklad, s. 23 – rozměry: 7 x 7 cm	[730]
Svatební košile, s. 63 – rozměry: 7 x 7 cm	[731]
Polednice, s. 77 – rozměry: 7 x 7 cm	[732]
Zlatý kolovrat, s. 95 – rozměry: 7 x 7 cm	[733]
Štědrý den, s. 119 – rozměry: 7 x 7 cm	[734]
Holoubek, s. 127 – rozměry: 7 x 7 cm	[735]
Záhořovo lože, s. 151 – rozměry: 7 x 7 cm	[736]
Vodník, s. 179 – rozměry: 7 x 7 cm	[737]
Vrba, s. 195 – rozměry: 7 x 7 cm	[738]
Lilie, s. 207 – rozměry: 7 x 7 cm	[739]
Dceřina kletba, s. 215 – rozměry: 7 x 7 cm	[740]
Věštkyň, s. 231 – rozměry: 7 x 7 cm	[741]
Lámací kolo, zadní předsádka – rozměry: 7 x 13,8 cm	[742]

technika: kresba

1994

76. K. J. Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994.

tisk: Alos spol. s.r.o., Ostrava – Zábřeh

rozměry: 22,2 x 15,5 cm

100 číslovaných výtisků

156 stran

ilustrace: **Jiří Neuwirt**

Kytice, přebal – rozměry: 16 x 11 cm	[743]
Kytice, přední vazba – rozměry: 16 x 11 cm	[744]
Kytice, patitul – rozměry: 8,3 x 9,3 cm	[745]
Poklad, s. 4 – rozměry: 19 x 12,7 cm	[746]
Svatební košile, s. 28 – rozměry: 18,2 x 12 cm	[747]
Svatební košile, s. 37 – rozměry: 18,3 x 12,2 cm	[748]
Polednice, s. 46 – rozměry: 19,2 x 12,4 cm	[749]
Zlatý kolovrat, s. 51 – rozměry: 19,3 x 12,4 cm	[750]
Zlatý kolovrat, s. 63 – rozměry: 19,1 x 12,2 cm	[751]
Štědrý den, s. 70 – rozměry: 18,6 x 12 cm	[752]
Štědrý den, s. 77 – rozměry: 18,8 x 12,2 cm	[753]
Záhořovo lože, s. 87 – rozměry: 19 x 11,7 cm	[754]
Záhořovo lože, s. 103 – rozměry: 19 x 12,8 cm	[755]
Vodník, s. 111 – rozměry: 18,6 x 12,2 cm	[756]
Vodník, s. 119 – rozměry: 19 x 12,2 cm	[757]

Vrba, s. 126 – rozměry: 18,8 x 12,6 cm [758]
Věštkyň, s. 141 – rozměry: 19,2 x 13,1 cm [759]
technika: serigrafie

1997

77. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997.

tisk: Těšínská tiskárna, a. s., Český Těšín

rozměry: 18 x 11,3 cm

4 000 výtisků

127 stran

ilustrace: **Vladimír Komárek**

Kytice, přebal – rozměry: 13 x 6,5 cm [760]

Kytice, frontispis – rozměry: 13 x 6,5 cm [761]

Poklad, s. 8 – rozměry: 13 x 6,5 cm [762]

Svatební košile, s. 28 – rozměry: 13 x 6,5 cm [763]

Polednice, s. 42 – rozměry: 13 x 6,5 cm [764]

Zlatý kolovrat, s. 45 – rozměry: 13 x 6,5 cm [765]

Štědrý den, s. 58 – rozměry: 13 x 6,5 cm [766]

Holoubek, s. 67 – rozměry: 13 x 6,5 cm [767]

Záhořovo lože, s. 73 – rozměry: 13 x 6,5 cm [768]

Vodník, s. 92 – rozměry: 13 x 6,5 cm [769]

Vrba, s. 103 – rozměry: 13 x 6,5 cm [770]

Lilie, s. 110 – rozměry: 13 x 6,5 cm [771]

Dceřina kletba, s. 114 – rozměry: 13 x 6,5 cm [772]

Věštkyň, s. 118 – rozměry: 13 x 6,5 cm [773]

technika: suchá jehla

2000

78. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000.

tisk: Společnost A.F. BKK

rozměry: 30,5 x 19,5 cm

počet výtisků nezjištěn

132 stran

ilustrace: **Jiří Štourač**

Kytice, s. 7 – rozměry: 18 x 13,5 cm [774]

Poklad, s. 11 – rozměry: 18,5 x 13,5 cm [775]

Svatební košile, s. 27 – rozměry: 18 x 13,5 cm [776]

Polednice, s. 39 – rozměry: 18 x 13,5 cm [777]

Zlatý kolovrat, s. 43 – rozměry: 18,5 x 13,5 cm [778]

Štědrý den, s. 55 – rozměry: 18,2 x 13,5 cm [779]

Holoubek, s. 63 – rozměry: 18,5 x 13,5 cm [780]

Záhořovo lože, s. 69 – rozměry: 18,5 x 13,5 cm [781]

Vodník, s. 85 – rozměry: 18,3 x 13,5 cm [782]

Vrba, s. 95 – rozměry: 18,5 x 13,7 cm [783]

Lilie, s. 101 – rozměry: 18,5 x 13,7 cm [784]

Dceřina kletba, s. 107 – rozměry: 18,3 x 13,5 cm [785]

Věštkyň, s. 111 – rozměry: 18,5 x 13,5 cm [786]

technika: kresba uhlem

2001

79. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001.

tisk: Knihtiskárna J. Strojil, Přerov

rozměry: 21 x 12,5 cm

2000 výtisků

136 stran

ilustrace: **Jarmila Haklová-Bulla**

Kytice, s. 5 – rozměry: 16,3 x 11 cm	[787]
Poklad, s. 9 – rozměry: 16 x 11 cm	[788]
Svatební košile, s. 27 – rozměry: 16 x 11 cm	[789]
Svatební košile, s. 35 – rozměry: 11, 6 x 11 cm	[790]
Polednice, s. 43 – rozměry: 15, 5 x 11 cm	[791]
Zlatý kolovrat, s. 47 – rozměry: 13 x 11 cm	[792]
Zlatý kolovrat, s. 55 – rozměry: 14,5 x 11 cm	[793]
Štědrý den, s. 63 – rozměry: 15,5 x 11 cm	[794]
Holoubek, s. 71 – rozměry: 13,5 x 11 cm	[795]
Záhořovo lože, s. 77 – rozměry: 16 x 11 cm	[796]
Záhořovo lože, s. 89 – rozměry: 16,3 x 11 cm	[797]
Vodník, s. 97 – rozměry: 11 x 11 cm	[798]
Vrba, s. 107 – rozměry: 15 x 11 cm	[799]
Lilie, s. 115 – rozměry: 14,7 x 11 cm	[800]
Dceřina kletba, s. 119 – rozměry: 14 x 11 cm	[801]
Věstkyně, s. 125 – rozměry: 10,6 x 11 cm	[802]

technika: kresba tužkou

80. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001.

tisk: Tlačiarne BB, spol. s.r.o., Banská Bystrica

rozměry: 20,6 x 13,5 cm

počet výtisků nezjištěn

184 stran

ilustrace: **Iva Karasová-Tříšková**

Rostlinně ozdobený název „Kytice“, titulní list - rozměry: 3 x 9 cm	[803]
Rostlinný motiv, Kytice titulní list – rozměry: 3,3 x 7,3 cm	[804]
Poklad, s. 9 – rozměry: 11,6 x 8 cm	[805]
Svatební košile, s. 33 – rozměry: 11 x 8 cm	[806]
Polednice, s. 49 – rozměry: 12 x 8,4 cm	[807]
Zlatý kolovrat, s. 53 – rozměry: 11,6 x 9,3 cm	[808]
Štědrý den, s. 69 – rozměry: 11,6 x 9 cm	[809]
Holoubek, s. 79 – rozměry: 11,5 x 9 cm	[810]
Záhořovo lože, s. 87 – rozměry: 11,5 x 8,5 cm	[811]
Vodník, s. 109 – rozměry: 11,6 x 8,5 cm	[812]
Vrba, s. 123 – rozměry: 11 x 8,4 cm	[813]
Lilie, s. 131 – rozměry: 11,3 x 7,8 cm	[814]
Dceřina kletba, s. 137 – rozměry: 11 x 6,5 cm	[815]
Věstkyně, s. 143 – rozměry: 11 x 8,5 cm	[816]

technika: perokresba

81. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001.

tisk: S-TISK ve Vimperku

rozměry: 34,5 x 25 cm

150 výtisků

158 stran

ilustrace: **Jindřich Pileček**

Okno, přebal – rozměry: 8,4 x 6,8 cm	[817]
Kytice, s. 7 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[818]

Poklad, s. 12 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[819]
Svatební košile, s. 35 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[820]
Zlatý kolovrat, s. 49 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[821]
Vodník, s. 65 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[822]
Vrba, s. 79 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[823]
Štědrý den, s. 87 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[824]
Holoubek, s. 97 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[825]
Dceřina kletba, s. 103 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[826]
Lilie, s. 109 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[827]
Věštkyně, s. 115 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[828]
Polednice, s. 125 – rozměry: 22,8 a 14,8 cm	[829]
Záhořovo lože, s. 131 – rozměry: 22,8 x 14,8 cm	[830]

technika: lept

2002

82. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002.

tisk: Akcent, Vimperk

rozměry: 14,7 x 11 cm

počet výtisků nezjištěn

184 stran

ilustrace: **Pavel Růt**

květy, přebal – rozměry: 11,5 x 17,5 cm	[831]
mrtvá žena s květy, přední vazba – rozměry: 10,5 x 7 cm	[832]
celkový pohled na přebal s přední vazbou	[833]
skrumáž z lebek, očí a hadem, přední i zadní předsádka – rozměry: 14 x 20 cm	[834]
Kytice. Karel Jaromír Erben, frontispis – rozměry: 10,4 x 7,9 cm	[835]
Kytice, s. 6 – rozměry: 10,5 x 7,8 cm	[836]
Poklad, s. 10 – rozměry: 10 x 8 cm	[837]
Svatební košile, s. 36 – rozměry: 10,5 x 7,6 cm	[838]
Polednice, s. 54 – rozměry: 10,2 x 7,9 cm	[839]
Zlatý kolovrat, s. 60 – rozměry: 10,3 x 7,6 cm	[840]
Štědrý den, s. 78 – rozměry: 11 x 8 cm	[841]
Holoubek, s. 88 – rozměry: 10,3 x 7,6 cm	[842]
Záhořovo lože, s. 96 – rozměry: 10,6 x 8 cm	[843]
Vodník, s. 120 – rozměry: 10,5 x 8 cm	[844]
Vrba, s. 134 – rozměry: 10,3 x 7,5 cm	[845]
Lilie, s. 144 – rozměry: 10,2 x 7,8 cm	[846]
Dceřina kletba, s. 152 – rozměry: 10,6 x 7,6 cm	[847]
Věštkyně, s. 158 – rozměry: 10,2 x 7,5 cm	[848]

technika: perokresba

83. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002.

tisk: Těšínský tiskárna, Český Těšín

rozměry: 21,5 x 15 cm

počet výtisků nezjištěn

160 stran

ilustrace: **Lubomír Anlauf**

Svatební košile, vazba – rozměry: 7,6 x 4,6 cm	[849]
Kytice, titulní list – rozměry: 4,2 x 6,1 cm	[850]
Kytice, s. 5 – rozměry: 16 x 12,2 cm	[851]
Kytice, s. 8, 31, 48, 53, 80, 133, 145, 159 – rozměry: 2,8 x 4 cm	[852]

Poklad, s. 9 – rozměry: 15,5 x 12 cm	[853]
Svatební košile, s. 33 – rozměry: 15,8 x 12,4 cm	[854]
Polednice, s. 49 – rozměry: 16 x 12 cm	[855]
Zlatý kolovrat, s. 55 – rozměry: 16 x 12,4 cm	[856]
Štědrý den, s. 71 – rozměry: 16 x 12 cm	[857]
Holoubek, s. 81 – rozměry: 17 x 10,5 cm	[858]
Záhořovo lože, s. 89 – rozměry: 16 x 12 cm	[859]
Vodník, s. 111 – rozměry: 15,5 x 12 cm	[860]
Vrba, s. 125 – rozměry: 16,5 x 12 cm	[861]
Lilie, s. 135 – rozměry: 16 x 12 cm	[862]
Dceřina kletba, s. 141 – rozměry: 18 x 11,5 cm	[863]
Věštkyň, s. 147 – rozměry: 17,8 x 12 cm	[864]

technika: perokresba

84. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002.

tisk: Tiskárna VS ČR, Praha

rozměry: 20 x 14,1 cm

999 výtisků

63 stran

ilustrace: **Bohumír Bob Hochman**

Kytice, přebal – rozměry: 19 x 11 cm	[865]
Kytice, titulní list – rozměry: 19 x 11 cm	[866]
Kytice, s. 5 – rozměry: 17,3 x 11,2 cm	[867]
Svatební košile, s. 14 – rozměry: 18 x 9 cm	[868]
Polednice, s. 20 – rozměry: 18 x 9 cm	[869]
Zlatý kolovrat, s. 22 – rozměry: 18,5 x 11 cm	[870]
Štědrý den, s. 28 – rozměry: 18 x 9 cm	[871]
Holoubek, s. 31 – rozměry: 18 x 10,5 cm	[872]
Záhořovo lože, s. 34 – rozměry: 18 x 11 cm	[873]
Vodník, s. 42 – rozměry: 17 x 11,5 cm	[874]
Vrba, s. 47 – rozměry: 18,3 x 11 cm	[875]
Lilie, s. 50 – rozměry: 17 x 11,3 cm	[876]
Dceřina kletba, s. 53 – rozměry: 18 x 10 cm	[877]

technika: kresba a malba tuší

2004

85. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004.

tisk: Centa, Brno

rozměry: 20,6 x 13 cm

počet výtisků nezjištěn

136 stran

ilustrace: **Josef Cibien**

Kytice, s. 5 – rozměry: 16,3 x 7 cm	[878]
Poklad, s. 9 – rozměry: 17,5 x 9 cm	[879]
Svatební košile, s. 29 – rozměry: 16,5 x 10,2 cm	[880]
Polednice, s. 43 – rozměry: 16,5 x 10 cm	[881]
Zlatý kolovrat, s. 47 – rozměry: 16 x 7,5 cm	[882]
Štědrý den, s. 61 – rozměry: 14 x 9 cm	[883]
Holoubek, s. 69 – rozměry: 16,3 x 9 cm	[884]
Záhořovo lože, s. 75 – rozměry: 17,5 x 8,1 cm	[885]
Vodník, s. 93 – rozměry: 17 x 8 cm	[886]
Vrba, s. 105 – rozměry: 17,2 x 7,3 cm	[887]

Lilie, s. 113 – rozměry: 17 x 9,3 cm [888]
Dceřina kletba, s. 119 – rozměry: 14 x 8,4 cm [889]
technika: litografie s kombinovanou technikou

2006

86. Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006.

tisk: Protisk, České Budějovice

rozměry: 30 x 21,3 cm

počet výtisků nezjištěn

164 stran

ilustrace: **Jan Černý – Rostislav Tecl**

Záhořovo lože, přední vazba – rozměry: 6 x 19,2 cm [890]

Adrian Kukal

Vodník, přední vazba – rozměry: 12 x 19,2 cm [890]

Daniela Horáčková

Kytice, s. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 – rozměry: 29,5 x 20,5 cm
[891-903]

Tomáš Chlud

Poklad, s. 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35 – rozměry: 28 x 19,5 cm [904-912]

Karolína Rasochová – Lukáš Houdek

Svatební košile, s. 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47 – rozměry: 27,5 x 19,2 cm [913-919]

Monika Zemánková

Polednice, s. 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55 – rozměry: 29,5 x 19,3 cm [920-926]

Bára Čechová

Zlatý kolovrat, s. 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74 – rozměry: 27,8 x 19,5 cm
[927-939]

Kristina Dufková

Štědrý den, s. 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86 – rozměry: 28,5 x 19,5 cm
[940-948]

Tomáš Chlud

Holoubek, s. 89, 90, 91 – rozměry: 27,5 x 19,5 cm [949-951]

Jan Černý – Rostislav Tecl

Záhořovo lože, s. 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108 – rozměry: 27,5 x 19,5 cm
[952-960]

Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer

Vodník, s. 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124 – rozměry: 29,6 x 20,5 cm
[961-972]

Kristina Dufková

Vrba, s. 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136 – rozměry: 27,5 x 19,5 cm
[973-981]

Bára Čechová

Lilie, s. 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145 – rozměry: 27,7 x 19,2 cm [982-988]

Kristina Dufková

Dceřina kletba, s. 147, 148, 149 – rozměry: 27,7 x 20,7 cm [989-991]

Miroslav Vodička

Věštkyňe, s. 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161 – rozměry: 28,5 x 19,7 cm
[992-999]

technika: kresba

2008

87. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008.

tisk: Tribun EU s.r.o.
rozměry: 14 x 10,3 cm
počet výtisků nezjištěn
148 stran

ilustrace: **Klára Mikulcová**

Kytice, vazba – rozměry: 8,7 x 9,5 cm [1000]

Nela Vadlejchová

Poklad, s. 10 – rozměry: 11 x 6,7 cm [1001]

Svatební košile, s. 38 – rozměry: 9,4 x 7,1 cm [1002]

Polednice, s. 48 – rozměry: 10,2 x 7 cm [1003]

Zlatý kolovrat, s. 58 – rozměry: 11 x 7 cm [1004]

Štědrý den, s. 72 – rozměry: 8,5 x 7 cm [1005]

Holoubek, s. 80 – rozměry: 10,5 x 7 cm [1006]

Záhořovo lože, s. 88 – rozměry: 9,2 x 7 cm [1007]

Vodník, s. 110 – rozměry: 11 x 6,5 cm [1008]

Vrba, s. 122 – rozměry: 9,2 x 7 cm [1009]

Lilie, s. 128 – rozměry: 10 x 7 cm [1010]

Dceřina kletba, s. 132 – rozměry: 11 x 4 cm [1011]

technika: fotografie s kresbou, perokresba

88. Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2008.

tisk: Akcent, Vimperk

rozměry: 14,7 x 11 cm

počet výtisků nezjištěn

182 stran

ilustrace: **Pavel Růt**

Lebka, přebal – rozměry: 11,5 x 17,5 cm

Skrumáž z lebek, očí a hadem, přední i zadní předsádka – rozměry: 14 x 20 cm

Kytice. Karel Jaromír Erben, frontispis – rozměry: 10,4 x 7,9 cm

Kytice, s. 6 – rozměry: 10,5 x 7,8 cm

Poklad, s. 10 – rozměry: 10 x 8 cm

Svatební košile, s. 36 – rozměry: 10,5 x 7,6 cm

Polednice, s. 54 – rozměry: 10,2 x 7,9 cm

Zlatý kolovrat, s. 60 – rozměry: 10,3 x 7,6 cm

Štědrý den, s. 78 – rozměry: 11 x 8 cm

Holoubek, s. 88 – rozměry: 10,3 x 7,6 cm

Záhořovo lože, s. 96 – rozměry: 10,6 x 8 cm

Vodník, s. 120 – rozměry: 10,5 x 8 cm

Vrba, s. 134 – rozměry: 10,3 x 7,5 cm

Lilie, s. 144 – rozměry: 10,2 x 7,8 cm

Dceřina kletba, s. 152 – rozměry: 10,6 x 7,6 cm

Věštkyň, s. 158 – rozměry: 10,2 x 7,5 cm

technika: perokresba

2009

89. Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzně, Plzeň 2009.

tisk: Dragon Press Klatovy

rozměry: 14,5 x 10,8 cm

počet výtisků: 500

150 stran

ilustrace: **Bohumil Krs**

Holoubek, vazba – rozměry: 8,3 x 5,7 cm	[1012]
Vrba, s. 2 – rozměry: 11,5 x 7,6 cm	[1013]
Kytice, s. 5 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1014]
Poklad, s. 11 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1015]
Svatební košile, s. 32 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1016]
Svatební košile, s. 33 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1017]
Polednice, s. 47 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1018]
Zlatý kolovrat, s. 51 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1019]
Štědrý den, s. 66 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1020]
Štědrý den, s. 67 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1021]
Holoubek, s. 75 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1022]
Záhořovo lože, s. 81 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1023]
Vodník, s. 102 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1024]
Vodník, s. 103 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1025]
Vrba, s. 113 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1026]
Lilie, s. 121 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1027]
Dceřina kletba, s. 128 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1028]
Dceřina kletba, s. 129 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1029]
Věštkyň/ Úlomky, s. 133 – rozměry: 11 x 7,8 cm	[1030]

technika: kolorovaná perokresba

2011

90. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o, Praha 2011.

tisk: Europrint a.s., Praha

rozměry: 23,5 x 16 cm

180 výtisků

135 stran

ilustrace: **Miroslav Huptych**

Polednice, přední vazba – rozměry: 23,5 x 16 cm	[1031]
Z více balad, zadní vazba – rozměry: 23,5 x 16 cm	[1032]
Karel Jaromír Erben, frontispis, s. 2 – rozměry: 22 x 15 cm	[1033]
Koláž, s. 5 – rozměry: 22 x 15 cm	[1034]
Kytice, s. 6 – rozměry: 22 x 15 cm	[1035]
Poklad, s. 8 – rozměry: 22 x 15 cm	[1036]
Poklad, s. 11 – rozměry: 22 x 15 cm	[1037]
Poklad, s. 13 – rozměry: 22 x 15 cm	[1038]
Poklad, s. 15 – rozměry: 22 x 15 cm	[1039]
Poklad, s. 17 – rozměry: 22 x 15 cm	[1040]
Poklad, s. 19 – rozměry: 22 x 15 cm	[1041]
Poklad, s. 21 – rozměry: 22 x 15 cm	[1042]
Poklad, s. 23 – rozměry: 22 x 15 cm	[1043]
Svatební košile, s. 24 – rozměry: 22 x 15 cm	[1044]
Svatební košile, s. 27 – rozměry: 22 x 15 cm	[1045]
Svatební košile, s. 29 – rozměry: 22 x 15 cm	[1046]
Svatební košile, s. 31 – rozměry: 22 x 15 cm	[1047]
Svatební košile, s. 33 – rozměry: 22 x 15 cm	[1048]
Svatební košile, s. 35 – rozměry: 22 x 15 cm	[1049]
Polednice, s. 36 – rozměry: 22 x 15 cm	[1050]
Polednice, s. 39 – rozměry: 22 x 15 cm	[1051]
Zlatý kolovrat, s. 40 – rozměry: 22 x 15 cm	[1052]
Zlatý kolovrat, s. 43 – rozměry: 22 x 15 cm	[1053]
Zlatý kolovrat, s. 45 – rozměry: 22 x 15 cm	[1054]

Zlatý kolovrat, s. 47 – rozměry: 22 x 15 cm	[1055]
Zlatý kolovrat, s. 49 – rozměry: 22 x 15 cm	[1056]
Zlatý kolovrat, s. 51 – rozměry: 22 x 15 cm	[1057]
Štědrý den, s. 52 – rozměry: 22 x 15 cm	[1058]
Štědrý den, s. 55 – rozměry: 22 x 15 cm	[1059]
Štědrý den, s. 59 – rozměry: 22 x 15 cm	[1060]
Štědrý den, s. 61 – rozměry: 22 x 15 cm	[1061]
Holoubek, s. 62 – rozměry: 22 x 15 cm	[1062]
Holoubek, s. 65 – rozměry: 22 x 15 cm	[1063]
Holoubek, s. 67 – rozměry: 22 x 15 cm	[1064]
Holoubek, s. 69 – rozměry: 22 x 15 cm	[1065]
Záhořovo lože, s. 70 – rozměry: 22 x 15 cm	[1066]
Záhořovo lože, s. 75 – rozměry: 22 x 15 cm	[1067]
Záhořovo lože, s. 81 – rozměry: 22 x 15 cm	[1068]
Záhořovo lože, s. 83 – rozměry: 22 x 15 cm	[1069]
Záhořovo lože, s. 87 – rozměry: 22 x 15 cm	[1070]
Vodník, s. 90 – rozměry: 22 x 15 cm	[1071]
Vodník, s. 93 – rozměry: 22 x 15 cm	[1072]
Vodník, s. 95 – rozměry: 22 x 15 cm	[1073]
Vodník, s. 97 – rozměry: 22 x 15 cm	[1074]
Vodník, s. 99 – rozměry: 22 x 15 cm	[1075]
Vrba, s. 100 – rozměry: 22 x 15 cm	[1076]
Vrba, s. 103 – rozměry: 22 x 15 cm	[1077]
Vrba, s. 105 – rozměry: 22 x 15 cm	[1078]
Vrba, s. 107 – rozměry: 22 x 15 cm	[1079]
Vrba, s. 109 – rozměry: 22 x 15 cm	[1080]
Lilie, s. 110 – rozměry: 22 x 15 cm	[1081]
Lilie, s. 113 – rozměry: 22 x 15 cm	[1082]
Lilie, s. 115 – rozměry: 22 x 15 cm	[1083]
Dceřina kletba, s. 116 – rozměry: 22 x 15 cm	[1084]
Dceřina kletba, s. 119 – rozměry: 22 x 15 cm	[1085]
Dceřina kletba, s. 121 – rozměry: 22 x 15 cm	[1086]
Věštkyň, s. 122 – rozměry: 22 x 15 cm	[1087]
Věštkyň, s. 127 – rozměry: 22 x 15 cm	[1088]
Věštkyň, s. 131 – rozměry: 22 x 15 cm	[1089]
Věštkyň, s. 133 – rozměry: 22 x 15 cm	[1090]

technika: koláž

91. Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011.

tisk: Tiskárna Helbich, a.s., Brno

rozměry: 21 x 12,2 cm

počet výtisků nezjištěn

152 stran

ilustrace: **Ivan Štrouf**

Kytice, vazba – rozměry: 12,3 x 9,2 cm	[1091]
Poklad, s. 9 – rozměry: 20,5 x 6,5 cm	[1092]
Svatební košile, s. 27 – rozměry: 18,5 x 11,5 cm	[1093]
Polednice, s. 41 – rozměry: 19,8 x 11,5 cm	[1094]
Zlatý kolovrat, s. 45 – rozměry: 18,8 x 10 cm	[1095]
Štědrý den, s. 59 – rozměry: 20,5 x 8,8 cm	[1096]
Holoubek, s. 67 – rozměry: 20 x 11,5 cm	[1097]
Záhořovo lože, s. 73 – rozměry: 20,5 x 11,5 cm	[1098]

Vodník, s. 91 – rozměry: 20,5 x 11,5 cm	[1099]
Vrba, s. 101 – rozměry: 19,2 x 11,5 cm	[1100]
Lilie, s. 109 – rozměry: 20 x 8 cm	[1101]
Dceřina kletba, s. 113 – rozměry: 20,5 x 10 cm	[1102]
technika: kresba tužkou	

Soupis ilustrovaných vydání samostatných balad z *Kytice*

1919

92. Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919.

tisk: tiskárna Aloise Brože v Praze

rozměry: 16 x 11,8 cm

počet výtisků nezjištěn

52 stran

ilustrace: **Vlastislav Hofman**

přebal - nezjištěn

vazba – rozměry: 16 x 23,6 cm

[61]

Svatební košile, s. 1 – rozměry: 7,4 x 6,2 cm

[62]

Svatební košile, s. 3 – rozměry: 9,5 x 6,6 cm

[63]

Svatební košile, s. 5 – rozměry: 10,2 x 8,2 cm

[64]

Svatební košile, s. 7 – rozměry: 10,5 x 9,5 cm

[65]

Svatební košile, s. 9 – rozměry: 12,7 x 8 cm

[66]

Svatební košile, s. 11 – rozměry: 10 x 9 cm

[67]

Svatební košile, s. 13 – rozměry: 10,8 x 7,8 cm

[68]

Svatební košile, s. 15 – rozměry: 7,4 x 9 cm

[69]

Svatební košile, s. 17 – rozměry: 8 x 9,2 cm

[70]

Svatební košile, s. 19 – rozměry: 8 x 10 cm

[71]

Svatební košile, s. 21 – rozměry: 11,5 x 8 cm

[72]

Svatební košile, s. 23 – rozměry: 7 x 8,2 cm

[73]

Svatební košile, s. 25 – rozměry: 9 x 10 cm

[74]

Svatební košile, s. 27 – rozměry: 9,5 x 10,2 cm

[75]

Svatební košile, s. 29 – rozměry: 10,5 x 8,2 cm

[76]

Svatební košile, s. 31 – rozměry: 12,8 x 8 cm

[77]

Svatební košile, s. 33 – rozměry: 11 x 8,5 cm

[78]

Svatební košile, s. 35 – rozměry: 10 x 9,8 cm

[79]

Svatební košile, s. 37 – rozměry: 9,8 x 6 cm

[80]

Svatební košile, s. 39 – rozměry: 10 x 9 cm

[81]

Svatební košile, s. 41 – rozměry: 11,2 x 7,2 cm

[82]

Svatební košile, s. 43 – rozměry: 13 x 8,2 cm

[83]

Svatební košile, s. 45 – rozměry: 8,7 x 9 cm

[84]

Svatební košile, s. 47 – rozměry: 8,5 x 9,2 cm

[85]

Svatební košile, s. 49 – rozměry: 11,2 x 6 cm

[86]

technika: perokresba

1939

93. Karel Jaromír Erben, *Věštkyň*, 1939.

ilustrace: **Antonín Strnadel**

nezjištěny

1952

94. Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952.

tisk: Svoboda n. p. závod 2 v Praze

rozměry: 24,6 x 17,4 cm

2000 výtisků

32 stran

ilustrace: **Alén Diviš**

titulní strana, název básně a nakladatelství – rozměry: 8,6 x 11,4 cm a 2,6 x 5,4 cm

[531]

Svatební košile, frontispis – rozměry: 19 x 13,5 cm

[532]

Svatební košile, patitul – rozměry: 5,9 x 4,1 cm

[533]

Svatební košile, s. 6 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[534]

Svatební košile, s. 8 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[535]

Svatební košile, s. 10 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[536]

Svatební košile, s. 12 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[537]

Svatební košile, s. 14 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[538]

Svatební košile, s. 16 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[539]

Svatební košile, s. 18 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[540]

Svatební košile, s. 19 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[541]

Svatební košile, s. 22 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[542]

Svatební košile, s. 24 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[543]

Svatební košile, s. 26 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[544]

Svatební košile, s. 28 – rozměry: 19 x 13,5 cm

[545]

technika: kombinovaná

Seznam obrazové přílohy

1. Neznámý autor, Roh s kyticí – Výstava *Karel Jaromír Erben. 1811 – 2011*, Galerie Biblio Vědecké knihovny v Olomouci, 25. 4. – 31. 5. 2012.
2. František Richter st., Kytice, iniciála „Z“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 1.
3. František Richter st., Poklad, iniciála „N“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 3.
4. František Richter st., Svatební košile, iniciála „J“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 26.
5. František Richter st., Polednice, iniciála „U“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 41.
6. František Richter st., Zlatý kolovrat, iniciála „O“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 44.
7. František Richter st., Štědrý den, iniciála „T“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 60.
8. František Richter st., Holoubek, iniciála „O“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 69.
9. František Richter st., Záhořovo lože, iniciála „Š“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 75.
10. František Richter st., Vodník, iniciála „N“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 97.
11. František Richter st., Vrba, iniciála „R“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 110.
12. František Richter st., Lilie, iniciála „U“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 117.
13. František Richter st., Dceřina kletba, iniciála „C“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 122.
14. František Richter st., Věštkyň, iniciála „K“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 126.
15. Antonín Garejs ml., Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Štědrý den, Světozor 5, 1867*, obrazová příloha k 5. číslu „Světozora“.
16. Antonín Garejs ml., Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1871, s. 2.
17. Jan Koula, vazba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890.
18. Vítězslav Mašek, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 2.
19. František Slabý, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 3.
20. Karel Liebscher, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 4.
21. Karel Liebscher, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 5.
22. Adolf Liebscher, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 15.
23. Adolf Liebscher, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 20.
24. Viktor Oliva, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 21.

25. Vítězslav Mašek, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 23.
26. Vítězslav Mašek, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 29.
27. Josef Douba, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 30.
28. Josef Douba, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 33.
29. Vilém Trsek, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 35.
30. Viktor Oliva, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 38.
31. Viktor Oliva, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, po s. 38.
32. Viktor Oliva, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 52.
33. Luděk Marold, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 54.
34. Felix Jenewein, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 55.
35. Felix Jenewein, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 59.
36. František Slabý, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 61.
37. Vítězslav Mašek, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 64.
38. Vítězslav Mašek, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 65.
39. Vítězslav Mašek, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 67.
40. Felix Jenewein, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 71.
41. Autor nezjištěn, K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, J. Malý, Zábřeh 1901, patitul.
42. Stanislav Sucharda, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, J. Malý, Zábřeh 1901, příloha.
43. Stanislav Sucharda, Vrba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, J. Malý, Zábřeh 1901, příloha.
44. Stanislav Hudeček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, vazba.
45. Stanislav Hudeček, K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, frontispis.
46. Stanislav Hudeček, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 18.
47. Stanislav Hudeček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 29.
48. Stanislav Hudeček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 45.
49. Stanislav Hudeček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 59.
50. Stanislav Hudeček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 65.

51. Stanislav Hudeček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 81.
52. Stanislav Hudeček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 91.
53. Stanislav Hudeček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 105.
54. Stanislav Hudeček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 117
55. Stanislav Hudeček, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 141.
56. Emanuel Boháč, K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1901, frontispis.
57. Emanuel Boháč, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1901, s. 17.
58. Emanuel Boháč, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1901, s. 41.
59. Emanuel Boháč, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1901, s. 89.
60. Emanuel Boháč, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1901, s. 129.
61. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, vazba.
62. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 1.
63. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 3.
64. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 5.
65. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 7.
66. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 9.
67. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 11.
68. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 13.
69. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 15.
70. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 17.
71. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 19.
72. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 21.
73. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 23.
74. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 25.
75. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 27.
76. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 29.

77. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 31.
78. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 33.
79. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 35.
80. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 37.
81. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 39.
82. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 41.
83. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 43.
84. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 45.
85. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 47.
86. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 49.
87. H. Rail, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, přebal.
88. H. Rail, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 4.
89. H. Rail, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 5.
90. H. Rail, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 7.
91. H. Rail, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 20.
92. H. Rail, Svatební košile - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 21.
93. H. Rail, Svatební košile - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 23.
94. H. Rail, Svatební košile - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 25.
95. H. Rail, Svatební košile - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 27.
96. H. Rail, Polednice - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 33.
97. H. Rail, Polednice - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 34.
98. H. Rail, Zlatý kolovrat - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 36.
99. H. Rail, Zlatý kolovrat - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 37.
100. H. Rail, Štědrý den - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 48.
101. H. Rail, Štědrý den - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 50.
102. H. Rail, Štědrý den - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 52.

103. H. Rail, Holoubek - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 55.
104. H. Rail, Holoubek - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 56.
105. H. Rail, Holoubek - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 58.
106. H. Rail, Záhořovo lože - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 59.
107. H. Rail, Záhořovo lože - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 62.
108. H. Rail, Záhořovo lože - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 74.
109. H. Rail, Vodník - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 75.
110. H. Rail, Vodník - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 76.
111. H. Rail, Vodník - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 81.
112. H. Rail, Vodník - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 84.
113. H. Rail, Vrba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 85.
114. H. Rail, Vrba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 87.
115. H. Rail, Vrba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 89.
116. H. Rail, Lilie - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 90.
117. H. Rail, Lilie - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 93.
118. H. Rail, Lilie - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 94.
119. H. Rail, Dceřina kletba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 95.
120. H. Rail, Dceřina kletba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 96.
121. H. Rail, Dceřina kletba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 98.
122. H. Rail, Věštyně - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 106.
123. Ferdinand Pochobradský, K. J. Erben - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, frontispis.
124. Ferdinand Pochobradský, Kytice - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 7.
125. Ferdinand Pochobradský, Kytice - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 8.
126. Ferdinand Pochobradský, Kytice - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 9.
127. Ferdinand Pochobradský, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 10.
128. Ferdinand Pochobradský, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 12.

181. Ferdinand Pochobradský, Lilie - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 138.
182. Ferdinand Pochobradský, Lilie - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 140.
183. Ferdinand Pochobradský, Lilie - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 143.
184. Ferdinand Pochobradský, Dceřina kletba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 145.
185. Ferdinand Pochobradský, Dceřina kletba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 147.
186. Ferdinand Pochobradský, Věštkyň - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 148.
187. Ferdinand Pochobradský, Věštkyň - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 158.
188. Václav Souček, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, přední vazba.
189. Václav Souček, rostlinný motiv – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, přední a zadní předsádka.
190. Václav Souček, K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, patitul.
191. Václav Souček, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, titulní list.
192. Václav Souček, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 9.
193. Václav Souček, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 10.
194. Václav Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 11.
195. Václav Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 14.
196. Václav Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 20.
197. Václav Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 27.
198. Václav Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 31.
199. Václav Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 33.
200. Václav Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 34.
201. Václav Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 35.
202. Václav Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 38.
203. Václav Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 43.
204. Václav Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 47.
205. Václav Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 50.
206. Václav Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 51.

207. Václav Souček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 52.
208. Václav Souček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 54.
209. Václav Souček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 54.
210. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 56.
211. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 57.
212. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 63.
213. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 66.
214. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 69.
215. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 71.
216. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 73.
217. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 74.
218. Václav Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 74.
219. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 75.
220. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 76.
221. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 77.
222. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 79.
223. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 81.
224. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 82.
225. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 83.
226. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 85.
227. Václav Souček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 86.
228. Václav Souček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 90.
229. Václav Souček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 91.
230. Václav Souček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 92.
231. Václav Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 93.
232. Václav Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 95.

233. Václav Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 99.
234. Václav Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 102.
235. Václav Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 107.
236. Václav Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 114.
237. Václav Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 115.
238. Václav Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 116.
239. Václav Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 118.
240. Václav Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 119.
241. Václav Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 122.
242. Václav Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 127.
243. Václav Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 130.
244. Václav Souček, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 131.
245. Václav Souček, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 134.
246. Václav Souček, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 137.
247. Václav Souček, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 138.
248. Václav Souček, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 139.
249. Václav Souček, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 141.
250. Václav Souček, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 143.
251. Václav Souček, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 144.
252. Václav Souček, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 145.
253. Václav Souček, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 148.
254. Václav Souček, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 149.
255. Václav Souček, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 153.
256. Václav Souček, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 160.
257. Václav Souček, Sova – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, zadní vazba.
258. Antonín Majer, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, hlavní titul.

259. Antonín Majer, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 8.
260. Antonín Majer, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 8.
261. Antonín Majer, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 39.
262. Antonín Majer, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 51.
263. Antonín Majer, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 52.
264. Antonín Majer, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 63.
265. Antonín Majer, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 73.
266. Antonín Majer, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 79.
267. Antonín Majer, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 85.
268. Antonín Majer, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 89.
269. Antonín Majer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 108.
270. Antonín Majer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 119.
271. Antonín Majer, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 125.
272. Antonín Majer, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 129.
273. Antonín Majer, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 135.
274. Antonín Majer, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 137.
275. Antonín Majer, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 141.
276. Antonín Majer, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 145.
277. Antonín Majer, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 152.
278. Petr Haluza, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 11.
279. Petr Haluza, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 37.
280. Petr Haluza, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 45.
281. Petr Haluza, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 52.
282. Petr Haluza, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 67.
283. Petr Haluza, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 81.
284. Petr Haluza, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 101.

285. Petr Haluza, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 110.
286. Ludmila Bílá, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 11.
287. Ludmila Bílá, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 17.
288. Ludmila Bílá, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 23.
289. Ludmila Bílá, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 27.
290. Ludmila Bílá, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 37.
291. Ludmila Bílá, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 61.
292. Ludmila Bílá, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 81.
293. Ludmila Bílá, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 85.
294. Ludmila Bílá, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 95.
295. Ludmila Bílá, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 113.
296. Ludmila Bílá, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 121.
297. Ludmila Bílá, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 125.
298. Ludmila Bílá, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 133.
299. Ludmila Bílá, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 141.
300. Cyril Bouda, *Kytice, Polednice* - Eva Bílková (ed.), *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, ?. – Cyril Bouda, *Kytice*, frontispis - Eva Bílková (ed.), *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, přední vazba.
301. Antonín Procházka, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 2.
302. Antonín Procházka, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 6.
303. Antonín Procházka, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 11.
304. Antonín Procházka, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 18.
305. Antonín Procházka, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 25.
306. Antonín Procházka, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 31.
307. Antonín Procházka, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 36.
308. Antonín Procházka, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 41.

309. Antonín Procházka, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 47.
310. Antonín Procházka, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 49.
311. Antonín Procházka, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 51.
312. Antonín Procházka, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 56.
313. Antonín Procházka, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 63.
314. Antonín Procházka, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 68.
315. Antonín Procházka, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 73.
316. Antonín Procházka, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 77.
317. Antonín Procházka, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 80.
318. Antonín Procházka, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 88.
319. Antonín Procházka, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 93.
320. Antonín Procházka, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 100.
321. Antonín Procházka, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 109.
322. Antonín Procházka, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 115.
323. Antonín Procházka, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 122.
324. Antonín Procházka, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 126.
325. Antonín Procházka, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 129.
326. Antonín Procházka, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 133.
327. Antonín Procházka, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 135.
328. Antonín Procházka, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 139.
329. Antonín Procházka, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 146.
330. Antonín Procházka, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 153.
331. Václav Klimánek, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, přední vazba.
332. Václav Klimánek, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 7.
333. Václav Klimánek, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 9.
334. Václav Klimánek, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 17.

335. Václav Klimánek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 37.
336. Václav Klimánek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 49.
337. Václav Klimánek, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 56.
338. Václav Klimánek, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 59.
339. Václav Klimánek, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 73.
340. Václav Klimánek, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 78.
341. Václav Klimánek, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 88.
342. Václav Klimánek, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 89.
343. Václav Klimánek, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 96.
344. Václav Klimánek, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 105.
345. Václav Klimánek, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 122.
346. Václav Klimánek, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 129.
347. Václav Klimánek, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 138.
348. Václav Klimánek, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 145.
349. Václav Klimánek, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 148.
350. Václav Klimánek, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 152.
351. Václav Klimánek, Věstkyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 157.
352. Václav Karel, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, přední vazba.
353. Václav Karel, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, titulní list, s. 5.
354. Václav Karel, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. 19.
355. Václav Karel, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. 47.
356. Václav Karel, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. 57.
357. Václav Karel, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. 73.
358. Václav Karel, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. 83.
359. Václav Karel, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. 107.
360. Václav Karel, Věstkyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. ?.

361. Zdeněk Sklenář, Kytice -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
362. Zdeněk Sklenář, Poklad -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
363. Zdeněk Sklenář, Svatební košile -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
364. Zdeněk Sklenář, Polednice - Eva Bílková (ed.), *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 51.
365. Zdeněk Sklenář, Zlatý kolovrat -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
366. Zdeněk Sklenář, Štědrý den -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
367. Zdeněk Sklenář, Holoubek -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
368. Zdeněk Sklenář, Záhořovo lože -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
369. Zdeněk Sklenář, Vodník -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
370. Zdeněk Sklenář, Vrba -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
371. Zdeněk Sklenář, Lilie -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
372. Zdeněk Sklenář, Dceřina kletba -
http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2,
 vyhledáno 24. 2. 2014.
373. Karel Štěch, Rostlinný motiv – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, přebal.
374. Karel Štěch, Mateřidouška – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, titulní list.

375. Karel Štěch, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 19.
376. Karel Štěch, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 47.
377. Karel Štěch, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 57.
378. Karel Štěch, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 73.
379. Karel Štěch, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 91.
380. Karel Štěch, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 107.
381. Karel Štěch, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 123.
382. Karel Štěch, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 137.
383. Karel Štěch, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 147.
384. František Vrobel, Motýl s květinou – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, přední vazba.
385. František Vrobel, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, patitul.
386. František Vrobel, Motýl s květinou – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, hlavní titul.
387. František Vrobel, Mateří-douška – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 7.
388. František Vrobel, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 11.
389. František Vrobel, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 15.
390. František Vrobel, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 31.
391. František Vrobel, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 43.
392. František Vrobel, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 47.
393. František Vrobel, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 51.
394. František Vrobel, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 63.
395. František Vrobel, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 71.
396. František Vrobel, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, za s. 72.
397. František Vrobel, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 77.
398. František Vrobel, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 83.
399. František Vrobel, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, za s. 96.
400. František Vrobel, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 97.

401. František Vrobel, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 109.*
402. František Vrobel, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 115.*
403. František Vrobel, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 117.*
404. František Vrobel, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 123.*
405. František Vrobel, Věštyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 129.*
406. Vladimír Linka, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, J. Jiránek, Železný Brod 1943, s. 5.*
407. Vladimír Linka, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, J. Jiránek, Železný Brod 1943, s. 11.*
408. Vladimír Linka, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, J. Jiránek, Železný Brod 1943, s. 31.*
409. Vladimír Linka, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, J. Jiránek, Železný Brod 1943, s. 45.*
410. Vladimír Linka, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, J. Jiránek, Železný Brod 1943, s. 73.*
411. Vladimír Linka, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, J. Jiránek, Železný Brod 1943, s. 93.*
412. Vladimír Linka, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, J. Jiránek, Železný Brod 1943, s. 109.*
413. Jindřich Tockstein, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, přebal.*
414. Jindřich Tockstein, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 4.*
415. Jindřich Tockstein, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 9.*
416. Jindřich Tockstein, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 35.*
417. Jindřich Tockstein, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 45.*
418. Jindřich Tockstein, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 48.*
419. Jindřich Tockstein, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 59.*
420. Jindřich Tockstein, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 64.*
421. Jindřich Tockstein, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 69.*
422. Jindřich Tockstein, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 74.*
423. Jindřich Tockstein, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 77.*
424. Jindřich Tockstein, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 81.*
425. Jindřich Tockstein, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 99.*
426. Jindřich Tockstein, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 102.*

427. Jindřich Tockstein, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 105.
428. Jindřich Tockstein, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 115.
429. Jindřich Tockstein, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 119.
430. Jindřich Tockstein, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 123.
431. Jindřich Tockstein, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 127.
432. Jindřich Tockstein, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 129.
433. Jindřich Tockstein, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 131.
434. Jindřich Tockstein, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 134.
435. Josef Hlaváček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, frontispis, za s. 4.
436. Josef Hlaváček, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 8.
437. Josef Hlaváček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 24.
438. Josef Hlaváček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 32.
439. Josef Hlaváček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 36.
440. Josef Hlaváček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 44.
441. Josef Hlaváček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 56.
442. Josef Hlaváček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 60.
443. Josef Hlaváček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 68.
444. Josef Hlaváček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 72.
445. Josef Hlaváček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 80.
446. Josef Hlaváček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 84.
447. Josef Hlaváček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 92.
448. Josef Hlaváček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 100.
449. Josef Hlaváček, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 104.
450. Josef Hlaváček, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 108.
451. Josef Hlaváček, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 112.
452. Josef Hlaváček, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 120.

453. Josef Hanzl, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, titulní list.
454. Josef Hanzl, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 7.
455. Josef Hanzl, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 29.
456. Josef Hanzl, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 45.
457. Josef Hanzl, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 49.
458. Josef Hanzl, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 65.
459. Josef Hanzl, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 75.
460. Josef Hanzl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 83.
461. Josef Hanzl, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 103.
462. Josef Hanzl, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 115.
463. Josef Hanzl, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 123.
464. Josef Hanzl, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 129.
465. Jaroslav Jareš, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, frontispis.
466. Jaroslav Jareš, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, titulní list.
467. Jaroslav Jareš, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 15.
468. Jaroslav Jareš, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 17.
469. Jaroslav Jareš, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 18.
470. Jaroslav Jareš, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 19.
471. Jaroslav Jareš, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 21.
472. Jaroslav Jareš, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 32.
473. Jaroslav Jareš, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 35.
474. Jaroslav Jareš, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 38.
475. Jaroslav Jareš, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 43.
476. Jaroslav Jareš, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 44.
477. Jaroslav Jareš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 45.
478. Jaroslav Jareš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 47.

479. Jaroslav Jareš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 60.
480. Jaroslav Jareš, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 61.
481. Jaroslav Jareš, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 63.
482. Jaroslav Jareš, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 65.
483. Jaroslav Jareš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 67.
484. Jaroslav Jareš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 69.
485. Jaroslav Jareš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 71.
486. Jaroslav Jareš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 74.
487. Jaroslav Jareš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 78.
488. Jaroslav Jareš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 83.
489. Jaroslav Jareš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 86.
490. Jaroslav Jareš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 87.
491. Jaroslav Jareš, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 89.
492. Jaroslav Jareš, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 91.
493. Jaroslav Jareš, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 93.
494. Jaroslav Jareš, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 96.
495. Jaroslav Jareš, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 99.
496. Jaroslav Jareš, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 101.
497. Jaroslav Jareš, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 102.
498. Jaroslav Jareš, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 103.
499. Jaroslav Jareš, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 105.
500. Jaroslav Jareš, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 109.
501. Jaroslav Jareš, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 111.
502. Jaroslav Jareš, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 113.
503. Jaroslav Jareš, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 115.
504. Jaroslav Jareš, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 118.

505. Jaroslav Jareš, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 122.
506. Jaroslav Jareš, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 129.
507. Jaroslav Jareš, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 135.
508. Jaroslav Jareš, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 137.
509. Jaroslav Jareš, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 139.
510. Jaroslav Jareš, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 141.
511. Jaroslav Jareš, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 143.
512. Jaroslav Jareš, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 149.
513. Jaroslav Jareš, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 152.
514. Jaroslav Jareš, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 153.
515. Jaroslav Jareš, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 155.
516. Jaroslav Jareš, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 161.
517. Jaroslav Jareš, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 163.
518. Jaroslav Jareš, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 165.
519. Jaroslav Jareš, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 169.
520. Jaroslav Jareš, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 171.
521. Jaroslav Jareš, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 173.
522. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 177.
523. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 179.
524. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 181.
525. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 184.
526. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 186.
527. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 188.
528. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 191.
529. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 193.
530. Jaroslav Jareš, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 194.

531. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, titulní strana.
532. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, frontispis.
533. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, patitul.
534. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 6.
535. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 8.
536. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 10.
537. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 12.
538. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 14.
539. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 16.
540. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 18.
541. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 19.
542. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 22.
543. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 24.
544. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 26.
545. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 28.
546. Václav Sivko, Strom s hrobem – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, frontispis.
547. Václav Sivko, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 7.
548. Václav Sivko, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 9.
549. Václav Sivko, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 30.
550. Václav Sivko, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 44.
551. Václav Sivko, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 47.
552. Václav Sivko, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 61.
553. Václav Sivko, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 69.
554. Václav Sivko, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 74.

555. Václav Sivko, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 93.
556. Václav Sivko, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 104.
557. Václav Sivko, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 110.
558. Václav Sivko, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 114.
559. Václav Sivko, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 117.
560. Jan Zrzavý, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 17.
561. Jan Zrzavý, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 21.
562. Jan Zrzavý, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 41.
563. Jan Zrzavý, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 55.
564. Jan Zrzavý, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 59.
565. Jan Zrzavý, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 73. – Jan Zrzavý, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 84.
566. Jan Zrzavý, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 81.
567. Jan Zrzavý, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 87.
568. Jan Zrzavý, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 99.
569. Jan Zrzavý, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 107.
570. Jan Zrzavý, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 113.
571. Jan Zrzavý, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 117.
572. Václav Karel, Kytice mateřidoušky – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 3.
573. Václav Karel, Iniciála Z – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 5.
574. Václav Karel, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 6.
575. Václav Karel, Iniciála N – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 7.
576. Václav Karel, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 19.
577. Václav Karel, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 26.
578. Václav Karel, Iniciála J – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 27.

579. Václav Karel, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 35.
580. Václav Karel, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 40.
581. Václav Karel, Iniciála U – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 41.
582. Václav Karel, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 43.
583. Václav Karel, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 44.
584. Václav Karel, Iniciála O – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 45.
585. Václav Karel, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 51.
586. Václav Karel, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 59.
587. Václav Karel, Iniciála T – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 60.
588. Václav Karel, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 65.
589. Václav Karel, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 68.
590. Václav Karel, Iniciála O – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 69.
591. Václav Karel, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 73.
592. Václav Karel, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 74.
593. Václav Karel, Iniciála N – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 75.
594. Václav Karel, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 77.
595. Václav Karel, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 86.
596. Václav Karel, Iniciála R – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 87.
597. Václav Karel, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 91.
598. Václav Karel, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 93.
599. Václav Karel, Iniciála U – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 94.
600. Václav Karel, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 97.
601. Václav Karel, Iniciála K – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 98.
602. Václav Karel, Věštyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 103.
603. Václav Karel, Věštyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 109.
604. Ludmila Jiřincová, Věvec – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. nezjištěna.

605. Ludmila Jiřincová, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 17.
606. Ludmila Jiřincová, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 33.
607. Ludmila Jiřincová, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 38.
608. Ludmila Jiřincová, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 40.
609. Ludmila Jiřincová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 49.
610. Ludmila Jiřincová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 51.
611. Ludmila Jiřincová, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 61.
612. Ludmila Jiřincová, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 65.
613. Ludmila Jiřincová, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 76.
614. Ludmila Jiřincová, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 77.
615. Ludmila Jiřincová, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 79.
616. Ludmila Jiřincová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 93.
617. Ludmila Jiřincová, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 95.
618. Květoslav Hísek, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, frontispis, s. 4.
619. Květoslav Hísek, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 9.
620. Květoslav Hísek, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 11.
621. Květoslav Hísek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 35.
622. Květoslav Hísek, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 51.
623. Květoslav Hísek, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 55.
624. Květoslav Hísek, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 72.
625. Květoslav Hísek, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 82.
626. Květoslav Hísek, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 88.
627. Květoslav Hísek, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 110.
628. Květoslav Hísek, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 123.
629. Květoslav Hísek, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 131.

630. Květoslav Hísek, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 136.
631. Květoslav Hísek, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 140.
632. Mikoláš Aleš, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Mateří doušky*, Československý spisovatel, Praha 1965, s. 38.
633. Jiří Trnka, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Mateří doušky*, Československý spisovatel, Praha 1965, s. 65.
634. Vladimír Tesař, Dvě kytky – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, vazba.
635. Vladimír Tesař, Srdce – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, hlavní titul.
636. Vladimír Tesař, Kytka s holubicí – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 7.
637. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 9.
638. Vladimír Tesař, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 11.
639. Vladimír Tesař, Dvě holubice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 27.
640. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 28.
641. Vladimír Tesař, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 29.
642. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 40.
643. Vladimír Tesař, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 41.
644. Vladimír Tesař, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 45.
645. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 56.
646. Vladimír Tesař, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 57.
647. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 64.
648. Vladimír Tesař, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 65.
649. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 70.
650. Vladimír Tesař, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 71.
651. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 86.
652. Vladimír Tesař, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 87.
653. Vladimír Tesař, Kytky – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 96.
654. Vladimír Tesař, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 97.

655. Vladimír Tesař, Kytka s ptákem – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 103.
656. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 104.
657. Vladimír Tesař, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 105.
658. Vladimír Tesař, Kytka – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 110.
659. Vladimír Tesař, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 111.
660. Vladimír Tesař, Věštyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 115.
661. Vladimír Tesař, Kytka s dvěma ptáky – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 127.
662. Vladimír Tesař, Pták – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 128.
663. Emil Kotrba, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Výbor*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1971, přebal.
664. Josef Farský, K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Výbor*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1971, frontispis, s. 2.
665. Dagmar Sedláčková, Kytice - Karel Jaromír Erben, *Kytice. Výbor*, Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1975, frontispis, s. 2.
666. Vladimír Tesař, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 248.
667. Vladimír Tesař, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 257.
668. Vladimír Tesař, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 272.
669. Vladimír Tesař, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. ?.
670. Vladimír Tesař, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 282.
671. Vladimír Tesař, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 299.
672. Vladimír Tesař, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 305.
673. Vladimír Tesař, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 310.
674. Karel Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, přebal.
675. Karel Souček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 3.
676. Karel Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 11.
677. Karel Souček, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 15.
678. Karel Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 19.
679. Karel Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 23.
680. Karel Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 29.

681. Karel Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 35.
682. Karel Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 39.
683. Karel Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 23.
684. Karel Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 45.
685. Karel Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 49.
686. Karel Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 53.
687. Karel Souček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 57.
688. Karel Souček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 61.
689. Karel Souček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 65.
690. Karel Souček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 67.
691. Karel Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 71.
692. Karel Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 75.
693. Karel Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 77.
694. Karel Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 79.
695. Karel Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 83.
696. Karel Souček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 85.
697. Karel Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 91.
698. Karel Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 93.
699. Karel Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 97.
700. Karel Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 99.
701. Karel Souček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 103.
702. Karel Souček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 105.
703. Karel Souček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 107.
704. Karel Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 111.
705. Karel Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 115.
706. Karel Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 119.

707. Karel Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 123.
708. Karel Souček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 129.
709. Karel Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 135.
710. Karel Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 139.
711. Karel Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 143.
712. Karel Souček, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 151.
713. Karel Souček, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 153.
714. Karel Souček, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 157.
715. Karel Souček, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 159.
716. Karel Souček, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 163.
717. Helena Konstantinová, Dívčí tvář – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, přebal.
718. Helena Konstantinová, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 2-3.
719. Helena Konstantinová, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 6-7.
720. Helena Konstantinová, K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 10.
721. Helena Konstantinová, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 14-15.
722. Helena Konstantinová, Dívčí akt – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 19.
723. Helena Konstantinová, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 130-131.
724. Helena Konstantinová, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 148-149.
725. Helena Konstantinová, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 164-165.
726. Helena Konstantinová, Krajina se stromy – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 184-185.
727. Adolf Born, Vrány – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, přední předsádka.
728. Adolf Born, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, frontispis.
729. Adolf Born, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 11.
730. Adolf Born, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 23.
731. Adolf Born, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 63.
732. Adolf Born, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 77.

733. Adolf Born, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 95.
734. Adolf Born, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 119.
735. Adolf Born, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 127.
736. Adolf Born, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 151.
737. Adolf Born, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 179.
738. Adolf Born, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 195.
739. Adolf Born, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 207.
740. Adolf Born, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 215.
741. Adolf Born, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 231.
742. Adolf Born, Lámací kolo – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. zadní předsádka.
743. Jiří Neuwirt, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, přebal.
744. Jiří Neuwirt, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, přední vazba.
745. Jiří Neuwirt, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, patitul.
746. Jiří Neuwirt, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 4.
747. Jiří Neuwirt, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 28.
748. Jiří Neuwirt, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 37.
749. Jiří Neuwirt, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 46.
750. Jiří Neuwirt, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 51.
751. Jiří Neuwirt, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 63.
752. Jiří Neuwirt, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 70.
753. Jiří Neuwirt, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 77.
754. Jiří Neuwirt, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 87.
755. Jiří Neuwirt, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 103
756. Jiří Neuwirt, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 111.
757. Jiří Neuwirt, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 119.
758. Jiří Neuwirt, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 126.
759. Jiří Neuwirt, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 141.

760. Vladimír Komárek, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, přebal.
761. Vladimír Komárek, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, frontispis.
762. Vladimír Komárek, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 8.
763. Vladimír Komárek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 28.
764. Vladimír Komárek, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 42.
765. Vladimír Komárek, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 45.
766. Vladimír Komárek, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 58.
767. Vladimír Komárek, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 67.
768. Vladimír Komárek, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 73.
769. Vladimír Komárek, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 92.
770. Vladimír Komárek, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 103.
771. Vladimír Komárek, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 110.
772. Vladimír Komárek, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 114.
773. Vladimír Komárek, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 118.
774. Jiří Štourač, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 7.
775. Jiří Štourač, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 11.
776. Jiří Štourač, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 27.
777. Jiří Štourač, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 39.
778. Jiří Štourač, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 43.
779. Jiří Štourač, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 55.
780. Jiří Štourač, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 63.
781. Jiří Štourač, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 69.
782. Jiří Štourač, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 85.
783. Jiří Štourač, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 95.
784. Jiří Štourač, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 101.
785. Jiří Štourač, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 107.

786. Jiří Štourač, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z básní Karla Jaromíra Erbena*, Triáda, Praha 2000, s. 111.
787. Jarmila Haklová-Bulla, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 5.
788. Jarmila Haklová-Bulla, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 9.
789. Jarmila Haklová-Bulla, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 27.
790. Jarmila Haklová-Bulla, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 35.
791. Jarmila Haklová-Bulla, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 43.
792. Jarmila Haklová-Bulla, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 47.
793. Jarmila Haklová-Bulla, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 55.
794. Jarmila Haklová-Bulla, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 63.
795. Jarmila Haklová-Bulla, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 71.
796. Jarmila Haklová-Bulla, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 77.
797. Jarmila Haklová-Bulla, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 89.
798. Jarmila Haklová-Bulla, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 97.
799. Jarmila Haklová-Bulla, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 107.
800. Jarmila Haklová-Bulla, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 115.
801. Jarmila Haklová-Bulla, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 119.
802. Jarmila Haklová-Bulla, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 125.
803. Iva Karasová-Třísková, Rostlinně ozdobený název „Kytice“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, titulní list.
804. Iva Karasová-Třísková, Rostlinný motiv – Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, titulní list.
805. Iva Karasová-Třísková, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 9.
806. Iva Karasová-Třísková, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 33.
807. Iva Karasová-Třísková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 49.
808. Iva Karasová-Třísková, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 53.
809. Iva Karasová-Třísková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 69.
810. Iva Karasová-Třísková, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 79.
811. Iva Karasová-Třísková, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 87.

812. Iva Karasová-Třísková, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knížní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 109.
813. Iva Karasová-Třísková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knížní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 123.
814. Iva Karasová-Třísková, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knížní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 131.
815. Iva Karasová-Třísková, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knížní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 137.
816. Iva Karasová-Třísková, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knížní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 143.
817. Jindřich Pileček, Okno – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, přebal.
818. Jindřich Pileček, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 7.
819. Jindřich Pileček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 12.
820. Jindřich Pileček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 35.
821. Jindřich Pileček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 49.
822. Jindřich Pileček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 65.
823. Jindřich Pileček, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 79.
824. Jindřich Pileček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 87.
825. Jindřich Pileček, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 97.
826. Jindřich Pileček, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 103.
827. Jindřich Pileček, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 109.
828. Jindřich Pileček, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 115.
829. Jindřich Pileček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 125.
830. Jindřich Pileček, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 131.
831. Pavel Růt, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, přebal.
832. Pavel Růt, Mrtvá žena s květy – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, přední vazba.
833. Pavel Růt, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, celkový pohled na přebal s pevnou vazbou.
834. Pavel Růt, Skrumáž z lebek, očí a hadem – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, přední i zadní předsádka.
835. Pavel Růt, Kytice. K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, frontispis.
836. Pavel Růt, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 6.
837. Pavel Růt, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 10.

838. Pavel Růt, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 36.
839. Pavel Růt, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 54.
840. Pavel Růt, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 60.
841. Pavel Růt, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 78.
842. Pavel Růt, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 88.
843. Pavel Růt, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 96.
844. Pavel Růt, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 120.
845. Pavel Růt, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 134.
846. Pavel Růt, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 144.
847. Pavel Růt, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 152.
848. Pavel Růt, Věštyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 158.
849. Lubomír Anlauf, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, vazba.
850. Lubomír Anlauf, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, titulní list.
851. Lubomír Anlauf, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 5.
852. Lubomír Anlauf, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 8, 31, 48, 53, 80, 133, 145, 159.
853. Lubomír Anlauf, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 9.
854. Lubomír Anlauf, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 33.
855. Lubomír Anlauf, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 49.
856. Lubomír Anlauf, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 55.
857. Lubomír Anlauf, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 71.
858. Lubomír Anlauf, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 81.
859. Lubomír Anlauf, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 89.
860. Lubomír Anlauf, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 111.
861. Lubomír Anlauf, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 125.
862. Lubomír Anlauf, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 135.
863. Lubomír Anlauf, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 141.

864. Lubomír Anlauf, Věštčyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 147.
865. Bohumír Bob Hochman, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, vazba.
866. Bohumír Bob Hochman, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, titulní list.
867. Bohumír Bob Hochman, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 5.
868. Bohumír Bob Hochman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 24.
869. Bohumír Bob Hochman, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 20.
870. Bohumír Bob Hochman, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 22.
871. Bohumír Bob Hochman, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 28.
872. Bohumír Bob Hochman, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 31.
873. Bohumír Bob Hochman, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 34.
874. Bohumír Bob Hochman, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 42.
875. Bohumír Bob Hochman, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 47.
876. Bohumír Bob Hochman, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 50.
877. Bohumír Bob Hochman, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 53.
878. Josef Cibien, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 5.
879. Josef Cibien, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 9.
880. Josef Cibien, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 29.
881. Josef Cibien, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 43.
882. Josef Cibien, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 47.
883. Josef Cibien, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 61.
884. Josef Cibien, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 69.
885. Josef Cibien, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 75.
886. Josef Cibien, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 93.
887. Josef Cibien, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 105.
888. Josef Cibien, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 113.
889. Josef Cibien, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 119.

890. Jan Černý – Rostislav Tecl, Vodník – Karel Jaromír Erben - Jan Černý – Rostislav Tecl – Adrian Kukač, Záhořovo lože / Vodník, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, vazba.
891. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 6.
892. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 7.
893. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 8.
894. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 9.
895. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 10.
896. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 11.
897. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 12.
898. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 13.
899. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 14.
900. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 15.
901. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 16.
902. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 17.
903. Daniela Horáčková, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 18.
904. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 27.
905. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 28.
906. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 29.
907. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 30.
908. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 31.
909. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 32.
910. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 33.
911. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 34.
912. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 35.
913. Karolína Rasočková – Lukáš Houdek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 41.
914. Karolína Rasočková – Lukáš Houdek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 42.

915. Karolína Rasochová – Lukáš Houdek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 43.
916. Karolína Rasochová – Lukáš Houdek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 44.
917. Karolína Rasochová – Lukáš Houdek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 45.
918. Karolína Rasochová – Lukáš Houdek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 46.
919. Karolína Rasochová – Lukáš Houdek, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 47.
920. Monika Zemánková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 49.
921. Monika Zemánková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 50.
922. Monika Zemánková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 51.
923. Monika Zemánková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 52.
924. Monika Zemánková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 53.
925. Monika Zemánková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 54.
926. Monika Zemánková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 55.
927. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 62.
928. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 63.
929. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 64.
930. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 65.
931. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 66.
932. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 67.
933. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 68.
934. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 69.
935. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 70.
936. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 71.
937. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 72.
938. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 73.
939. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 74.
940. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 78.

941. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 79.
942. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 80.
943. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 81.
944. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 82.
945. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 83.
946. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 84.
947. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 85.
948. Kristina Dufková, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 86.
949. Tomáš Chlud, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 89.
950. Tomáš Chlud, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 90.
951. Tomáš Chlud, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 91.
952. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 100.
953. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 101.
954. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 102.
955. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 103.
956. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 104.
957. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 105.
958. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 106.
959. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 107.
960. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 108.
961. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 113.
962. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 114.
963. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 115.
964. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 116.
965. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 117.
966. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 118.

967. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 119.
968. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 120.
969. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 121.
970. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 122.
971. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 123.
972. Adrian Kukal – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 124.
973. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 128.
974. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 129.
975. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 130.
976. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 131.
977. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 132.
978. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 133.
979. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 134.
980. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 135.
981. Kristina Dufková, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 136.
982. Bára Čechová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 139.
983. Bára Čechová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 140.
984. Bára Čechová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 141.
985. Bára Čechová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 142.
986. Bára Čechová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 143.
987. Bára Čechová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 144.
988. Bára Čechová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 145.
989. Kristina Dufková, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 147.
990. Kristina Dufková, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 148.
991. Kristina Dufková, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 149.
992. Miroslav Vodička, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 154.

993. Miroslav Vodička, Věštkyňě – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 155.
994. Miroslav Vodička, Věštkyňě – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 156.
995. Miroslav Vodička, Věštkyňě – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 157.
996. Miroslav Vodička, Věštkyňě – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 158.
997. Miroslav Vodička, Věštkyňě – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 159.
998. Miroslav Vodička, Věštkyňě – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 160.
999. Miroslav Vodička, Věštkyňě – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 161.
1000. Klára Mikulcová, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, vazba.
1001. Nela Vadlejchová, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 10.
1002. Nela Vadlejchová, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 38.
1003. Nela Vadlejchová, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 48.
1004. Nela Vadlejchová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 58.
1005. Nela Vadlejchová, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 72.
1006. Nela Vadlejchová, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 80.
1007. Nela Vadlejchová, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 88.
1008. Nela Vadlejchová, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 110.
1009. Nela Vadlejchová, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 122.
1010. Nela Vadlejchová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 128.
1011. Nela Vadlejchová, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 132.
1012. Bohumil Krs, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, vazba.
1013. Bohumil Krs, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 2.
1014. Bohumil Krs, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 5.
1015. Bohumil Krs, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 11.
1016. Bohumil Krs, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 32.
1017. Bohumil Krs, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 33.
1018. Bohumil Krs, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 47.

1019. Bohumil Krs, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 51.
1020. Bohumil Krs, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 66.
1021. Bohumil Krs, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 67.
1022. Bohumil Krs, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 75.
1023. Bohumil Krs, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 81.
1024. Bohumil Krs, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 102.
1025. Bohumil Krs, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 103.
1026. Bohumil Krs, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 113.
1027. Bohumil Krs, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 121.
1028. Bohumil Krs, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 128.
1029. Bohumil Krs, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 129.
1030. Bohumil Krs, Věštkyň / Úlomky – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 133.
1031. Miroslav Huptych, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, přední vazba.
1032. Miroslav Huptych, Z více balad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, zadní vazba.
1033. Miroslav Huptych, K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, frontispis.
1034. Miroslav Huptych, Koláž – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 5.
1035. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 6.
1036. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 8.
1037. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 11.
1038. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 13.
1039. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 15.
1040. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 17.
1041. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 19.
1042. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 21.
1043. Miroslav Huptych, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 23.
1044. Miroslav Huptych, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 24.

1045. Miroslav Huptych, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 27.
1046. Miroslav Huptych, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 29.
1047. Miroslav Huptych, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 31.
1048. Miroslav Huptych, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 31.
1049. Miroslav Huptych, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 33.
1050. Miroslav Huptych, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 35.
1051. Miroslav Huptych, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 36.
1052. Miroslav Huptych, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 39.
1053. Miroslav Huptych, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 40.
1054. Miroslav Huptych, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 43.
1055. Miroslav Huptych, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 45.
1056. Miroslav Huptych, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 47.
1057. Miroslav Huptych, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 49.
1058. Miroslav Huptych, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 51.
1059. Miroslav Huptych, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 52.
1060. Miroslav Huptych, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 55.
1061. Miroslav Huptych, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 59.
1062. Miroslav Huptych, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 61.
1063. Miroslav Huptych, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 62.
1064. Miroslav Huptych, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 65.
1065. Miroslav Huptych, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 67.
1066. Miroslav Huptych, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 69.
1067. Miroslav Huptych, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 70.
1068. Miroslav Huptych, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 75.
1069. Miroslav Huptych, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 81.
1070. Miroslav Huptych, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 83.

1071. Miroslav Huptych, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 87.
1072. Miroslav Huptych, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 90.
1073. Miroslav Huptych, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 93.
1074. Miroslav Huptych, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 95.
1075. Miroslav Huptych, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 97.
1076. Miroslav Huptych, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 99.
1077. Miroslav Huptych, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 100.
1078. Miroslav Huptych, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 105.
1079. Miroslav Huptych, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 107.
1080. Miroslav Huptych, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 109.
1081. Miroslav Huptych, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 110.
1082. Miroslav Huptych, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 113.
1083. Miroslav Huptych, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 115.
1084. Miroslav Huptych, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 116.
1085. Miroslav Huptych, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 119.
1086. Miroslav Huptych, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 121.
1087. Miroslav Huptych, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 122.
1088. Miroslav Huptych, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 127.
1089. Miroslav Huptych, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 131.
1090. Miroslav Huptych, Věštkyň – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 133.
1091. Ivan Štrouf, *Kytice* – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, vazba.
1092. Ivan Štrouf, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 9.
1093. Ivan Štrouf, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 27.
1094. Ivan Štrouf, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 41.
1095. Ivan Štrouf, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 45.
1096. Ivan Štrouf, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 59.
1097. Ivan Štrouf, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 67.

1098. Ivan Štrouf, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 73.
1099. Ivan Štrouf, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 91.
1100. Ivan Štrouf, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 101.
1101. Ivan Štrouf, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 109.
1102. Ivan Štrouf, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Doplněk, Brno 2011, s. 113.
1103. Ludmila Jiřincová, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Mateří doušky*, Československý spisovatel, Praha 1965, s. 20.
1104. Ludmila Jiřincová, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Mateří doušky*, Československý spisovatel, Praha 1965, s. 46.
1105. Ludmila Jiřincová, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Mateří doušky*, Československý spisovatel, Praha 1965, s. 72.
1106. Stanislav Hudeček, *Vodník*, 1901, tuš, běloba, karton, 50 x 32,2 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1107. Stanislav Hudeček, *Svatební košile*, 1901, tuš, běloba, karton, 49,6 x 33,3 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK., Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1108. Stanislav Hudeček, *Štědrý den*, 1901, tuš, běloba, karton, 50 x 33,1 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK., Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1109. Stanislav Hudeček, *Kytice*, 1901, tuš, běloba, karton, 49,9 x 32,8 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1110. Stanislav Hudeček, *Kytice*, detail, 1901, tuš, běloba, karton, 49,9 x 32,8 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1111. Stanislav Hudeček, *Kytice*, detail, 1901 tuš, běloba, karton, 49,9 x 32,8 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1112. Stanislav Hudeček, *Záhořovo lože*, 1901, tuš, běloba, karton, 50 x 34 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1113. Stanislav Hudeček, *Polednice*, 1901, tuš, běloba, karton, 50 x 33 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK., Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1114. Stanislav Hudeček, *Zlatý kolovrat*, 1901, tuš, běloba, karton, 50 x 34 cm, znač. štětcem vpravo dole: ST. Hudeček, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1115. Stanislav Hudeček, *Věstkyně*, 1901, tuš, běloba, karton, 49,8 x 33 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK., Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1116. Stanislav Hudeček, *Holoubek*, 1901, tuš, běloba, karton, 49,9 x 32,5 cm, znač. štětcem vlevo dole: ST. HUDEČEK., Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1117. Stanislav Hudeček, *Holoubek*, 1901, zadní strana, tužka, karton, 49,9 x 32,5 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1118. Stanislav Hudeček, *Holoubek*, 1901 detail zadní strany, tužka, karton, 49,9 x 32,5 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.

1119. Stanislav Hudeček, *Poklad*, 1901, tuš, běloba, karton, 49,8 x 33,3 cm, znač. štětce vlevo dole: *ST. HUDEČEK.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.
1120. Václav Souček, *Štědrý den*, 1924, akvarel, papír, 16 x 26 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1121. Václav Souček, přední předsádka, ?, papír, 30,5 x 47 cm, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 2299 (karton 287), foto: autor.
1122. Václav Souček, *Erbenův portrét*, 1924, akvarel, uhel, papír, 21,5 x 15,8 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 2299 (karton 287), foto: autor.
1123. Václav Souček, titulní strana, 1924, akvarel, papír, 45 x 31 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 2299 (karton 287), foto: autor.
1124. Václav Souček, *Zlatý kolovrat*, 1924, akvarel, zlato, papír, 14,6 x 15,5 cm, znač. štětce vpravo dole: *S.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 862 (karton 95), foto: autor.
1125. Václav Souček, *Poklad*, 1924, akvarel, papír, 19,5 x 18 cm, znač. štětce vpravo dole: *S.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1126. Václav Souček, *Zlatý kolovrat*, 1924, akvarel, papír, 16,8 x 21,8 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1127. Václav Souček, *Záhořovo lože*, 1924, akvarel, papír, 12,7 x 21,8 cm, znač. štětce vlevo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1128. Václav Souček, *Sova s knihou pro zadní desku*, 1924, akvarel, papír, 21 x 13,8 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1129. Václav Souček, *Záhořovo lože*, 1924, akvarel, papír, 25 x 23,8 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1130. Václav Souček, *Kytice*, 1924, akvarel, papír, 23 x 25,5 cm, znač. štětce vpravo dole: *S.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1131. Václav Souček, *Záhořovo lože*, 1924, akvarel, papír, 24,5 x 28 cm, znač. štětce vpravo dole: *S.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1132. Václav Souček, *Záhořovo lože*, 1924, akvarel, papír, 24,5 x 28 cm, znač. štětce vpravo dole: *S.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1133. Václav Souček, *Zlatý kolovrat*, 1924, akvarel, papír, 22,7 x 24,3 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.
1134. Václav Souček, *Štědrý den*, 1924, tuš, papír, 23,8 x 27,8 cm, znač. štětce uprostřed dole: *S.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1780 (karton 222), foto: autor.
1135. Václav Souček, *Holoubek*, 1924, akvarel, běloba, papír, 20,1 x 29 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1780 (karton 235), foto: autor.

1136. Václav Souček, *Vrba*, 1924, akvarel, běloba, papír, 32,5 x 25,8 cm, znač. štětce uprostřed dole: *Souček*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 861 (karton 95), foto: autor.
1137. Václav Souček, *Poklad*, 1924, akvarel, běloba, papír, 33,5 x 25 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 861 (karton 95), foto: autor.
1138. Václav Souček, *Záhořovo lože*, 1924, akvarel, papír, 34,8 x 25,8 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 861 (karton 95), foto: autor.
1139. Václav Souček, *Vrba*, 1924, akvarel, běloba, papír, 32,2 x 21,5 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 861 (karton 95), foto: autor.
1140. Václav Souček, *Zlatý kolovrat*, 1924, akvarel, papír, 29,5 x 21 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 861 (karton 95), foto: autor.
1141. Václav Souček, *Vodník*, 1924, akvarel, tužka, papír, 33 x 19,8 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 861 (karton 95), foto: autor.
1142. Václav Souček, *Polednice*, 1924, akvarel, tužka, papír, 34,4 x 24,4 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 861 (karton 95), foto: autor.
1143. Václav Souček, *Vodník*, 1924, akvarel, tužka, papír, 31,5 x 21,5 cm, znač. štětce vpravo dole: *S.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 861 (karton 95), foto: autor.
1144. Václav Souček, *Poklad*, 1924, akvarel, tuš, papír, 36 x 28 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1145. Václav Souček, *Dceřina kletba*, 1924, akvarel, běloba, tužka, papír, 42 x 27 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1146. Václav Souček, *Lilie*, 1924, akvarel, běloba, tužka, papír, 41,5 x 28,1 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1147. Václav Souček, *Zlatý kolovrat*, 1924, akvarel, tužka, papír, 42,5 x 28,2 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1148. Václav Souček, *Poklad*, 1924, akvarel, běloba, tužka, papír, 29 x 37 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1149. Václav Souček, *Zlatý kolovrat*, 1924, akvarel, běloba, tužka, papír, 37,6 x 27,6 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1150. Václav Souček, *Věštkyně*, 1924, akvarel, papír, 37,4 x 25,4 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1151. Václav Souček, *Vodník*, 1924, akvarel, papír, 35 x 21,8 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1152. Václav Souček, *Štědrý den*, 1924, akvarel, tužka, papír, 32 x 25,5 cm, znač. štětce vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.

1153. Václav Souček, *Svatební košile*, 1924, akvarel, běloba, tužka, papír, 33,5 x 26 cm, znač. štětcecm vpravo dole: *Souček V.*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 851 (karton 23), foto: autor.
1154. Jan Zrzavý, *Polednice*, 1927, tužka, kresba, 49,5 x 365 cm, znač. tužkou vpravo dole: *J. Zrzavý*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 29/66 – 21, foto: autor.
1155. Václav Karel, *Poklad*, 1940, dřevoryt, papír, 24,5 x 18, 7 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 1, foto: autor.
1156. Václav Karel, *Svatební košile*, 1940, dřevoryt, papír, 23,4 x 15 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 2, foto: autor.
1157. Václav Karel, *Polednice*, 1940, dřevoryt, papír, 23,4 x 15 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 3, foto: autor.
1158. Václav Karel, *Zlatý kolovrat*, 1940, dřevoryt, papír, 22,9 x 14, 9 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 4, foto: autor.
1159. Václav Karel, *Štědrý den*, 1940, dřevoryt, papír, 23,4 x 14, 9 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 5, foto: autor.
1160. Václav Karel, *Holoubek*, 1940, dřevoryt, papír, 22,9 x 14, 9 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 6, foto: autor.
1161. Václav Karel, *Záhořovo lože*, 1940, dřevoryt, papír, 22,8 x 14, 9 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 7, foto: autor.
1162. Václav Karel, *Záhořovo lože*, 1940, dřevoryt, papír, 22,8 x 14, 9 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, na paspartě tužkou dole připsal zřejmě autora, kam má být ilustrace umístěna, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 7, foto: autor.
1163. Václav Karel, *Vodník*, 1940, dřevoryt, papír, 23,4 x 14, 9 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 8, foto: autor.
1164. Václav Karel, *Vrba*, 1940, dřevoryt, papír, 23,4 x 14, 9 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 9, foto: autor.
1165. Václav Karel, *Věštkyňe*, 1940, dřevoryt, papír, 22,8 x 14, 9 cm, znač. tužkou vpravo dole: *václav Karel 1940*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 10, foto: autor.
1166. Václav Karel, *přebal*, 1940, tuš, papír, 22,9 x 15, 3 cm, na paspartě tužkou připsal zřejmě autora, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 11, foto: autor.
1167. Václav Karel, *titulní list*, 1940, tuš, papír, 23,9 x 16, 3 cm, na paspartě tužkou připsal zřejmě autora, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 12, foto: autor.
1168. Václav Karel, *Svatební košile, iniciála J*, 1940, tuš, papír, 22,5 x 17, 5 cm, na paspartě tužkou připsal zřejmě autora, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 13, foto: autor.
1169. Václav Karel, *Vrba, iniciála R*, 1940, tuš, papír, 8,5 x 9,8 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 14, foto: autor. - Václav Karel, *Vrba, píšťalka*, 1940, tuš, papír, 8,1 x 16,5 cm, neznačeno,

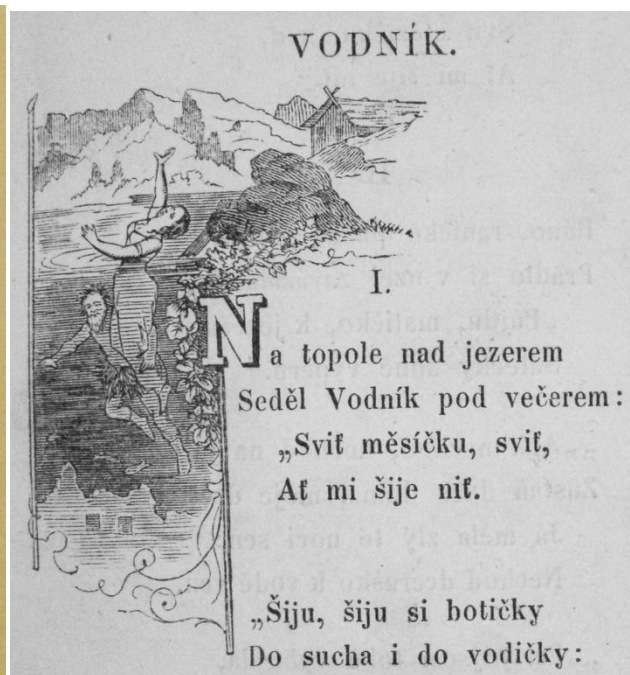
- Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 15, foto: autor. - Václav Karel, *Vrba, píšťalka*, 1940, tuš, papír, 16 x 14,2 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 16, foto: autor.
1170. Václav Karel, *Zlatý kolovrat, iniciála O*, 1940, tuš, papír, 16 x 16,6 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 17, foto: autor. - Václav Karel, *Zlatý kolovrat*, 1940, tuš, papír, 11,8 x 15,7 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 18, foto: autor.
1171. Václav Karel, *Polednice, iniciála U*, 1940, tuš, papír, 15,5 x 14 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 19, foto: autor. - Václav Karel, *Polednice*, 1940, tuš, papír, 6 x 12,7 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 20, foto: autor.
1172. Václav Karel, *Svatební košile, iniciála J*, 1940, akvarel, tuš, papír, 16 x 16,6 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 21, foto: autor. - Václav Karel, *Svatební košile*, 1940, akvarel, tuš, papír, 13,6 x 12,7 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 22, foto: autor.
1173. Ludmila Jiřincová, *Kytice, přebal* 1951, litografie, 33,5 x 24 cm, znač. tužkou vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-1, foto: autor.
1174. Ludmila Jiřincová, *Kytice*, titulní list, 1951, litografie, 16,5 x 12 cm, znač. tužkou vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-2, foto: autor.
1175. Ludmila Jiřincová, *Mateřídouška*, 1951, litografie, 33 x 20,5 cm, znač. tužkou vlevo dole: *orig. litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-3, foto: autor.
1176. Ludmila Jiřincová, *Poklad*, 1951, litografie, 32 x 20 cm, znač. tužkou vlevo dole: *orig. litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-4, foto: autor.
1177. Ludmila Jiřincová, *Poklad*, 1951, litografie, 32 x 20 cm, znač. tužkou vlevo dole: *originál litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-5, foto: autor.
1178. Ludmila Jiřincová, *Svatební košile*, 1951, litografie, 32 x 20,5 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-6, foto: autor.
1179. Ludmila Jiřincová, *Svatební košile*, detail, 1951, litografie, 32 x 20,5 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-6, foto: autor.
1180. Ludmila Jiřincová, *Svatební košile*, detail, 1951, litografie, 32 x 20,5 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-6, foto: autor.
1181. Ludmila Jiřincová, *Polednice*, 1951, litografie, 31,5 x 20 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-7, foto: autor.
1182. Ludmila Jiřincová, *Zlatý kolovrat*, 1951, litografie, 32 x 20 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-8, foto: autor.
1183. Ludmila Jiřincová, *Štědrý den*, 1951, litografie, 31,5 x 20 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-7, foto: autor.

1184. Ludmila Jiřincová, *Holoubek*, 1951, litografie, 32,5 x 20,8 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-8, foto: autor.
1185. Ludmila Jiřincová, *Záhořovo lože*, 1951, litografie, 31,5 x 20 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-9, foto: autor.
1186. Ludmila Jiřincová, *Záhořovo lože*, detail 1951, litografie, 31,5 x 20 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-9, foto: autor.
1187. Ludmila Jiřincová, *Vodník*, 1951, litografie, 32,5 x 21 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-10, foto: autor.
1188. Ludmila Jiřincová, *Vrba*, 1951, litografie, 33 x 20,5 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-11, foto: autor.
1189. Ludmila Jiřincová, *Lilie*, 1951, litografie, 31,5 x 19,5 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-12, foto: autor.
1190. Ludmila Jiřincová, *Dceřina kletba*, 1951, litografie, 31,8 x 20,4 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-13, foto: autor.
1191. Ludmila Jiřincová, *Kytice*, 1951, litografie, 31,5 x 19,5 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: *L. Jiřincová*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-14, foto: autor.
1192. Vladimír Tesař, *Štědrý den*, 1969, akvarel, papír, 35 x 26,5 cm, znač. perem vlevo dole: *ŠTĚDRÝ DEN*, vpravo dole: *V. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-1, foto: autor.
1193. Vladimír Tesař, *Vodník*, 1969, akvarel, papír, 35,5 x 26,5 cm, znač. perem vlevo dole: *VODNÍK*, vpravo dole: *V. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-2, foto: autor.
1194. Vladimír Tesař, *Vodník*, detail, 1969, akvarel, papír, 35,5 x 26,5 cm, znač. perem vlevo dole: *VODNÍK*, vpravo dole: *V. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-2, foto: autor.
1195. Vladimír Tesař, *Vodník*, detail, 1969, akvarel, papír, 35,5 x 26,5 cm, znač. perem vlevo dole: *VODNÍK*, vpravo dole: *V. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-2, foto: autor.
1196. Vladimír Tesař, *Svatební košile*, 1969, akvarel, papír, 36,2 x 26,4 cm, znač. perem vlevo dole: *V. Tesař. 69*, pod tím: *SVATEBNÍ KOŠILE*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-3, foto: autor.
1197. Vladimír Tesař, *Svatební košile*, detail, 1969, akvarel, papír, 36,2 x 26,4 cm, znač. perem vlevo dole: *V. Tesař. 69*, pod tím: *SVATEBNÍ KOŠILE*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-3, foto: autor.
1198. Vladimír Tesař, *Svatební košile*, detail, 1969, akvarel, papír, 36,2 x 26,4 cm, znač. perem vlevo dole: *V. Tesař. 69*, pod tím: *SVATEBNÍ KOŠILE*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-3, foto: autor.
1199. Vladimír Tesař, *Holoubek*, 1969, akvarel, papír, 35,6 x 26 cm, znač. perem vlevo dole: *HOLOUBEK*, vpravo dole: *V. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-4, foto: autor.
1200. Vladimír Tesař, *Polednice*, 1969, akvarel, papír, 35,7 x 25,7 cm, znač. perem vlevo dole: *POLEDNICE*, vpravo dole: *VI. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-5, foto: autor.

1201. Vladimír Tesař, *Poklad*, 1969, akvarel, papír, 35,6 x 26 cm, znač. perem vlevo dole: *POKLAD*, vpravo dole: *VI. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-6, foto: autor.
1202. Vladimír Tesař, *Věštkyně*, 1969, akvarel, papír, 35,7 x 26,8 cm, znač. perem vlevo dole: *VI. Tesař 69.*, pod tím: *VĚŠTKYNĚ*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-7, foto: autor.
1203. Vladimír Tesař, *Lilie*, 1969, akvarel, papír, 35,8 x 26,3 cm, znač. perem vlevo dole: *LILIE*, vpravo dole: *V. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-8, foto: autor.
1204. Vladimír Tesař, *Zlatý kolovrat*, 1969, akvarel, papír, 35 x 26 cm, znač. perem vlevo dole: *ZLATÝ KOLOVRAT*, vpravo dole: *V. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-9, foto: autor.
1205. Vladimír Tesař, *Dceřina kletba*, 1969, akvarel, papír, 32,5 x 26 cm, znač. perem vlevo dole: *DCEŘINA KLETBA*, vpravo dole: *V. Tesař. 69*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-10, foto: autor.
1206. Jiří Neuwirt, *Titulní list*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-1, foto: autor.
1207. Jiří Neuwirt, *Polednice*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-2, foto: autor.
1208. Jiří Neuwirt, *Zlatý kolovrat*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-3, foto: autor.
1209. Jiří Neuwirt, *Vodník*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví, inv. č. 3/2007-4, foto: autor.
1210. Jiří Neuwirt, *Svatební košile*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-5, foto: autor.
1211. Jiří Neuwirt, *Štědrý den*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-6, foto: autor.
1212. Jiří Neuwirt, *Vodník*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-7, foto: autor.
1213. Jiří Neuwirt, *Štědrý den*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-8, foto: autor.
1214. Jiří Neuwirt, *Záhořovo lože*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-9, foto: autor.
1215. Jiří Neuwirt, *Poklad*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-10, foto: autor.
1216. Jiří Neuwirt, *Vrba*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-11, foto: autor.
1217. Jiří Neuwirt, *Záhořovo lože*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/2007-12, foto: autor.

1218. Jiří Neuwirt, *Věštkyně*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví, inv. č. 3/2007-13, foto: autor.
1219. Jiří Neuwirt, *Záhořovo lože*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví, inv. č. 3/2007-14, foto: autor.
1220. Jiří Neuwirt, *Dceřina kletba*, 1995, serigrafie, papír, 20 x 14 cm, znač. tužkou vlevo dole: *E. A.*, vpravo dole: *Neuwirt 95*, Památník národního písemnictví, inv. č. 3/2007-15, foto: autor.
1221. Karel Jaromír Erben, *Štědrý den*, *Světozor* 5, 1867, obrazová příloha k 5. číslu „Světozora“, foto: autor.

Obrazová příloha

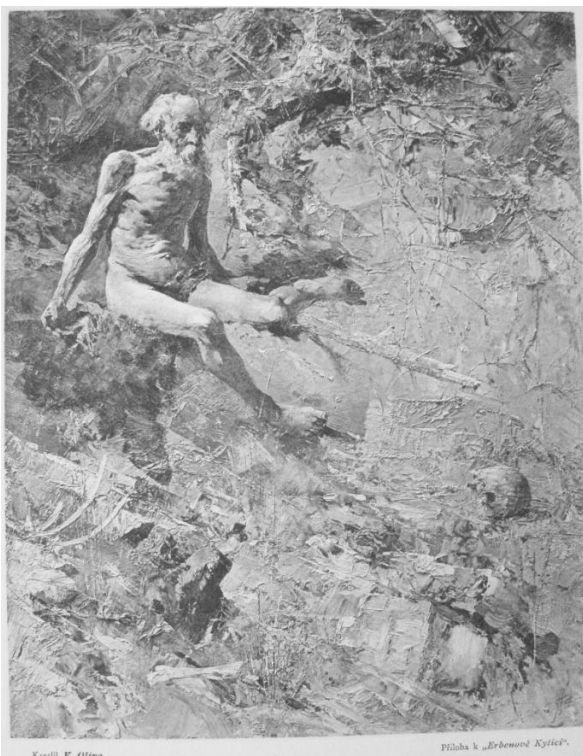
1. Neznámý autor, Roh s kyticí – Výstava Karel Jaromír Erben. 1811 – 2011, Galerie Biblio Vědecké knihovny v Olomouci, 25. 4. – 31. 5. 2012.

10. František Richter st., Vodník, iniciála „N“ – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1861, s. 97.

16. Antonín Garejs ml., Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jaroslav Pospíšil, Praha 1871, s. 2.

23. Adolf Liebscher, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 20.

28. Josef Douba, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 33.

31. Viktor Oliva, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, po s. 38.

33. Luděk Marold, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 54.

35. Felix Jenewein, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 59.

Karel V. Mašek.

Příloha k „Erbenově Kytici“.

1890

FELIX JENEWEIN.

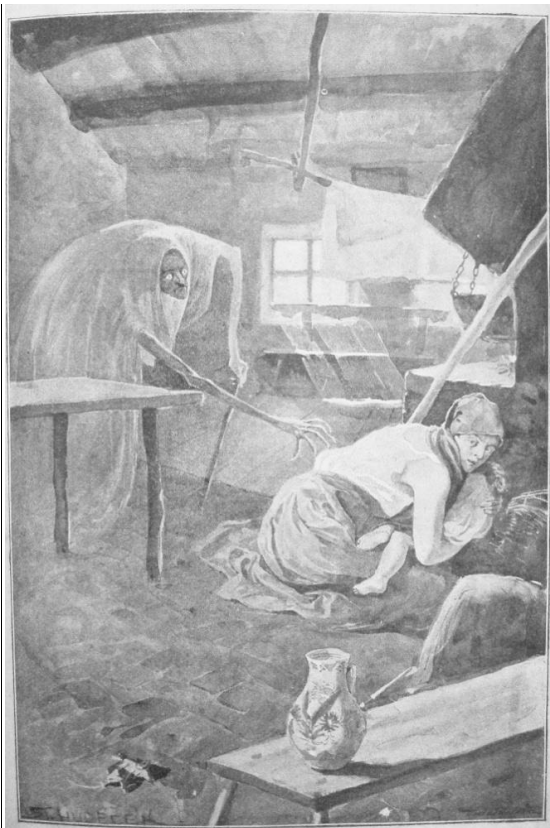
37. Vítězslav Mašek, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 64.

40. Felix Jenewein, Věštčyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Umělecká beseda, Praha 1890, s. 71.

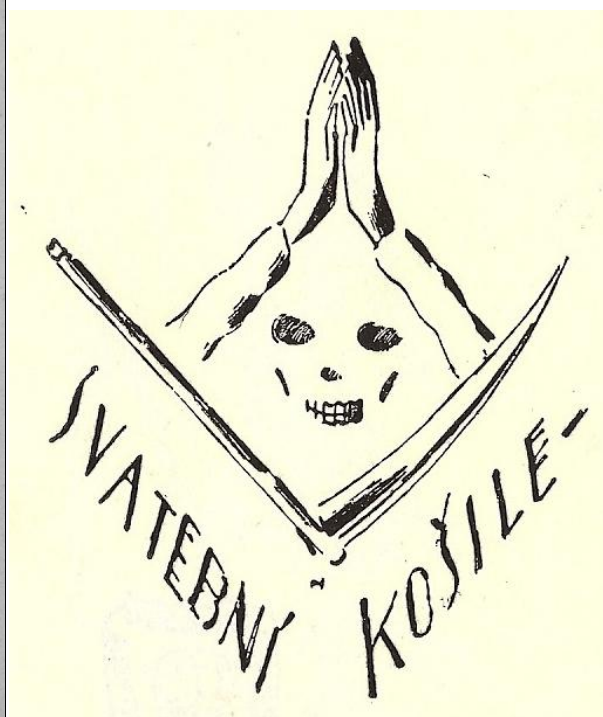

42. Stanislav Sucharda, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, J. Malý, Zábřeh 1901, příloha.

43. Stanislav Sucharda, Vrba - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, J. Malý, Zábřeh 1901, příloha.

48. Stanislav Hudeček, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 45.
 49. Stanislav Hudeček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Jos. R. Vilímek, Praha 1901, s. 59.

60. Emanuel Boháč, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Lorenz, Třebíč na Moravě 1901, s. 129.
 62. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Zátíší, Knihy srdce i ducha B. M. Klika, Praha 1919, s. 1.

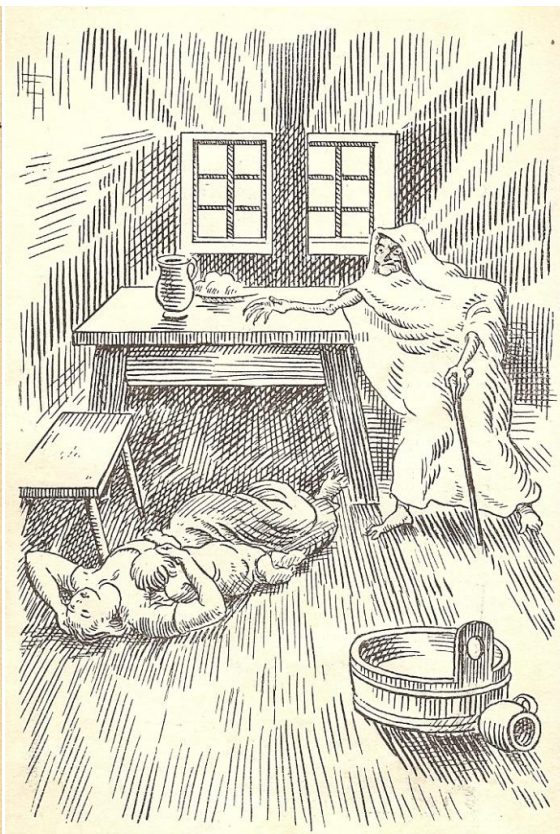
65. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile, Zátíší, Knihy srdce i ducha* B. M. Klika, Praha 1919, s. 7.

77. Vlastislav Hofman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile, Zátíší, Knihy srdce i ducha* B. M. Klika, Praha 1919, s. 31.

90. H. Rail, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena, I.* K. Kober, Praha 1923, s. 7.

98. H. Rail, Zlatý kolovrat - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena, I.* K. Kober, Praha 1923, s. 36.

117. H. Rail, Lilie - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, I. K. Kober, Praha 1923, s. 93.

141. Ferdinand Pochobradský, Polednice - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 54.

7

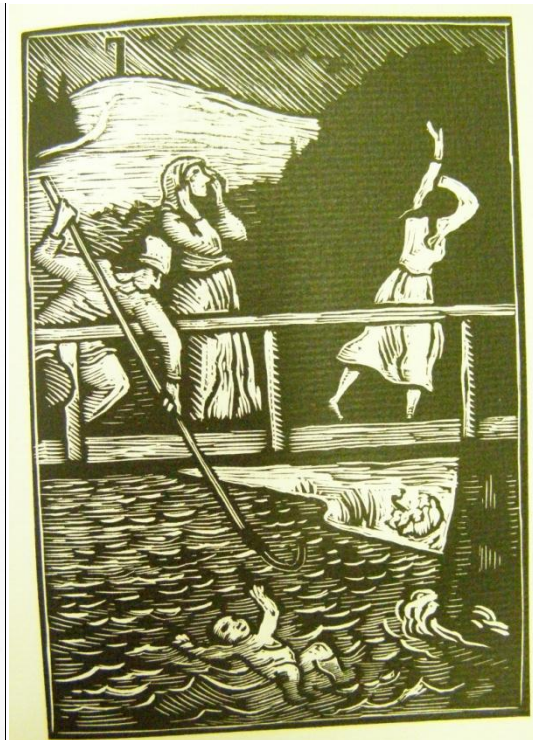
172. Ferdinand Pochobradský, Vodník - Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Jindřich Bačkovský, Praha 1924, s. 121.

198. Václav Souček, Poklad - Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 31.

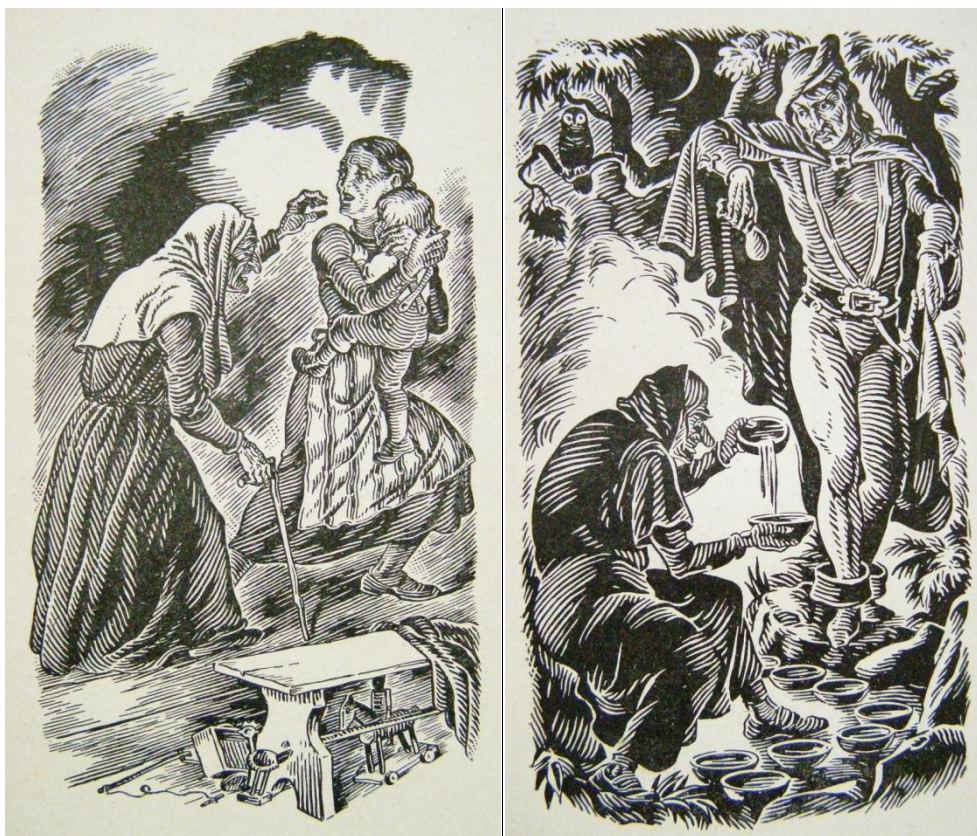
220. Václav Souček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 76.

243. Václav Souček, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Zemědělské knihkupectví A. Neubert, Praha 1924, s. 130.

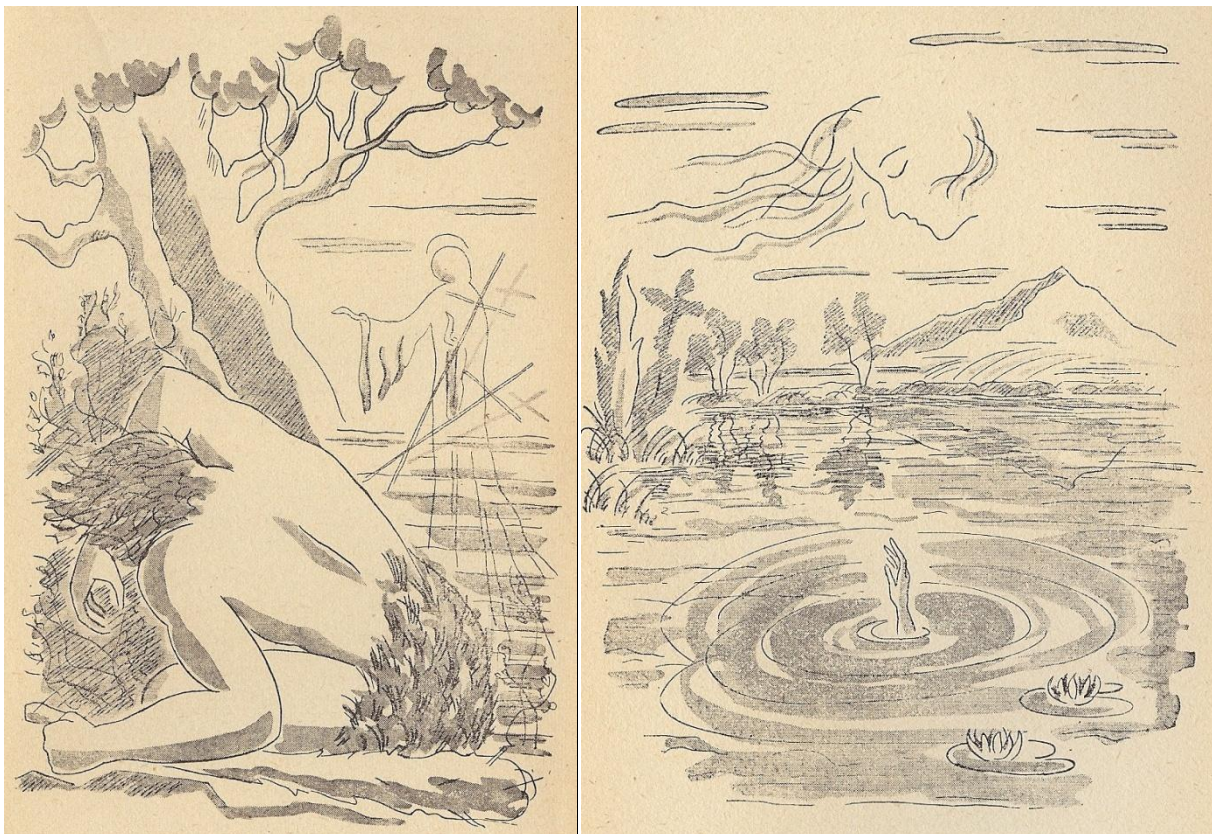
265. Antonín Majer, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 73.

274. Antonín Majer, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních od Karla Jaromíra Erbena*, Arthur Novák, Praha 1929, s. 137.

282. Petr Haluza, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 67.

285. Petr Haluza, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Zlatá zrna, Moravská Ostrava 1937, s. 110.

294. L. Bílá, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 95.

297. L. Bílá, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z národních pověstí*, Umnia, Praha 1938, s. 125.

Cyril Bouda, Kytice (1923), Polednice

300. Cyril Bouda, Kytice, Polednice - Eva Bílková (ed.), Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena, Červený Kostelec 2003, ?. – Cyril Bouda, Kytice, frontispis - Eva Bílková (ed.), Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena, Červený Kostelec 2003, přední vazba.

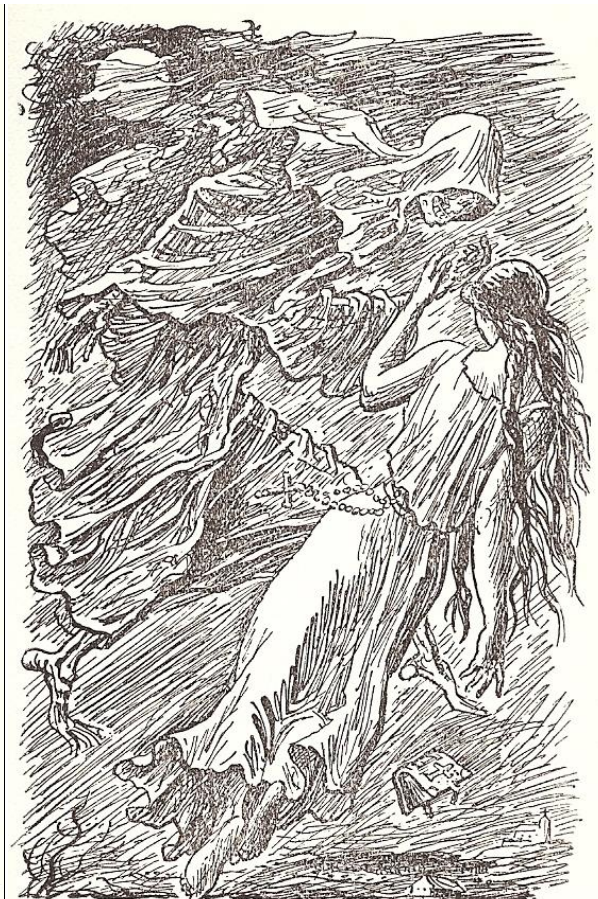

315. Antonín Procházka, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, Kytice, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 73.
320. Antonín Procházka, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, Kytice, Jan Pojer, Brno 1940, frontispis, s. 100.

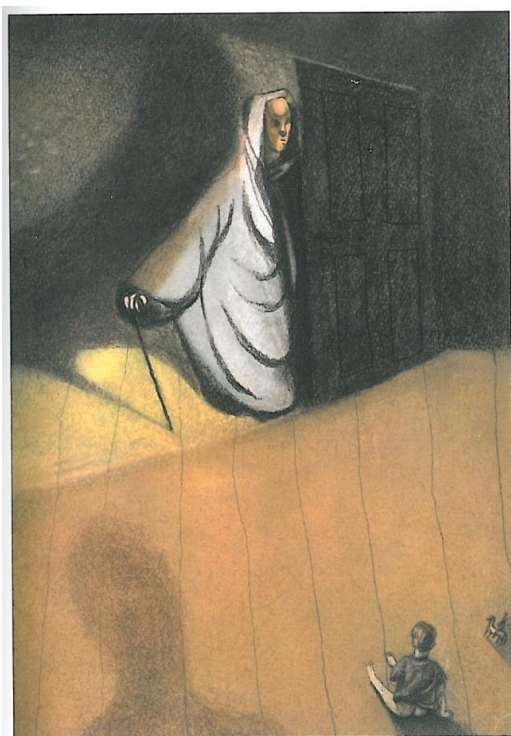
340. Václav Klimánek, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 78.

348. Václav Klimánek, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Gustav Petrů, Praha 1941, s. 145.

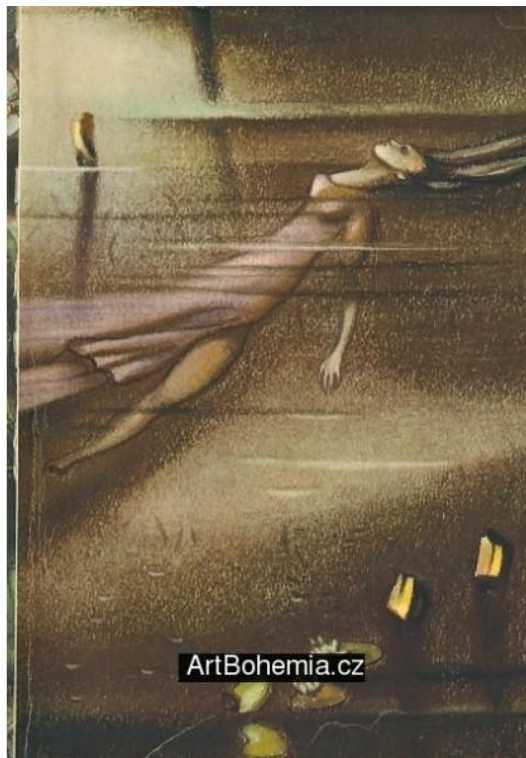

354. Václav Karel, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. 19.

355. Václav Karel, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Ratolest, Praha 1941, s. 47.

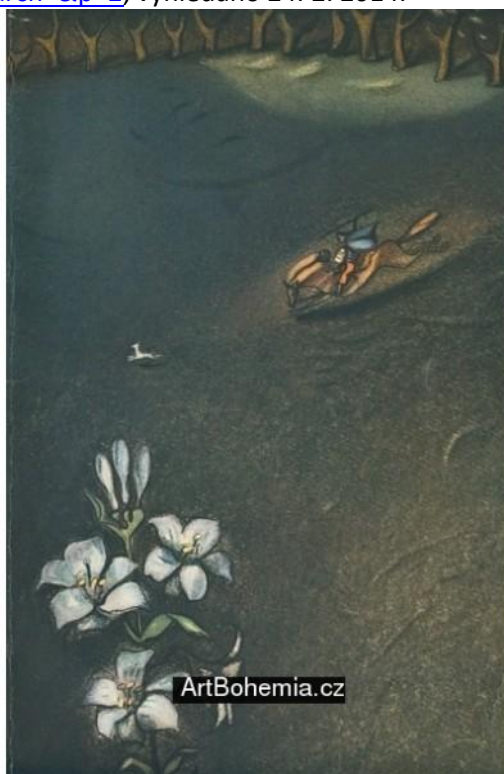

Zdeněk Sklenář, Kytice (1942), Polednice

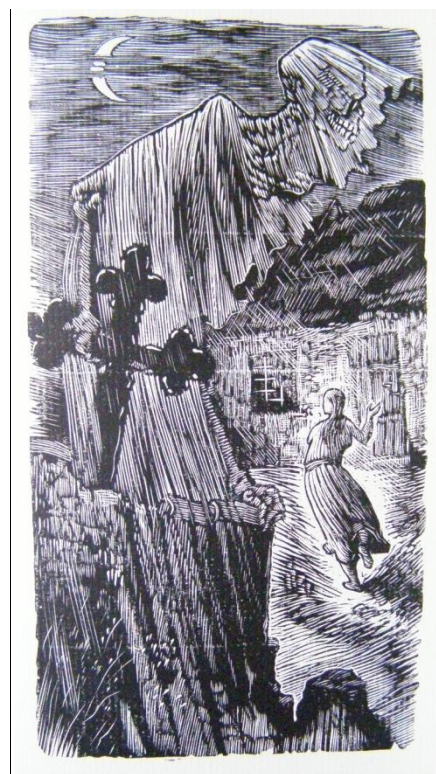

364. Zdeněk Sklenář, Polednice - Eva Bílková (ed.), *Kytice v nás. Sborník ke 150. výročí prvního vydání básnické sbírky Karla Jaromíra Erbena*, Červený Kostelec 2003, s. 51.

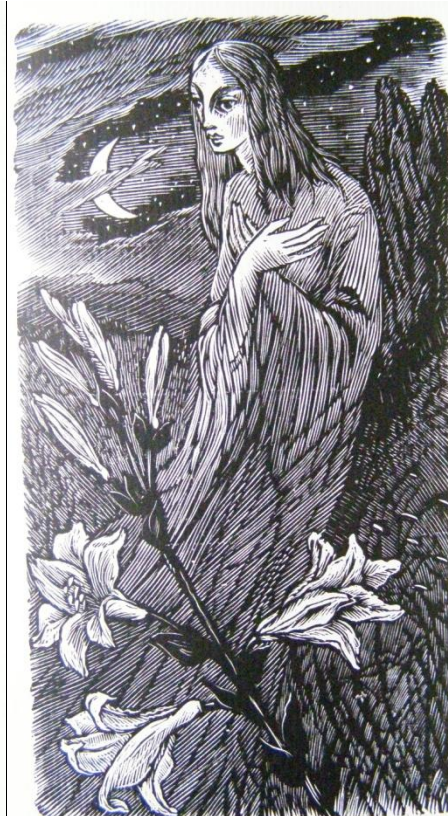
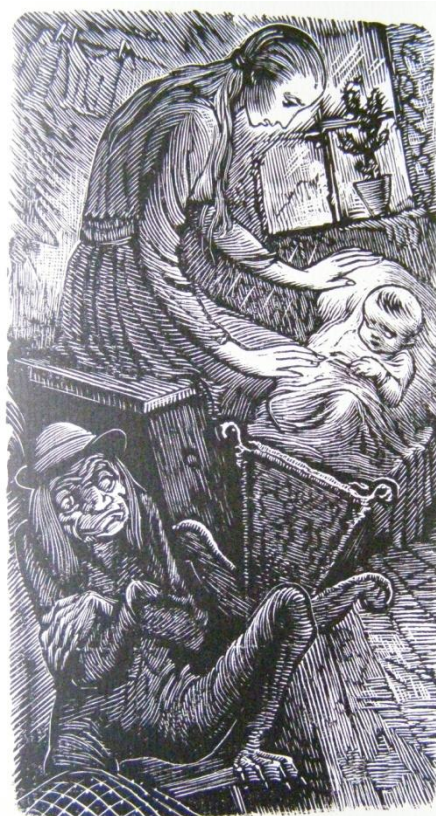
367. Zdeněk Sklenář, Holoubek - http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2, vyhledáno 24. 2. 2014.

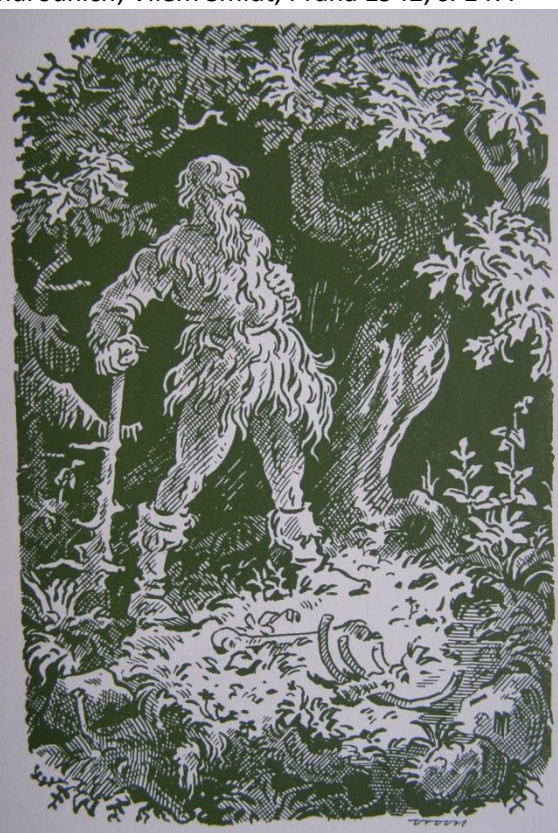
371. Zdeněk Sklenář, Lilie - http://www.artbohemia.cz/cs/vyhledavani?orderby=position&orderway=desc&search_query=sklen%C3%A1%C5%99&submit_search=&p=2, vyhledáno 24. 2. 2014.

376. Karel Štěch, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 47.

381. Karel Štěch, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 123.
 383. Karel Štěch, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1942, s. 147.

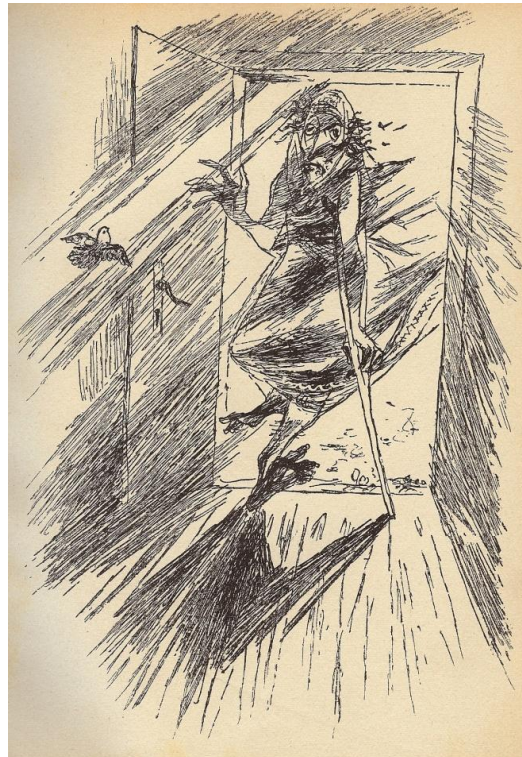

396. František Vrobel, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, za s. 72.
 398. František Vrobel, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Votěch Šeba, Praha (asi) 1942, s. 83.

412. Vladimír Linka, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, J. Jiránek, Železný Brod 1943, s. 109.

415. Jindřich Tockstein, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 9.

417. Jindřich Tockstein, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 45.

425. Jindřich Tockstein, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaromír Jiránek, Železný Brod 1944, s. 99.

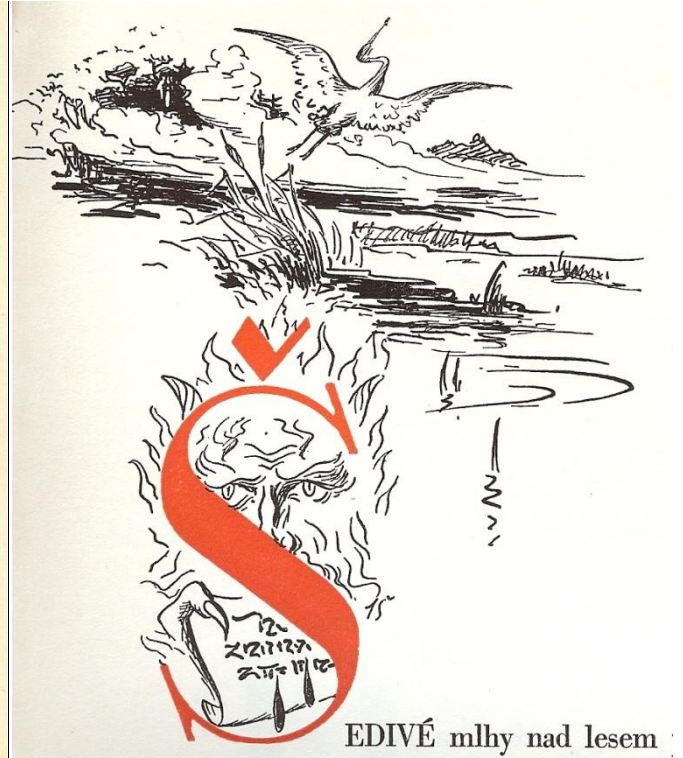
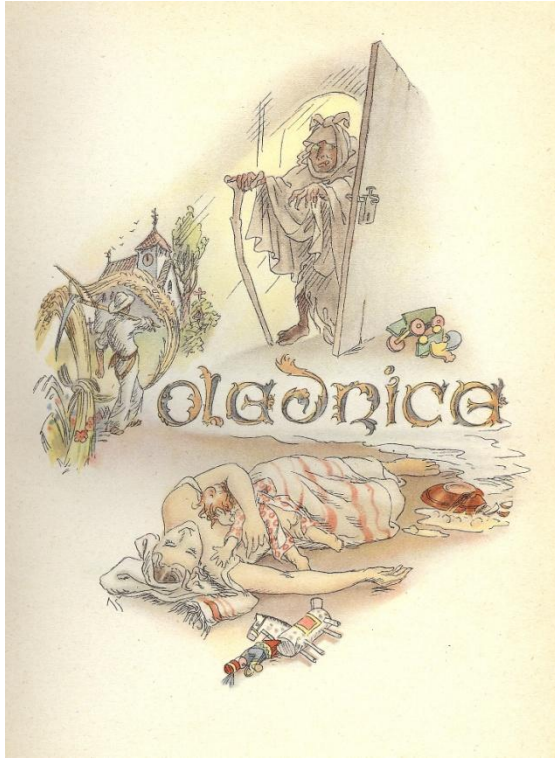
441. Josef Hlaváček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 56.

452. Josef Hlaváček, Věštkyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Jaroslav Jiránek, Železný Brod 1945, za s. 120.

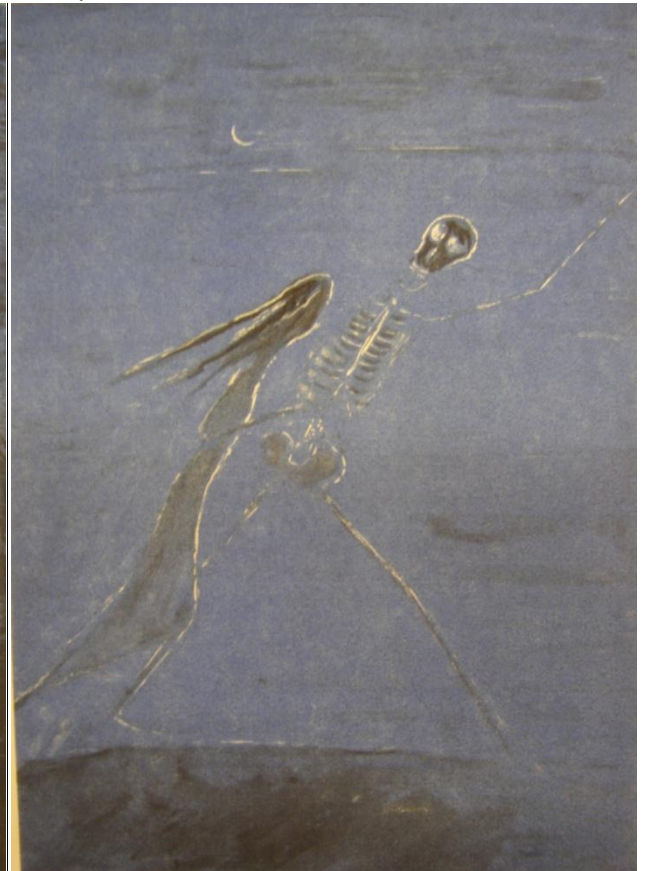
462. Josef Hanzl, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 115.

463. Josef Hanzl, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Kropáč & Kucharský, Praha 1945, s. 123.

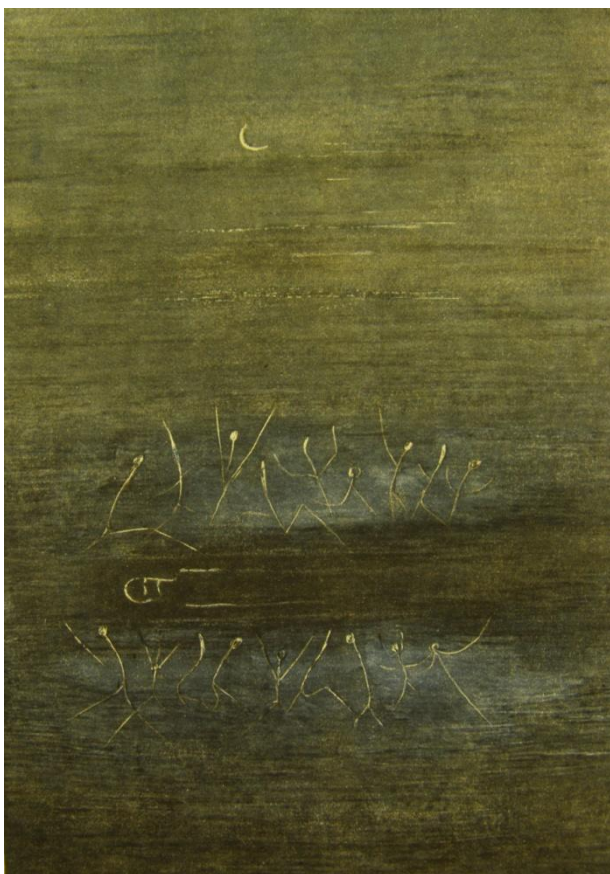
480. Jaroslav Jareš, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 61.

502. Jaroslav Jareš, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Rebcovo nakladatelství, Praha 1947, s. 113.

535. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 8.

538. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 14.

539. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 16.

544. Alén Diviš, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Svatební košile*, Vyšehrad, Praha 1952, s. 26.

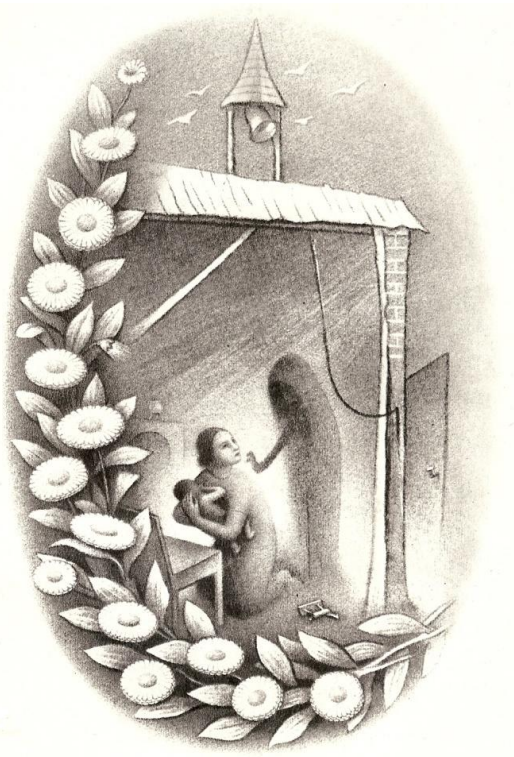
550. Václav Sivko, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 44.

554. Václav Sivko, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha 1953, s. 74.

561. Jan Zrzavý, Poklad – Karel Jaromír Erben, Kytice z pověstí národních, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 21.

562. Jan Zrzavý, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, Kytice z pověstí národních, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 41.

563. Jan Zrzavý, Polednice – Karel Jaromír Erben, Kytice z pověstí národních, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 55.

569. Jan Zrzavý, Lilie – Karel Jaromír Erben, Kytice z pověstí národních, Státní nakladatelství Dětské knihy, Praha 1953, s. 107.

579. Václav Karel, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 35.

583. Václav Karel, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 44.

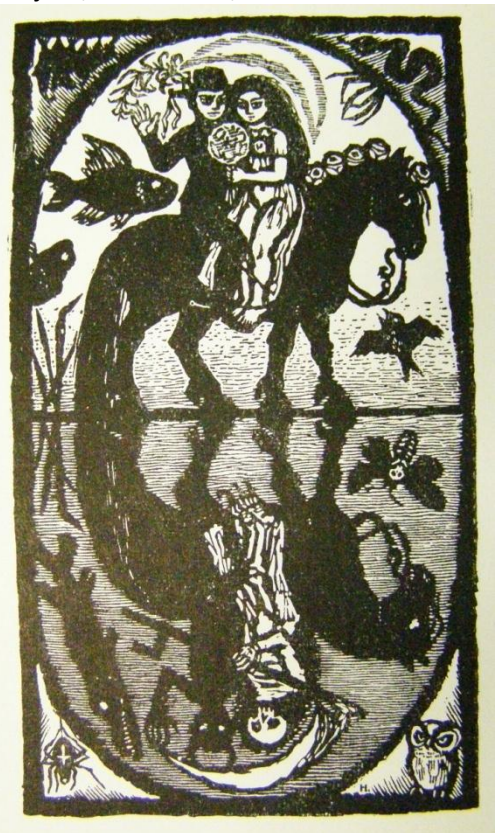
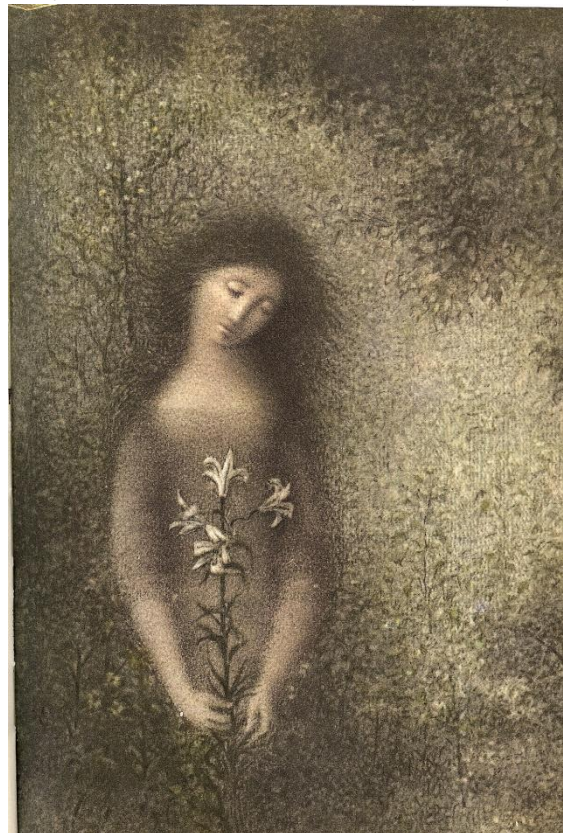
585. Václav Karel, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 51.

597. Václav Karel, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství dětské knihy, Praha 1956, s. 91.

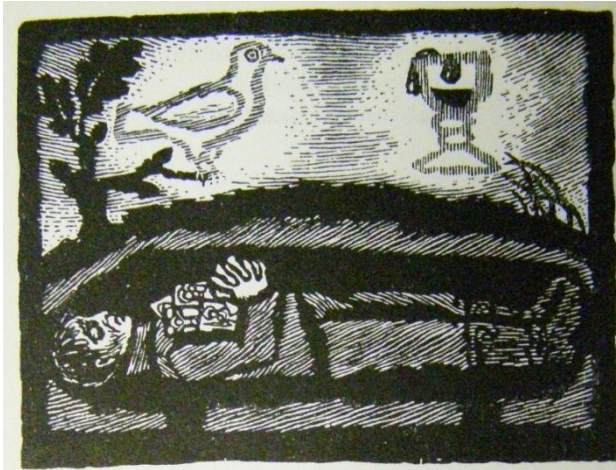
605. Ludmila Jiřincová, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 17.

614. Ludmila Jiřincová, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 77.

616. Ludmila Jiřincová, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Poklad*, Naše vojsko, Praha 1958, s. 93.

618. Květoslav Hísek, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, frontispis, s. 4.

625. Květoslav Hísek, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 82.

627. Květoslav Hísek, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 110.

628. Květoslav Hísek, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 123.

630. Květoslav Hísek, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Státní nakladatelství krásné literatury a umění, Praha 1961, s. 136.

641. Vladimír Tesař, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 29.

646. Vladimír Tesař, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 57.

657. Vladimír Tesař, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 105.

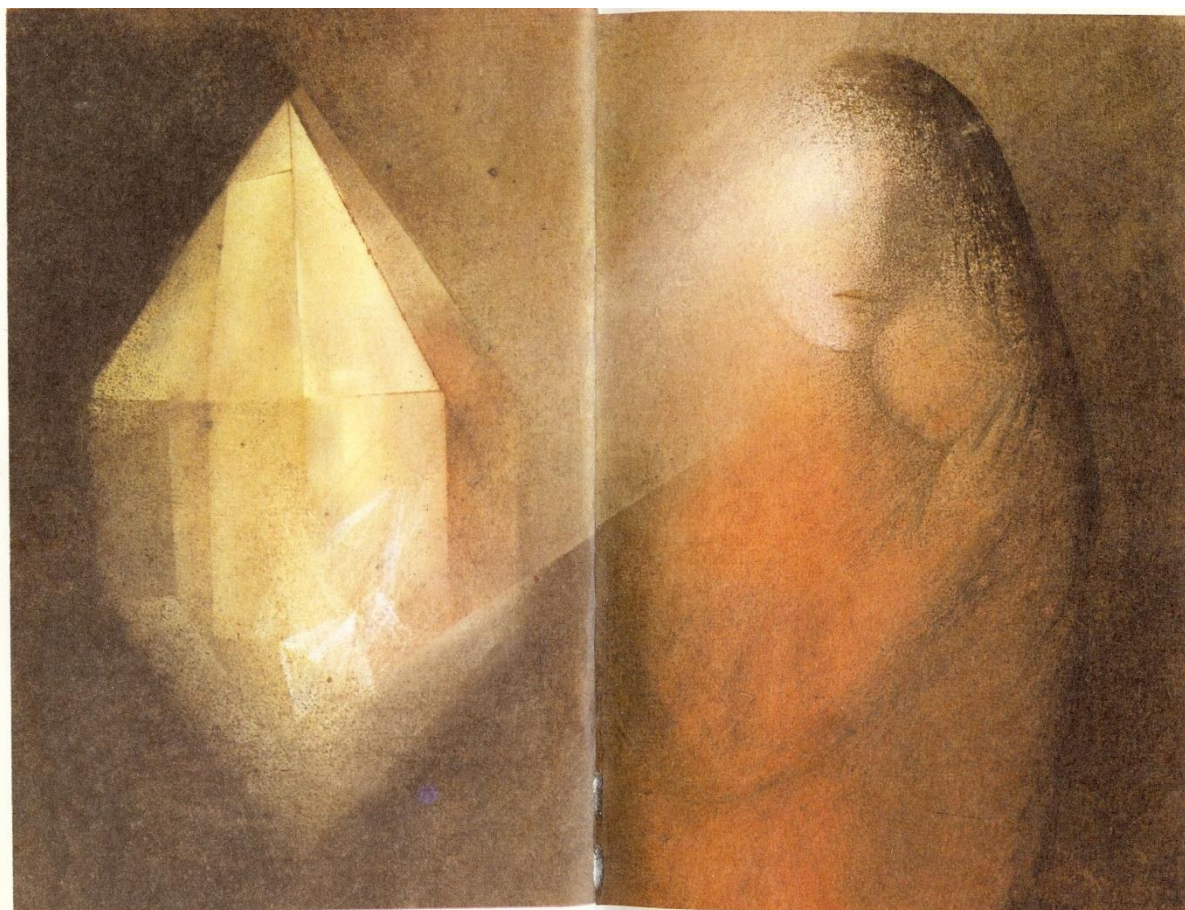
660. Vladimír Tesař, Věštyně – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Kruh, Hradec Králové 1970, s. 115.

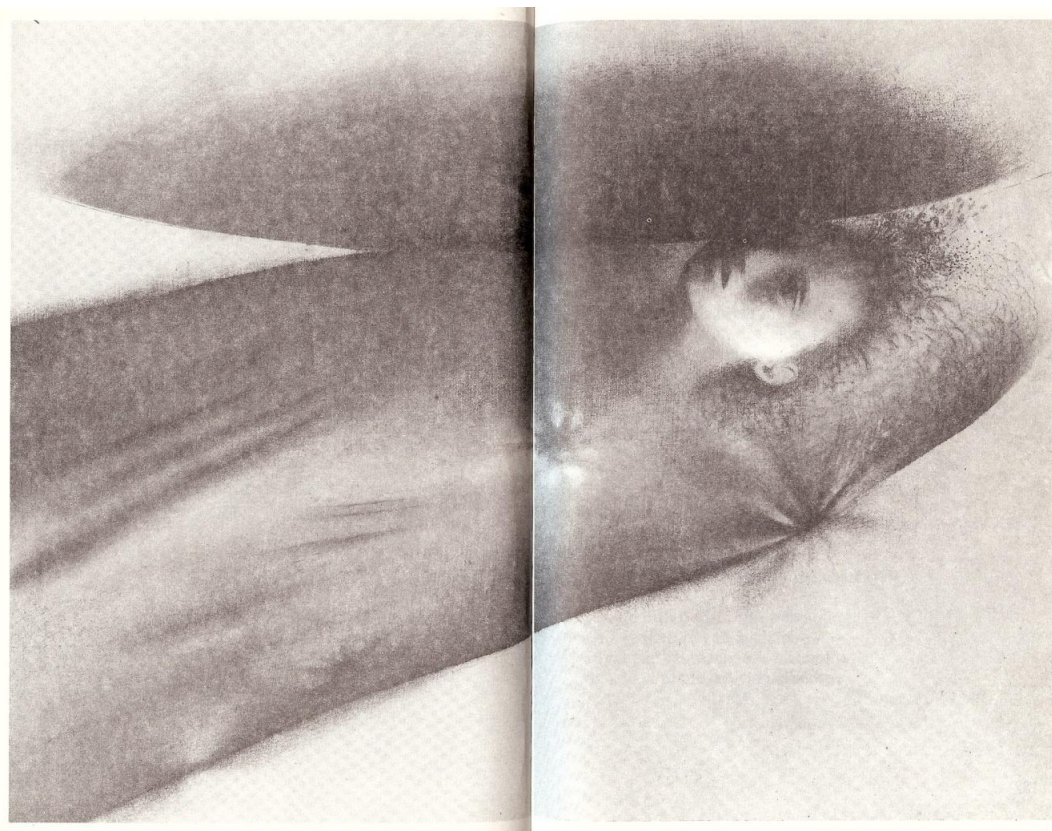
667. Vladimír Tesař, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 257.
 671. Vladimír Tesař, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Zlatý kolovrat*, Mladá fronta, Praha 1976, s. 299.

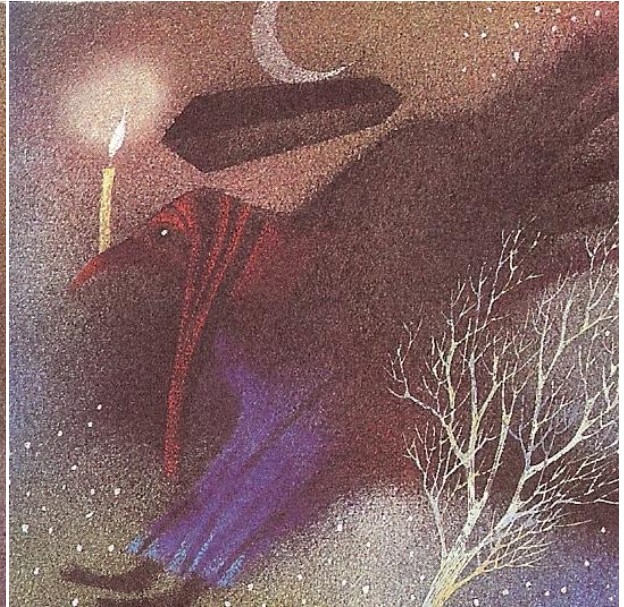
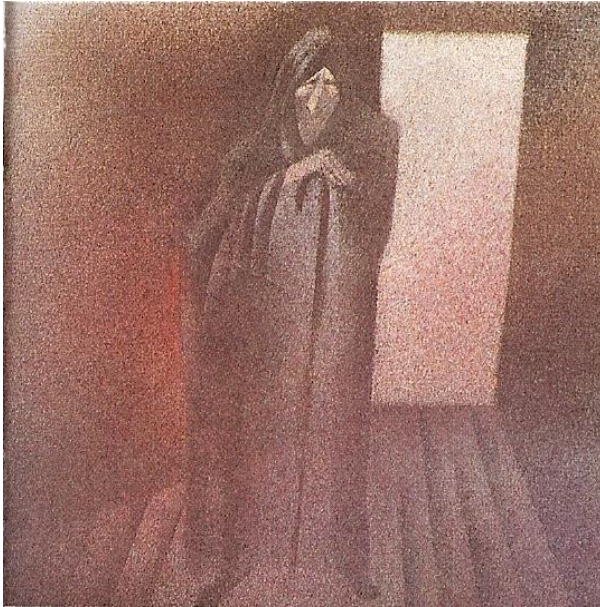
680. Karel Souček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 29.
 690. Karel Souček, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Československý spisovatel, Praha 1977, s. 67.

719. Helena Konstantinová, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 6-7.

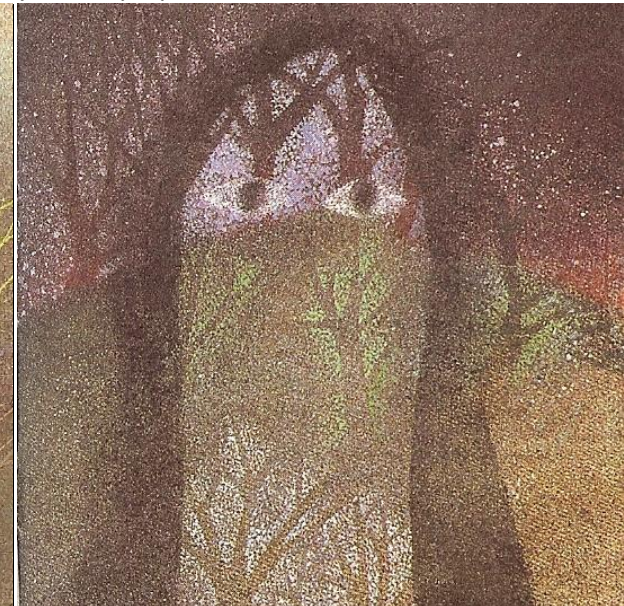
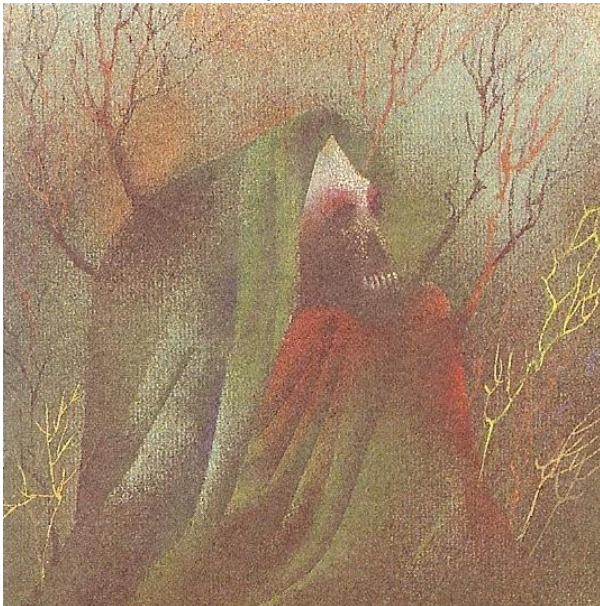

723. Helena Konstantinová, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Znění zlatého zvonu*, Československý spisovatel, Praha 1986, s. 130-131.

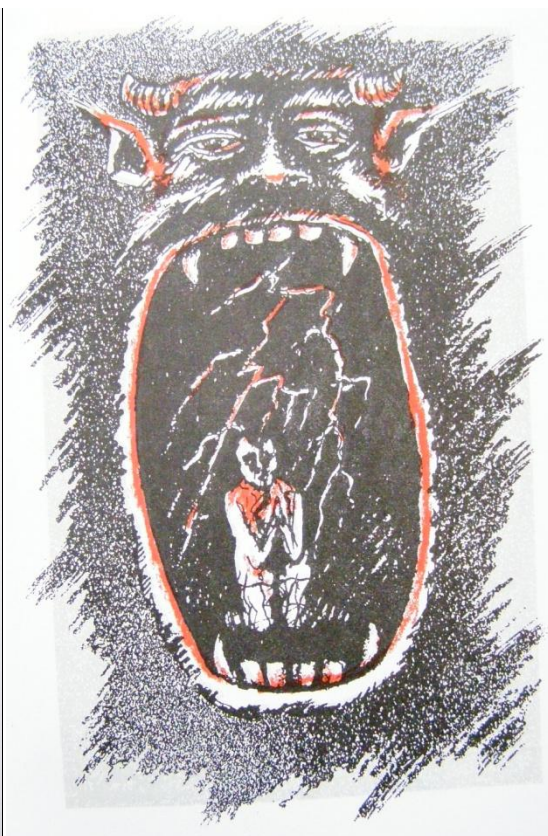
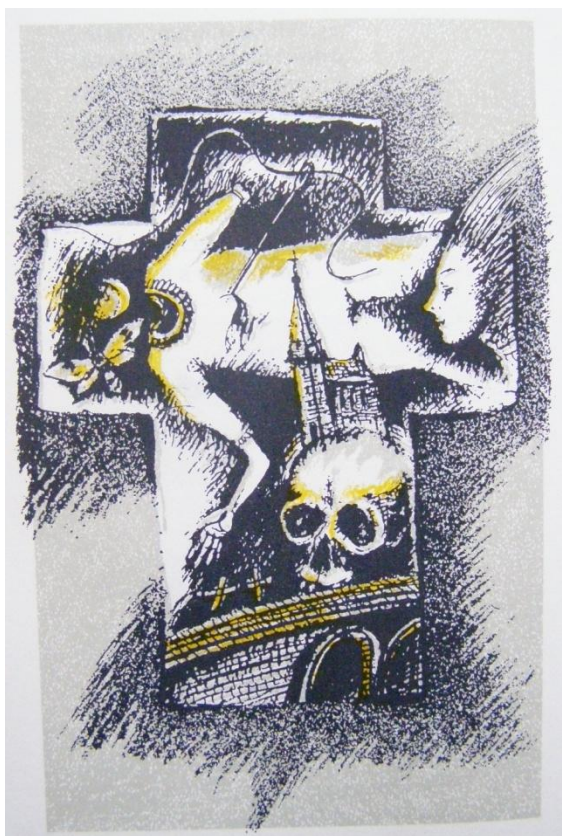
732. Adolf Born, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 77.

734. Adolf Born, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 119.

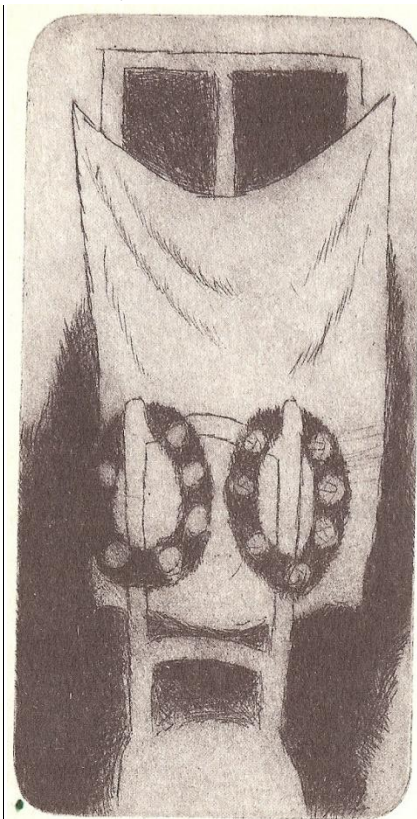

736. Adolf Born, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 151.

741. Adolf Born, Věštkyňe – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Supraphon, Praha 1989, s. 231.

747. Jiří Neuwirt, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 28.
 755. Jiří Neuwirt, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Aries, Ostrava 1994, s. 103.

762. Vladimír Komárek, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 8.
 766. Vladimír Komárek, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Vilém Šmidt, Praha 1997, s. 58.

780. Jiří Štourač, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice*. Z básní Karla Jaromíra Erbena, Triáda, Praha 2000, s. 63.

785. Jiří Štourač, Dceřina kletba – Karel Jaromír Erben, *Kytice*. Z básní Karla Jaromíra Erbena, Triáda, Praha 2000, s. 107.

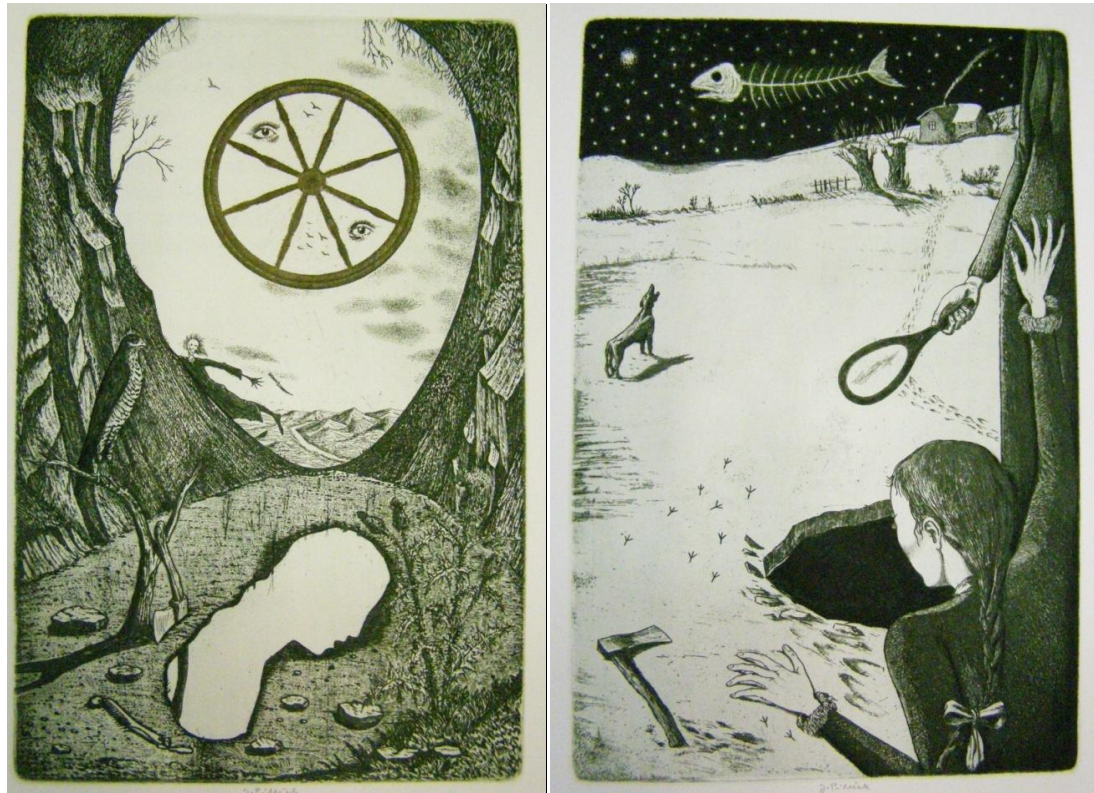
789. Jarmila Haklová-Bulla, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 27.

794. Jarmila Haklová-Bulla, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, DOPLNĚK, Brno 2001, s. 63.

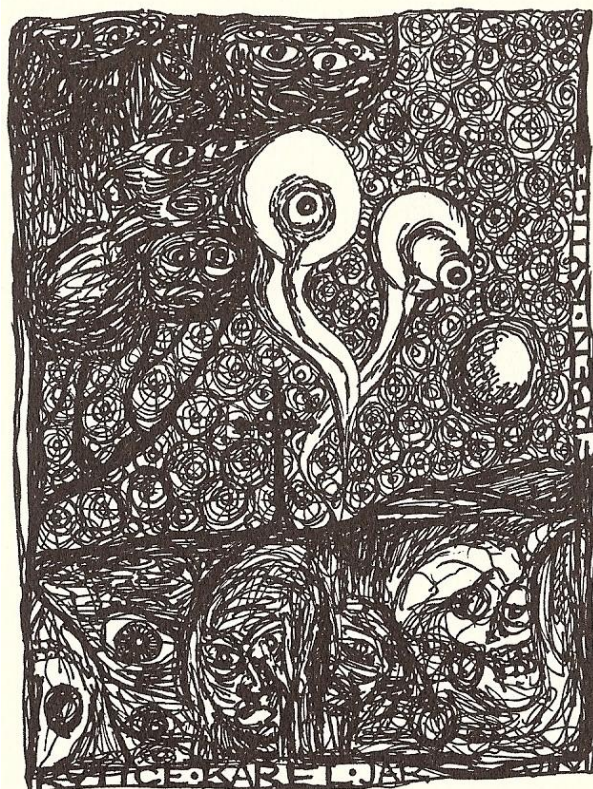
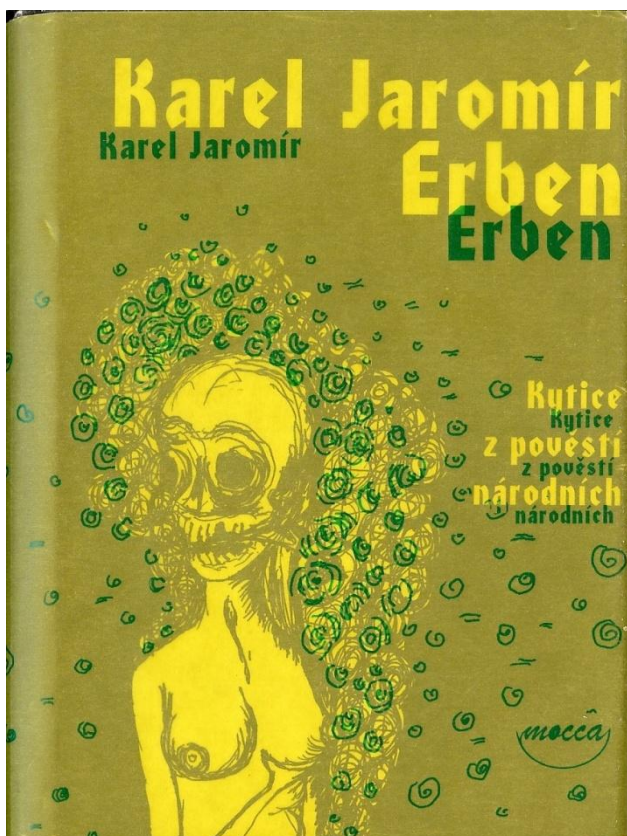
811. Iva Karasová-Třísková, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Knižní expres, Ostrava-Přívoz 2001, s. 87.

819. Jindřich Pileček, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 12.

821. Jindřich Pileček, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 49.

824. Jindřich Pileček, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Z pověstí národních*, Bonaventura, Praha 2001, s. 87.

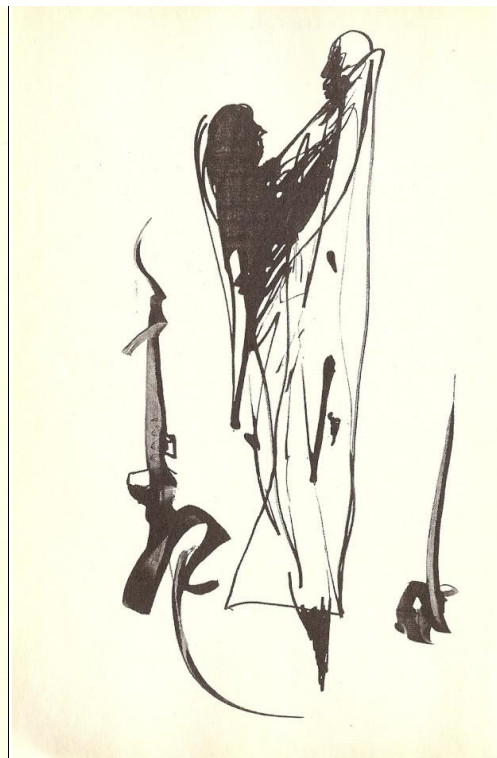
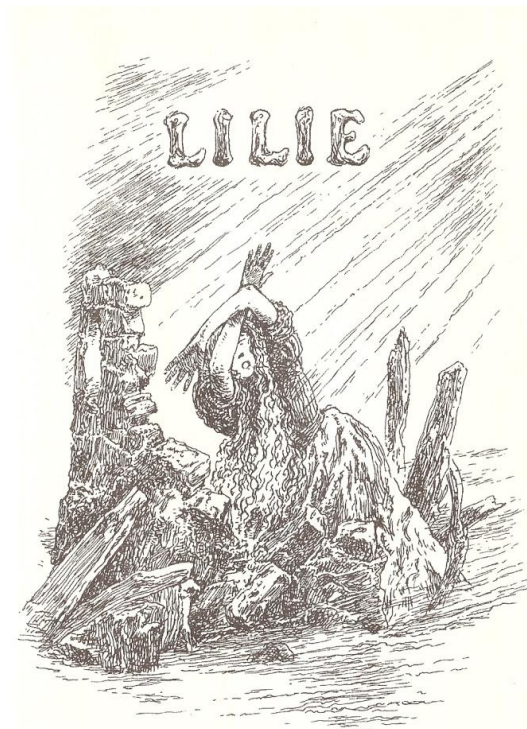
833. Pavel Růt, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, celkový pohled na přebal s pevnou vazbou.

835. Pavel Růt, Kytice. K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, frontispis.

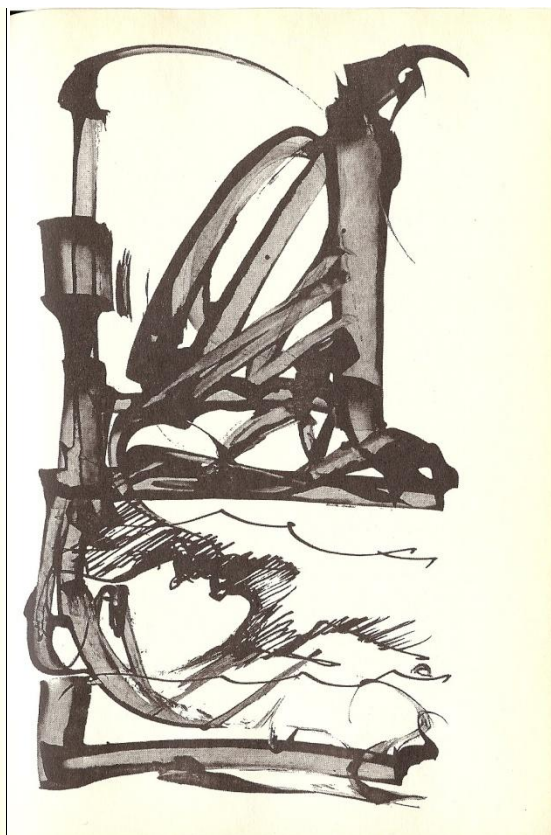
836. Pavel Růt, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 6.

844. Pavel Růt, Vodník – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, Dokořán, Praha 2002, s. 120.

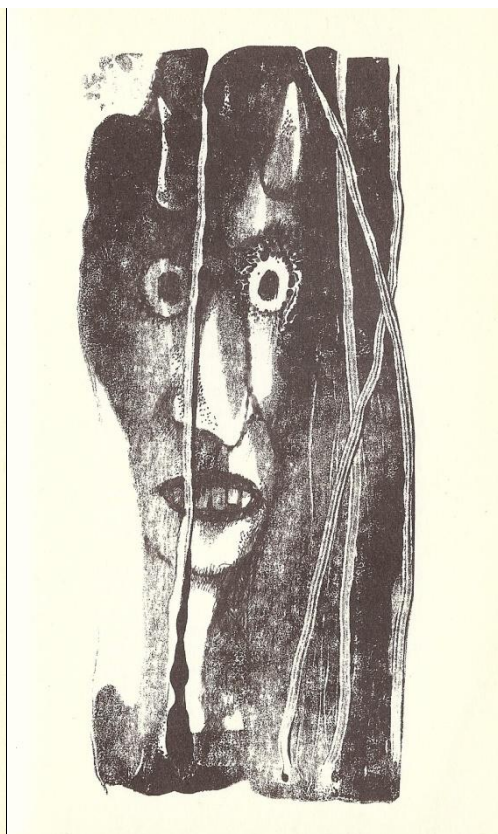
862. Lubomír Anlauf, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, AGAVE, Český Těšín 2002, s. 135.

868. Bohumír Bob Hochman, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 24.

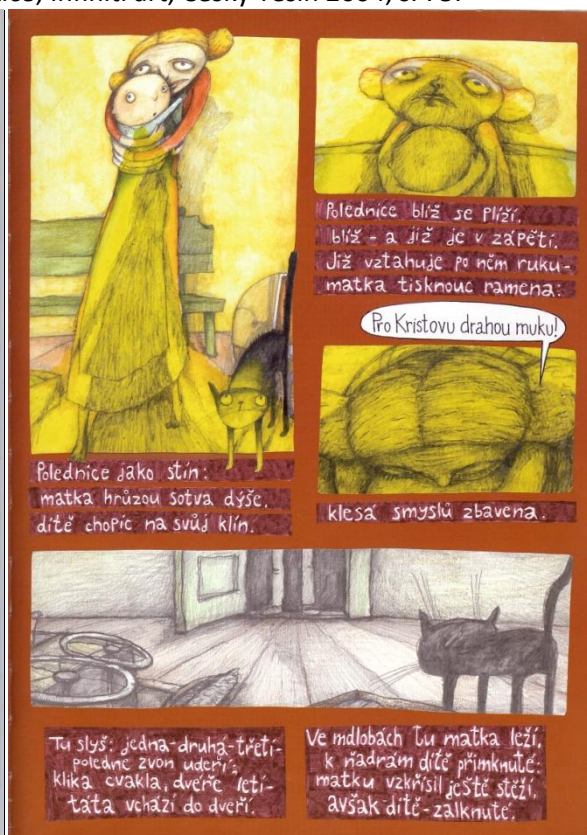

870. Bohumír Bob Hochman, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 22.

872. Bohumír Bob Hochman, Holoubek – Karel Jaromír Erben, *Kytice z pověstí národních*, BMP Company, Praha 2002, s. 31.

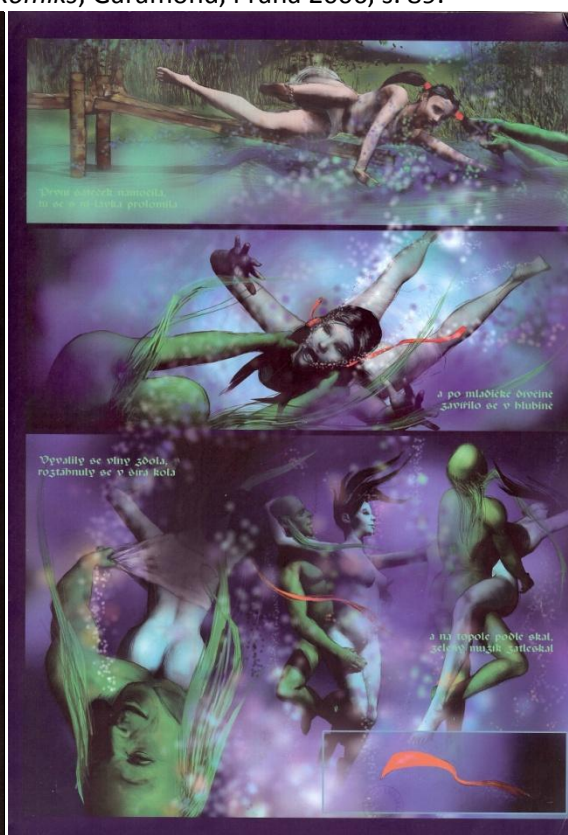
880. Josef Cibien, Svatební košile – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 29.
 885. Josef Cibien, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Infiniti art, Český Těšín 2004, s. 75.

907. Tomáš Chlud, Poklad – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 30.
 926. Monika Zemánková, Polednice – Karel Jaromír Erben, *Kytice. Komiks*, Garamond, Praha 2006, s. 55.

938. Bára Čechová, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, Kytice. Komiks, Garamond, Praha 2006, s. 73.
 949. Tomáš Chlud, Holoubek – Karel Jaromír Erben, Kytice. Komiks, Garamond, Praha 2006, s. 89.

956. Jan Černý – Rostislav Tecl, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, Kytice. Komiks, Garamond, Praha 2006, s. 104.
 965. Adrian Kukul – Ondřej Pfeiffer, Vodník – Karel Jaromír Erben, Kytice. Komiks, Garamond, Praha 2006, s. 117.

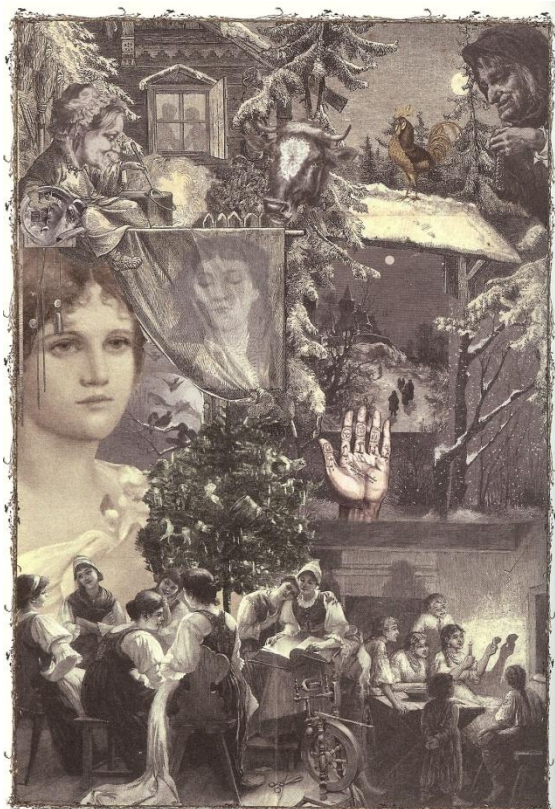
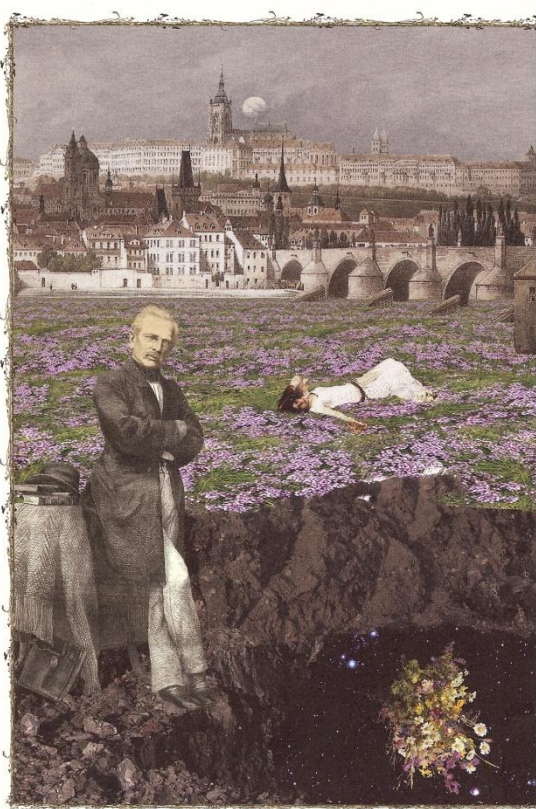
1005. Nela Vadlejchová, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Tribun EU s.r.o., Brno 2008, s. 72.

1014. Bohumil Krs, Kytice – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 5.

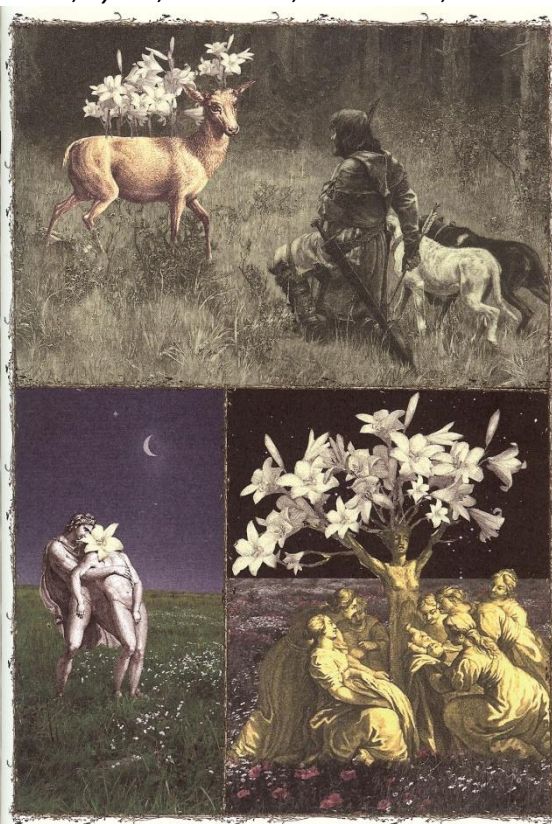
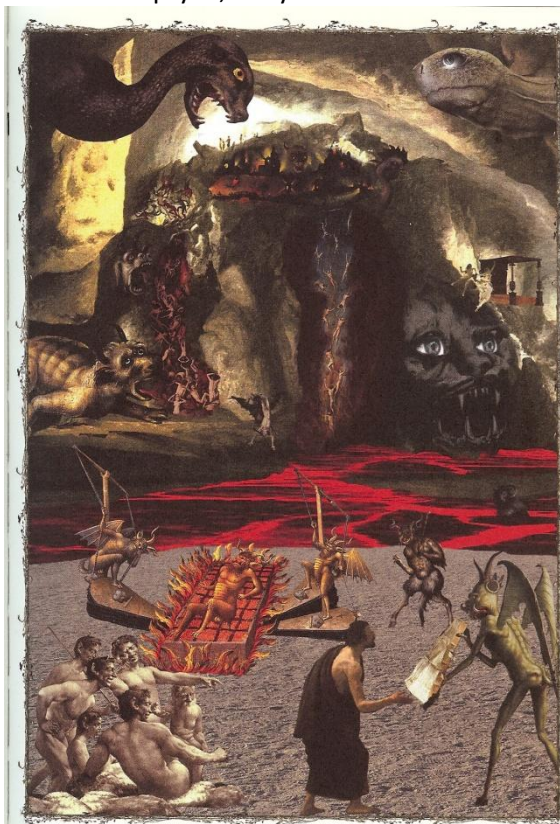

1019. Bohumil Krs, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 51.

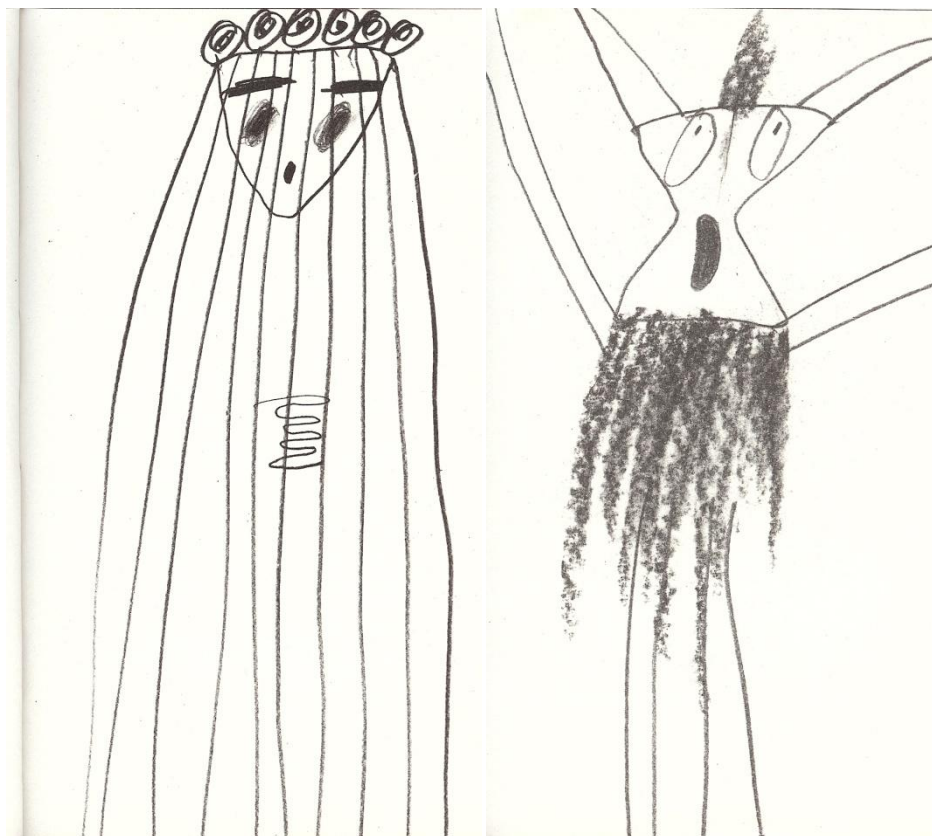
1026. Bohumil Krs, Vrba – Karel Jaromír Erben, *Kytice z básní Karla Jaromíra Erbena*, Galerie města Plzeň, Plzeň 2009, s. 113.

1033. Miroslav Huptych, K. J. Erben – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, frontispis.
 1058. Miroslav Huptych, Zlatý kolovrat – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 51.

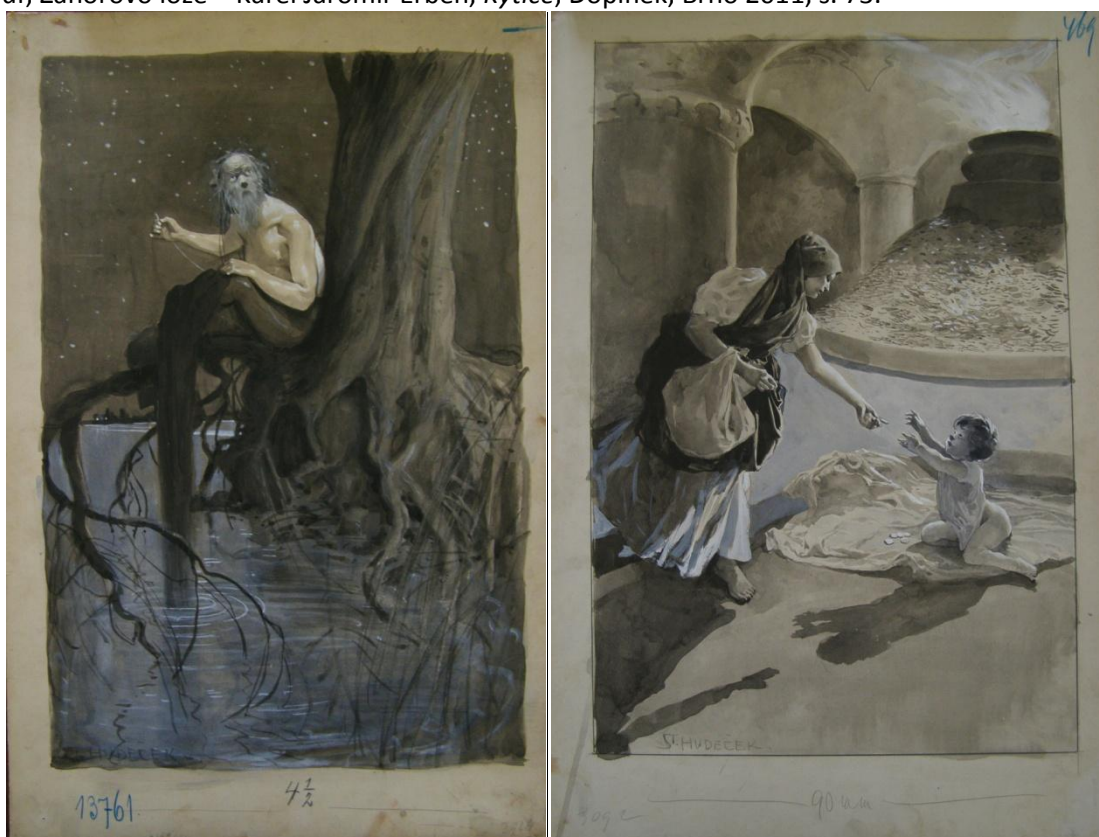

1068. Miroslav Huptych, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 75.
 1082. Miroslav Huptych, Lilie – Karel Jaromír Erben, *Kytice*, Práh s.r.o., Praha 2011, s. 113.

1096. Ivan Štrouf, Štědrý den – Karel Jaromír Erben, *Kytice, Doplněk*, Brno 2011, s. 59.

1098. Ivan Štrouf, Záhořovo lože – Karel Jaromír Erben, *Kytice, Doplněk*, Brno 2011, s. 73.

1106. Stanislav Hudeček, *Vodník*, 1901, tuš, běloba, karton, 50 x 32,2 cm, znač. štětce vlevo dole: ST. HUDEČEK, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.

119. Stanislav Hudeček, *Poklad*, 1901, tuš, běloba, karton, 49,8 x 33,3 cm, znač. štětce vlevo dole: ST. HUDEČEK., Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1504 (karton 132), foto: autor.

1120. Václav Souček, *Štědrý den*, 1924, akvarel, papír, 16 x 26 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 376/58 – 1713 (karton 235), foto: autor.

1154. Jan Zrzavý, *Polednice*, 1927, tužka, kresba, 49,5 x 365 cm, znač. tužkou vpravo dole: J. Zrzavý, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 29/66 – 21, foto: autor.

1172. Václav Karel, *Svatební košile, iniciála J*, 1940, akvarel, tuš, papír, 16 x 16,6 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 21, foto: autor. - Václav Karel, *Svatební košile*, 1940, akvarel, tuš, papír, 13,6 x 12,7 cm, neznačeno, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 21/80 – 22, foto: autor.

1178. Ludmila Jiřincová, *Svatební košile*, 1951, litografie, 32 x 20,5 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: L. Jiřincová, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-6, foto: autor.

1185. Ludmila Jiřincová, *Záhořovo lože*, 1951, litografie, 31,5 x 20 cm, znač. tužkou vlevo dole: *original litografie*, vpravo dole: L. Jiřincová, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 4/88-9, foto: autor.

1198. Vladimír Tesař, *Svatební košile*, detail, 1969, akvarel, papír, 36,2 x 26,4 cm, znač. perem vlevo dole: V. Tesař. 69, pod tím: *SVATEBNÍ KOŠILE*, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-3, foto: autor.

1201. Vladimír Tesař, *Poklad*, 1969, akvarel, papír, 35,6 x 26 cm, znač. perem vlevo dole: *POKLAD*, vpravo dole: V. Tesař. 69, Památník národního písemnictví v Praze, inv. č. 3/83-6, foto: autor.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Michal Vyhlídal
Katedra nebo ústav:	Katedra dějin umění
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Alena Kavčáková, Dr.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Ilustrovaná vydání Erbenovy <i>Kytice</i> v letech 1890 - 2012
Název v angličtině:	The Illustrated Editions of <i>Kytice</i> by Erben in years 1890 - 2012
Anotace práce:	<i>Kytice z pověstí národních</i> Karla Jaromíra Erbena vyšla od prvního vydání v roce 1853 ve více než sto šedesáti vydáních, z toho něco přes devadesát vydání bylo ilustrováno. Na řadě ilustrovaných vydání lze demonstrovat vývoj výtvarného umění mezi lety 1853 až 2011. Do spíše obsahové než formální stránky těchto děl se také promítla dobová atmosféra zapříčiněná společenskými a politickými změnami té dané epochy.
Klíčová slova:	K. J. Erben, <i>Kytice</i> , ilustrace, komiks, František Richter, Antonín Garejs, Jan Koula, Vítězslav Mašek, František Slabý, Karel Liebscher, Adolf Liebscher, Viktor Oliva, Josef Douba, Vilém Trsek, Luděk Marold, Felix Jenewein, Stanislav Sucharda, Stanislav Hudeček, Emanuel Boháč, H. Rail, Cyril Bouda, Ferdinand Pochobradský, Václav Souček, Karel Mayer, Jan Zrzavý, František Vrobel, Antonín Majer, Petr Haluza, L. Bílá, Václav Klimánek, Antonín Procházka, Zdeněk Sklenář, Karel Štěch, Vladimír Linka, Jaroslav Jareš, Jindřich Tockstein, Josef Hlaváček, Josef Hanzl, Mikoláš Aleš, Václav Sivko, Václav Karel, Ludmila Jiřincová, Emil Kotrba, Květoslav Hísek, Vladimír Tesař, Josef Farský, Dagmar Sedláčková, Karel Souček, Helena Konstantinová, Adolf Born, Jiří Neuwirt, Vladimír Komárek, Jiří Štourač, Jarmila Haklová-Bulla, Iva Karasová-Třísková, Jindřich Pileček, Pavel Růt, Lubomír Anlauf, Bohumír Bob Hochman, Josef Cibien, Jan Černý, Rostislav Tecl, Adrian Kukul, Daniela Horáčková, Tomáš Chlud, Karolína Rasochová, Lukáš Houdek, Monika Zemánková, Bára Čechová, Kristina Dufková, Ondřej Pfeiffer, Miroslav Vodička, Nela Vadlejchová, Bohumil Krs, Miroslav Huptych, Ivan Štrouf, Vlastislav Hofman, Alén Diviš

Anotace v angličtině:	The <i>Bouquet of Flowers</i> by Karel Jaromir Erben was published since the first edition in 1853 in more than one hundred and sixty editions, of which just over ninety edition was illustrated. During the years 1853 – 2012 it can be demonstrated historical artistic progress in the individual illustrations. To the content rather than the formal aspects of these works also reflected contemporary atmosphere caused by social and political changes that particular epoch.
Klíčová slova v angličtině:	K. J. Erben, The Bouquet of Flowers, illustration, comics, František Richter, Antonín Garejs, Jan Koula, Vítězslav Mašek, František Slabý, Karel Liebscher, Adolf Liebscher, Viktor Oliva, Josef Douba, Vilém Trsek, Luděk Marold, Felix Jenewein, Stanislav Sucharda, Stanislav Hudeček, Emanuel Boháč, H. Rail, Cyril Bouda, Ferdinand Pochobradský, Václav Souček, Karel Mayer, Jan Zrzavý, František Vrobel, Antonín Majer, Petr Haluza, L. Bílá, Václav Klimánek, Antonín Procházka, Zdeněk Sklenář, Karel Štěch, Vladimír Linka, Jaroslav Jareš, Jindřich Tockstein, Josef Hlaváček, Josef Hanzl, Mikoláš Aleš, Václav Sivko, Václav Karel, Ludmila Jiřincová, Emil Kotrba, Květoslav Hísek, Vladimír Tesař, Josef Farský, Dagmar Sedláčková, Karel Souček, Helena Konstantinová, Adolf Born, Jiří Neuwirt, Vladimír Komárek, Jiří Štourač, Jarmila Haklová-Bulla, Iva Karasová-Třísková, Jindřich Pileček, Pavel Růt, Lubomír Anlauf, Bohumír Bob Hochman, Josef Cibien, Jan Černý, Rostislav Tecl, Adrian Kukul, Daniela Horáčková, Tomáš Chlud, Karolína Rasochová, Lukáš Houdek, Monika Zemánková, Bára Čechová, Kristina Dufková, Ondřej Pfeiffer, Miroslav Vodička, Nela Vadlejchová, Bohumil Krs, Miroslav Huptych, Ivan Štrouf, Vlastislav Hofman, Alén Diviš
Přílohy vázané v práci:	Obrazová příloha (35 stran), DVD s obrazovou přílohou
Rozsah práce:	253 stran
Jazyk práce:	Čeština